

SUOMALAISEN LAKIMIESYHDISTYKSEN JULKAISUJA
A-SARJA N:o 50

INKERI ANTILA

ALAIKÄISIIN KOHDISTUNEET
SIVEELLISYYSRIKOKSET
JA NIIDEN TEKIJÄT

KRIMINOLOGINEN TUTKIMUS

SUMMARY:

SEX OFFENCES ON MINORS AND THEIR PERPETRATORS

AKATEEMINEN KIRJAKAUPPA
JAKAJA

SUOMALAISEN
LAKIMIESYHDISTYKSEN
JULKAISUJA
A-SARJA
N:o 50

SUOMALAISEN LAKIMIES-
YHDISTYKSEN JULKAISUJA

A-SARJA

N:o 50

INKERI ANTILA

ALAIKÄISIIN KOHDISTUNEET
SIVEELLISYYSRIKOKSET
JA NIIDEN TEKIJÄT

KRIMINOLOGINEN TUTKIMUS

SUMMARY:

SEX OFFENCES ON MINORS AND THEIR PERPETRATORS

JAKAJA AKATEEMINEN KIRJAKAUPPA

ALAIKÄISIIN KOHDISTUNEET SIVEELLISYYSRIKOKSET JA NIIDEN TEKIJÄT

KRIMINOLOGINEN TUTKIMUS

SUMMARY:

SEX OFFENCES ON MINORS AND THEIR PERPETRATORS

KIRJOITTANUT
INKERI ANTTILA
DOSENTTI

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1956
Vammalan Kirjapaino Oy.
ISBN 978-951-855-814-2 (PDF)

A L K U S A N A T

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on yleiskuvan saaminen alaikäisiä kohtaan tehtyjen siveellisyysrikosten ja näiden rikosten tekijöiden kriminologisista piirteistä. Tutkimus on käynyt mahdolliseksi siten, että kirjoittajalla on Sisäasiainministeriön suostumuksella ollut tilaisuus perehtyä sekä Lääkintöhallituksessa että Korkeimmassa oikeudessa olevaan arkistoaineistoon. Olen tässä yhteydessä saanut suurta apua varatuomari Toini Honkaselta, jolle haluan lausua parhaat kiitokseni. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston ylijohtajan, hallitusneuvos Valentin Soinen myötämielisyys taas on tehnyt mahdolliseksi haastattelututkimuksen suorittamisen joukolle vankeja ja ehdonalaisessa vapaudessa olevia rikoksentekijöitä.

Professori Heikki Varikselle ja professori Brynolf Honkasalolle pyydän lausua kiitokseni heiltä saamistani arvokkaista neuvoista. Valtiot.maist. Jaakko Kihlberg on suorittanut tutkimukseen liittyvät tilastomatemattiset laskelmat sekä fil. maist. Bertel Saarinen kääntänyt englanninkielelle tulosten tiivistelmän ja taulukkojen tekstin.

Tutkimustyötäni on taloudellisesti tukenut Valtion humanistinen toimikunta myöntämällä minulle apurahan, mistä lausun sydämelliset kiitokseni. Tunnen syvää kiitollisuutta myös Suomalaista Lakimiesyhdistystä kohtaan, joka on ottanut teokseni julkaisusarjaansa.

Helsingissä huhtikuussa 1956.

Inkeri Anttila.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkusanat	V
Lähdeluettelo	IX
Lyhennyksiä	XIV
 A. JOHDANTO	 1
1. Kriminologia ja sen tutkimusmenetelmät	1
Tutkimusala	1
Metodit	8
Erikoistutkimukset	11
2. Siveellisyysrikokset kriminologisen tutkimuksen kohteena	12
3. Alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten ja näiden rikosten tekijöiden tutkimusmahdollisuudet eri metodeja käyttäen	16
4. Alaikäisiin kohdistuvat siveellisyysrikokset Suomen lainsäädännön valossa	22
5. Siveellisyysrikosten määrä rikollisuustilastojen mukaan	32
 B. TUTKIMUS ALAIKÄISIIN KOHDISTUNEISTA SIVEELLISYYSRIKOKSISTA JA NIIDEN TEKIJÖISTÄ	 33
I. Aineistot ja tutkimuksen suunnitteleminen	33
1. Lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto	34
2. Henkilötutkinta-asiakirjat	42
3. Haastattelututkimus	43
II. Tutkimusaineiston jakaminen alaluokkiin	44
III. Vertailuaineistot	46
IV. Havaintojen tilastomatemattinen arvostelu	47
V. Tutkimusaineistosta saadut tulokset	49
1. Rikosten taustatekijät	49
a) Vanhemmat ja sisarukset	49
b) Lapsuusympäristö ja kasvatus	56
Avioliiton ulkopuolella syntyneet	56
Vaillinaisessa kodissa kasvaneet	60
Kasvatuksen taso	66
Kasvatusympäristön taloudellinen taso	69
Koulunkäynti	71
c) Rakenne ja terveydentila	75
Terveydentila	75
Seniliteetti	77

Mielisairaudet	78
Vajaamielisyys	80
Luonnevikaisuus	85
Luonteen poikkeavuuden tarkempi erittely	89
Mielenterveydestä saadut tulokset eri tutkimustapojen mukaan	91
d) Sosiaalinen asema ja elämäntilanne	95
Yhteiskuntaluokka	95
Ammatti	100
Sopeutuminen työhön	101
Alkoholin käyttö	103
Muu rikollisuus	105
Aikaisempi vankilassa olo	108
Uusintarikollisuus ja vanhempien sielulliset abnormiteetit tai epä-sosiaalisuus	109
e) Ikäryhmit	111
f) Siviilisäät	114
g) Kotipaikkakunnan luonne	117
2. Tekotilanne	119
a) Tekopaikka	120
b) Tekoaika	126
c) Ns. pitkitetyt rikokset	128
d) Alkoholin käyttö rikoksen yhteydessä	129
e) Väkivallan tai uhkauksen liittyminen rikoksiin	132
f) Rikoksen tekeminen yksin tai rikoskumppanin seurassa	134
g) Rikosten kohdistuminen useaan henkilöön	135
3. Tutkittavien antamia tietoja elämänvaiheistaan ja rikostensa syistä	136
4. Rikosten uhreja koskevia tietoja	143
a) Ikäjaotus	144
b) Eräitä rikoksille alttiiksi saattavia ominaisuuksia ja olosuhteita	148
c) Rikosten seurauksia	152
5. Eräitä havaintoja tuomituista rangaistuksista	153
6. Tietoja kastroimisista	157
Summary: SEX OFFENCES ON MINORS AND THEIR PERPETRATORS ..	161
Liite A	170
Liite B	174
Liite C	175
Liite D	179

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet

- Agge, Ivar*: Den kriminologiska vetenskapen. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 23—93. Stockholm 1955.
- Andenaes, Johs.*: Almenprevensjonen — illusion eller realitet? NTfKr 1950, ss. 103—133. København 1950.
- Anttila, Inkeri*: Huomioita piiloon jäävästä rikollisuudesta. Yhteiskunta IV, ss. 3—19. Helsinki 1953.
- Aubert, Vilhelm*: Om straffens sosiale funksjon. Oslo 1954.
- Aschaffenburg, G.*: Das Verbrechen und seine Bekämpfung. Heidelberg 1903.
- Bader, Karl S.*: Soziologie der Deutschen Nachkriegskriminalität. Tübingen 1949.
- Barnes, Harry Elmer—Teeters, Negley K.*: New Horizons in Criminology. New York 1937.
- Benedict, Ruth*: Kulttuurin muodot. Porvoo—Helsinki 1951.
- Betänkande av kriminalstatistikutredningen*. Den svenska kriminalstatistiken. Statens offentliga utredningar 1954: 35. Stockholm 1954.
- Boalt, Gunnar—Janson, Carl Gunnar*: Särskilda kriminalsociologiska problem. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 258—303. Stockholm 1955.
- Brancale, Ralph—Ellis, Albert—Doorbar, Ruth R.*: Psychiatric and Psychological Investigations of Convicted Sex Offenders. A Summary Report. American Journal of Psychiatry 1952—1953, Volume 109, ss. 17—21. Chicago 1953.
- Branham, Vernon E.—Kutash, Samuel B.*: Encyclopedia of Criminology. New York 1949.
- Burgess, Ernest W.—Locke, Harvey J.*: The Family. New York 1950.
- Coogan, Matts. J.*: Wisconsin's experience with psychiatrically-deviated sexual offenders. Proceedings American Prison Association 1954, ss. 138—143. New York 1954.
- East, Norwood W.*: Sexual Offenders. Mental Abnormality and Crime, ss. 177—206. English Studies in Criminal Science, Vol. II. Edited by L. Radzinowicz and J. W. C. Turner. London 1944.
- Eber, Alfred*: Die Blutschande. Kriminalistische Abhandlungen Heft 30. Leipzig 1937.
- Elliott, Mabel A.—Merrill, Francis E.*: Social Disorganisation. New York—London 1941.
- Elliott, Mabel A.*: Crime in Modern Society. New York 1952.
- Ellwood, Charles A.*: A History of Social Philosophy. Sixth Printing. New York 1947.

- Eriksson, Torsten*: Brott och samhälle. Stockholm 1939.
- Erkkilä, S.*: Klinisch-statistische Untersuchung über die gerichtspsychiatrisch untersuchten Verbrecher in Finnland in den Jahren 1895—1919. Helsinki 1938.
- » — Über die seelische Struktur und die kausale Behandlung der Sittlichkeitsverbrecher. Acta Societatis Medicorum Fennicae »Duodecim». Ser. B. Tom. XXXIII. Helsinki 1945.
- » — Miksi sterilisointilain täytäntöönpano kastraatiota koskevalta osalta on meillä epäonnistunut? Vankeinhoito 1948, ss. 74—79. Helsinki 1948.
- » — Väkinäisyyksien rikoksesta ja sen tekijöistä. Duodecim 1950, ss. 1035—1058. Helsinki 1952.
- Erner, Franz*: Kriminologie. Dritte Auflage der »Kriminalbiologie». Berlin—Göttingen—Heidelberg 1949.
- Fisher, R. A.*: Statistical Methods for Research Workers. Eleventh Edition. London 1950.
- Forsman, Jaakko*: De särskilda brotten. Andra avdelningen. Fjärde upplagan utgiven av Brynolf Honkasalo. Helsingfors 1938.
- Förslag till brottsbalk, Statens offentliga utredningar 1953: 14. Stockholm 1953.
- Geill, Chr.*: Undersøgelse af danske Saedelighedsforbrydere. Kriminalantropologiske Studier over danske Forbrydere. København 1906.
- » — Saedelighedsforbrydernes Behandling. NTfS 1922, ss. 65—85. København 1922.
- Gerle, Bo*: Psykiatriska synpunkter på sedlighetsbrotten och deras förövare. Förslag till brottsbalk, Bilaga 2, ss. 547—556. Statens offentliga utredningar 1953: 14. Stockholm 1953.
- » — Kriminalbiologi. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 94—162. Stockholm 1955.
- Goring, Charles*: The English Convict. London 1919.
- Granfelt, Otto Hj.*: Bör för grovt brott åtalad persons sinnestillstånd alltid undersökas av sakkunnig? JFT 1915, ss. 13—86. Helsingfors 1915.
- Gutmacher, Manfred*: Sex Offenses. The Problem, Causes and Prevention. New York 1951.
- Gutmacher, Manfred—Weihofen, Henry*: Sex Offenses. Journal of Criminal Law and Criminology. July—August 1952, Vol. 43, No. 2, ss. 153—175. Chicago 1952.
- Hald, A.*: Statistical Tables and Formulas. New York 1952.
- Hallituksen esitys Eduskunnalle eräistä muutoksista rikoslain 20 ja 25 lukuun. 1925 vuoden valtiopäivät N:o 40. Helsinki 1925.
- Helasvuo, Kaarlo*: Tutkimuksia väkivaltarikollisilla. Ajatus 1936, ss. 118—170. Helsinki 1936.
- Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja. Helsinki 1955.
- von Hentig, Hans*: Crimes, Causes and Conditions. New York and London 1947.
- » — The Criminal and His Victim. New Haven 1948.
- v. Hentig, Hans—Viernstein, Theodor*: Untersuchungen über den Sittlichkeitsverbrecher. Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie, Band 70. Berlin 1921.
- » — Untersuchungen über den Inzest. Heidelberg 1925.

- Hess, Albert Günter*: Die Kinderschändung. Kriminalistische Abhandlungen Heft 20. Leipzig 1934.
- Heuman, Maths—Rengby, Sven*: Kriminalstatistiken. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 304—334. Stockholm 1955.
- Honkanen, Toini*: Kästroimiskysymys lainkäytön valossa. Lakimies 1954, ss. 41—55. Helsinki 1954.
- Honkasalo, Brynolf*: Suomen rikosoikeus. Yleiset opit. I osa, Helsinki 1948. II osa, Helsinki 1949. III osa, Helsinki 1953.
- Hurwitz, Stephan*: Kriminologi. København 1948.
- Jenkins, Richard L.*: The Making of a Sex Offenses. Criminology, a book of readings (Vedder—Koenig—Clark), ss. 293—300. New York 1953.
- Kaila, Martti*: Behandlingen av psykiskt abnorma brottslingar. NKÅ 1940—1941, ss. 183—192. Malmö 1942.
- » — Skitsofrenia ja rikollisuus. Suomen kriminalistiyhdistyksen vuosikirja 1940, ss. 27—33. Helsinki 1940.
- » — Sterilisoinnislain tarkoituksenmukaisuudesta. Lakimies 1940, ss. 84—107. Porvoo 1940.
- » — Nuorisirikollisuus I—II. Porvoo—Helsinki 1950.
- Karpman, Benjamin*: Considerations Bearing on the Problems of Sexual Offenses. Journal of Criminal Law and Criminology May—June 1952, Vol. 43, No 1, ss. 57—72. Chicago 1952.
- Kaufman, Irving—Peck, Alice L.—Tagiuri, Consuelo K.*: The family constellation and overt incestuous relations between father and daughter. American Journal of Orthopsychiatry. Volume XXIV. Number 2, ss. 266—277. New York 1954.
- Kinberg, Olof*: Brottslighet och sinnessjukdom. Stockholm 1908.
- » — Aktuella kriminalitetsproblem. Stockholm 1930.
- » — Basic Problems of Criminology. Köpenhamn 1935.
- » — Ändringar i strafflagens 18 kapitel. NKÅ 1936, ss. 110—115. Stockholm 1937.
- » — Om kausalbehandling av sexualbrott. Svensk Juristtidning 1941, ss. 384—394. Stockholm 1941.
- » — Kriminologisk forskning och utbildning. NKÅ 1946—1947, ss. 319—332. Stockholm 1948.
- » — Kriminologiska grundproblem. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 335—429. Stockholm 1955.
- Kinberg, Olof—Inghe, Gunnar—Riemer, Svend*: Incestproblemet i Sverige. Norrköping 1943.
- Kinnmark, Folke*: Om sexualbrott, sexualfunktion och kastrering. Svenska Läkartidningen 1949, ss. 860—884. Stockholm 1949.
- Kinsey, Alfred C.*: Sexual Behaviour in the Human Male. Philadelphia 1948.
- Koch, Rudolf*: Über Sittlichkeitsverbrecher. Kriminalistische Abhandlungen, Heft 46. Leipzig 1940.
- Lewis, E. O.*: Mental Deficiency and Criminal Behaviour. Mental Abnormality and Crime, ss. 93—104. English Studies in Criminal Science, Vol. II, Edited by L. Radzinowicz and J. W. C. Turner. London 1949.
- Lotinga, Aage*: De seksuelt afsporede og Samfundet. Kjøbenhavn 1947.
- Mannheim, Herman*: Criminal Justice and Social Reconstruction. Second impression. London 1949.
- » — The Dilemma of Penal Reform. London 1953.

- Marcuse, Max:* Vom Inzest. Juristisch-psychiatrische Grundfragen. Band X. Heft 3/4. Halle 1919.
- Mayer, Hellmuth:* Strafrecht. Stuttgart 1953.
- Meixner, Franz:* Kriminalität und Sexualität. Heidelberg 1952.
- Menninger, Karl:* Rakkaus vai viha. Helsinki 1953.
- Mental Deterioration Among Sex Offenders.* Journal of Criminal Law and Criminology. Vol. XXXIV. May—June 1943 — March—April 1944, s. 184—185. Chicago 1943—1944.
- Meyer, Kurt:* Die unbestraften Verbrechen. Kriminalistische Abhandlungen, Heft 47. Leipzig 1941.
- Mezger, Edmund:* Kriminologie. München und Berlin 1951.
- Mihm, Ferd. Paul:* A re-examination of the validity of our sex-psychopath statutes in the light of recent appeal cases and experience. Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science 1953—1954, ss. 716—736. Chicago 1953—1954.
- Minow, Newton:* The Illinois Proposal to Confine Sexually Dangerous Persons. Journal of Criminal Law and Criminology. July—August 1949, Vol. 40, No. 2, ss. 186—197. Chicago 1949.
- Mittermaier, W.:* Verbrechen und Vergehen wider die Sittlichkeit. Vergleichende Darstellung des Deutschen und ausländischen Strafrechts, IV Band. Berlin 1906.
- Mäkinen-Ollinen, Aune:* Nuoriso-oikeus. Porvoo—Helsinki 1954.
- Newcomb, Theodore M.:* Social Psychology. London 1952.
- The New York City Mayor's Committee Reports in the Study of Sex Offenses.* Journal of Criminal Law and Criminology, Vol. 34, May—June 1943 — March—April 1944, ss. 324—327.
- Nieminen, Armas:* Taistelu sukupuolimoraalista. Porvoo—Helsinki 1951.
- Nordbek, Else:* Studier over oligofrene Forbrydere. NTFS 1946, ss. 232—259. København 1946.
- Nordlund, Elsa-Brita:* Barnpsykiatriska synpunkter på sedlighetsbrott mot minderåriga. Förslag till brottsbalk, Bilaga 3, ss. 557—570. Statens offentliga utredningar 1953:14. Stockholm 1953.
- Nørvig, Johs.:* Samfundsmaessige Forholdsregler overfor Sinker. NKA 1942—1943, ss. 104—119. Malmö 1944.
- Rattenhuber, Franz:* Die gefährliche Sittlichkeitsverbrecher. Kriminalistische Abhandlungen, Heft 39. Leipzig 1939.
- Reckless, Walter C.:* The Crime Problem. New York 1950.
- Riemer, Svend:* The Background of Incestuous Relationship. Criminology, a Handbook of Readings (Vedder—Koenig—Clark), ss. 301—307. New York 1953.
- Roesner, Ernst:* Kriminalstatistik. Elfter—Lingemann: Handwörterbuch der Kriminologie, ss. 398—414. Berlin 1933.
- Rylander, Gösta:* Om sexualbrottslingar och deras behandling. Svensk Juristtidning 1947, ss. 648—662.
- Rylander, Gösta—Bendz, Erik:* Rättspsykiatri. Stockholm 1947.
- Saari, Erkki:* Pahantapaisuus yksilön sopeutumattomuuden oireena. Jyväskylä 1951.

- Salmiala, Bruno A.*: Onko pakkokastratio oikeus- ja kulttuurivaltiossa hyväksyttävä reaktiomuoto rikoksen seurauksena? Defensor Legis 1951, ss. 130—167. Hämeenlinna 1951.
- Salovaara, Niilo*: Lapsen rikosoikeudellinen suoja. Rikosoikeudellisia kirjoitelmia, ss. 104—116: Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 35, Vammala 1949.
- Sand, Knud*: Den danske Sterilisationslov av d. 1.6.1929 og dens Resultater med Overvejelser om Lovens Revision. NTfS 1935, ss. 31—86. København 1935.
- » — Die gesetzliche Kastration. Veröffentlichungen aus dem Gebiete des Volksgesundheitsdienstes, LIV Band — 2 Heft. Berlin 1940.
- Sauer, Wilhelm*: Kriminologie. Berlin 1950.
- Schneider, Kurt*: Die psychopathischen Persönlichkeiten. Fünfte Auflage. Wien 1942.
- Seelig, Ernst*: Lehrbuch der Kriminologie. Zweite Auflage. Nürnberg und Düsseldorf 1951.
- Segerstedt, Torgny*: Kriminalsociologi. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 163—257. Stockholm 1955.
- Sellin, Torsten*: En historisk överblick. Kriminologi, Kriminologisk handbok utgiven av Karl Schlyter, ss. 1—33. Stockholm 1955.
- Serlachius, Allan*: Ehdotus uudeksi rikoslaksi. Helsinki 1922.
- » — Suomen rikosoikeuden oppikirja II (I puolisko). Helsinki 1924.
- Sichart, E.*: Über individuelle Faktoren des Verbrechens. Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band X, s. 36—50. Wien 1890.
- Smith, Charles E.*: The Homosexual Federal Offender. A study of 100 cases. Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science Januari—February 1954, Vol. 44, No. 5, ss. 582—591. Chicago 1953—1954.
- Sondén, Torsten*: Die Inzestverbrechen in Schweden und ihre Ursachen. Acta psychiatrica et neurologica 1936, ss. 379—401. Copenhagen 1936.
- » — Förslaget till ändringar i strafflagens 18 kapitel. NKA 1936, ss. 90—105. Stockholm 1937.
- Suomen tilastollinen vuosikirja. Helsinki 1954.
- Sutherland, Edwin H.*: Principles of Criminology. Revised by Donald R. Cressey. Fifth Edition. Chicago 1955.
- » — The Sexual Psychopath Law. Journal of Criminal Law and Criminology. January—February 1950, Vol. 40 No. 5, ss. 543—554. Chicago 1950.
- Taft, Donald*: Criminology. Revised Edition, New York 1950.
- Tappan, Paul W.*: Sentences for the Sex Crimes. Journal of Criminal Law and Criminology, September—October 1951, Vol. 42, No. 3, ss. 332—337. Chicago 1951.
- » — Some Myths About the Sex Offender. Federal Probation, June 1955 Number 2, ss. 7—12. Washington D.C. 1955.
- Waris, Heikki*: Suomalaisen yhteiskunnan rakenne. Toinen painos. Helsinki 1952.
- Verkko, Veli*: Biologislauentoisten tekijäin vaikutuksesta henki- ja pahoinpitelyrikollisuuteen. Helsinki 1933.
- » — Rikoskalenteri. LM 1943, ss. 489—525. Vammala 1943.
- » — Lähimmäisen ja oma henki. Jyväskylä 1949.
- Westermarck, Edv.*: Avioliiton historia, Porvoo—Helsinki 1932.

Wulffen, Erich: Der Sexualverbrecher. Encyklopädie der modernen Kriminalistik, Band VII. Berlin 1910.

Painamattomat lähteet:

Kertomus vankilapsykiatrin toiminnasta vuonna 1954.

Kertomus vankilapsykiatrin toiminnasta vuonna 1955.

Väestö sukupuolen, syntymävuoden ja iän mukaan 31. 12. 1950. Tilastollisen Päätoimiston moniste 28/10 —53.

LYHENNYKSIÄ

Acta	Acta psychiatrica et neurologica
DL	Defensor Legis
Duod.	Duodecim
JFT	Tidskrift, utgiven av Juridiska Föreningen i Finland
LM	Lakimies
NTfK	Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab
NTfS	Nordisk Tidskrift for Strafferet
NKA	Nordisk Kriminalistisk Årsbok
STV	Suomen tilastollinen vuosikirja
SvJ	Svensk Juristtidning
VH	Vankeinhoito

A. JOHDANTO

1. Kriminologia ja sen tutkimusmenetelmät

Tutkimusala

Kriminologialla ymmärretään tutkimusta, joka kohdistuu rikollisuuden yhteiskunnallisena ilmiönä ja selvittää siihen vaikuttavia tekijöitä (Hurwitz 1948, s. 13; Mezger 1951, s. 3; Honkasalo 1948, s. 7). Termin sisältö ei tosin ole täysin vakiintunut, vaan sitä käytetään monessa erilaisessa merkityksessä.

Kriminologia-termi on pyritty omaksumaan yhteisnimeksi kaikille rikollisuutta koskeville tutkimusaloille, liittyivätpä nämä muuten luonnontieteisiin, yhteiskuntatieteisiin tai lakitieteeseen. Tätä suuntaa on Pohjoismaissa edustanut varsinkin Kinberg (NKA 1946—1947, s. 320), joka asiasta esittämässään kaavailussa lieenee pyrkinyt luomaan vastineen Liszt'in aikoinaan käyttämälle termille »die gesamte Strafrechtswissenschaft». Vaihtoehtoisesti on kuitenkin eräissä pohjoismaisissa tutkimuksissa suositeltu käytettäväksi yhteisnimityksenä sanaa kriminaalitieteet (tansk. kriminalvidenskab). Viimemainittu nimitys, jota esim. Hurwitz (1948, s. 17) on suositellut, soveltuukin paremmin kuin kriminologia-sana tällaiseksi.

Amerikkalaisessa tieteessä (esim. v. Hentig 1947, s. 1; Sutherland 1955, s. 3), mutta viime aikoina myös Euroopassa (Seelig 1951, s. 11) on kriminologiaksi kutsuttu sekä rikollisuuden että sen torjumistoimenpiteiden tutkimusta. Erityisesti Amerikan Yhdysvalloissa on tavaksi tullut sisällyttää kriminologian nimellä otsikoituun teokseen käytännöllisiä yksityiskohtia myöten esitetty selostus rikollisuutta vastaan käytettävien toimenpiteiden luonteesta ja tarkoituksenmukaisuudesta ja käsitellä täten yhtenäisenä sarjana yhteiskunnassa ilmenevää kolmivaiheista tapahtumaketjua: lakien säätämistä, rikosten syntymistä ja yhteiskunnan käyttämiä vastatoimenpiteitä. Tällaisella esitystavalla korostetaan kokemuseräisen tieteellisen tutkimuksen läheistä yhteyttä käytännön toimenpiteisiin ja tuodaan esille se käsitys, että mainitut

vastatoimenpiteet olisivat teoreettisten tutkimustulosten soveltamista käytäntöön ja niistä saatujen ohjeiden noudattamista. Eurooppalaisen terminologian mukaan voidaan ns. poenologia eli sanktio-oppi (joka tutkii rikollisuuden torjumistoimenpiteiden laatua ja vaikutusta rikoksentekijään) samoin kuin ns. kriminaalipolitiikka (jossa on kysymys valtion toimenpiteistä rikollisuuden torjumiseksi) erottaa omiksi tutkimusaloikseen. Tällöin jää kriminologia-nimitys tarkoittamaan vain rikollisuusilmiön teoreettista tutkimusta, kriminologiaa sanan rajoitussa tai suppeassa merkityksessä (ks. esim. Agge 1955, s. 25); tässä merkityksessä on kriminologia-sanaa käytetty seuraavassa tutkimuksessa.¹

Rikollisuuden tutkiminen yhteiskunnallisena ilmiönä alkoi verraten myöhään. Vanhalla ajalla, keskiajalla ja uuden ajan alkupuolella rikoksia ja rikollisuutta koskevien ongelmien tieteellisuontoinen pohtiminen tapahtui normatiivisessa mielessä, oikeustieteen tai etiikan piirissä. Rikollisuuden tutkimista yhteiskunnallisena ilmiönä estivät epäilemättä sellaiset tunnepohjaiset tekijät kuin vaarallisia rikoksentekijöitä kohtaan tunnettu pelko, halveksiminen ja viha. Pitkän aikaa kriminologinen tutkimus oli vain eräänlaista sivutuotetta muiden tutkimusalojen piirissä. Varsinaisen kriminologian katsotaan saaneen alkunsa eräistä 1830-luvulla tilastollista metodologia käyttäen suoritetuista ranskalaisista tutkimuksista ja jonkin verran myöhemmistä italialisen lääkärin *Cesare Lombroson* kriminaaliantropologisista tutkimuksista. Eräs kriminologi (*Seelig* 1951, s. 21) on mielenkiintoisesti valaissut sitä tutkimusalojen moninaisuutta, josta kriminologia vähitellen on kehittynyt. Näihin kuuluvat lääketiede, psykologia, kasvatustiede, sosiologiset tutkimukset, kulttuurihistoria, käytännöllinen poliisi- ja tuomioistuintoiminta sekä vankeinhoito.

Jonkin määrätyn tutkimusalan erottuminen vähitellen itsenäiseksi tutkimusalaksi suuremmasta kokonaisuudesta on tosin yleinen ilmiö kulttuurihistoriassa. Mutta mitä kriminologiaan tulee, voidaan hyvällä syyllä esittää erilaisia käsityksiä siitä, onko tätä tutkimusalaa yleensä nykyisinkään pidettävä itsenäisenä tieteenä ja onko tämä edes käsitteellisesti mahdollista. Kriminologia tutkii erästä inhimillisen käyttäytymisen muotoa ja tarvitsee tässä ehtymättömästi muiden tieteiden tuloksia; sillä ei myöskään varsinaisesti ole omaa metodologiaa. Pikemminkin

¹ Tällöin ei ole termiä käytetty niin laajassa merkityksessä, että rikollisuuteen olisi luettu paitsi yksilöjen, myös »kansojen rikollisuus», kuten esim. *Sauer* 1950, s. 1, on tehnyt.

se merkitsee muiden tieteiden sovelluttamista rikollisuustutkimukseen. Kun kuitenkin tutkimustyötä, joka kokoa biologian, psykologian, psykiatrian ja sosiologian tulokset ja soveltaa ne rikollisuuden tutkimukseen, epäilemättä tarvitaan rikollisuuden luonteen ja sitä kohtaan käytettävien toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuden selvittämiseksi, puolustaa kriminologinen tutkimus hyvin paikkaansa eräänä yhtenäisenä erikoisalana (Agge 1955, s. 31), katsottiinpa se sitten itsenäiseksi tieteenksi tai ei.

Useimmiten lukevat kriminologian tutkijat itsensä jatkuvasti jonkin muun, »varsinaisen ammattialansa» edustajiksi, esim. psykologeiksi tai sosiologeiksi. Ammattien perusasennoitumista heijastava vastakohtaisuus näkyy edelleenkin selvästi, vaikkakin viime vuosikymmenet ovat olleet eri linjojen edustajien tekemien myönnytysten aikaa, aikaisempiin jyrkkiin eroavaisuuksiin verrattuna. Yksimielisyyteen on päästy siitä, että kriminologinen tutkimus, joka kohdistuu määrätynlaiseen käyttäytymiseen yhteiskuntaelämän piirissä, voi perustua vain elävässä elämässä tehtyjen havaintojen ja niistä saatujen johtopäätösten pohjalle. Tämän itsestään selvältä vaikuttavan tosiasian toteaminen tapahtui verraten myöhään, koska rikollisuus näytti olevan muita yhteiskuntaelämän ongelmia huomattavasti vaikeammin alistettavissa yleispätevien teorioiden löytämiseen tähtäävän tutkimuksen kohteeksi. Realistisen käsityksen muodostamista haittasivat aksiomaattisesti omaksutut käsitykset, ennakkoluulot ja arvoarvostelmat, jotka objektiivisen tutkimuksen vasta vähitellen onnistui raivata tieltään. Sosiaalisille arvoille, joiden loukkaamisesta tai vaarantamisesta rikollisuudessa oli kysymys, sekä näihin arvoihin kohdistuville asenteille ja yksilön käyttäytymisen motivaatioille pystyttiin vasta vähitellen antamaan vain samanlainen tosiasia-arvo kuin muille yhteiskunnallisille faktoille.

Tutkimus edistyi vähitellen asteelle, jossa ymmärrettiin rikollisuuteen vaikuttavat tekijät jokaisessa yksityistapauksessa moninaisiksi ja dynaamisiksi. Tämä toteamus voitiin asettaa sen aikaisemman käsityksen vastakohtaksi, jonka mukaan rikollisuuteen voisi olla yksi ainoa yleispätevä syy, jonka löytäminen ratkaisisi koko rikollisuusongelman. Syiden moninaisuuden ja erilaatuisten yhtymismahdollisuuksien oivaltaminen on osaltaan ollut vaikuttamassa siihen kehitykseen, että aikaisempi jyrkkä vastakkain asettelu yksilöllisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden merkityksestä on hävinnyt ja antanut sijaa käsitykselle, jonka mukaan rikollisuuteen käytännössä aina vaikuttavat sekä yksilölliset, rikoksenteijän persoonallisuuteen heijastavat tekijät, että yhteiskunnalliset, ympäristön taholta tulevat tekijät, ja että nämä ovat mitä

kiinteimmässä vuorovaikutuksessa keskenään. Kaavamaisesti esitetynä voidaan esim. *Mezgerin* (1951, s. 5) tavoin tämä merkitä seuraavasti:

$$krT = aeP \cdot ptU$$

jossa *krT* merkitsee rikosta, *aeP* persoonallisuutta taipumus- ja kehitysfaktoreineen sekä *ptU* ympäristöä, jonka ovat muodostaneet toiselta puolen rikoksentehtijää ympäröivä ja hänen persoonallisuuttaan muovaava ympäristö (*p*), toisaalta varsinainen tekotilanne (*t*). Kuten tästä kaavasta ilmenee, »puhtaita» yksilö- tai ympäristötekijöitä voidaan tuskin katsoa olevan olemassa. Jako kriminaalibiologiaan ja kriminaalisosiologiaan, joka vanhemmalle kriminologialle oli leimaa-antava, on nyttemmin jäänyt pääasiassa esitys- ja opetusteknilliseksi.

Rikollisuuteen vaikuttavien tekijöiden moninaisuuden toteaminen on johtanut nykyisin vallitsevana olevaan käsitykseen, jonka mukaan rikollisuuden, kuten muidenkin yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimisessa tarvitaan eri alojen edustajien kiinteätä yhteistyötä (team-work) (*Hurwitz* NKA 1946—1947, ss. 304—305). Sängen selvästi havaittavana päävirtauksena on kuitenkin ollut kriminologisen tutkimuksen siirtyminen sosiologiselle linjalle. Tähän lienee vaikuttanut varsinkin Amerikan Yhdysvalloissa harjoitetussa kriminologisessa tutkimuksessa omaksuttu kanta toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Viimeaikainen kehitys näyttää osoittavan, että Euroopassa ollaan valmiita siirtymään samalle linjalle (esim. *Mezger* 1951, s. 3). Rikos käsitetään tällöin luonteeltaan erääksi sosiaalseksi ristiriitatilanteeksi, jossa yksilö rikkoo yhteiskunnan voimassa olevia normeja vastaan ja yhteiskunta puolestaan turvautuu vastareaktioihin. On hyvin ymmärrettävää, että rikollisuuden tutkimus liitetään muiden yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimukseen. Sosiologiassa kriminologia on puolestaan usein luettu suurempaan ryhmään sosiaalipatologia tai oppi sosiaalisesta disorganisaatiosta. Edellinen nimitys kuvaa varsinkin varhaisemmassa sosiologiassa tavattavaa pyrkimystä verrata yhteiskunnan rakennetta ja toimintaa elävän olennon elämään ja pitää yhteiskuntaa eräänlaisena organismina, jolla kuvaannollisesti saattoi olla myös sairautensa eli patologiset ilmiönsä (*Lilienfeld*, *Social Pathology* v. 1896). Jälkimmäinen sosiaalisen disorganisation teoria taas pitää yhteiskuntaelämän tunnusmerkkinä järjestystä ja kontrollia ja katsoo rikollisuuden, monen muun ilmiön ohella, olevan merkinä yhteiskunnallisesta hajaannuksesta, puutteellisesta järjestäytymisestä (esim. *Elliot—Merrill* 1941, s. 78). Kumpikin nimitys kuvastaa rikollisuuden haitallisuutta yhteiskunnan terveille kehitykselle ja vivahtaa siten näennäisestä neutraalisuudestaan huolimatta todellisuudessa eräänlaiseen arvoarvostelmaan. Kummankaan käsityk-

sen mukaan rikollisuus ei ole yhteiskunnallisesti katsoen ainutlaatui-
nen, vaan liittyy läheisesti eräisiin muihin haittailmiöihin.

Mainittujen sosiologisten suuntausten ohella on syytä kiinnittää eri-
tyistä huomiota myös Yhdysvalloissa varsin suuren merkityksen saanee-
seen psykologiseen suuntaan. Sosiaalipsykologia, joka tutkii yksilön
käyttäytymistä yhteisön jäsenenä, ulottaa tutkimuksensa myös niihin
tapauksiin, joille on leimaa-antavana yksilön huono sopeutuminen häntä
ympäröiviin olosuhteisiin. Käytännössä on sosiaalipsykologinen tutki-
mus termin sisältämästä rajoituksesta huolimatta vaikeasti erotettavissa
yksilöpsykologiasta, ja voidaankin todeta, että kriminologian piirissä on
psykologialla kokonaisuudessaan vankka sija. Tutkimus kulkee usein
sosiologian ja psykologian rajamailla. Sosiaalipsykologinen tutkimus
on viime vuosina kohdistanut mielenkiintoaan mm. rikoksenteekijöille
tyypillisiin asenteisiin ja niiden ilmenemiseen käyttäytymisenä (behavior
systems), yhteiskuntaa kohtaan tunnettujen aggressioiden syntyyn, yk-
silön yliminän eli omantunnon muodostumiseen ja muihin tällaisiin kri-
minologiaan liittyviin, osittain varsin keskeisiin kysymyksiin. Usein on
tätä tutkimusta nimitetty kriminaalipsykologiaksi.

Niissä tapauksissa, joissa rikollisuuden yhteiskunnallinen tutkiminen
on liitetty muiden yhteiskunnallisten haittailmiöiden tutkimiseen, on
rikollisuus pyritty käsittämään laajassa merkityksessä. Tutkimuksen
kohteeksi on otettu kaikki yhteiskunnan piirissä ilmenevä norminvas-
tainen käyttäytyminen, olipa kysymys varsinaisten rikosoikeudellisten
normien taikka muiden yhteiskunnallisten säännösten rikkomisesta ja
tällaista menettelyä seuraavasta vastavaikutuksesta. Laajentaminen on
voinut tapahtua myös sosiaalipsykologisin perustein, esim. olettamalla,
että rikollisuus on eräs muoto aggressioiden purkamista, ja yhdistämällä
tutkimuksen alaan myös muut tapaukset, joissa esiintyy samanlaisia
motivatioita. Tullessaan yhdistetyksi laajempaan kokonaisuuteen krimi-
nologia on samalla menettänyt itsenäisen asemansa. Näistä suun-
tauksista huolimatta on kriminologia ainakin Manner- ja Pohjois-
Euroopassa toistaiseksi käsitetty joko itsenäiseksi erikoistieteeksi tai
sosiologian muista alaosista selvästi erottuvaksi osaksi. Tällaisen käsi-
tyksen säilymiseen on vaikuttanut se tosiasia, että rikollisuus ja sen
ehkäiseminen ovat perinnäisesti eräänlaisessa sosiaalisessa erikoisase-
massa (*Mannheim* 1953, s. 29). Traditionaalisista syistä on niitä epä-
sosiaalisuuden muotoja, joita nimitetään rikollisuudeksi, totuttu pitä-
mään yhtenä ryhmänä ja suuntaamaan niihin toisenlaatuisia yhteis-
kunnallisia reaktiokeinoja kuin epäsosiaalisuuden muihin muotoihin.
Rikollisuus on tavanomaisessa muodossaan merkinnyt hyökkävää käyt-

täytymistä, joka on usein suuntautunut ensisijaisesti johonkin yksilöön aiheuttaen hänelle vahinkoa tai vaaraa ja johtaen hänet täten vaatimaan sekä reaalista vahingon korvaamista että symbolista hyvitystä rangaistuksen muodossa. Tämä taas on edellyttänyt rikosten tarkkaa ja luotettavaa selvittämistä sekä määrättyjen vastatoimenpiteiden suuntaamista rikoksentehtijään. On syntynyt laaja normijärjestelmä sitä toteuttavine elimineen. Epäilemättä yleinen mielipide suhtautuu rikollisuuteen toisin kuin yhteiskuntaelämän muihin epäsosiaalisuusilmiöihin.

Jos rikollisuutta tutkitaan nykyisen yhteiskunnallisen normijärjestelmän valossa ja kriminologia käsitetään sosiologian muista osista erotettavaksi erikolisajiksi, näyttää tarkoituksenmukaiselta määritellä kriminologian tutkimuskohde pääasiassa rikosoikeuden antamaa ohjetta käyttäen. Kriminologinen tutkimus rajoittuu tällöin rikollisuuteen tämän termin lainopillisessa merkityksessä muodollista kriteeriä noudattaen. Tällä tavoin saadaan kriminologian tutkimuskohde teoreettisesti rajoitetuksi. Kaikkien kriminologisen tutkimuksen kohteiksi joutuvien tekojen yhteisenä ominaisuutena tulee silloin olemaan, että ne ovat oikeudenvastaisia ja niistä seuraa lain mukaan rangaistus tai muu siihen verrattava seuraamus. Tutkimuskohteen ulkopuolelle jäävät sellaiset teot, jotka tosin ovat yhteiskunnalle vahingollisia — ehkä rikoksia suuremmassakin määrin — mutta joita syystä tai toisesta ei ole lainsäädännössä leimattu rikoksiksi. Kriminologinen tutkimus ei tämän määritelmän mukaan kohdistu muihin kuin valtion lainsäädännön normien rikkomiseen. Täten käsitettyä kriminologian tutkimuskohdetta jää tosin haittaamaan eräänlainen muuttuvuus ja relatiivisuus, josta useiden kriminologiain taholta on huomautettu (esim. *Sutherland* 1955, s. 19), sillä rikosoikeudellisten normien vastaisten tekojen piiri vaihtelee sekä eri maissa että eri aikoina. Tutkimuskohde ei ole sosiologisesti määritelty, vaan sitä rajoittavat valtion rikosoikeudenhoidon rajat. Toiselta puolen on kuitenkin tutkimuskohteen täten määrittelemisen etuna, että mainittu keinotekoinen raja on selvä ja helposti tarkistettavissa (*Hurwitz* 1948, s. 19). Mikään ei lisäksi estä tutkijoita esim. kansainvälisiä vertailuja tehtäessä sopimaan muista, ahtaammista rajoista, kuten on tapahtunutkin verrattaessa eri maiden rikollisuustilastoja määrättyjen tyyppillisten ja selväpiirteisten rikollisuuslajien osalta.

Edellä selostettuun on vielä liitettävä eräs varaus. Rikosoikeustieteessä katsotaan rikoksen tunnusmerkkeihin kuuluvaksi oikeudenvastaisuuden lisäksi myös syyllisyys, mikä puolestaan edellyttää syyntakeisuutta. Yhteiskunnan rangaistusvaatimuksen katsotaan voivan kohdistua vain määrätyn iän saavuttaneisiin, suhteellisen normaaleihin

ja sielullisesti terveisiin henkilöihin. Kuitenkin käytetään termiä rikos rikosoikeudellisessa lainsäädännössä myös merkitsemään yleensä oikeudenvastaista, laissa rangaistavaksi julistettua tekoa, mainituista subjektiivisista edellytyksistä riippumatta. Viimemainitulla tavalla on rikos myös kriminologiassa käsitettävä. Tutkimuksen kohteena on siis pidettävä mainittuja tekoja ja näiden tekojen tekijöitä heidän syyntakeisuudesta riippumatta. On tosin esitetty erilaisia käsityksiä siitä, mihin tieteen haaraan on luettava lasten tekemien oikeudenvastaisten tekojen tutkiminen (Hurwitz 1948, s. 22); kysymys on näet tällöin sellaisesta käyttäytymismuodosta, jota perinnäiset rikosoikeudenhoidon instituuttiluonteeseen sisältyvät vaatimukset eivät enää nykyaikana kahlehdissiinä määrin kuin vastaavaa aikuisten käyttäytymistä. Varsin yleisesti liitetään kriminologiaan kuitenkin myös lasten »pahantapaisuuteen» tai »sopeutumattomuuteen» kohdistuva tutkimus varsinkin niissä maissa, joissa rikosoikeudellisen vastuun alkaminen ei ole kytketty kiinteään ikärajaan, vaan erityiset nuorisotuomioistuimet tuovat nuoret ikäluokattakin määrätynlaisen rikosoikeudenhoidon piiriin (vrt. esim. englantilaisen Burt'in teosta »The Young Delinquent», ruotsiksi »Den unge brottslingen»).

Vaikka edellä on todettu, että kriminologia ja rikosoikeus käsittävät saman tutkimusalan, tämä ei kuitenkaan johda näiden samastamiseen. Samaan objektiin kohdistuva tutkimus tulee mahdolliseksi sen vuoksi, että toisessa tapauksessa on kysymys normatiivisesta tieteestä, toisessa taas yhteiskunnallisten tosiseikkojen tutkimuksesta. Rikosoikeustiede pyrkii positiivisiin oikeussäännöksiin kohdistuvana tieteenä selvittämään rikosoikeudelliset käsitteet sekä luomaan niistä systemaattisen kokonaisuuden. Kriminologia sensijaan tutkii rikollisuutta yhteiskunnallisena, faktillisena ilmiönä. Myös rikosoikeustieteen ja kriminologian tutkimusmenetelmät ovat erilaiset.

Rikosoikeuden ja kriminologian yhteisestä tutkimuskohteesta, samoin kuin totunnaisesta tavasta ajatella rikollisuutta ennen kaikkea normatiivisin mittapuin (vrt. esim. Hellmuth Mayer 1953, s. 18), johtunee lainopillisissa teoksissa yleisesti esitetty käsitys, että kriminologia on rikosoikeustieteen aputiede. Mainittu käsitys on hyväksyttävissä, jos pyritään tarkastelemaan kriminologiaa ja eräitä muita tieteitä juuri silmällä pitäen niiden merkitystä rikosoikeudelle. Sanonnan ei tarvitse johtaa siihen käsitykseen, että normatiivisella rikosoikeustieteellä olisi rikollisuustutkimuksessa eräänlainen monopoliasema. Rikosoikeustiedettä ja kriminologiaa lienee pidettävä pikemminkin rinnakkaisina tutkimusaloina kriminaalitieteiden piirissä.

Metodit

Kriminologisissa tutkimuksissa pyritään kokoamaan yksityistapauksista aineistoa, kuvaamaan ja luokittelemaan sitä sekä tekemään siitä johtopäätöksiä. Ennen aineiston valitsemista on tutkijan muodostettava hypoteesi ja täten tehtävä itselleen selväksi, mitä varten aineistoa koetaan eli mikä on tutkimuksen tarkoitus. Tutkimuksissa voidaan periaatteessa käyttää samoja menetelmiä kuin yhteiskuntatieteissä yleensä: koetta ja havaintoa. Kokeiden järjestäminen tuottaa kriminologiassa kuitenkin vaikeuksia ja tulee kysymykseen enimmäkseen sosiaalipsykologisissa tutkimustehtävissä. Havainto jää täten päämetodiksi.

Sosiologisissa tutkimuksissa erotetaan tutkimuksen tekijän asemasta riippuen kaksi havainnon lajia, osallistuva ja ei-osallistuva. Osallistuva havainto, joka viime vuosikymmeninä on osoittautunut hedelmälliseksi tutkimustavaksi monella yhteiskuntaelämän alalla, ei useimmiten tule kriminologiassa kysymykseen, joskin eräitä tutkimuksia on suoritettu sitä käyttämällä (amerikkalainen »in the open»-metodi). Tavallisimmin kriminologi joutuu kuitenkin ei-osallistuvan havaintojen tekijän asemaan ja siten tutkimaan tilannetta sivultapäin.

Kriminologisten havaintojen tekeminen saattaa tapahtua joko välittömästi tai välillisesti. Välitön tutkimus kohdistetaan suoraan joukkoon rikoksentekijöitä, jotka tutkija joko itse tutkii tai suorittaa tutkimuksensa laatimansa ja tutkittavalle toimittamansa kyselylomakkeen välityksellä. Välillisessä tutkimuksessa käytetään toisten kokoamaa aineistoa; joka saattaa alkuaan olla koottu muutakin kuin tieteellistä tarkoitusta varten. Kriminologiassa perinnäisesti käytetty jakotapa joukkohavaintoihin ja yksilötutkimuksiin (»Massenbeobachtungen» ja »Einzelbeobachtungen») ei tarkalleen vastaa edellä esitettyä jakoa, koska jälkimmäinen tutkimus saattaa olla joko välillistä tai välitöntä, riippuen siitä, suoritetaanko se valmiiksi kootusta aineistosta vai ei. Useimmiten käytännössä kuitenkin joukkohavainnot on tehty välillisesti ja yksilötutkimukset välittömästi.

Kriminologian varhaisasteella näyttivät joukkohavaintoihin perustuivat tutkimukset ja yksilötutkimukset kulkevan erillään. Edelliset tutkimukset, jotka kriminologian alkua ajoilta saakka perustuivat miltei yksinomaan valtioiden virallisiin rikollisuustilastoihin, katsottiin omaksi lajikseen, kriminaalistatistiikaksi, jota pidettiin pikemminkin erityisenä tieteenä kuin eräänä tieteellisenä metodina. Tästä metodista tuli sosiologien suosima ja yhteiskunnallisia tekijöitä selvittävä menetelmä. Jyrkästi siitä poiketen lähti yksilötutkimus kriminaalianthropologiaksi, krimi-

naalibiologiaksi tai kriminaalipsykologiaksi nimitettynä tarkastelemaan rikoksenteikijän persoonallisuutta. Tämä menetelmä näytti soveltuvan psykologien ja psykiatrien käyttöön. Metodien käyttäjien edustaessa eri ammattialoja olivat heidän asennoitumisensa ja lähtökohtansa erilaiset, mikä johti myös erilaisiin tuloksiin. Vastakohtaisuus on viime vuosikymmeninä tuntuvasti lieventynyt. Samalla on päästy selville siitä, että molemmat edellä mainitut metodit palvelevat tieteellisen totuuden tarkoitusta ja että niitä tulee käyttää rinnakkaisina toistensa täydennykseksi. Tutkimustehtävän luonteesta kussakin yksityistapauksessa riippuu, mikä menetelmä tutkimukseen soveltuu, ja tämä taas määräytyy enemmänkin käytännöllisten kuin teoreettisten seikkojen perusteella. Kuten tutkijat ovat huomauttaneet, periaatteellista eroa ei joukkohavaintoihin perustuvalla menetelmällä ja yksilötutkimusmenetelmällä todellisuudessa ole; tilasto on koottu suuresta määrästä yksityisiä tapauksia, ja toiselta puolen taas yksilötutkimuksessa aineistoa voidaan käsitellä tilastollisesti. Kun tilastoina käytetään virallisia rikollisuustilastoja ja vertailuaineistona valtion muita tilastoja, määräytyy tilastollisen metodin käyttömahdollisuus sen mukaan, miten suuressa määrin tilastoihin sisältyy tietoja rikoksista ja niiden tekijöistä. Teoriassa ei mikään estäisi kokoamasta niin täydellisiä tilastoja, että jokaisesta rikoksenteikijästä olisi kaikki tieteellisessä tutkimuksessa tarvittavat tiedot, mutta käytännössä tähän ei ole mahdollisuuksia. Toiselta puolen voitaisiin yksilötutkimus teoriassa tehdä niin suuresta aineistosta, että se vastaisi kooltaan virallisten tilastojen numerollista laajuutta, mutta käytännölliset vaikeudet asettavat tähän omat rajansa. Nämä seikat aiheuttavat sen, että tilastoista voidaan yleensä saada selville rikollisuuden yleisluontoisia tekijöitä, erityisesti sen alueellista levinnäisyyttä ja ajallisia muutoksia, kun taas yksilötutkimuksissa päästään syvemmin tunkeutumaan rikollisuutta edeltäviin välillisiin ja välittömiin syihin kussakin tapauksessa (amerikkal. »case study», saksal. »Fall-analyse»).

Jakoa rikollisuuden edellytyksiin ja syihin, joista edellisiä voitaisiin selvittää tilastollisilla tutkimuksilla, jälkimmäisiä taas yksilötutkimuksilla, pidetään nykyisin keinotekoisena (*Kaila* 1950 I, ss. 45—52).

Sutherland 1955, ss. 62—71, on luetellut kokonaista kuusi metodia, mm. erityisenä metodina »kokeellisen metodin»; jossa kokeillaan erilaisten toimenpiteiden vaikutusta.

Mezger 1951, s. 8 erottaa luonnontieteellisen, ymmärtävän ja tilastollisen metodin, jolloin hän lukee ensimmäintuun suurimman osan aikaisemmin kriminaalibiologiseksi tutkimukseksi nimitetystä; ymmärtävä metodi taas merkitsee hänen terminologiassaan psykologisten seikkojen merkityksen oivaltamista.

Kysymys vertailuaineiston tarpeellisuudesta tuli kriminologiassa, kuten muussakin sosiologisessa tutkimuksessa, esille verraten myöhään, vasta 1910-luvulla (ks. *Kaila* 1950 II, s. 35). Jonkinlaista tulosten vertailemistä tosin esiintyi aikaisemminkin, mutta tutkimustuloksia saatettiin usein myös käyttää johtopäätösten tekemiseen sellaisenaan, vertailematta. Voitiin esim. päätellä, että koska määrätystä rikoksentekijäaineistossa on melkoinen prosentti vajaamielisiä, vajaamielisyys on tärkeä, jopa ainoa rikollisuuteen johtava tekijä. Unohdettiin selvittää, missä määrin vajaamielisiä oli ei-rikoksentekijöiden keskuudessa, jotta olisi voitu todeta erot eri aineistojen välillä. Niinpä edellä mainitussa tapauksessa myöhemmin todettiin se periaatteellinen virheellisyys, että yleinen keskiväestön älykkyystaso oli oletettu huomattavasti korkeammaksi kuin mitä todellisuudessa oli asianlaita. Vastaavia virhepäätelmiä tehtiin muissakin suhteissa.

Kysymys vertailuaineistosta on nykyisessä kriminologisessa tutkimuksessa muodostunut keskeiseksi metodiseksi ongelmaksi. Huolellisen harkinnankin jälkeen on usein vaikea tietää, onko vertailuaineisto siten valittu, että johtopäätöksiä eivät pääse häiritsemään sivutekijät. Tutkimusmetodi perustuu siihen, että määrätyn seikan tai olosuhteen esiintyminen toisessa ryhmässä ja esiintymättä jääminen toisessa ryhmässä (tai huomattava erilainen esiintymistiheys) oikeuttaa tutkijan päättelemään juuri mainitun »muuttujan» olevan kausaalinen seurauksen syntymiselle; mutta tämän johtopäätöksen paikkansa pitävyys edellyttää, että mainitut ryhmät ovat kaikissa muissa paitsi tässä yhdessä suhteessa toisiaan vastaavat. Käytännössä liittyy tähän se vaikeus, että on työlästä löytää kahta ihmisryhmää, jotka eroaisivat toisistaan vain tutkittavana olevassa suhteessa, koska kysymykseen voivat tulla monet piilevätkin eroavaisuudet selvästi havaittavien ohella. Vertailuaineiston hankkiminen saattaa täten olla sangen vaikeaa.

Se tarkkuus, jolla vertailuaineisto pyritään muodostamaan, voi olla erilaatuinen. Usein tyydytään ottamaan vertailun pohjaksi jokin virallinen tilasto. Joskus tämä vertailutapa on ainoa mahdollinen. Se sisältää melkoisia virhelähteitä. Niinpä käytettäessä vertailuun yleistä väestötilastoa on selvää, että siihen sisältyy henkilöitä, jotka ovat siinä määrin ominaisuuksiltaan tutkimusaineiston henkilöryhmistä poikkeavia, että erojen täytyy vaikuttaa oleellisesti vertailun tuloksiin. Tätä haittaa pyritään välttämään valitsemalla ennakolta vertailuaineisto edes tärkeimmissä suhteissa tutkimusaineiston kaltaiseksi. Niinpä voidaan vertailuaineistoon sisällyttää vain samaa sukupuolta olevat tai samat ikäryhmät kuin tutkimusaineistoon. Mutta vertailuaineistossa pyritään

toisinaan huomattavasti suurempaan tarkkuuteen. Pisimmälle mennään sellaisissa tutkimuksissa (esim. amerikkalaisten *Glueck*-puolisoiden tutkimukset), joissa jokaiselle tutkittavalle rikosentekijälle valitaan pariksi toinen mahdollisimman samanlainen ja samanlaisissa olosuhteissa elävä henkilö, joka vain siinä suhteessa eroaa tutkittavasta, että ei ole tämän tavoin syyllistynyt lainvastaisiin tekoihin. Menetelmä on käytännössä vaikeasti toteutettavissa, vaatien tutkimusaineistoon kuuluvien henkilöiden ja näiden ympäristön tarkkaa tuntemista ja huolellista seuraamista. Sen avulla tehty tutkimus edellyttää onnistuakseen mm. että vertailuaineiston valinnassa ei ole huomaamatta sivuutettu jotakin erittäin tärkeätä ominaisuutta tai olosuhdetta, joka voi olla vaikeasti näkyvä mutta tutkimuksen kannalta ratkaiseva.

Erikoistutkimukset

Kriminologisissa tutkimuksissa on usein todettu, että rikollisuus kokonaisuutena on sangen heterogeeninen ilmiö. Vaikka tutkimus olisi kohdistettu vain niihin rikollisuuden muotoihin, jotka osoittavat tekijässään yhteiskunnan vastaisuutta, ja täten päästy jonkinlaiseen sosiologisesti määriteltyn rikollisuuden käsitteeseen muodollisesti laajempien rikosoikeudellisten rajojen sisällä, tutkimuskohde käsitti edelleenkin mitä erilaatuisimpia tekoja. Hyvällä syyllä kysyttiin, oliko yleensä mahdollista eritellä näin laajan ja hajanaisen ilmiön syitä ja pystyikö ylimalkaan mikään teoria selittämään kaikenlaista rikollisuutta. Uudessa kriminologisessa tutkimustyössä etsittiin pääsyä tästä vaikeudesta ryhtymällä erikoistutkimuksiin. Tutkimuskohde voitiin rajoittaa eri tavoin ja muodostaa se vaikkapa jonkin rikosentekijöiden yhteisen ominaisuuden, kuten iän tai sukupuolen perusteella (esim. nykyisin varsin yleinen nuorisorikollisuuden tutkiminen) tai rikollisuuden yhteiskunnallisen asteen perusteella (esim. ammattimainen rikollisuus tai järjestynyt rikollisuus). Luonnollisesti on ollut lähellä se ajatus, että voitaisiin tutkia erikseen myös eri rikostyyppisiä ja niiden tekijöitä. Tutkimuksia on suoritettukin esim. varkausrikosten, surmaamisrikosten ja murhapolttojen teoista ja tekijöistä. Näiden tutkimusten rajoja valittaessa on jossakin määrin pysytty rikoslakien tarjoamassa valmiissa systematiikassa; on kuitenkin usein jouduttu toteamaan, että se ei ole ollut tarkoituksenmukainen, vaan jako on täytynyt tehdä sosiologisin tai sosiaalipsykologisin perustein (*Sutherland* 1955, s. 18). Erityisen suosittuja ja lainsäädäntöönkin leimansa painavia olivat tällaiset erikois-

tutkimukset 1930-luvun Saksassa, jossa lähdettiin siitä olettamuksesta, että kunkin rikollisuuden laji edellyttäisi määrättyä »tekijätyyppiä». Jaoittelun tekeminen saattoi tapahtua myöskin rikoksentehtäjän motiivien perusteella. Se merkitsi kuitenkin kaavamaisista yksinkertaistamista, joka ei soveltunut elävään elämään, ainakaan siinä tapauksessa, että oletettiin kunkin rikostyyppin voivan olla lähtöisin vain määrätystä motiivista, vieläpä siten, että motiivi automaattisesti synnytti määrätyn ulkonaisen käyttäytymismuodon. Tyyppijakojen kehittämisestä ei kuitenkaan ole luovuttu, vaan edelleen pyritään jaoittamaan rikollisia tyyppeihin rikoslajien perusteella (*Seelig* 1951, s. 44).²

2. Siveellisyysrikokset kriminologisen tutkimuksen kohteena

Varhaisista ajoista alkaen yhteiskunta on harjoittanut yksilöiden seksuaalielämän kontrollia. Voimakkaat institutiot, perhe, kirkko ja valtio ovat kehittäneet laajan normijärjestelmän, jolla on ohjattu yksilön käyttäytymistä. Ryhmän jäsenen on ollut noudatettava määrättyjä vakiintuneita tapoja välttyäkseen joutumasta paheksumisen kohteeksi. Tapoihin on usein, varsinkin alkukantaisilla kansoilla, liittynyt runsaasti maagillisia uskomuksia ja niihin kuuluvia rituaaleja. Monilla näistä tavoista on ollut moraaliohjeiden luonne, jolloin niiden rikkomista on pidetty paitsi huonona käytöksenä myös eettisesti hylättävänä käyttäytymismuotona, tai jos kysymys on ollut uskonnollisten normien vastaisista teoista, syntinä. Moraalin ja uskonnon alalta normit ovat vähitellen siirtyneet myös lainsäädäntöön, varsinkin niissä tapauksissa, joissa yleisen käsityksen mukaan normittamista on vaatinut elintärkeä intressi. Samalla on yksilölle osoitettu yhteiskunnallisesti hyväksytty seksuaalielämän muoto avioliiton piirissä. Avioliiton ja perheen suojaamiseksi

² Suomen kriminologiassa suoritettut erikoistutkimukset ovat rajoittaneet tutkimuskohdetta joko rikoksentehtäjän iän perusteella (*Kailan* tutkimus nuorisorikollisuudesta v. 1946 ja 1950 ja *Saaren* tutkimus lasten pahantapaisuudesta v. 1951) taikka rikollisuuden »asteen» perusteella (*Ahdon* tutkimus vaarallisista rikosten uusijoista v. 1951). On kuitenkin tehty myös rikoslajin mukaan rajoitettuja tutkimuksia. Näihin kuuluvat mm. *Verkon* laajat ja eri maista kerättyyn tilastoaineeseen nojautuvat tutkimukset väkivaltarikollisuudesta (1931, 1933, 1936, 1942, 1949). Uusimmista tutkimuksista mainittakoon myös *Kailan* tutkimus eräistä henkirikosten tekijöistä (1942), *Helasvuon* tutkimus eräistä väkivaltarikollisista (1936), *Erkkilän* tutkimukset mielentilatutkimuksiin määrätyistä (1938) ja eräistä siveellisyysrikosten tekijöistä (1945 ja 1952).

on moraalin, uskonnon ja lainsäädännön alalla kehittynyt laaja normijärjestelmä.

Niihin lainsäädännön normeihin, joilla pyritään ohjaamaan yksilön seksuaalista käyttäytymistä yhteiskunnan hyväksymään suuntaan, kuuluvat myös eräät rikosoikeuden alaan luettavat säännökset. Tällaisissa säännöksissä on vaaralliseksi tai haitalliseksi arvosteltu yksilön käyttäytyminen, laissa tarkoin määritellyissä rajoissa, leimattu rikokseksi, josta on säädetty rangaistus. Säännöksissä on sekä tahdottu korostaa yhteiskunnan paheksuvaa asennetta mainittuja tekoja kohtaan että rangaistusuhan avulla estää tarkoitettujen tekojen tapahtumista.

Lainopillisessa kirjallisuudessa on termiä siveellisyysrikos käytetty useammassa eri merkityksessä. Sille on voitu antaa niin laaja sisältö, että sillä on tarkoitettu sukupuolisiveellisyyttä vastaan tehtyjen rikosten ohella muitakin hyviä tapoja vastaan suuntautuvia rikoksia, jolloin tähän luokkaan on luettu esim. uhkapeli ja eläinräökkäys (*Forsman* 1938, s. 46; *Serlachius* 1924, s. 79; *Honkasalo* 1950, s. 86).³ Usein on termillä tarkoitettu vain sellaisia rikoksia, jotka on tehty sukuvietin kiihoittamiseksi tai tyydyttämiseksi. Tällöin on siveellisyysrikos-termiä käytetty sukupuolisiveellisyyttä vastaan tehtyjen rikosten nimityksenä, mutta siihen on silti sisällytetty rikoksia, jotka rikosoikeudellisessa systematiikassa luetaan muihin ryhmiin, kuten seksuaalisista motiiveista tapahtunut murha. Tavallisimmin annetaan termille siveellisyysrikos kuitenkin objektiivisin kriterioin määritelty sisältö, jolloin määrääväksi ei oteta rikoksen motiiveja, vaan sen ulkonaiset muodot. Tällöin siveellisyysrikosten piiriin jäävät kuulumaan ainakin »luvaton sekaannus ja muu haureus» rikoslain omaksumaa sanontaa käyttäen, minkä lisäksi niihin voidaan lukea myös väkisinmakaaminen tai turvattomassa asemassa olevaa naista kohtaan tehty seksuaalirikos, vaikka Suomen rikoslain järjestelmässä viimeainitut rikokset on mainittu vapautta vastaan tehtyjen rikosten joukossa. Sellaiset rikokset kuin sikiönlähdettäminen ja lapsenmurha ovat myös, samoin kuin ns. aviorikokset, lähellä mainittua ryhmää ja eräitä niistä on ainakin eräässä sosiologisessa tutkimuksessa (*Nieminen* 1951, s. 298) tarkasteltukin yhdessä »varsinaisten siveellisyysrikosten» kanssa. Lainopillisessa systematiikassa ne kuitenkin katsotaan muihin luokkiin kuuluviksi.

³ Mainittakoon, että vuonna 1922 ilmestyneessä *Serlachiuksen rikoslakiehdotuksessa* oli erityisenä lukuna »Sukupuolisiveellisyyteen kohdistuvat rikokset» (*Serlachius* 1922, s. 30).

Kriminologisessa ja kriminaalipoliittisessa kirjallisuudessa on käytetty termiä siveellisyysrikos suppeassa merkityksessä, usein kuitenkin lukemalla väkisinmakaamisrikokset sen piiriin. Yleensä on siveellisyysrikokset käsitetty kokonaisuudeksi, joka voidaan erottaa muusta rikollisuudesta omaksi lajikseen. Näin on tehty niissä kriminologisissa teoksissa, joissa rikollisuutta on jaoteltu alalajeihin (esim. *Mezger* 1951, s. 49; *Seelig* 1951, s. 44; *Sauer* 1950, s. 276),⁴ ja sellaisissakin teoksissa, joissa tällaista nimenomaista jakoa ei suoriteta, mainitaan tämä rikollisuus eräänä yksikkönä esim. väkivaltarikollisuuden ja omaisuusrikollisuuden rinnalla. Useissa erikoistutkimuksissa näyttää siveellisyysrikosten asema omana rikollisuusryhmänä muodostuneen aksiomaattisen selväksi edellytykseksi koko tutkimukselle (esim. *Brancale—Ellis—Doorbaar* 1952; *Geill* 1906; *Gerle* 1953; *Guttmacher* 1951; v. *Hentig—Viernstein* 1921; *Kinberg* 1941; *Koch* 1940; *Mittermaier* 1906; *Noorwood East* 1949). Tutkimuksessa, jossa on esim. pyritty selvittämään siveellisyysrikosten tekijöiden ominaisuuksia ja vertaamaan näitä muiden rikosten tekijöiden vastaaviin ominaisuuksiin, on näet täytynyt ennakolta olettaa, että siveellisyysrikokset muodostavat oman ryhmänsä. Kuitenkaan ei tavallisesti ole tutkittu kaikkia lainsäädännössä siveellisyysrikoksiksi luetuista tekoja tai niiden tekijöitä, vaan on valittu vain sellaiset siveellisyysrikokset, jotka loukkaavat jonkun yksilön oikeuksia. Täten tutkimuksen kohteeksi on saatu siveellisyysrikosten yhteiskunnallisesti katsoen vaarallisimmat muodot. Tutkimuksen ulkopuolelle on saattanut jäädä esim. epäsideellisten julkaisujen levittäminen, vaikka sekin luetaan su-kupuolisiveellisyttä vastaan tehtyihin rikoksiin.

Kriminologiassa on esiintynyt pyrkimyksiä käsitellä erikseen vielä rajoitetumpia rikollisuusryhmiä. Niinpä siveellisyysrikosten alaryhmänä voidaan pitää lapsiin ja nuoriin kohdistuneita siveellisyysrikoksia. Mainitut rikokset esiintyvät rikoslakien säännöksissä yleensä erillisinä ja niitä käsitellään erikseen myös oikeustieteellisessä dogmatikassa. Kysymys on rikoksista, jotka juuri niiden kohteeksi joutuneen henkilön ikä saattaa erikoisasemaan. Eräät mainituista teoista ovat ainoastaan tämän erikoispiirteen johdosta tulleet rangaistaviksi, kun taas vastaava aikuiseen henkilöön kohdistettu teko on katsottu ainoastaan vallitsevan moraalien tai hyvien tapojen vastaiseksi. Toiset tarkoitettuista rikoksista taas on leimattu rangaistaviksi teoiksi myös muilla perusteilla kuin teon kohteeksi joutuneen henkilön alaikäisyyden joh-

⁴ *Sauer* tosin lukee siveellisyysrikokset yhtenä alaluokkana laajempaan »Trieb- und Schwächedelikte» luokkaan (ks. 1950, ss. 282—283).

dosta, esim. teossa ilmenneen väkivaltaisuuden tähden, mutta tällöinkin voitaneen teon luonteen yhteiskunnallisena ilmiönä katsoa määräytyvän pääasiassa sen mukaan, että se kohdistuu määrätyn ikäiseen henkilöön. Epäilemättä juuri teon kohdistuminen alaikäiseen on se seikka, joka herättää eniten julkisuudessa huomiota; sen mukaan esim. otsikoidaan teosta julkaistut uutiset ja sitä koskeva lainkohta mainitaan perussäännöksenä tuomioistuinten päätöksissä. Yleinen oikeustajunta reagoi herkimmin juuri tätä teon piirrettä vastaan. Nykyisessä lainsäädännössä on mainittu katsantokanta saanut ilmauksensa mm. siinä, että Suomen rikoslain mukaan voidaan samaa lainkohtaa soveltaa sekä heteroseksuaaliseen että homoseksuaaliseen tekoon, kunhan teon kohteeksi joutunut on alaikäinen henkilö.

Alaikäiseen kohdistuvia siveellisyysrikoksia koskevat säännökset liittyvät eräänä osana laajaan normijärjestelmään, jossa pyritään antamaan suojaa ja turvaa lapsille ja nuorille henkilöille. Tällaisia säännöksiä kuuluu oikeusjärjestyksen eri aloihin jokaisessa nykyajan sivistysvaltiossa. Erityisesti viime vuosikymmeninä on kehitys johtanut siihen, että yhteiskunnan vastuu alaikäisen huollosta ja suojelusta on nähty entistä laajempänä ja tärkeämpänä tehtävänä. Lasten ja nuorison suojelemista koskevat säännökset on toisinaan koottu erityiseksi nuoriso-oikeudeksi (*Mäkinen—Ollinen 1954, s. 257*), jonka erääksi kohdaksi tällöin on katsottava siveellisyysrikoksista annetut säännökset.

Käsite alaikäinen ei lainsäädännöllisesti ole vakiintunut samansisältöiseksi eri oikeusaloilla, vaan tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat ovat määränneet, mitkä ikärajat missäkin tapauksessa on asetettu lainsäädännön mukaan erityisasemassa oleville. Täten ylärajana on voitu käyttää toisissa tapauksissa yhtäkolmatta vuotta, toisissa jopa viittätoista vuotta. Eri aikoina ja eri maissa on myös siveellisyysrikoksia koskevassa lainsäädännössä käytetty erilaisia ikärajoja. Kuten myöhemmästä esityksestä ilmenee, Suomen lainsäädännön antama suoja ulottuu tässä suhteessa nykyisin 17 vuotta nuorempiin. Alaikäisiin kohdistuvilla siveellisyysrikoksilla tarkoitetaan siis mainittua ikää nuorempien kohdistuvia tekoja.

Alaikäisiin kohdistuvat siveellisyysrikokset ovat olleet tutkimusaineistona eräissä ulkomaalaisissa erikoistutkimuksissa, esim. *Hess, Die Kinderschändung 1934; Nordlund, Barnpsykiatriska synpunkter på sedlighetsbrott mot minderåriga 1953*. Useita tällaisia rikostapauksia on kosketeltu myös niissä tutkimuksissa, joiden aineisto koostuu läheisten sukulaisten kesken tapahtuneista siveellisyysrikoksista, esim. *Eber 1937; v. Hentig—Viernstein 1934; Kinberg—Inghe—Riemer 1943; Marcuse*

1915. Sangen yleistä näet on, että ainakin tapahtumasarjan alkuvaiheissa toinen osapuoli on ollut alaikäinen.

Kotimaaisessa kriminologisessa kirjallisuudessa ei liene tutkimusta alaikäisiin kohdistuvista siveellisyyserikoksista. Maassamme on kuitenkin ilmestynyt eräitä kriminologisia tutkimuksia, joiden aineistoon on sisältynyt myös mainittuja rikoksia. Näin on asianlaita *Erkkilän* kahdessa tutkimuksessa, joista toinen (1945) koskee mielentilatutkimukseen määrättyjä siveellisyyserikosten tekijöitä ja toinen (1952) väkisinmakaamisrikokseen syyllistyneitä. *Honkasen* kokoamat tilastot kastroiduista rikoksenteikijöistä (1954) sisältävät enimmäkseen alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyyserikosten tekijöitä. — Vähemmälle huomiolle on mainitut rikokset jouduttu jättämään sellaisissa tutkimuksissa, joissa tutkimuskohde on valittu määrätyn ikäisistä tai määrätyn rikollisuuden asteen saavuttaneista rikoksenteikijöistä. Siveellisyyserikokset muodostavat nimittäin muihin rikollisuuslajeihin verraten sangen pienen osan maamme kokonaisrikollisuudesta.

3. Alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyyserikosten ja näiden rikosten tekijöiden tutkimusmahdollisuudet eri metodeja käyttäen

Edellä on katsottu alaikäisiin kohdistuvien siveellisyyserikosten muodostavan muusta rikollisuudesta kriminologisesti erottuvan lajin. Ryhtyessä tutkimaan tätä rikollisuutta on ratkaistava, mikä metodi parhaiten soveltuu mainittuun tehtävään. Metodien käyttökelpoisuus on riippuvainen siitä, mikä katsotaan tutkimuksen lähimmäksi päämääräksi. Koska kysymys on sellaisesta rikollisuuslajista, jota maassamme ei liene aikaisemmin tutkittu, on tarkoituksenmukaista tyytyä aineiston kuvaavaan esittämiseen yleiskuvan saamiseksi tästä rikollisuudesta ja rikosten tekijöistä. Yleistutkimus saattaa tarjota lähtökohtia myöhemmille erikoistutkimuksille, jotka voitaisiin rajoittaa koskemaan esim. määrätyn ikäisten rikoksenteikijöiden suorittamaa taikka eri tavoin määritellyissä olosuhteissa tapahtuvaa rikollisuutta.

Tutkimusmenetelminä tulevat kysymykseen joukkohavaintoon perustuva tilastollinen tutkimusmenetelmä ja yksilötutkimus. Kumpi näistä soveltuu paremmin nyt tarkoitettun tehtävän luonteeseen? Kuvaileva, yleisluontoinen tutkimus voi näyttää soveltuvan tilastollisella menetelmällä tehtäväksi. Tilastollisessa tutkimuksessa voitaisiin turvautua luotettaviin ja objektiivisiin lähteisiin, valtion virallisiin rikollisuustilastoihin. Aineisto muodostuisi riittävän suureksi, jos otettaisiin tarkasteltavaksi pitempiä ajanjaksoja. Tuloksia voitaisiin myös verrata muista tilastoista, esim. väestötilastosta saataviin tietoihin. Tilastollisen

menetelmän käyttämisellä voitaisiin selvittää varsinkin rikollisuuden ajallista ja alueellista jakaantumista. Myös kansainväliset vertailut saattaisivat olla mahdollisia.

Tilastollisen menetelmän käyttöarvo riippuu kuitenkin oleellisesti siitä seikasta, saadaanko tilastosta edes lähimainkaan luotettava kuva tutkittavana olevasta rikollisuuden lajista. Mainittu tutkimusmetodi soveltuu näet tosin erittäin hyvin eräiden rikollisuuden lajien tutkimiseen, esim. henkirikollisuuden ja muun törkeän väkivaltarikollisuuden selvittämiseen, mutta se saattaa monessa muussa tapauksessa olla arvoltaan vähäinen. Tämä johtuu siitä, että tilastot eivät useiden rikoslajien osalta anna todellisuutta vastaavaa tai edes sitä lähellä olevaa kuvaa rikollisuuden laajuudesta, eivätkä näin ollen myöskään tietoja sen kehityssuunnasta, alueellisesta tai ajallisesta jakaantumisesta. Useat rikollisuuden lajit edustavat sellaista rikollisuutta, josta vain epämääräinen murto-osa tulee tilastoihin, muun osan jäädessä tuntemattomaksi, virallisten tilastojen ulkopuolelle.

Kysymys ns. piiloon jäävän rikollisuuden suuruudesta ja merkityksestä kriminologiassa tehtävien johtopäätösten kannalta katsoen on askarruttanut jo ensimmäisiä rikollisuustilastotieteen edustajia aina belgialaisesta *Adolphe Quetelet*'ista alkaen. Japanilaisen *Shimaga Oban* käyttämän nimityksen mukaan on niiden rikosten lukumäärää, jotka jäävät poliisitilastonkin ulkopuolelle, ruvettu nimittämään piiloluvuksi (saks. *Dunkelziffer*, engl. *dark number*); eräät tutkijat tosin ovat mainitulla käsitteellä tarkoittaneet suhdetta ilmi tulleiden ja piiloon jäävien rikosten välillä.⁵

Vaikka tilanne yhteiskunnallisista olosuhteista riippuen eri maissa ja eri aikoina saattaa olla erilainen, on voitu todeta, että on olemassa yleisiä lainmukaisuuksia, jotka määräävät eri rikollisuuslajien osalta, kuuluuko rikollisuus suuressa määrin piiloon jäävään vai ei. Rikoksen piiloon jääminen ei tapahdu sattumalta, täysin mielivaltaisesti, vaan useat seikat joko edistävät tai ehkäisevät sitä. Tällaiset seikat voivat liittyä itse tekoon taikka aiheutua rikoksen tekijän tai rikoksen uhrin yksilöllisistä ominaisuuksista tai ympäristöön kuuluvista tosiseikoista.

⁵ Piiloon jäävää rikollisuutta koskevista esityksistä mainittakoon saksalainen erikoisteos *Meyer, Die unbestraften Verbrechen* 1941; *Hurwitz* 1948, ss. 30—33; *Kinberg—Inghe—Riemer* 1943, s. 50; *Pollak* 1950, s. 45; *Roesner* 1933, s. 32; *Sutherland* 1955, ss. 25—27; *Taft* 1950, s. 20; *Aubert* 1954, ss. 75—85. Kotimaisesta kirjallisuudesta ks. *Kaila* 1950 I, ss. 9—22; *Anttila, Yhteiskunta* 1953, ss. 3—19. Ks. myös *Den svenska kriminalstatistiken* 1954, s. 20.

Rikolliseen tekoon liittyvä, piiloon jäämistä edistävä seikka on rikoksen vähäisyys, jota arvosteltaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota rikoksen tapahtumisympäristön omaksumaan käsitykseen asiasta, tällöin ottamalla huomioon paitsi taloudelliset, myös yleensä kulttuuritason aiheuttamat eroavaisuudet. Jossakin ympäristössä sietämättömältä vaikuttava teko saattaa näet toisessa merkitä korkeintaan karkeata pilaa. Käsitys rikoksen törkeydestä saattaa muuttua lyhyenäkin aikana. Myös rikoksen tekotapa, ajankohta, tekopaikka ja mahdollisuus poistua paikalta vaikuttavat rikoksen ilmituloon.

Rikoksenteikijää koskevista seikoista voi esim. älykkyys edistää rikoksen piiloon jäämistä. Myös muilla rikoksenteikijän yksilöllisillä ominaisuuksilla on merkityksensä; niinpä luonteeltaan ympäristöönsä huonosti sopeutuvaa ollaan alttiimpia epäilemään rikoksista ja valmiimpia antamaan niistä ilmi kuin hyvin sopeutuvaa ryhmän jäsentä. Taloudellinen ja muu yhteiskunnallinen asema vaikuttaa sekin käytännössä mm. siten, että varakkaalla rikoksenteikijällä on mahdollisuus ilman oikeudenkäyntiä tapahtuvaan runsaaseen vahingonkorvauksen tarjoamiseen ja suorittamiseen. Rikoksen uhrin ominaisuuksista ovat tärkeät ikä ja suhde rikoksenteikijään. Jos rikoksen kohteeksi joutunut syystä tai toisesta ei pysty itse toimimaan puolestaan, rikos jää helposti piiloon; näin on asianlaita esim. lapsia, sairaita ja vanhuksia kohtaan tehdyissä rikoksissa. Rikoksenteikijän läheinen suhde loukattuun henkilöön voi sekin vaikuttaa, että rikosta ei haluta ilmoittaa syytteeseen. Rikoksen uhrin luonne ja oma suhtautuminen rikokseen vaikuttaa ratkaisevasti hänen menettelyynsä rikoksen jälkeen.

Niistä monista ympäristötekijöistä, jotka saattavat edistää tai ehkäistä rikoksen piiloon jäämistä, mainittakoon erityisesti lähiympäristön suurempi tai pienempi kontrolli. Tämä saattaa olla virallista tai epävirallista. Laitoksissa, samoin kuin esim. valtion taholta järjestetyssä epäsosiaalisten henkilöiden valvonnassa harjoitetaan tarkkailua, jossa yhteiskunnallisina sanktioina ovat erilaiset kurinpitorangeistukset laitoksissa taikka uhka vapauden menettämisestä valvonnassa oleviin nähden. Epävirallista tarkkailua lähiympäristön toimesta tapahtuu esim. maalaistalossa tai kylässä, jossa samat henkilöt pysyvästi asuvat toistensa läheisyydessä muodostaen kiinteän ja kukin toistensa elämäntapojen läheisesti seuraavan ryhmän. Tällaiseen ympäristöön verrattuna on suuren kaupungin asukas sangen irrallinen yksilö, jonka elämäntapoja eivät seuraa samassa talossa asuvatkaan henkilöt. Tosin ei asuinpaikan laatu ole yksinään ratkaiseva tekijä, sillä kiinteän ryhmän muodostumi-

seen siihen liittyvine kontrollimahdollisuuksineen voivat johtaa monet muutkin tekijät, esim. ammatti.

Edellä mainittuja näkökohtia soveltaen voidaan muodostaa käsitys siitä, mitä kunkin rikollisuuslajin rikosten tyypillinen tekotapa sekä rikosentekijöiden ja rikosten uhriksi joutuneiden ominaisuudet vaikuttavat piiloon jäävän rikollisuuden osuuteen koko rikollisuudesta. Tässä on syytä tarkastella kysymystä vain alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten osalta. Mainitut rikokset kohdistuvat yksilöön tavalla, joka yleensä paljastaa rikosentekijän henkilöllisyyden. Toisinaan voi tietenkin olla kysymyksessä siksi tilapäinen tapaaminen ja vieras henkilö, että rikoksen kohteeksi joutunut ei tunne rikosentekijää eikä osaa kertoa hänen tuntomerkkejään, mutta tällaisia tapauksia voidaan pitää poikkeuksina. Sensijaan johtavat muut seikat alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten piiloon jäämiseen. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea se, että suuri osa mainituista rikoksista tapahtuu yhteisymmärryksessä rikosentekijän ja sen kohteeksi joutuvan kesken, joten viimeainitulla ei ole mitään halua ilmoittaa tekoa syytteeseen. Tällainen on tilanne varsinkin silloin, kun rikoksen kohteeksi joutunut on 15–16 vuotias, ja täten itse vaarassa joutua rangaistavaksi, mutta usein rikos pyritään muissakin tapauksissa salaamaan.

Erikoislaatuinen on tilanne silloin, kun rikoksen tekijänä on se henkilö, jonka velvollisuutena olisi suojata rikoksen kohteeksi joutuvaa, nimittäin lapsen isä, isäpuoli tai kasvatusisä. Tällöin rikoksen kohteeksi joutuva on sangen turvattomassa asemassa. Todennäköistä onkin, että rikokset tulevat ilmi ainoastaan poikkeustapauksissa, esim. raskauden, tyttären myöhemmin solmiman avioliiton, vieraiden sattumalta asiaan puuttumisen tai perheriidan johdosta. Tavallisempaa kuin kenties luulisi on muiden perheenjäsenten, varsinkin rikosentekijän puolison, hyväksyvä tai välinpitämätön suhtautuminen asiaan. Rikosentekijää voidaan myös pelätä ja siksi jättää rikos syytteeseen ilmoittamatta, varsinkin jos rikosentekijä uhkaa kostoksi pahoinpidellä ilmoittajaa taikka yksinkertaisesti lähteä pois ja jättää perheen vaille elatusta. Joskus perheen useammatkin lapset ovat isän pitkäaikaisten siveellisyysrikosten kohteina äidin omaksuessa sen asenteen, että asiaa ei enää voida auttaa, vaan että viranomaisten puuttuminen asiaan vain pahentaisi tilannetta perheenisän vankilaan joutumisella ja perheen saattamisella taloudellisiin vaikeuksiin. Toisinaan taas pelätään asian julkisuuteen tulosta aiheutuvaa häpeää sekä rikoksen kohteeksi joutu-neelle että koko perheelle. Kriminologisissa tutkimuksissa esitetyn käsityksen mukaan juuri oman perheen keskuudessa sattuneet rikostapauk-

set muodostavat ne siveellisyysrikokset, joista kaikkein suurin osa jää piiloon (ks. *Bader* 1949, s. 63; *Gutmacher* 1951, s. 14; v. *Hentig* 1921, s. 335; *Kinberg—Inghe—Riemer* 1943, s. 43; *Meyer* 1941, s. 24; *Mezger* 1951, s. 56; *Sauer* 1950 II, s. 624). Tämä koskee varsinkin niitä tapauksia, joissa rikoksen kohteena on jo syyntakeisuusiän saavuttanut tytär tai sisar, koska tällöin kummallakin osapuolella on syytä pelätä rangastusvastuuta.

Useissa tapauksissa perheessä vallitsevat käyttäytymissäännöt eivät estä tyttärien seurustelua vieraiden tai perheen tuttavien kanssa. Joissakin ohikulkijoiden hyvin tuntemissa viinanmyyntipaikoissa saattavat sekä äiti että tyttäret olla irtolaistyyppisiä. Näissä tapauksissa näyttää johtuneen sattumasta, ovatko läheiset sukulaisetkin — runsaan alkoholin käytön yhteydessä — liittyneet samaan joukkoon.

Samoin kuin aikuisiin, myös alaikäisiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia jää piiloon silloinkin, kun kysymys on vieraan tekemästä väkivaltaisesta rikoksesta. Toisinaan tämän aiheuttaa lapsen huoltajien käsitys, että asian julkisuuteen tulo on häpeällistä tai joka tapauksessa siinä määrin kiusallista, että ilmoitus viranomaisille jätetään tekemättä ja tyydytään ehkä vahingonkorvaukseen. Joskus taas on todistusten puutteessa pakko jättää rikoksenteikijä syyttämättä tai tuomitsematta. Väkinäismakaamisrikokset ovat usein vaikeasti toteen näytettävissä, mitä osoittavat mm. eri oikeusasteiden antamat erilaiset ratkaisut todistelukysymyksessä. Lapsiin kohdistuneissa rikoksissa saattaa lisävaikeutena olla se, että rikoksenteikijän uhkauksin pelottama lapsi ei ole uskaltanut vastustaa tai huutaa apua, eikä usein edes välittömästi kertoa asiasta omaisilleen. Täten on todistusten hankinta saattanut melkoisesti vaikeutua. Joskus vanhemmat eivät usko todeksi lastensa kertomuksia, vaan luulevat näiden kuvittelevan itselleen tehdyn väkivaltaa; ainakin voidaan tällaisia lausuntoja löytää poliisikuulustelupöytäkirjoista lasten huoltajien kuulustelemisen yhteydessä. Tämä ei tietenkään estä sitä, että joissakin muissa tapauksissa saattaa asianlaita olla päinvastainenkin, jolloin sekä lapset että heidän vanhempansa väittävät tapahtuneeksi tekoja, joita he ovat kuvitelleet tai suuresti liioitelleet.

Piiloon jääneen rikollisuuden osuutta alaikäisiin kohdistuneista siveellisyysrikoksista ei ole mahdollista saada selville. Yleisen käsityksen mukaan tilastoihin tulleet tapaukset muodostaisivat vähemmistön todella tapahtuneista. Tilastoista ei ainakaan suoranaisesti saada selville eri siveellisyysrikosten lajien todellista osuutta kokonaismäärästä, koska toiset lajit epäilemättä jäävät piiloon toisia yleisemmin. Yhtä vähän voidaan tilastojen perusteella arvostella rikollisuuden lukumää-

räistä kehityssuuntaa. Alaikäisiin kohdistuneet siveellisyysrikokset eivät siis edusta sellaista rikollisuuden lajia, joiden osalta tilastot olisivat edes välillisesti edustavia, niin että voitaisiin olettaa tilastoihin tulevan ja piiloon jäävän rikollisuuden lisääntyessään tai vähentyessään noudattavan samaa suuntaa. Tämän johdosta ei tilastosta saatuja tietoja voida asettaa perusteeksi esim. keskustelulle siitä, onko yhteiskunnalla aihetta ryhtyä lapsiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia torjuakseen entistä jyrkempiin toimenpiteisiin. Julkisuudessa usein esiintyvät maininnat siveellisyysrikosten uhkaavasta lisääntymisestä eivät ole tilastojen nojalla osoitettavissa enempää oikeiksi kuin väärriksikään. Mitä erityisesti tulee viime vuosikymmeneen, voidaan pitää todennäköisenä, että piiloluvun osuus on muuttunut ja että tilastoissa näkyvä lukumääräinen nousu ainakin suureksi osaksi tulee täten selitetyksi. Tämä kehitys on aiheutunut lastensuojelun yleisestä tehostumisesta ja sosiaalilautakuntien puuttumisesta törkeimpiin tapauksiin sekä siitä kaikkiin yhteiskuntaluokkiin levinneestä ajattelutavan muutoksesta, että on tärkeämpää suojata lapsia toistuvilta siveellisyysrikoksilta kuin asian julkituloa ehkäisemällä varjella lapsen tai perheen mainetta.

Virallisiin rikollisuustilastoihin tulevan määrän satunnaisuus ja piiloon jäävän osuuden muuttuminen vuodesta toiseen merkitsevät kriminologisen tutkimuksen kannalta sitä, että useimmat tiedot, jotka tilastoista voitaisiin saada, jäävät epävarmoiksi. Tilastotiedoista voivat olla käyttökelpoisia vain sellaiset, joiden nojalla tehtäviä johtopäätöksiä piiloon jäävän rikollisuuden osuus ei häiritse. Esimerkiksi alaikäisiin kohdistuneiden rikosten jakaantuminen eri vuodenaikojen kesken on ilmeisesti tutkittavissa tilastojen perusteella, koska ei liene todennäköistä, että näiden rikosten ilmitulon mahdollisuus huomattavasti vaihtelisi eri vuodenaikoina. Sensijaan voi samojen rikosten jakaantuminen erilaisien alueiden kesken näyttää tilastojen perusteella toiselta kuin todellisuudessa, koska on hyvin luultavaa, että rikosten ilmitulo ei noudata samoja lakeja maaseudulla ja kaupungissa. Tilastoja käytettäessä on täten rajoitettava sellaisten seikkojen tutkimiseen, joissa edellä esitetty virhelähde ei pääse vähentämään tulosten luotettavuutta.

Tilastojen käyttöä kriminologisen tutkimuksen lähteenä rajoittaa myös se, että tilasto saattaa sisältää vain eräitä yleisluontoisia tietoja kustakin tapauksesta. Jos halutaan tarkemmin tutustua tapauksiin, täytyy niitä tutkia muulla tavalla. Käytännöllisistä syistä ei rikollisuustilastoja varten hankittavaa materiaalia koskaan voida saada niin laajaksi, että se sisältäisi kaikki tapaukseen liittyvät kriminologisesti mielenkiintoiset yksityiskohdat. Lisäksi on olemassa useita sellaisia seikkoja,

jotka saadaan selville vasta erityisen tutkimuksen avulla, kuten esimerkiksi rikoksentehtäjän älykkyyttä tai luonnetta koskevat. Tilastojen sijasta tai niiden ohella käytetään tämän johdosta kriminologiassa usein tutkimusmenetelmää, jossa tutkimus kohdistetaan suoraan asianomaiseen yksityistapaukseen. Kun saadut tiedot yleensä käsitellään tilastollisina yksikköinä, ei tämä tutkimustapa periaatteessa poikkea siitä tutkimuksesta, joka käyttää lähteenään tilastoja (*Kaila 1950 I, s. 47*). Yksityistapauksen tutkimisessa on kuitenkin mahdollisuus syventyä useampaan yksityiskohtaan, tutkia niitä tarkemmin ja nähdä kukin tapaus elimellisenä kokonaisuutena, mikä on johtopäätösten teossa usein välttämätöntä.

Yksityistapauksiin perehtyminen ei tietenkään sinänsä merkitse sen virhelähteen eliminoimista, mitä piiloon jäänyt rikollisuus merkitsee. Yksityistapauksista kootussa aineistossa on yhtä vähän kuin tilastoaineistossa voitu ottaa huomioon mainittua rikollisuuden osaa. Lisäksi virhe suurenee eikä pienene, jos tutkimuksen kohteeksi otetaan vain osa tilastoihin tulleesta rikollisuudesta. Johtopäätösten tekemisessä on tämän vuoksi syytä ottaa huomioon, että saatujen tulosten yleistämistä koskemaan kaikkea kysymyksessä olevan rikollisuuslajin piiriin kuuluvaa rikollisuutta ei ainakaan ilman muuta ole pidettävä varmana.

4. Alaikäisiin kohdistuvat siveellisyysrikokset Suomen rikosoikeuden valossa

Suomen rikoslaissa ei ole lukua, jonka otsikkona olisi siveellisyyteen kohdistuvat rikokset tai siveellisyydsrikokset. Mainittuja rikoksia pidetään kuitenkin rikosoikeudessa omana ryhmänä, ja suurin osa niitä sisältyy rikoslain 20 lukuun, jonka nimikkeenä on »luvattomasta sekaan-nuksesta ja muusta haureudesta». Suomenkielisessä lainopillisessa terminologiassa on termi siveellisyys laajempi kuin sukupuolisiveellisyys, mikä selittää äsken mainitun otsikon.

Rikoslain valmistelemisen ja säätämisen aikoihin 1800-luvun loppupuolella vallitsi maassamme vanhastaan ns. absoluuttinen sukupuolimoraali, joka nojautui kirkon moraalikäsitteeseen (*Nieminen 1951, s. 70*). Sen mukaan oli sukupuolielämä ainoastaan avioliiton piirissä sallittua, ja yhteiskunnan velvollisuus oli valvoa yksityisten jäsenten moraalia. Tämä käsitys ilmeni johdonmukaisesti lainsäädännössäkin. Laissa leimattiin rangaistavaksi täysi-ikäisten naimattomienkin henkilöiden välillä tapahtunut sukupuoliyhteys eli »salavuoteus».

Rangaistus salavuoteudesta oli sisältynyt aikoinaan jo maakuntalakien säännöksiin ja sitä koskeva säännös oli toistunut tämän jälkeen annetuissa rikosoikeudellisissa säännöksissä, vaikka rangaistusten määrät olivatkin aikojen kuluessa vähentyneet. Rikoslakia säädettäessä oli ollut kysymys salavuoteutta koskevan säännöksen poistamisesta, kuten oli meneteltykin eräässä rikoslain ehdotuksessa. Koska kuitenkin pelättiin rangaistussäännöksen poistamisen huolestuttavasti alentavan yleistä moraalia varsinkin naisten keskuudessa, säännös säilytettiin rikoslaissa. Muut sukupuolisiveellisyyttä vastaan tapahtuvat rikokset käsiteltiin eräänlaisiksi salavuoteuden erikoislajeiksi eli kvalifisoiduiksi tapauksiksi, joten salavuoteussäännös oli siveellisyysrikosten perussäännös. Mainittu säännös säilyi rikoslaissa aina vuoteen 1926 saakka, jolloin sitä koskeva rikoslain 20 luvun 9 § muutettiin täysin toisen sisältöiseksi.

Salavuoteutta koskevan säännöksen lisäksi rikoslakiin sisältyvät säännökset siveellisyysrikoksista koskivat tapauksia, joissa erityiset olosuhteet tekivät luvattoman sekaannuksen tavallista ankarammin rangaistavaksi tai joissa oli kysymys muusta haureuden harjoittamisesta erikoislaatuissa olosuhteissa. Erityiset kvalifikatioperusteet saattoivat johtua kolmesta syystä: valta- ja auktoriteettiaseman väärinkäytöstä, naisen turvattomuudesta nuoruuden, mielisairauden, väkivallan, uhkauksen tai turvattomaan asemaan saattamisen tähden sekä läheisestä sukulaisuussuhteesta rikoksentekijöiden välillä. Viimemainitussa tapauksessa oli teko periaatteessa rangaistava sekä miehen että naisen osalta.

Rikoslain alkuperäisen käsityskannan mukaan alaikäisiä kohtaan tehdyt siveellisyysrikokset olivat siis eräänlaista kvalifisoitua salavuoteutta. Vuoden 1926 jälkeen ei tämä näkökohta enää voi olla apuna säännösten luonteen selvittämisessä. Tosin mainittu lainmuutos ei ollut osoituksena siitä, että lainsäätäjän käsitys sukupuolielämän sallittavuuden rajoista olisi muuttunut. Muutoksen perusteluissa, samoin kuin jo aikaisemmin esitetyissä kannanotoissa korostettiin nimenomaan sitä, että muutoksen tarkoituksena oli vain poistaa laista sellainen säännös, jota käytännössä ei pitkiin aikoihin enää ollut sovellettu muihin kuin korkeintaan eräisiin niistä muutenkin säällittävistä tapauksista, joissa avioton äiti joutui tuomioistuimessa hakemaan eläkettä lapselleen. Kieltää ei silti voitane, etteikö ainakin muuttunut käsitys yhteiskunnan oikeudesta ja mahdollisuudesta valvoa yksityisen jäsenensä elämää ollut antamassa sysäystä mainitulle lainmuutokselle. Selvää on toisaalta, että mitään vastaavanlaista muutosta ei ollut tarkoitus tehdä lakiin muita

siveellisyysrikoksia koskevassa suhteessa. Mitä erityisesti tulee alaikäisiin kohdistuneisiin rikoksiin, muutokset ovat vieneet päinvastaiseen suuntaan: rikoksia koskevat säännökset on useaan kertaan muutettu sisällöltään laajemmiksi ja rangaistussäännöksiltään ankarammiksi kuin mitä ne olivat rikoslain alkuperäisessä tekstissä.

Alkuperäisessä muodossaan rangaistiin rikoslain 20 luvun 7 §:n mukaan eri suuruisilla rangaistuksilla alle 12, alle 15 ja alle 17 vuoden ikäisen tytön makaaminen, samoin muu haureuden harjoittaminen alle 12 tai alle 15 vuoden ikäisen tytön kanssa. Jos kysymyksessä oli 12 vuotta täyttänyt tyttö, oli edellytyksenä vielä, että tyttö ei ollut »ennen maattu». Nuorempiin ikäluokkiin kohdistuvat rikokset olivat virallisen syytteen alaisia, mutta tytön ollessa 12 vuotta täyttänyt rikos oli ns. asianomistajarikos, josta virallinen syyttäjä ei saanut tehdä syytettä, ellei asianomistaja — käytännössä siis tytön holhooja — ollut ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi. Rikoslain alkuperäiseen tekstiin sisältyi tämän ohella säännös, joka koski valta- tai auktoriteettiaseman väärinkäyttämistä. Tässä rikoslain 20 luvun 6 §:n säännöksessä säädettiin rangaistus sille, joka »makaa kasvattinsa tahi holhottinsa, taikka sen, jonka kasvatus tahi opetus on hänelle uskottu», samoin yleisen laitoksen virkamiehelle, joka »makaa sen, joka on otettu sinne hoidettavaksi tahi siellä säilytettäväksi.»

Jo vuonna 1908 oli eduskunta pyytänyt hallitukselta esitystä rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta. Eduskunta oli katsonut alaikäisiä tyttöjä vastaan tehtyjä siveellisyysrikoksia koskevat säännökset epätydyttäväiksi, mitä tuli »alaikäisten jaotteluun, rangaistusmääriin, yleisen syyteoikeuden laajuuteen ja sen seikan merkitykseen, että tyttö on ennen maattu». Sen ohessa eduskunta lausui käsityksensä, että olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin lainsäännösten aikaansaamiseksi myös alaikäisten miespuolisten henkilöiden suojelemiseksi siveellisyysrikoksilta. Hallituksen esitys annettiin kuitenkin vasta paljon myöhemmin, nimittäin vuoden 1925 valtiopäiville. Tämän esityksen tuloksena oli laajahko lainmuutos, mikä tapahtui vuonna 1926.

Rikoslakiin vuonna 1926 tehdyt muutokset sisälsivät useita uusia periaatteita. Aikaisemmin mainitun salavuoteutta koskevan säännöksen poistamisen ohella tärkein näistä lienee se, että rikosoikeudellinen suoja nyt ulotettiin sekä tyttöihin että poikiin ja säännösten sanamuoto muutettiin tämän mukaiseksi. Muutos koski ensiksikin rikoslain 20 luvun 7 §:n säännöstä, joka uuden sanamuodon mukaan tuli alkamaan näin: »Jos joku sekaantuu lapseen... taikka harjoittaa hänen kanssaan muuta haureutta...». Käytännössä säännöksen merkitys oli ennen

kaikkea se, että sen kautta saatiin rangaistavaksi alaikäisiä kohtaan suuntautunut homoseksualismi, joka tähän saakka oli voitu rangaista vain saman lainkohdan mukaan kuin kahden täysi-ikäisen henkilön kesken tapahtunut vastaava teko, ilman että oli voitu ottaa huomioon rikoksen kohteen alaikäisyyttä. Samalla saatiin lainsäädännös koskemaan myöskin naisten taholta alaikäisiin miespuolisiin henkilöihin kohdistettuja siveellisyyssrikoksia. Vastaavat muutokset miespuolisten henkilöiden suojaamiseksi tehtiin myös rikoslain 20 luvun 6 §:n säännöksen 1 momenttiin ja 11 §:ään, joissa säädettiin mm. kasvattiin, holhottiin tai oppilaaseen kohdistuvista rikoksista, samoin 6 §:n 2 momenttiin, missä oli kysymys yleisen laitoksen hoidokkiin kohdistuvasta teosta. Rikoslain 20 luvun 9 a § liitettiin uutena säännöksenä rikoslakiin. Siinä määrättiin rangaistavaksi sekä nais- että miespuolisen alaikäisen henkilön vietteleminen tai taivuttaminen sekaannukseen tai muuhun haureuteen toisen kanssa. Täten siis johdonmukaisesti toteutettiin sitä periaatetta, että kumpaanakin sukupuoleen kuuluvien alaikäisten tuli saada sama suoja siveellisyyssrikoksia vastaan.

Rikoslain 20 luvun 7 §:n säännökseen tehtiin useita muitakin muutoksia. Varsin tärkeä oli ikärajojen muuttuminen. Vuoteen 1926 saakka oli vain varsinainen »sekaantuminen» 15—16-vuotiaisiin tyttöihin määrätty rangaistavaksi. Nyt ikärajaa korotettiin tuntuvasti tässä suhteessa, kun määrättiin muukin »haureuden harjoittaminen» 17 vuotta nuoremman kanssa rangaistavaksi. Tässä yhteydessä tuli rangaistus-säännös melkoista laajemmaksi toisessakin suhteessa, kun 17 vuotta nuoremman henkilön nähden siveettömässä tarkoituksessa tehty sukupuolikuria loukkaava teko oli rangaistava alaikäiseen kohdistuneena siveellisyyssrikoksena, joskin lievemällä rangaistuksella kuin muut tällaiset rikokset. Tämäkin säännös koski sekä mies- että naispuolisia alaikäisiä, ja sen tarkoituksena oli ulottaa lain rangaistusuhka ns. ekshibitionismiin.⁶

Alaikäisiä kohtaan tehtyjä siveellisyyssrikoksia koskeva säännös sai vuoden 1926 muutoksessa myös siinä suhteessa uuden sisällön, että siinä ei enää erotettu eri asemaan tyttöä, joka oli ennen maattu. Muutoksen perusteluissa huomautettiin, että vaikka alaikäisen kanssa olisikin harjoitettu sukupuoliyhteyttä, tämä ei suinkaan osoita, etteikö hän olisi

⁶ Lain muutoksella tuli alaikäisten suojaikä maassamme melko korkeaksi. Eräissä muissa maissa, esim. Ruotsissa, se päättyy 15 vuoden ikään. Norjassa, Sveitsissä ja Englannissa taas käytetään 16 vuoden ikärajaa. Amerikan Yhdysvalloissa on joissakin osavaltioissa suojaikä niinkin korkea kuin 18 vuotta (New York).

lainsäädännön antaman suojan tarpeessa. Ainoastaan sellaisen sukupuolielämään kypsyneen alaikäisen suojeleminen, joka jo on antautunut siveettömyyteen, voidaan katsoa tarpeettomaksi. Tämän mukaisesti lain sanamuoto tuli kuulumaan, milloin kysymyksessä oli 15, vaan ei 17 vuotta täyttänyt henkilö: »... eikä ole siveettömyyteen antautunut...» Samalla muutettiin mainitun 20 luvun 7 §:n ikärajoitustakin siten, että alaikäiset jaettiin säännöksessä kahteen eikä kolmeen ryhmään. Ryhmien väliseksi rajaksi otettiin 15 vuoden ikä niinhyvin tytöille kuin pojillekin. Vihdoin korotettiin samassa yhteydessä lapsiin kohdistu-neista siveellisyysrikoksista säädettyjä rangaistuksia.

Vuoden 1926 lainmuutokset olivat osoituksena siitä, että yhteiskunnan mielenkiinto lasten- ja nuorisonsuojelua kohtaan oli lisääntymässä. Samaan suuntaan on kehitys jatkunut myös mainitun ajankohdan jäl-keen. Puheena oleva lainsäädäntö joutui erityisen huomion kohteeksi, kun toisen maailmansodan päätyttyä ja rikollisuuden kauttaaltaan kaik-kien rikoslajien osalta lisääntyessä oltiin taipuvaisia tilastollisista läh-teistä saatujen tietojen ja sanomalehdistön omaksuman asenteen vuoksi otaksumaan, että lisäys erityisesti olisi koskenut lapsiin kohdistuvia siveellisyysrikoksia, ja että se samalla olisi saamassa entistä vaarallisem-pia ja väkivaltaisempia muotoja. Eräs erityisen kuohuttava tapaus pääkaupungissa oli vuonna 1950 johtaa rikoksentekijän riistämiseen poliisin käsistä. Muutamia vuosia aikaisemmin oli jo erityinen yhdistys »Suojatkaa lapset» ottanut tehtäväkseen alaikäisten suojan lisäämisen erityisesti rangaistusten koventamisen kautta. Tämän jälkeen on useam-mankin kerran esitetty laki- ja toivomusaloitteita, joissa on ehdotettu rikoslain 20 luvun 7 §:n sanomuotoa muutettavaksi ja siinä mainittuja rangaistuksia korotettavaksi. Ensimmäiset esitettiin vuoden 1952 valtio-päiville, nimittäin lakialoite N:o 8 (Innala ym.) sekä toivomusaloite N:o 51 (Borg-Sundman ym.). Kummankin aloitteen perusteluissa mainitaan yhtäpitävästi, että lapsiin kohdistuvat siveellisyysrikokset ovat huoles-tuttavasti lisääntymässä, että mainitut rikokset ovat omiaan tuottamaan lapsille suuria ruumiillisia ja sielullisia, jopa elinikäisiä vammoja, sekä että nykyiset toimenpiteet rikosten ehkäisemiseksi ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Lakialoitteeseen sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdo-tettiin RL 20 luv. 7 §:ssä mainittujen rangaistusmäärien korottamista. Toivomusaloitteessa taas ehdotettiin hyväksyttäväksi toivomus siitä, että »hallitus kiireellisesti ryhtyisi toimenpiteisiin lapsiin kohdistuvien sukupuolirikosten estämiseksi ja siinä tarkoituksessa tutkituttaisi rikos-lain ja kastroimislain muuttamista niin, että lapsimaailma entistä te-hokkaammin suojattaisiin tällaisilta rikoksilta».

Mainituista kahdesta aloitteesta ehdotettiin lakialoite lakivaliokunnassa hyväksyttäväksi, tosin muutetussa muodossa, kun taas toivomusaloite ehdotettiin talousvaliokunnassa hylättäväksi. Uudessa rikoslain 20 luvun 7 §:n säännöksessä, kuten se kuuluu marraskuun 7 päivänä 1952 annetussa laissa, on säännöksen entiseen sanamuotoon verraten se periaatteellinen muutos, että laissa aikoinaan käytetty, mutta välillä siitä poistettu kolmiosainen ikäjaotus on jälleen otettu käytäntöön ja rikoksen kohteeksi joutuvat jaettu 12 vuotta nuorempiin, 12—14 vuotiaisiin ja 15—16 vuotiaisiin. Kutakin ikäryhmää kohtaan tehty siveellisyysrikokset ovat saaneet omat rangaistusasteikkonsa, joista ankarimmiksi ovat muodostuneet nuorimpiin ikäluokkiin kohdistuneesta sekaantumisesta tulevat rangaistukset. Vähimmäisrangaistus 12 vuotta nuorempaan lapseen kohdistuneesta sekaantumisesta, joka aikaisemmin oli ollut 6 kuukautta kuritushuonetta, erittäin lieventävien asianhaarojen vallitessa jopa 6 kuukautta vankeutta, tuli nyt olemaan 2 vuotta kuritushuonetta. Sekä 12—14 vuotiaan kanssa tapahtunut sekaantuminen että 15 vuotta nuoremman kanssa tapahtunut muu haureuden harjoittaminen arvioitiin saman rangaistusasteikon arvoiseksi: vähimmäisrangaistus jäi edelleen 6 kuukaudeksi kuritushuonetta, erittäin lieventävien asianhaarojen vallitessa jopa 6 kuukaudeksi vankeutta, enimmäisrangaistukseksi tuli kummassakin tapauksessa 10 vuotta kuritushuonetta.

Lainsäädännös ei pitkäksi aikaa jäänyt edellä hyväksytyyn muotoon, sillä jo vuoden 1953 valtiopäiville tehtiin jälleen lakialoite sen muuttamisesta (lakialoite N:o 9, Innala ym.). Nytkin ehdotettiin rangaistusten korottamista, tällä kertaa niiden 15—16 vuotiaisiin kohdistuvien tekojen osalta, joiden rangaistusten määrä oli edellisessä lainmuutoksessa jäänyt ennalleen. Lakialoite hyväksyttiin tällöinkin jonkin verran lievennetyssä muodossa, siten että siinä pysytettiin mahdollisuus suhteellisen lievän rangaistuksen käyttämiseen erittäin lieventävien asianhaarojen vallitessa. Mainittu rikoslain 20 luvun 7 §:n 3 momentin säännös säätää helmikuun 26 päivänä 1954 muutetussa muodossaan rangaistukseksi 15, vaan ei 17 vuotta täyttäneeseen nuoreen henkilöön kohdistuvasta siveellisyysrikoksesta, mikäli kysymyksessä on sekaantuminen henkilöön, joka ei ole siveettömyyteen antautunut, vähintään 6 kuukautta ja enintään 3 vuotta kuritushuonetta, taikka vähintään 3 kuukautta ja enintään 3 vuotta vankeutta; jos asianhaarat ovat erittäin lieventävät, rangaistus voi olla vankeutta 14 päivästä 4 vuoteen taikka sakkoa. Jos joku harjoittaa muuta haureutta tämän ikäisen henkilön kanssa, rangaistuksena on kuritushuonetta vähintään 6 kuukautta ja enintään 3 vuotta, tahi vankeutta vähintään 14 päivää ja enintään 3 vuotta taikka sakkoa.

Vielä edellä mainitun lain muutoksenkin jälkeen on eduskunnalle esitetty eräs mainittua lainkohtaa koskeva muutosehdotus. Se tehtiin toivomusaloitteena N:o 14 vuoden 1954 valtiopäiville (Rantamaa ym.) ja se liittyi autonkuljettajien murhaajien ja ryöstömurhaajien rikosoikeudellista käsittelyä koskeviin ehdotuksiin. Mainitun toivomusaloitteen loppuponteen sisältyi toivomus, että hallitus antaisi eduskunnalle esityksen autonkuljettajien murhaajien ja ryöstömurhaajien eristämisestä loppuiäkseen yhteiskunnasta, mutta esityksen perusteluissa puhutaan useampaan otteeseen myös »lapsenraiskaaajista», joita kohtaan »ei vielä-kään ole ryhdytty yhteiskunnan taholta niin ankariin toimenpiteisiin, kuin rikosten yleisyys ja yhä vain vuodesta vuoteen jatkuva uusiutuminen edellyttäisivät» ja vaaditaan sitten, että mm. nämä rikoksentekijät olisi tuomittava eristettäväksi loppuiäkseen yhteiskunnasta. Nimenomainen loppuponsi tämän sisältöisenä sisältyykin sitten samana päivänä jätettyyn toivomusaloitteeseen N:o 16 (Rantamaa ym.). Mainittu toivomusaloite on eduskunnan lakivaliokunnassa hylätty.

Rikoslain 20 luvun säännösten lisäksi joudutaan alaikäisiin kohdistuviin siveellisyysrikoksiin soveltamaan muitakin säännöksiä. Alaikäiseen tyttöön sekaantuminen saa erityisen luonteen siinä tapauksessa, että se tapahtuu käyttäen väkivaltaa tai uhkausta, jossa on pakottava vaara tarjona. Tällöin teko toteuttaa yhdellä kertaa kahden eri rikoksen tunnusmerkistön ja siihen sovelletaan edellä jo mainittujen säännösten lisäksi väkisinmakaamista koskevaa rikoslain 25 luvun 4 §:n yleissäännöstä. Säännöstä sovelletaan myös siinä tapauksessa, että joku »makaa naisen, jonka hän sitä tarkotusta varten on saattanut tunnottoomaan tilaan, tahi kykenemättömäksi itseänsä puolustamaan». Rangaistukseksi tuomitaan kuritushuonetta vähintään 6 kuukautta ja korkeintaan 10 vuotta, taikka erittäin lieventävien asianhaarojen vallitessa vankeutta vähintään 6 kuukautta ja enintään 4 vuotta. Rikoslain 25 luvun 5 §:ään taas sisältyy säännös tunnottomassa tilassa olevan tai itseään puolustamaan kykenemättömän naisen makaamisesta, jossa määrätty rangaistus on kuritushuonetta 6 kuukaudesta 4 vuoteen tai vankeutta 14 päivästä 4 vuoteen. Molemmat edellä mainitut säännökset on rikoslaissa sijoitettu vapautta vastaan kohdistuvia rikoksia koskevaan lukuun, mutta rikosoikeustieteessä vallitsevan käsityksen mukaan ne systemaattisesti pikemminkin kuuluisivat samaan lukuun kuin muita siveellisyysrikoksia koskevat säännökset. Tällaista sijoitusta oli ehdotettukin siinä uuden rikoslain ehdotuksessa, jonka *Serlachius* valmisti vuonna 1922.

Alaikäisiin kohdistuvista siveellisyysrikoksista saattaa olla seurauksena vaikeampia tai lievempiä vammoja, jolloin tulee kysymykseen rangaistus myös pahoinpitelystä. Jos teosta seuraa vaikea vamma tai kuolema, siihen on sovellettava rikoslain 21 luvun 6 §:n säännöstä, joka tässä tapauksessa riittää yksinään teon arvostelemiseen. Mainitussa säännöksessä säädetään, että jos kuolema oli teon seurauksena, rangaistuksena on joko elinkautinen kuritushuonerangaistus taikka määräaikainen, vähintään 6 vuoden ja enintään 12 vuoden pituinen kuritushuonerangaistus. Jos taas vaikea vamma oli seurauksena, rangaistuksena on vähintään 4 vuoden ja enintään 12 vuoden kuritushuonerangaistus.

Rikos alaikäistä kohtaan saa erikoisluonteen myös siinä tapauksessa, että kysymys on läheisistä sukulaisista. Rikoslakiin sisältyy näet useita, jo kanoonisen oikeuden ajalta peräisin olevia säännöksiä ns. sukurutauksesta. Tämän luontoinen on rikos, jos kysymys on rikoksenteikijän lapsesta tai muusta jälkeläisestä, lapsen tai muun jälkeläisen nykyisestä tai entisestä aviopuolisosta; lapsipuolesta tai tämän jälkeläisestä; täysiveljestä tai -sisaresta, veli- tai sisarpuolesta tai mainittujen sisarusten jälkeläisestä; veljen, sisaren tai näiden jälkeläisen entisestä tai nykyisestä aviopuolisosta, taikka aviopuolison veljen tai sisaren jälkeläisestä. Rangaistuksen määrä riippuu lähinnä sukulaisuussuhteen läheisyydestä. Ankarin rangaistus kohtaa vanhempien ja lasten kesken tapahtunutta siveellisyysrikosta. Yleisten syyntakeisuutta koskevien periaatteiden mukaan tulevat tällöin rangaistaviksi tietenkin vain ne henkilöt, jotka rikoksen tapahtuessa olivat täyttäneet 15 vuotta. Alle 18 vuotiaat saavat tässä kuten muissakin tapauksissa hyväksen rikoslaissa säädetyn rangaistuksen lievennyksen. Kysymyksen ollessa sisarusten keskeisestä siveellisyysrikoksesta on kumpikin sisaruksista periaatteessa yhtä suuren rangaistusasteikon alainen (6 kuukaudesta 4 vuoteen kuritushuonetta tai 3 kuukaudesta 4 vuoteen vankeutta). Yleiset säännökset syyntakeisuusiästä otetaan tietenkin myös tässä tapauksessa huomioon.⁷

Alaikäisiin kohdistuvat siveellisyysrikokset ovat asianomistajarikoksia, milloin rikoksen kohteeksi joutunut oli rikoksen tapahtuessa 15 vuotta vanhempi tai syytetä nostettaessa jo oli täyttänyt 17 vuotta. Rangaistusta ei tuomita ollenkaan, jos rikoksenteikijä on mennyt naimisiin sen kanssa, jota vastaan 20 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos oli tehty.

⁷ Ruotsin uudessa rikoslakiehdotuksessa (Förslag till Brottsbalk s. 244) ehdotetaan säädettäväksi, että jos rikoskumppanien ikä- ja kehitysero on vähäinen, syyte saadaan nostaa vain, jos se on aiheellista yleisen edun vuoksi.

Sukurutsauskin jää rankaisematta, jos läheistä sukua toisilleen olevat rikoskumppanit ovat erikoisluvalla saaneet solmia keskenään avioliiton (rikoslain 20 luvun 14a §).

Edellä esitetystä katsauksesta selviää, että lainsäädännön kehitys on johtanut rangaistusten koventamiseen. Asiaa koskevista eduskunta-aloitteista näyttää ilmenevän se vakaumus, että tätä tietä voidaan entistä paremmin turvata alaikäiset siveellisyyssrikoksilta. Toisaalta on kuitenkin asiantuntijapiireissä epäilty rangaistusuhan merkitystä mainitunlaisen rikollisuuden ennakkoehkäisyssä.⁸ Tämän johdosta on ryhdytty etsimään muita suojakeinoja⁹ ja päädytty eräiden muiden maiden esikuvaa noudattaen sukurauhasten poistamiseen leikkauksella eli ns. kastroimiseen.

Suomessa säädettiin kastroimisesta ensimmäisen kerran kesäkuun 13 päivänä 1935 annetussa sterilisointilaissa. Kehittymättömän terminologian vuoksi laissa käytettiin siitä nimitystä sterilisoiminen. Laissa säädettiin, että kastroimista voitiin käyttää henkilölle, joka lainvoiman saaneella tuomiolla oli osoitettu syypääksi rikokseen tai rikoksen yritykseen, joka todisti hänellä olevan voimakkuutensa tai suuntautumisensa puolesta luonnottoman sukuvietin, joten oli perusteltua syytä uskoa hänen olevan sen vuoksi vaarallinen toiselle henkilölle. Samana päivänä annetulla asetuksella säädettiin toimenpide suoritettavaksi sukurauhasten poistamisella eli siis tavalla, jota tässä asetuksessa nimenomaan kutsutaan kastratioksi. Päätöksen kastroimisesta antoi lääkintöhallitus, ja päätöksestä voitiin valittaa Korkeimpaan oikeuteen.

Lainsäädännön uudistamiseen ryhdyttiin jo lyhyen ajan kuluttua. Helmikuun 17 päivänä 1950 annettiin uusi kastroimislaki. Tämän lain mukaan voidaan ilman omaa suostumusta kastroitavaksi määrätä mm. sellainen henkilö, joka on syyllistynyt rikoslain 20 luvun 6 §:ssä, saman luvun 7 §:n 1 momentissa tai 8 §:ssä taikka rikoslain 25 luvun 4, 5 tai 6

⁸ Andenaes, NTfKr 1950, s. 119.

⁹ Tässä ei voida tarkemmin kosketella vaarallisia rikoksenuusijoita kohtaan käytettävää turvaamistoimenpidettä, pakkolaitokseen määräämistä, jota on voitu vuodesta 1932 alkaen käyttää eräin edellytyksin myös lapsiin kohdistuneiden siveellisyyssrikosten tekijöitä kohtaan. Mainittakoon kuitenkin, että käytännössä pakkolaitokseen ei ole määrätty kuin muutamia tällaisiin rikoksiin syyllistyneitä. Tilanne saattaa muuttua lähivuosina, kun vaarallisia rikoksenuusijoita koskeva laki on uusittu vuonna 1953 ja tällöin pakkolaitokseen määräämisen edellytyksiä lievennetty. Erityisesti se muutos, jonka mukaan pakkolaitokseen voidaan määrätä vähennetysti syntyneenä tuomittu henkilökin, johtanee siveellisyyssrikoksista tuomittujen määrän lisääntymiseen pakkolaitoksessa.

§:ssä mainittuun rikokseen tahi muuhun vaikeanlaiseen seksuaalirikokseen. Yleisenä edellytyksenä on lain 1 §:n mukaan, että tällaista henkilöä voidaan pitää sukuvietinsä vuoksi vaarallisena toiselle henkilölle. Kastroimista voidaan käyttää myös muista rikoksista, jos on syytä varoa niiden johtuvan sellaisesta sukuvietistä, jonka vuoksi asianomainen on katsottava vaaralliseksi toiselle henkilölle.¹⁰ Oikeustoimikelpoinen henkilö voidaan eräin edellytyksin kastroida myös omasta hakemuksestaan. Lisäksi kastroimista voidaan käyttää sielullisesti vajaakykyiselle tai pysyvästi mielisairaalle, mielisairaalassa tai siihen verrattavassa laitoksessa hoidettavalle henkilölle, joka on sukuvietinsä vuoksi vaarallinen toiselle henkilölle. Kastroimista ei voida suorittaa 21 vuotta nuoremmalle.

Määräyksen tai luvan kastroimiseen antaa lääkintöhallitus, jossa tällainen asia käsitellään rikosoikeustiedettä ja psykiatriaa edustavien lisäjäsenten saapuvilla ollessa. Esityksen tekeminen lääkintöhallitukselle on rangaistuslaitoksessa, mielisairaalassa tai muussa siihen verrattavassa laitoksessa olevan osalta laitoksen johtajan, muussa tapauksessa taas poliisipäällikön asiana. Oikeustoimikelpoiselle henkilölle ja mahdollisuuksien mukaan myös hänen aviopuolisolleen on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen asiassa. Tarpeen vaatiessa voidaan asianomainen henkilö myös määrätä mielentilatutkimukseen korkeintaan 2 kuukauden ajaksi. Jos oikeustoimikelpoinen henkilö vastustaa kastroimista tai toimeenpanon lykkäämiseen muuten on erityinen syy, on asiasta ilmoitettava lääkintöhallitukselle, joka määrää joko kastroimisen pakkokeinoin suoritettavaksi tai määrääjäksi lykättäväksi. Jos toimeenpano lykätään, on asianomainen määrättävä samalla, ellei hän kärsi vapausrangaistusta, pidettäväksi määrääjän, tai kunnes kastroiminen sen kesäessä on suoritettu, vaarallisia rikoksenuusijoita varten tarkoitettussa pakkolaitoksessa. Lääkintöhallituksen päätöksestä voidaan valittaa Korkeimpaan oikeuteen.

¹⁰ Niiden rikosten piiri, joiden johdosta kastroiminen voidaan periaatteessa suorittaa, on laissa jäänyt sängen epämääräiseksi. Kastroimislakia valmisteleva hallituksen esitys ei anna sekään muuta valaistusta asiaan (ks. esitys N:o 58 1948 vuoden valtiopäiville, s. 3), kuin että »muut rikokset» sen mukaan tulisivat kysymykseen vain seksuaalirikosten yhteydessä tai ainakin jälkimmäisten valmistelun luontoisena. — *Salmiala* 1951, ss. 152—157 onkin todennut, että laissa on kysymys jätetty melkoisessa määrässä päättävän viranomaisen harkinnan varaan, kun periaatteessa riittää mikä rikos tahansa, jonka voidaan katsoa tapahtuneen sukuvietin kiihoittamiseksi tai tyydyttämiseksi ja jonka kautta rikoksentehtijää voidaan pitää vaarallisena toiselle henkilölle.

5. Siveellisyysrikosten määrä rikollisuustilastojen mukaan

Tietoja siveellisyysrikosten määrästä eri vuosina voidaan saada sekä poliisi- että tuomioistuintilaston perusteella. Poliisitilasto, joka käsittää kaikki poliisin tietoon tulleet rikokset, sisältää luokan siveellisyysrikokset, mikä tarkoittaa kaikkia rikoslain 20 luvussa mainittuja rikoksia eli siis seuraavia:

- sukurutsaus (RL 20: 1—5)
 - valta- ja auktoriteettiasemaa väärinkäyttäen tehty siveellisyysrikos (RL 20: 6 ja 11)
 - alaikäiseen kohdistuva siveellisyysrikos (RL 20: 7 ja 9 a)
 - mielipuolen naisen makaaminen (RL 20: 8)
 - naisen turvatonta asemaa väärinkäyttäen tehty siveellisyysrikos (RL 20: 9)
 - paritus (RL 20: 10)
 - homoseksualismi ja eläimeen sekaantuminen (RL 20: 12)
 - sukupuolitaudin tartuttaminen (RL 20: 13)
 - julkinen ryhtyminen säädylisyyttä loukkaavaan tekoon (RL 20: 14)
- Mainittujen rikosten yhteismäärät olivat kymmenvuotiskautena 1945—1954 seuraavat:

Vuosi	Poliisin tietoon tulleet siveellisyysrikokset
<i>Year</i>	<i>Offences against morality known to the Police</i>
1945	323
1946	440
1947	522
1948	602
1949	843
1950	810
1951	896
1952	737
1953	667
1954	739

Siveellisyysrikosten eri lajien osuus selviää kuitenkin poliisitilastoa paremmin tuomioistuintilastosta, josta saadaan selville ensimmäisessä oikeusasteessa syytettyjen ja syypääksi tuomittujen lukumäärä. Tuomioistuintilastoa pidetään sekä henkilötalastona että rikostilastona, joten

tilastollisena yksikkönä on joko jokainen rikoksentekijä tai jokainen rikos. Kun saman henkilön tilillä saattaa olla useita rikoksia, on henkilöiden luku pienempi kuin rikosten. Liitteissä A ja B esitetään sekä henkilötilasto että rikostilasto eräiden siveellisyysrikosten lajien osalta kymmenvuotiskaudelta 1945—1954. Henkilötilaston osalta on otettava huomioon, että siinä on kukin henkilö luettu vain yhdeksi yksiköksi siinäkin tapauksessa, että hän olisi tehnyt samalla teolla useampia rikoksia tai suorittanut useampia rikoksia peräkkäin. Jos samalla teolla on tehty useampia rikoksia, on törkein rikos otettu merkitsemisen perusteeksi.

Verrattaessa siveellisyysrikosten kokonaismääriä muihin rikoslajeihin voidaan todeta, että tilastojen perusteella siveellisyysrikosten osuus kokonaisrikollisuudesta näyttää melko vähäiseltä. Vuonna 1946 oli siveellisyysrikoksia (RL 20: 1—6, 7² ja 14) yhteensä vain 0.3 % kaikista rangaistustuomioon johtaneista rikoksista; vuonna 1950 vastaava osuus oli 0.4 % (*Oikeustilasto 88 II*, s. 11—12). Kokonaisrikollisuus oli tällöin kuitenkin laskettu niin, että mukaan oli otettu esim. juopumuspidätykset ja rikokset liikennejärjestyssääntöjä vastaan, jotka mm. vuonna 1950 muodostivat jo noin puolet rikollisuudesta kokonaisuudessaan. Edellä mainittu prosenttiluku ei siten anna selvää kuvaa tilanteesta, edes ilmi tulleen siveellisyysrikollisuudenkaan osuudesta.

B. TUTKIMUS ALAIKÄISIIN KOHDISTUNEISTA SIVEELLISYYSRIKOKSISTA JA NIIDEN TEKIJÖISTÄ

I. AINEISTOT JA TUTKIMUKSEN SUUNNITTELEMINEN

Edellä esitetystä on selvinnyt, että alaikäisiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten ja rikosten tekijöiden kriminologinen tutkimus edellyttää yksityisten tapausten tutkimista. Tällainen tutkimus olisi mahdollisimman täydellinen siinä tapauksessa, että se ulotettaisiin koskemaan kaikkia viranomaisten tietoon tulleita tapauksia tai kaikkia siveellisyysrikoksista tuomittuja, taikka ainakin kaikkia niitä, jotka ovat joutuneet rangaistuslaitokseen. Tämä edellyttäisi, että jokainen mainitunlaatuisten rikoksentekijä henkilökohtaisesti joutuisi psykiatrisen tai psykologisen koulutuksen saaneen henkilön tutkittavaksi, ja että lisäksi voitaisiin koota tietoja rikoksentekijän aikaisemmista elämänvaiheista ja ri-

koksen tapahtumiseen liittyvistä olosuhteista. Tällaisia tietoja ei maassamme ole saatavissa edes rangaistuslaitoksiin joutuneista. Vankiloissa oleviin asiakirjoihin sisältyvät henkilötiedot käsittävät vain osan vangin elämänvaiheita. Vankilaan tulon yhteydessä toimitettava lääkärintarkastus taas tähtää lähinnä vangin työkyvyn ja muun sopeutumisen selvitykseen ja tämän kautta sijoituspaikan määräämiseen. Jos tutkimus suoritetaan asiakirjojen perusteella, on tämän vuoksi etsittävä muita lähteitä.

Käsillä olevassa tutkimuksessa on käytetty kolmenlaisia lähteitä. Tärkeimmän ja täydellisimmän on muodostanut lääkintöhallitukseen kastroidumien käsittelyn yhteydessä kertynyt asiakirja-aineisto. Tätä lähdettä täydentävinä on käytetty henkilötutkinta-asiakirjoja niissä tapauksissa, joissa tällainen tutkinta on rikosentekijästä suoritettu. Tutkimusta on vielä täydennetty suorittamalla haastattelu osalle tutkimusaineistoon kuuluvia henkilöitä.

1) Lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto

Edellä on selostettu, että kastroidumien mukaan lääkintöhallitukselle tehtävät esitykset ovat sen laitoksen johtajan velvollisuutena, missä asianomaista rikosentekijää säilytetään. Käytännössä tulevat useimmat esitykset vankiloista, joissa siveellisyysrikoksista tuomitut kärsivät heille tuomittua vapausrangaistusta. Siinä tapauksessa, että siveellisyysrikokseen syyllistynyt on syyntakeettomana jätetty rangaistukseen tuomitsematta, ja hänet on mielisairaslain mukaan sijoitettu mielisairaalaan tai muuhun vastaavaan hoitolaitokseen, tämän laitoksen johtajan on huolehdittava kastroidumien tarkoitettujen esitysten tekemisestä. Niissä harvoissa tapauksissa, joissa kastroidumien tarkoitettamista rikoksista on tuomittu ehdollinen vapausrangaistus taikka sakkorangaistus, esityksen tekee poliisipäällikkö.

Lääkintöhallitukselle tehtävään kirjalliseen esitykseen on toukokuun 5 päivänä 1950 annetun kastroidumienasetuksen 3 §:n mukaan liitettävä seuraavat asiakirjat:

- 1) rekisteriviranomaisen antama virkatodistus, josta selviää kastroidumien ehdotetun siviilisääty, vanhemmat ja mahdollinen aviopuoliso;
- 2) selvitys kastroidumien ehdotetun oikeustoimikelpoisuutta vaille olevan henkilön holhoojasta;

3) asianomaisen laitoksen lääkärin lausunto ja laitoksen ulkopuolella olevan osalta valtion tai kunnan palveluksessa olevan lääkärin lausunto kastroidamisen tarpeellisuudesta, kastroidavaksi ehdotetun sukuvietin ilmauksista, hänen vaarallisuudestaan ympäristölleen ja muista asiaan vaikuttavista seikoista;

4) oikeuden pöytäkirja ja päätös lainvoimaisuutta koskevina selvityksineen;

5) selvitys kastroidavaksi ehdotetun ja hänen mahdollisen puolisonsa kuulemisesta ja heidän lausuntonsa sekä oikeustoimikelpoisuutta vailla olevan osalta eräiden läheisten omaisten lausunto;

6) laitoksen johtajan lausunto.

Kastroimisasiassa syntyneiden asiakirjojen säilyttäminen tapahtuu päätöksen tekemisen jälkeen lääkintöhallituksen arkistossa, paitsi niissä tapauksissa, joissa kastroidavaksi määrätty on valittanut päätöksestä Korkeimpaan oikeuteen ja häntä koskevat asiakirjat on lähetetty sinne, jolloin niitä säilytetään Korkeimman oikeuden arkistossa. Viimemainittusakin tapauksessa on asiakirjat kuitenkin voitu myöhemmin palauttaa lääkintöhallitukseen, jos niitä on tarvittu kastroidamisen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan päätöksen tekemiseen tai muusta syystä.

Kastroimisasian yhteydessä syntyneiden asiakirjojen käyttäminen kriminologisen tutkimuksen lähteinä on tarkoituksenmukaista siitä syystä, että niihin sisältyy yksityiskohtaisia tietoja rikoksista, niiden tekijöistä ja niiden kohteiksi joutuneista henkilöistä. Tärkeimmät asiakirjat ovat asiaa käsitelleiden tuomioistuimen pöytäkirjat sekä lääkärin kastroimisasiassa antama lausunto. Tuomioistuimen pöytäkirjoihin sisältyy mm. virkatodistus, rikosrekisteri-ilmoitus tai -ote ja poliisikuulustelupöytäkirja; näistä asiakirjoista saadaan tietoja niin hyvin rikoksesta ulkonaisena tapahtumana kuin rikoksen tekijästä ja sen kohteesta. Niistä selviävät mm. rikoksen tekoaika ja -paikka, rikoksen lähempi laatu ja alkoholinkäytön liittyminen siihen, tuomitun henkilötiedot ja mahdollinen aikaisempi rikollisuus. Lisäksi niistä saadaan tietoja tuomitun asennoitumisesta rikokseen sen tapahtumisen jälkeen sekä käyttäytymisestä poliisikuulustelun ja tuomioistuinkäsittelyn aikana. Lääkärin lausunnossa taas keskitytään tuomitun persoonallisuuden selvittämiseen. Lausunto laaditaan määrätylle lomakkeelle lääkärin henkilökohtaisen tutkimuksen perusteella (ks. liitettä C), ja sen kautta voidaan saada kuva asianomaisen tutkittavan perinnöllisyydestä, varhaislapsuudesta, koulunkäynnistä, ammatista, alkoholin käytöstä, terveydentilasta, mielentilasta, älykkyydestä ja luonteesta. Lomake päättyy lääkärin vastattavaksi asetettuun kysymykseen, katsooko lääkäri kastroidamisen aiheel-

liseksi. Tutkimuksen tarkoituksena on näin ollen ollut tapauksen kulkuun liittyneiden taustailmiöiden ja aktuaalisten tekijöiden selvittäminen. Erityisen perusteelliseksi muodostuu tutkimus niissä tapauksissa, joissa kastroitavaksi esitetty on ollut mielisairaalassa mielentilatutkimuksessa.

Kastroimistapauksia koskevaa aineistoa on lääkintöhallitukselle kertynyt vuodesta 1935 alkaen. Mainittuna vuonna annettua, vuoteen 1950 saakka voimassa ollutta lakia sovellettiin kuitenkin melko harvoin. — Kastroimisanomuksia ja -esityksiä tehtiin kaikkiaan 71 ja kastroitavaksi määrättiin 52 henkeä, joista 36 lääkintöhallituksen ja 16 Korkeimman oikeuden päätöksellä. Kun nämäkin harvalukuiset tapaukset hajaantuvat yli viidentoista vuoden ajalle, joista kuusi vuotta on ollut kokonaan tai osittain sota-aikaa, olisi johtopäätösten tekeminen tämän aineiston nojalla varsin vaikeaa. Tämän johdosta onkin lääkintöhallituksen asiakirja-aineistosta tehtävässä kriminologisessa tutkimuksessa näytetty olevan syytä rajoittaa nykyisen kastroimislain aikana käsiteltyihin tapauksiin. Aineisto vuosilta 1951—1954 muodostui alkuaan 656 tapauksen suuruiseksi. Eräissä tapauksissa asiakirjoja ei kuitenkaan löytynyt tai ne olivat niin puutteellisia, että niiden perusteella ei saatu tapauksesta edes perustietoja; niinpä saattoivat lääkärinlausunto tai alioikeuden asiakirjat joskus puuttua. Jokaisen tapauksen kohdalta oli asiakirjojen käyttökelpoisuus tutkimuksen lähteiksi arvioitava erikseen. Jos muista asiakirjoista selviävät yksityiskohdat korvasivat alioikeuden pöytäkirjojen puuttumisen, voitiin tapaus ottaa aineistoon. Lääkärinlausunnon puuttuminen sensijaan ei yleensä ollut muilla asiakirjoilla korvattavissa.

Kun tarkoituksena oli suunnata tutkimus alaikäisiin kohdistuneeseen siveellisyysrikollisuuteen, ei ollut syytä ottaa aineistoon sellaisia tapauksia, joissa kysymys oli muista kastroimisen perustana olleista rikoksista. Poikkeuksena olivat vain eräät vertailuaineistona käytetyt tapaukset. Aineiston ulkopuolelle jäivät aikuisten keskeiset homoseksualismi- tai sukurutsaustapaukset, samoin mielisairaana naisen makaaamista ja eläimeen sekaantumista koskevat tapaukset, jotka lisäksi olivat niin harvalukuisia, että ne muutenkin olisivat muodostuneet aineiston käsittelyn kannalta merkityksettömiksi. Aineistosta jätettiin pois tapaukset, joissa rikoksen tekijänä oli nainen, koska tällaisia oli vain kolme. Tutkimuksessa ei myöskään voitu ottaa huomioon sellaisia tapauksia, joissa oli kysymys mielisairaaloiden potilaista tehdyistä kastroimisanomuksista. Samoin jätettiin aineistoon ottamatta ne muuttamat tapaukset, joissa asianomainen itse oli anonut kastroimistaan.

Edellä mainituilla perusteilla poistettiin aineistosta seuraavat tapaukset:

- 1) puutteelliset (95 tapausta);
- 2) tapaukset, jotka koskivat aikuisten kesken tapahtunutta sukurutsausta (6 tapausta), homoseksualismia (10 tapausta), mielisairaana naisen makaamista (13 tapausta) ja eläimeen sekaantumista (15 tapausta);
- 3) tapaukset, joissa rikoksen tekijänä oli nainen (3 tapausta);
- 4) tapaukset, joissa anomus koski mielisairasta tai vajaamielistä (7 tapausta); ja
- 5) omat anomukset (4 tapausta).

Aineiston määräksi tuli tällöin 503 tapausta, jotka koskivat suurimmaksi osaksi alaikäisiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia, mutta osalta myöskin vertailuaineistona käytettävää aikuista kohtaan tehtyjen väkisinmakaamisten ryhmää. Tutkimusaineiston tarkempi jakaminen luokkiin esitetään jällempänä.¹¹

Tutkimusaineiston tapaukset muodostavat siinä mielessä valikoidun aineiston, että niistä puuttuvat eräät siveellisyysrikosten lajit kokonaan tai osittain. Sellaiset rikokset, joiden perusteella kastroimisesitys ei ole ollut pakollinen, vaan harkinnasta riippuva, tulevat siinä todellisuutta pienemmässä suhteessa edustetuiksi. Näin on asianlaita 15—16 vuotiaisiin kohdistuneiden rikosten osalta, mikäli teko ei ole ollut luonteeltaan väkisinmakaamista. Samoin jäävät aineistosta pois siveettömässä tarkoituksessa tehtyjä sukupuolikuria loukkaavia tekoja koskevat tapaukset silloinkin kun ne on kohdistettu alaikäisiin (ns. ekshibitionismi). Molemmat edustavat siveellisyysrikosten lievimpiä muotoja.

Lääkintöhallituksen asiakirja-aineistosta suoritettu tutkimus järjestettiin siten, että ensiksi laadittiin luettelo niistä seikoista, joita haluttiin selvittää. Tämän nojalla tehtiin muutamista tapauksista koetutkimus merkitsemällä tiedot joko loveamalla tai lyhennyksin kirjoittamalla ns. neulakortteihin. Koetutkimuksen perusteella laadittiin lopullinen luettelo, jonka mukaan aineistosta siirrettiin tarpeelliset tiedot neulakortteille. Täten syntyi 503 korttia käsittävä aineisto.

Suunnitelma tietojen keräämiseksi sisälsi seuraavat kohdat:

- a) Tutkittavan vanhemmat ja sisarukset. Tietoja on saatu vanhempien ja sisarusten mahdollisesta mielisairaudesta, vajaa-

¹¹ Tutkimuksen loppuluvussa esiteltäessä kastroimisasiain ratkaisuihin tehtyjä tilastoja on kuitenkin eräässä kohdin otettu huomioon kaikki eli 656 tapausta. Tästä on erikseen mainittu.

mielisyydestä, luonnevikaisuudesta, alkoholismista, irtolaisuudesta, rikollisuudesta ja itsemurhasta. Näistä olivat kuitenkin käyttökelpoisia pääasiassa vanhempia koskevat tiedot, koska tiedot sisaruksista jäivät sangen puutteelliseksi.

b) Kasvuiän olosuhteet. Korttiin on tehty merkinnät tutkittavan syntymisestä avioliiton ulkopuolella, vanhempien kuolemasta, avioerosta sekä isä- tai äitipuolesta; siitä, onko tutkittava asunut lapsuutensa omien vanhempiensa luona vai muualla, ja onko ympäristönä jälkimmäisessä tapauksessa ollut muu perhe vai laitos. Korttiin on kirjoitettu tutkittavan ikä laitokseen joutuessa ja laitoksen nimi. Erikseen on merkitty tapaukset, joissa kasvatusympäristö on useamman kerran vaihtunut.

Kasvatuksen laatu oli otettu erääksi tutkimuksen kohteeksi ja korttiin oli tarkoitettu merkittäväksi seuraava arviointi: kasvatus ollut asiallinen; kasvatus ollut keskittasoa ankarampi; kasvatus ollut laiminlyöty tai erittäin ristiriitainen. Kaksi viimeksimainittua kasvatus tapaa on tällöin katsottu epäasiallisiksi. Arviointi on tapahtunut asiakirjoissa olevien nimenomaisten mainintojen tai muuten niistä saatujen käsitysten kautta. Korttiin oli niin ikään tarkoitus merkitä tietoja kasvatusympäristön taloudellisesta tasosta ottamalla huomioon kolme vaihtoehtoa: kasvatusympäristö ollut varakas; keskinkertainen; puutteellinen. Aineistoa käsiteltäessä selvisi kuitenkin, ettei tietoja kasvatuksen laadusta enempää kuin kasvatusympäristön taloudellisesta tasostakaan ollut saatavissa niiden osalta, jotka olivat ehtineet varttua ohi nuoruusvuosien. Mainittuja seikkoja saatiin sensijaan monessa tapauksessa selville haastattelututkimuksen kautta, joka tässä kohdin merkittävästi täydensi tutkimuksen tuloksia. Tästä huolimatta muodostui niiden tapausten luku, joista tietoja ei ollut saatavissa, melko suureksi.

Kasvuiän olosuhteisiin liittyi tutkittavan koulunkäynti, mistä saatiin tietoja sekä poliisikuulustelupöytäkirjasta syytetyn tavanmukaisiin henkilötietoihin liittyvänä että lääkärin lausunnosta, jossa on erityinen kohta tietojen merkitsemistä varten. Jos tiedot olivat ristiriitaiset, näytti lääkärin lausunnon tieto luotettavammalta, koska poliisikuulustelussa oli ilmeisesti usein asiaa tarkemmin tiedustelematta merkitty, että syytetty on käynyt kansa- ja rippikoulun.

Kortteihin merkittiin tiedot kansakoulukurssin suorittamisesta tai keskeyttämisestä sekä tapaukset, joissa syytetty oli käynyt oppikoulua tai ammattikoulua. Erikseen merkittiin, oliko koulunkäynti tuottanut erityisiä vaikeuksia.

Korttiin oli alkuaan tarkoitus saada tiedot asevelvollisuuden suorittamisesta, koska tämä sisältyi lääkärin lausunnon lomakkeeseen eräänä kohtana. Useista asiakirjoista kuitenkin puuttui merkintä tästä seikasta, minkä johdosta ei voitu laskea yhteistuloksia.

c) **Terveydentila.** Lääkärin lausunnosta oli mahdollista saada selville tutkittavan terveydentila sellaisena kuin se ilmeni lääkärin tutkimuksessa, mikä oli tehty kuukausia, joskus vuosiakin rikoksen tapahtumisen jälkeen ja erikoislaatuissa laitosoosuhteissa. Tämän johdosta ei tutkimuksessa ollut syytä kiinnittää huomiota muihin kuin sellaisiin pitkäaikaisiin sairauksiin ja pitkällisiin tai pysyviin vammoihin, joiden voitiin olettaa vaikuttaneen asianomaisen henkilön elämän kulkuun ja sopeutumiseen. Tällaisena tuli kysymykseen esim. huomattava invaliditeetti.

Tutkittavan mielenterveydestä merkittiin, oliko tutkittava joskus ollut mielisairas ja oliko hän ollut mielisairaalassa hoidettavana. Tällainen tieto tutkittavan mahdollisesta mielisairaudesta sisältyy teoreettisesti katsoen tietoon siitä, onko hänet tuomittu syyntakeisena vai katsottu kokonaan syyntakeettomaksi taikka vähennetyksi syyntakeiseksi. Käytännössä tämä tieto, joka on saatavissa oikeuden pöytäkirjoista, ei kuitenkaan ole lääketieteellisesti luotettava, koska kaikkia mielisairastapauksia ei asiantuntijoiden puuttumisen johdosta ehkä ole oikeudessa todettu. Kortistoon sisältyy kuitenkin toisessa yhteydessä tätä koskeva merkintä, jota voidaan verrata lääkärin lausunnon tietoihin.

Tutkittavan yksilöllisiä ominaisuuksia koskevat myös tiedot hänen älykkyydestään ja luonteestaan. Älykkyydestä on lääkärin lausunnon perusteella tehty merkinnät tavanmukaista kolmijaoitusta käyttäen. Heikkolahjaiset on merkitty omaksi ryhmäkseen ja erityisen lahjakkaat samoin. Tutkittavan luonteen arvioimiseksi on erotettu omaksi ryhmäkseen luonnevikaiset, minkä ohella on huomiota kiinnitetty eräisiin luonnevikaisten piirteisiin kuten alemmuudentuntoisuuteen ja tunteetomuuteen, joista lääkärin lausunnossa on usein nimenomaan mainittu, samoin tutkittavan tunne-elämän jäämiseen infantiilille tasolle. Jos lääkäri on lausunnossaan katsonut tutkittavan neuroottiseksi, on tästä tehty merkintä.

Alkuaan oli tutkimukseen tarkoitus merkitä tutkittavan sukuelämän kehityksen myöhäisyys tai varhaisuus, mutta kun tästä oli tietoja vain muutamissa tapauksissa, nekin täytyi lopputuloksissa jättää ottamatta huomioon.

d) **Elämänkulku ja sopeutuminen.** Elämänkulkua kuvaavina seikkoina on korttiin merkitty tutkittavan ammatti. Jos ammatti

on muuttunut, on merkitty viimeinen ammatti ennen rikoksen tapahtumista. Edelleen on tehty merkinnät tutkittavan sopeutumisesta työympäristöönsä, mikäli tietoja siitä on ollut saatavissa.

Elämänkulkua koskeviin tietoihin on liitetty merkintä tutkittavan alkoholinkäytöstä. Tietoja tutkittavan olosta työlaitoksessa kertyi vain muutamissa tapauksissa, joten niitä ei otettu tuloksia laskettaessa huomioon.

Oman ryhmänsä muodostivat tiedot tutkittavan aikaisemmasta rikollisuudesta, jonka selvittämiseksi varattiin kortissa melkoisesti tilaa. Muistiin merkittiin, oliko tutkittavaa aikaisemmin rangaistu, oliko hän ollut vankilassa ja minkälaisia rikoksia hän oli tehnyt. Aikaisemmin vankilassa olleiden osalta merkittiin vielä tiedot siitä, oliko tutkittava ollut vankilassa useita kertoja tai pitkiä aikoja, samoin siitä, oliko hän joutunut vankilaan jo ennen kuin oli täyttänyt 21 vuotta.

e) Rikoksen tapahtumiseen liittyviä seikkoja. Tutkittavan ikä merkittiin korttiin rikoksen tapahtumisaajan perusteella. Oman ryhmänsä muodostivat 15—17-vuotiaat ja 18—20-vuotiaat. Sen jälkeen ikäryhmät merkittiin kymmenvuotiskausin, koska ne olisivat muuten tulleet lukumäärältään sangen pieniksi.

Rikoksentehtäjän siviilisäätty rikoksen tapahtuessa ei selvinnyt kastromisasian yhteydessä esitetystä virkatodistuksesta, koska monen tutkittavan aviopuoliso oli rikoksen tapahtumisen jälkeen mutta ennen kastromisasian käsittelyä saanut tutkittavasta avioeron. Toisaalta olivat eräät ehtineet solmia avioliiton taikka erota ja jälleen solmia uuden avioliiton ennen kastromisasian käsittelyä. Tästä syystä otettiin tiedot perhesuhteista oikeuden pöytäkirjoihin sisältyvistä merkinnöistä ja virkatodistuksista.

Tutkimukseen oli tarkoitus merkitä tietoja tutkittavan sopeutumisesta avioliitossa. Tätä varten oli kortissa varattu tilaa merkinnälle siitä, oliko avioliitto rikoksen tapahtumisen aikoihin ollut ristiriitainen vai ei. Mutta vaikka mainitusta seikasta voitiin usein asiakirjoista saada tietoja, näin ei ollut asianlaita läheskään kaikissa tapauksissa, minkä johdosta merkintöjä ei lopputuloksia laskettaessa otettu huomioon. Sen sijaan saatiin vastaavia tietoja haastattelututkimuksen kautta, jossa tutkittavien oma arviointi otettiin vastauksen perusteeksi.

Siitä kuinka monessa tapauksessa tutkittavan aviopuoliso tiesi rikoksen tapahtumisesta ja suhtautui siihen välinpitämättömästi tai hyväksyvästikin, taikka ei uhkausten johdosta uskaltanut ilmoittaa asiaa viranomaisille, saatiin tietoja useissa yksityisissä tapauksissa, mutta ei kuitenkaan niin laajalti, että niitä olisi voitu ottaa huomioon lopputuloksissa.

Tutkimukseen merkittiin tietoja tutkittavan asuinpaikan laadusta rikoksen tapahtuessa. Korttiin merkittiin lisäksi tietoja siitä, oliko rikos tapahtunut maaseudulla, kaupungissa tai kauppalassa; rikoksen tekijän kotipaikkakunnalla vai muulla paikkakunnalla; kotona vai kodin ulkopuolella. Vielä merkittiin, oliko rikokseen liittynyt alkoholinkäyttöä, oliko rikosentekijä tehnyt rikoksensa yksin vai toisen rikoskumppanin kanssa ja oliko rikos tehty väkivaltaa tai uhkausta käyttäen.

f) Rikoksen jälkeen tapahtuneita seikkoja.

Korttiin tehtiin merkintä siitä, oliko rikosentekijä tunnustanut tehneensä rikoksen. Tarkoituksena oli ollut merkitä muistiin myös se, kenen toimesta ja millä tavoin rikos oli tullut viranomaisten tietoon, mutta tästä saatiin tietoja vain muutamissa tapauksissa.

Kastroimisesityksen yhteydessä annetusta lausunnosta selvisi vielä, oliko tutkittavan aviopuoliso suostunut kastroimisen suorittamiseen miehelleen.

g) Tiedot rikoksen kohteeksi joutuneista olivat varsin epätäydellisiä. Oli kuitenkin mahdollista saada tiedot rikoksen kohteeksi joutuneen iästä, joka merkittiin korttiin käyttämällä lasten osalta seuraavaa ikärajoitusta: kouluikää nuoremmat lapset eli alle 7 vuotiaat; 7—11 vuotiaat; 12—14 vuotiaat; 15—16 vuotiaat. Kouluikäisten ryhmittelemisessä käytettiin rikoslain asianomaisen säännöksen jakotapaa. Jos rikos oli ollut jatkettua, merkittiin rikoksen kohteeksi joutuneen iäksi se ikä, joka hänellä oli ollut ensimmäisen tekoerän tapahtuessa. Jokaisessa tapauksessa merkittiin tietenkin, oliko rikos kohdistunut poikaan vai tyttöön, ja jos rikoksen kohteeksi joutuneita oli useampia, merkittiin heidän lukumääränsä.

Rikoksen kohteeksi joutuneista saatuihin tietoihin lisättiin vielä tiedot niistä tapauksista, joissa kysymys oli ollut mielisairaasta tai vajaamielisestä. Tosin tällöin oli pakko tyytyä poliisitutkinnassa tai oikeudessa esille tulleisiin seikkoihin, minkä johdosta huomioon tulivat otetuiksi vain ilmeisimmät tapaukset. Muistiin merkittiin myös, oliko olosuhteissa kenties ollut jotakin erityistä, mikä viittaisi rikoksen kohteen luonnevikaisuuteen tai irtolaisuuteen, ja oliko rikos tapahtunut yhteisymmärryksessä rikoksen tekijän ja rikoksen kohteeksi joutuneen kesken.

Vielä merkittiin muistiin, oliko rikoksen kohteeksi joutunut ollut rikoksen tekijälle täysin vieras, aikaisemmin tuttu tai saman talouden jäsen.

Korttiin tehtiin erityinen merkintä tapauksista, joissa rikos aiheutti raskauden, samoin niistä, joissa seurauksena oli ollut kuolema tai ruumiinvamma.

h) Lääkärin lausunnon arvo tutkimuksen kannalta katsoen saattoi olla erilainen riippuen siitä, oliko sen antajana psykiatrisen koulutuksen saanut lääkäri vai muu lääkäri. Erikoisasemassa olivat edelleen ne tapaukset, jotka mielentilatutkimuksessa olivat joutuneet pitkäaikaiseen laitostarkkailuun. Tämän johdosta erotettiin korttiin kolme eri ryhmää: psykiatrin tutkimat; muun lääkärin tutkimat; mielentilatutkimuksessa olleet.

Korttiin tehdyin lyhennyksin merkittiin seuraavat tiedot: tuomioistuimien, tuomion antamisaika, rikokseen sovelletut lainkohdat, rikoksesta tuomittu rangaistus. Useimmissa tapauksissa selvisivät asiakirjoista sekä alioikeuden että hovioikeuden ja Korkeimman oikeuden päätökset. Korttiin merkittiin vielä lääkintöhallituksen ratkaisu kastroidumisasiassa, mahdollinen valitus Korkeimpaan oikeuteen ja siellä annettu päätös sekä myönteisen ratkaisun jälkeen myös kastroidumisen suorittamisen ajankohta tai päätös toimenpiteen täytäntöönpanon lykkäämisestä.

2) Henkilötutkinta-asiakirjat

Lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto merkitsi sitä lähdettä, jonka mukaan valittiin tutkimuksen kohteeksi tulevat tapaukset ja josta myös saatiin useimmat tutkimustulokset. Eräissä tapauksissa saatiin tutkittavista muitakin tietoja. Tämä kävi päinsä silloin, kun rikoksen tekijästä oli jonkin aikaisemmin suoritettuna rikoksen tutkimisen yhteydessä tehty ns. henkilötutkinta. Tämä oli suoritettu sellaisissa tapauksissa, joissa rikoksen tekijä oli tehnyt aikaisemman rikoksensa 15—20 vuotiaana. Mainittuja aikaisempia tutkimuksia oli aineistoon kuuluvista henkilöistä tehty 30 tapauksessa. Henkilötutkinta-asiakirjat eivät tällöin sisältäneet lääkintöhallituksen asiakirjoihin. Ne saatiin tutkimustavarten käytettäväksi oikeusministeriön vankeinhoito-osaston keskusvankirekisteristä tai siitä vankilasta, jossa asianomaista säilytettiin. Niissä tapauksissa, joissa juuri nyt tutkittavana oleva rikos oli 15—20 vuotiaan tekemä, henkilötutkinta sisältyi jo lääkintöhallituksen asiakirja-aineistoon oikeuden pöytäkirjojen eräänä osana.

Henkilötutkinta on laadittu erityisille lomakkeille. Siihen sisältyvät vastaukset syytetyn omaisille, opettajille ja työnantajille lähetetyistä kyselyistä; syytetyn itse täyttämä lomake ja henkilötutkinnan suorittajan omat arvioinnit. Perusteellisesti tehty henkilötutkinta antaa melko täydelliset tiedot asianomaisen tutkittavan lapsuuden ja nuoruuden aikaisista olosuhteista ja täydentää siten useissa tapauksissa oleellisesti lääkintöhallituksen asiakirjoissa olevia tietoja.

3) Haastattelututkimus

Kun näytti ilmeiseltä, että niiden tutkittavien lukumäärä, joiden lapsuudenaikaisista olosuhteista ja avioliitosta ei voitu saada tarkempia tietoja, muodostuisi haittaavan suureksi, pyrittiin tätä haittaa vähentämään tutkimuksen kestäessä tehdyllä henkilökohtaisella haastattelulla. Tämä ei tosin voinut kohdistua kaikkiin tutkittaviin, vaan ainoastaan niihin, jotka tutkimusaikana vielä olivat rangaistuslaitoksessa taikka ehdonalaisessa vapaudessa. Ei ollut näet luultavaa, että tutkittavat itse olisivat vastanneet heille lähetettyihin lomakkeisiin tai että he olisivat edes olleet löydettävissäkään niissä tapauksissa, joissa heidän vapausrangaistuksensa koeaikoineen jo oli päättynyt. Vankilassa ja ehdonalaisessa vapaudessa olevien osalta kävi sensijaan haastattelututkimus päinsä vankiloiden virkamiesten kautta ja ehdonalaisessa vapaudessa olevien taas heidän valvojiensa välityksellä. Keskusvankirekisterin luetteloista saatujen tietojen perusteella voitiin todeta, ketkä tutkimusaineistoon kuuluvista vielä vuoden 1955 alkupuolella olivat vankilassa tai ehdonalaisessa vapaudessa. Näiltä kerättiin haastattelut asianomaisten vankilaviranomaisten taikka valvojien välityksellä.

Haastateltavia varten laadittiin kyselylomake (liite D), jossa kysymykset tehtiin mahdollisimman yksinkertaisiksi ja lyhyiksi, niin että niihin vastaamiseen ja vastausten muistiin merkitsemiseen ei kuluisi enemmän aikaa kuin voitiin kohtuudella pyytää haastatteluja suorittavilta henkilöiltä ja haastateltavilta. Kun haastattelijoina jouduttiin käyttämään useita kymmeniä henkilöitä ja haastattelujen vertailukelpoisuus tästä syystä oli pieni, pyrittiin kysymykset laatimaan sellaisiksi, että ne eivät aiheuttaisi epäselvyyksiä tai tulkintavaikeuksia. Lisäksi oli haastattelu saatava sellaiseen muotoon, että haastateltavat olivat halukkaita vastaamaan totuuden mukaisesti, minkä johdosta haastatteluun ei voitu sisällyttää arkaluontoisia tai haastateltavan itsetuntoa loukkaavia kysymyksiä. Nämä varaukset rajoittivat tietenkin melkoisesti haastattelumenetelmän osuutta. Haastateltavilta tiedusteltiin heidän lapsuuden aikaisia kotiolojaan sekä heidän sopeutumistaan avioliittoonsa ja muuhun ympäristöönsä. Kysyttiin myös, mikä haastateltavan oman käsityksen mukaan oli johtanut hänet rikokseen ja tiesikö hän rikosta tehdessään sitä seuraavasta ankarasta rangaistuksesta ja kastroimismahdollisuudesta.

Tuloksena 341 henkeä koskevien kyselylomakkeiden lähettämisestä saatiin tammi—maaliskuun 1955 aikana kaikkiaan 272 henkilöä koskevat vastaukset. Eräissä tapauksissa ei ehdonalaiseen vapauteen pääs-

syttä löydetty, koska hän oli poistunut paikkakunnalta ilmoittamatta valvojalleen, taikka valvoja jätti lomakkeen palauttamatta. Kolmessa tapauksessa haastateltava kieltäytyi vastaamasta kysymyksiin. Haastattelujen määrä edusti vähän yli puolta koko tutkimusaineistosta. Kun toisista lähteistä oli saatu tiedot kaikkien haastateltavien henkilöllisyydestä ja rikoksista, voitiin haastattelun avulla saatuja tietoja käsitellä tutkimustuloksia arvioitaessa lisätietoina. Eräissä tapauksissa voitiin myös verrata tuloksia, jotka oli saavutettu toisaalta asiakirja-aineiston, toisaalta haastattelututkimuksen kautta.

II. TUTKIMUSAINEISTOJEN JAKAMINEN ALALUOKKIIN

Tutkimusaineistosta tarkasteltiin ensin heteroseksualismitapauksia. Jakoperustetta etsittäessä voitiin todeta, että oman perheen keskuudessa tapahtunut »sukurutsaus»-rikollisuus näytti muodostavan luontaisesti oman erityisen luokkansa, jonka muista erottaminen helposti kävi päinsä. Toiseksi luokaksi taas soveltuivat sellaiset tilapäiset rikokset, jotka väkivalloin tai uhkauksin suunnattiin usein vierasta lasta kohtaan rikoksen tekijän tehdessä tekonsa useimmiten alkoholin vaikutuksen alaisena. Sellaiset alaikäisiä kohtaan tehdyt siveellisyysrikokset, joissa rikos tapahtui yhteisymmärryksessä lasten kanssa, viettelemällä tai taivuttamalla, ja joissa suhde rikoksen tekijän ja kohteen välillä saattoi jatkua pitkiä aikoja, muodostivat aineiston kolmannen luokan.

Erityiseksi alaluokaksi luettiin homoseksualismi, joka tutkimustulosten mukaan monessa suhteessa erosi edellisistä ryhmistä. Loput aineistosta muodostuivat aikuisiin kohdistuneita väkisinmakaamisrikoksia koskevista tapauksista, jotka jäivät tutkimukseen vertailuaineistona.

Luokat muodostuvat lääkintöhallituksen asiakirja-aineiston mukaan seuraavan suuruisiksi:

A) Oman perheen keskuudessa tapahtuneet alle 17 vuotiaisiin tyttöihin kohdistuneet heteroseksuaaliset rikokset (rikoslain 20 luvun 1—5 §:t ja saman luvun 7 §). Luokan suuruus on 83. Enemmistönä ovat isän tytärtään, tytärpuoltaan, ottotytärtään tai kasvattiaan kohtaan tekemät siveellisyysrikokset, mutta luokkaan sisältyy myös eräitä sisarusten kesken tapahtuneita (14 tapausta). Luokkaan kuuluu sekä väkivalloin tai uhkauksin tehtyjä rikoksia että sellaisia tapauksia, joissa ei ole käytetty näitä keinoja.

B) Muihin kuin oman perheen alle 17 vuotiaisiin tyttöihin kohdis-

tuneet heteroseksuaaliset rikokset, joihin liittyy väkivaltaa tai uhkausta (RL 20 luv. 6 tai 7 § ja eräissä tapauksissa myös 25 luv. 4 § taikka pahoinpitelyä koskevat rikoslain säännökset). Luokkaan kuuluu 83 tapausta. Kysymyksessä ei ole tarvinnut olla sellainen väkivalta tai uhkaus, joka olisi toteuttanut väkisinmakaamisrikoksen tunnusmerkistön.

C) Muihin kuin oman perheen alle 17-vuotiaisiin tyttöihin kohdistuneet heteroseksuaaliset rikokset, joihin ei liity väkivaltaa eikä uhkausta (rikoslain 20 luv. 6 tai 7 §). Luokassa on 180 tapausta. Siihen kuuluu joitakin vieraisiin kohdistuneita, mutta suurimmaksi osaksi sukulaisten, tuttavien tai naapureiden lapsia kohtaan tehtyjä rikoksia.

D) Alle 17 vuotiaisiin poikiin kohdistettu homoseksualismi (rikoslain 20 luv. 7 § ja saman luvun 12 §:n 1 mom.). Luokka sisältää 60 tapausta. Kysymys on miltei aina ilman väkivaltaa tai uhkausta tapahtuneista teoista.

E) 17 vuotta täyttäneisiin naisiin kohdistuneet väkisinmakaamisrikokset ja tunnettoman naisen makaaminen (rikoslain 25 luv. 4 ja 5 §), yhteensä 97 tapausta. Tätä luokkaa käytetään tutkimuksessa ainoastaan vertailuaineistona, koska se ei koske alaikäisiin kohdistuneita siveellisyyksrikoksia.

Kuten edellä mainittiin, henkilötutkinta-asiakirjoja oli käytettävissä 30 tapauksessa ja haastattelututkimuksessa taas saatiin tietoja kaikkiaan 272 tapauksesta. Seuraavassa esitetään tutkimusaineiston jakaantumisen edellä tarkoitettuihin ryhmiin eri lähteiden mukaan.¹²

Luokka	Lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto	Henkilötutkinta- asiakirjat	Haastattelu- tutkimus
<i>Class</i>	<i>Documentary material from the Medical Board</i>	<i>Life story documents</i>	<i>Interview investigation</i>
A	83	1	50
B	83	7	45
C	180	8	88
D	60	2	32
A—D yhteensä <i>total</i>	406	18	215
E	97	12	57
A—E yhteensä <i>total</i>	503	30	272

¹² Vertailun vuoksi esitetään seuraavassa eräitä muissa kriminologisissa tutkimuksissa tehtyjä vastaavia jaoituksia. Tässä on mainittu vain sellaisia tutkimuksia, jotka on otsikoitu käsittämään siveellisyyksrikoksia yleensä taikka ainakin

III. VERTAILUAINEISTOT

Vertailuaineistoa on tätä tutkimusta varten ollut vaikeaa saada. Rikoksentehtäjät ovat muodostaneet hajanaisen, eri ikäisiä henkilöitä käsittävän ja eri puolilta maata kotoisin olevan joukon. Esim. koulu- luokan tai asevelvollisten käyttäminen vertailuaineistona, johon on mahdollisuus nuorisorikollisuutta tutkittaessa, ei ole tässä tullut kysymykseen. Vertaileminen on tapahtunut pääasiassa yleisen väestötilaston pohjalla käyttämällä perusteena joulukuun 31 päivänä 1950 tapahtunutta yleistä väestölaskentaa. Väestölaskenta sisältää sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joita ei sisälly väestötilastoon aikaisemmilta vuosilta. Lisäksi sen ajankohta sattuu tutkimusaineiston kannalta katsoen

kaikkia alaikäisiin kohdistuvia siveellisyyserikoksia. Ilmeistä on, että monet tutkijat ovat jo tutkimusalan valinnassa suorittaneet rajoituksia, esim. tutkiessaan ainoastaan homoseksualismia tai väkisinmakaamisrikoksia.

Kotimaisessa kirjallisuudessa on *Erkkilä* (1945, s. 89) esittänyt seuraavan jaon tutkimusaineistonsa miehistä:

sukurutsaus	19
eläimeen sekaantuminen	15
homoseksualismi	3
lapsiin kohdistuneet siveellisyyserikokset	70
väkisinmakaaminen tai sen yritys	22
epäsiveelliset teot (ekshibitionismi)	5
mielisairaana naisen makaaminen	5
yht.	139

Ulkomaalaisesta kirjallisuudesta mainittakoon seuraavat: *Hess* 1934, s. 13 jakaa lapsiin kohdistuneita siveellisyyserikoksia koskevan aineistonsa:

tyttöihin kohdistuneita miesten tekemiä rikoksia	270
poikiin kohdistuneita miesten tekemiä rikoksia	34
sekä tyttöihin että poikiin kohdistuneita miesten tekemiä rikoksia	11
naisten tekemiä rikoksia	2
yht.	317

Rattenhuber 1939, s. 34 jakaa samoin lapsiin kohdistuneita siveellisyyserikoksia koskevan tutkimusaineistonsa seuraavasti:

lapsiin kohdistuneita siveellisyyserikoksia	82
väkivaltaisia siveellisyyserikoksia	17
ekshibitionismia	11
homoseksualismia	2
erilaatuisia rikoksia	2
yht.	114

melko sopivasti, keskikohdalle, koska aineiston tapaukset alioikeuden tuomion mukaan jaoiteltuina alkavat vuodelta 1946 ja ulottuvat vuoteen 1954.¹³ Useat väestölaskennan sisältämät olosuhteet, esim. ammattiryhmiin jakaantuminen, eivät sitäpaitsi muutamassa vuodessa suuresti-kaan ennätä muuttua.

Vertailuaineistoina on edellisen lisäksi voitu käyttää niitä tuloksia, joita on alaikäisiä kohtaan tehtyjen siveellisyysrikosten kriminologi-
sissa tutkimuksissa saavutettu kotimaassa ja ulkomailla. Vertaamalla voidaan nähdä, onko tulosten suunta sama ja vahvistavatko ne siten toisiaan. Jossakin määrin voitaneen käyttää myöskin muista rikosten-
tekijöistä koottua, varsinkin kotimaisten tutkimusten aineistoa.

Vertailumahdollisuuden tarjoaa vielä tutkimusaineiston edellä selos-
tettu jakaminen luokkiin niissä tapauksissa, joissa absoluuttiset luvut
ovat riittävän suuria. Aineistoa voidaan jaoitella muillakin perusteilla,
esim. aikaisemman rikollisuuden mukaan.

IV. HAVAINTOJEN TILASTOMATEMAATTINEN ARVOSTELU

Tutkimuksessa esitettyjen prosenttilukujen yhteyteen ei yleensä ole
laskettu ns. keskivirhettä, joka tietyin edellytyksin ilmaisisi esitetyn
prosenttiluvun luotettavuutta eli tilastollista tarkkuutta. Kun prosentti-
luvut yleensä kuvaavat eri luokkiin luettujen tapausten jakaantumista

Guttmacher 1951, s. 65 jakaa kaikkiin siveellisyysrikoksiin kohdistetun tutki-
muksensa aineiston seuraavasti:

lapsiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia, joissa ei väkivaltaa eikä su- kupuoliyhteyttä	50
ekshibitionismia	22
homoseksualismia	22
väkivaltaisia sukupuolisuhteita lasten kanssa	26
sukurutsausrikoksia	11
väkisinmakaamisrikoksia aikuisia kohtaan	18
»sekalaisia tapauksia»	23
yht.	172

¹³ Jakaantuminen on seuraava:

vuosi			
1946	3	1951	102
1947	5	1952	122
1948	9	1953	86
1949	45	1954	49
1950	82		

joihinkin kategorioihin (esim. kotipaikan mukaan), on ollut luonnollisempaa suorittaa luokkien tilastomatemattinen vertaaminen jäljempänä selitettävällä menetelmällä, jolloin keskivirheiden laskenta on tarpeetonta.

Taulukon 2 (aviottomien lasten osuus) yhteydessä on esitetty ns. epävarmuusvyöhykkeitä prosenttiluvun molemmin puolin. Niitä ei kuitenkaan ole laskettu keskivirheiden perusteella, mikä olisi likimääräinen menettely, vaan määritelty tarkalleen ns. *Haldin* (1952) taulukoiden mukaan. Vyöhykkeen, josta käytetään nimitystä luottamusväli, merkitys on seuraava: tämä aineisto, lukumäärältään pienenä, voidaan tulkita pistokokeeksi suuremmasta joukosta, jossa valitsevaa aviottomien lasten prosentista yleisyyttä ei tunneta. Tästä aineistosta laskettu prosenttiluku on lähellä viimeainittua, mutta aineiston pienuudesta johtuu, että vasta luottamusväli noin 95-prosenttisella varmuudella sulkee sen rajoihinsa. Luottamusväli antaa siten konkreettisen käsityksen siitä, kuinka pitkälle meneviä johtopäätöksiä aineiston perusteella voidaan tehdä.

Verrattaessa luokkien prosenttisia jakaantumisia kotipaikan tms. tunnusmerkin suhteen on asetettu joko 1) kysymys, ovatko luokat tässä suhteessa keskenään samanlaisia, ts. samanlaisia kuin koko aineisto keskimäärin, taikka 2) kysymys, ovatko luokkien jakaantumukset samanlaisia kuin olisi odotettavissa väestölaskennan tms. yleisten tilastotietojen perusteella. Kummankin kysymyksen vastausta voidaan tilastomatemattisesti etsiä ns. χ^2 -testillä. Tässä testaus- eli koettelumenetelyssä lasketaan aluksi, minkä suuruisin lukumäärin kukin luokka jakaantuisi esim. kotipaikan mukaan, jos eri kotipaikkakuntaryhmien yleisyys olisi kaikissa luokissa sama (ts. jos jokaisessa luokassa olisi suhteellisesti yhtä paljon maaseutulaisia, helsinkiläisiä ja muita kaupunkilaisia). Tämän jälkeen verrataan todellisia lukumääriä näin laskettuihin. Jos vertailussa havaitaan huomattavia poikkeamia, voidaan katsoa, että luokat eroavat toisistaan voimakkaammin kuin mitä pelkästään satunnaisista vaihteluista voisi johtua. Käytännön elämän sattumanvaraisuus aiheuttaa nimittäin aina tilastollisiin lukuihin jonkin verran epävarmuutta ja heilahteluja; kuvattu testausmenetelmä tarjoaa mahdollisuuden arvioida, kuinka luultava sattumanvaraisuuden osuus kussakin tapauksessa on.

Jos symbolilla O tarkoitetaan kutakin esim. kotipaikkataulukossa esiintyvää lukumäärää varsinaisten havaintojen mukaan (ei kuitenkaan »yhteensä»-rivillä ja -sarakeessa esiintyviä) sekä symbolilla E vas-

taavaa laskettua, teoreettista lukumäärää, tapahtuu testauksen teknillinen suorittaminen laskemalla suure

$$\chi^2 = \sum (O - E)^2 E.$$

Tämä suure eli testausmuuttuja on sitä suurempi, mitä enemmän luokat eroavat toisistaan. Asianomaisten tilastomatemattisten taulukoiden avulla voidaan todeta, milloin χ^2 -arvo on niin suuri, että eroavuudet tuskin voisivat johtua sattumasta. Itse asiassa on taulukoista luettavissa, kuinka suuri on todennäköisyys (merkitään tavallisesti symbolilla P), että eroavuudet olisivat vain satunnaisia. Jos tämä todennäköisyys on pieni, saadaan pieni P-arvo, esim. $P = 0.05$ taikka vähemmän. Tällöin ei sattuman osuutta käytännössäkään voida pitää kovin luultavana. Joltisellakin varmuudella voidaan katsoa, että erot luokkien välillä johtuvat muusta kuin sattumasta. Tällöin sanotaan että eroavuudet eri luokkien kesken ovat tilastollisesti merkitseviä. Mitä useampia luokkia testaus samanaikaisesti koskee ja mitä useampaan luokkaan tutkijan tunnusmerkki luokitellaan, sitä suuremmaksi saattaa χ^2 -arvo kohota pelkästään sattumaltakin. Tämän seikan huomioon ottamiseksi testin yhteydessä on aina mainittava ns. vapausasteiden määrä (symbolille f). Suoritettujen testaus tuloksina on esitetty χ^2 ja P sekä vapausasteiden lukumäärä f, jonka perusteella asianomaiseen χ^2 -taulukko on nojaututtu (Fisher 1950, ss. 78—113).

Mikäli on kysymys pienistä lukumääristä, ei edellä kuvattua testausmenettelyä aina voida käyttää, ellei taulukon pienimpiä ryhmiä yhdistellä suuremmiksi. Mikäli näin on jouduttu menettelemään, on siitä mainittu erikseen. Kahdessa tapauksessa (sivut 110 ja 138) ei ole voitu menetellä näinkään, vaan on sovellettu erikoista menettelyä, ns. nelikentän käyttämistä, joka on kuvattu mm. lähteenä mainitussa Fisherin teoksessa. Tällä menettelyllä on laskettu tarkalleen, kuinka luultavaa olisi, että verrattujen kahden luokan eroavuus olisi pelkästään sattuman johdosta yhtä suuri tai suurempi kuin todella oli laita.

V. TUTKIMUSAINEISTOSTA SAADUT TULOKSET

1. Rikosten taustatekijät

a) Vanhemmat ja sisarukset

Kriminologisen yksilötutkimuksen aineistoa kuvattaessa selostetaan yleensä sellaisten ominaisuuksien esiintymistiheyttä tutkittavan vanhemmissa ja muissa lähisukulaisissa, joita voidaan pitää sosiaalisesti

haitallisina. Tutkimustapa on liittynyt ns. perinnöllisyysbiologiseen katsomustapaan, joka vuosisatamme alkupuolella oli varsinkin saksalaisessa kriminologiassa vallitsevana. Perinnöllisyysbiologisessa tutkimuksessa sovellettiin analogisesti yleistä biologista tietoutta taipumusten periytymisestä. Oletettiin, että jokaisen henkilön ns. sukurasituksen voimakkuus ratkaisevalla tavalla määräisi hänen sosiaalisen sopeutumisen. Jos vanhemmilta tai muilta lähisukulaisilta löytyi lukuisasti sellaisia ominaisuuksia, joita voitiin katsoa yhteiskunnallisessa mielessä negatiivisiksi, kuten esim. mielisairautta, alkoholismia tai irtolaisuutta, pidettiin ilmeisenä, että tällainen »sukurasitus» voi ilmetä seuraavassa polvessa tai yleensä muissa saman perheen jäsenissä rikollisuuden muodossa (*Morel*'in v. 1857 esittämä degeneratioteoria; ks. esim. *Hurwitz* 1948, s. 66). Yleisen sukurasituksen käsite siinä muodossa esitettynä, että ominaisuudet voisivat eri sukupolvissa täten muuttaa muotoaan, on tosin sittemmin epätieteellisenä hylätty (*Kaila* 1950 II, s. 12 ja 42), mutta perinnöllisyyden mahdollinen merkitys otetaan edelleen kriminologiassa huomioon. Otaksutaan määrätyn perinnöllisyystekijöiden yhdistelmän voivan suurella todennäköisyydellä aiheuttaa yksilölle melkoisia sopeutumisvaikeuksia ja sillä tavoin osaltaan johtaa rikollisuuteen. Eri tutkijain käsitykset poikkeavat tosin suuresti toisistaan. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että amerikkalaiset ovat taipuvaisia antamaan perinnöllisyystekijöille vain vähäisen arvon (*Sutherland* 1955 s. 103; v. *Hentig* 1948, s. 37), kun taas eurooppalainen tiede lienee nykyisin omaksunut eräänlaisen kompromissiasenteen, jossa kiinnitetään huomiota perinnöllisten ja muiden tekijöiden yhteisvaikutukseen (*Mezger* 1951, s. 113; *Seelig* 1951, s. 129; *Hurwitz* 1948, s. 65; *Kaila* 1950 II, ss. 13—15 ja 30—34).

Ryhdyttäessä arvioimaan sen seikan merkitystä, että vanhemmilla ja lapsilla voi olla samoja yhteiskunnan kannalta katsoen haitallisia ominaisuuksia on syytä muistaa myös se aikoinaan esim. englantilaisen *Goringin* (1919, s. 252) ja nykyisin erityisesti amerikkalaisten tutkijoiden (esim. v. *Hentig* 1948, s. 37; *Sutherland* 1955, s. 181) korostama seikka, että vanhemmat ja lapset muodostavat vahvan interkommunikatioryhmän, jossa tavat, tottumukset, asenteet ja tavoitteet tulevat yhteisiksi keskinäisen pitkäaikaisen ja erittäin kiinteän seurustelun kautta. Kodin koko ilmapiiri ikäänkuin tarttuu lapseen pienestä pitäen antaen hänelle samanlaisia käsityksiä, ennakkoluuloja ja arvostuksia kuin hänen vanhemmillaan ja sisaruksillaan (ks. esim. *Newcomb* 1952, s. 125). Tilanteen valaisemiseksi mainittakoon, että jos kasvavalla lapsella on esimer-

kiksi sellainen normaalista poikkeava kotiympäristö, jossa isä on alkoholisti ja äiti vajaamielinen, hänen on riippumatta mahdollisista perinnöllisistä taipumuksistaan keskimääräistä vaikeampi omaksua sosiaalisesti hyväksyttyjä käyttäytymistapoja. Yhteisten ominaisuuksien ei siis suinkaan tarvitse olla selitettävissä vain perinnöllisyyden avulla.

Kun aineistossa esiintyy tietoja tutkittavien vanhemmista, voidaan nämä täten tulkita yhtä hyvin perinnöllisyyttä kuin lapsuusympäristöäkin kuvaaviksi. Kun lapsen ensimmäisten ikävuosien nykyisin vallitsevan käsityksen mukaan katsotaan ratkaisevasti vaikuttavan hänen myöhempään sopeutumiskykyynsä, ei vanhemmilta saatuja vaikutteita voida katsoa vähäisiksi niissäkään tapauksissa, joissa tutkittava jo lapsena on siirretty toiseen ympäristöön. Lisäksi lapsi on tällaisessa tapauksessa joutunut muiden kuin omien vanhempiensa kasvatettavaksi ja siten tässä suhteessa poikkeusasemaan.

Lääkintöhallituksen asiakirja-aineistosta saadut tiedot vanhemmista ovat ylimalkaisia ja puutteellisia. Ne perustuvat usein vain tutkittavan itsensä lääkärille antamiin tietoihin. Ei voida olettaa, että tutkittava olisi kysyttäessä muistanut, osannut tai aina edes halunnutkaan ilmaista kaikkea perheeseensä liittyvää, varsinkaan sellaista, mikä yleisen käsityksen mukaan alentaa perheen sosiaalista arvoa. Tutkittava ei esimerkiksi yleensä ole voinut arvioida, onko lähisukulaississa ehkä esiintynyt vajaamielisyyttä tai luonnevikaisuutta, vaikka lääkäri olisi käyttänyt runsaastikin aikaa kysymyksen selvittämiseen. Tutkittava ei myöskään ole voinut tietää tarkkaan sellaisista olosuhteista, jotka ovat liittyneet muuhun aikaan kuin siihen, minkä hän on itse viettänyt perheensä parissa. Hän ei ole tiennyt esim. perheen eri jäsenten elämänvaiheita, jos on itse nuorena itsenäistynyt ja muuttanut toiselle paikkakunnalle.¹⁴

Vanhempien osalta tiedot ovat siinä suhteessa täydellisiä, että tietoja on annettu kaikista vanhemmista lukuunottamatta avioliiton ulkopuolella syntyneiden isiä sellaisissa tapauksissa, joissa ei ole tiedetty, kuka on ollut isä tai joissa isä on muuttanut paikkakunnalta myöhemmin tapaa-

¹⁴ Sisarusten osalta ovat tiedot jääneet puutteellisiksi myös sen johdosta, että usein ei ole tiedetty, montako sisarusta perheessä kaikkiaan on ollut. Lääkärin tutkimuslomakkeessa on näet mainittu vain niistä sisaruksista, joista on ollut jotakin erikoista huomautettavaa, jolloin on saattanut jäädä selvittämättä, onko perheessä ollut myös normaaleja, sosiaalisesti eläviä henkilöitä. Sisaruksista koottuja tietoja on tässä tutkimuksessa esitetty ainoastaan eräässä yhteistuloksessa (vrt. taulukkoa 1 siv. 56).

matta lastaan. Tutkimuksessa ilmi tulleet vanhempien sielulliset abnormiteetit ja epäsosiaalisuus ovat eri ryhmissä olleet lukumäärältään seuraavat:

Tutkittavien rikoksentekijöiden vanhemmista selville saadut sielulliset abnormiteetit ja epäsosiaalisuus.

Mental abnormalities and antisociality found out in the parents of the offenders.

	Luokka (tutkittavien kokonaismäärä)											
	Class (total investigated)											
	A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		E (97)			
	Abnormeja tai epäsosiaalisia vanhemmissa											
	Abnormal or antisocial among the parents											
	fathers	isät	mothers	äidit	fathers	isät	mothers	äidit	fathers	isät	mothers	äidit
Mielisairaus	2	2	—	6	1	3	1	2	—	2	—	2
Insanity												
Vajaamielisyys	1	3	—	1	2	4	—	—	1	1	—	—
Mental deficiency												
Psykopatia	3	6	1	1	2	—	—	3	—	1	—	1
Psychopathy												
Alkoholismi	11	—	13	1	24	2	5	1	14	—	—	—
Alcoholism												
Irtolaisuus	1	—	—	—	1	5	—	2	—	1	—	1
Vagrancy												
Itsemurhat	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Suicides												
Rikollisuus	7	2	—	3	8	1	—	1	5	—	—	—
Criminality												

Eräitä vanhemmista saatuja tietoja tarkastellaan seuraavassa. Vanhempien mielisairauksien yleisyyttä osoittavat luvut ovat epäilemättä vähimmäislukuja. Ei myöskään ole tietoja siitä, mistä mielisairaudesta on ollut kysymys. Tulosten mukaan tiedetään luokissa A—D mielisairaita isästä olleen yhteensä 4 (noin 1 % kaikista isistä) ja äitejä yhteensä 13 (noin 3.2 % kaikista äideistä). Keskiväestön keskuudessa on Kailan maininnan mukaan (NKÄ 1940—1941, s. 186) mielisairauksien yleisyys 15 vuotta täyttäneessä keskiväestössä vain 0.5 %. Aineistosta saadut suhdeluvut vaikuttavat korkeammilta ainakin äitien osalta. Tietojen ylimalkaisuuden vuoksi ei kuitenkaan johtopäätöksiä ole syytä tehdä eikä keskivirheitäkään laskea.

Vertailumahdollisuuksien saamiseksi on seuraavassa esitetty kotimaassa ja ulkomailla tehtyjen kriminologisten tutkimusten tuloksia. Tiedot, jotka näissä on esitetty, voivat tosin perustua erilaisiin tiedonsaantimahdollisuuksiin, mikä oleellisesti vähentää niiden vertailukelpoisuutta. Ensiksi on mainittu ne tutkimukset, joiden aineisto koostuu siveellisyysrikoksiin syyllistyneistä rikoksentekijöistä, ja tämän jälkeen eräiden muiden kriminologisten kotimaisten tutkimusten tulokset. Luvut esitetään prosentteina kaikista tutkittavien vanhemmista tai erikseen isistä ja äideistä.

	Mielisairaita		
	isä %	äiti %	jompikumpi %
<i>Rattenhuber</i> (1939, s. 44) 107 vaarallista seksuaalirikollista	2.8	2.8	..
<i>Sichart</i> (1890, s. 46) 317 siveellisyysrikosten tekijää	..	..	8.5
<i>Geill</i> (1906, s. 290) 120 seksuaalirikollista	..	..	8.6
<i>Käila</i> (1950 II, s. 105) 602 nuorta rikoksentekijää	1.8	2.2	..
<i>Saari</i> (1951, s. 67) 465 kasvatuslaitospoikaa	..	..	1.7 ± 0.6
<i>Ahto</i> (1951, s. 71) 216 vaarallista rikoksenuusijaa	5.8	4.4	..
<i>Vankilapsykiatrin</i> tilasto v. 1954, 320 nuorta rikoksentekijää	2.5	0.6	..

Näiden tutkimusten tuloksissa on usein viitattu siihen, että mielisairaudet siveellisyysrikosten tekijöiden vanhemmilla, samoin kuin rikoksentekijöiden vanhemmilla yleensäkin, olisivat yleisempiä kuin väestöllä keskimäärin.

Vajaamielisyyden esiintyminen tutkittavien vanhemmissa on ilmeisesti tullut tutkimuksessa ilmi vain selvimpien tapausten osalta. Tuloksia ei voida ryhmitellä vajaamielisyyden eri asteiden mukaan. Luvut ovat ryhmissä A—D isien osalta 3 tapausta ja äitien osalta vastaavasti 7 tapausta. Ero vanhempien välillä saattaa aiheutua avioliiton ulkopuolella syntyneiden tutkittavien isistä saaduista puutteellisista tiedoista.

Koska 15 vuotta täyttäneiden naisten vajaamielisyyksiheydeksi yleensä arvioidaan syvemmin vajaamielisten osalta 0.3 % (*Kaila* NKA 1940—1941, s. 186), vajaamielisten äitien määrä joka prosentteina kaikista tutkittavien äideistä on melkein 2 %, ylittää tämän määrän; tässäkin tapauksessa kysymys on tosin melko epäluotettavista tietolähteistä.

Mainittakoon, että eräissä kriminologisissa tutkimuksissa on saatu vajaamielisyyden esiintymisestä rikoksenteikijäin vanhemmilla prosentteina laskien seuraavia tuloksia:

	Vajaamielisiä		
	isä %	äiti %	jompikumpi %
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 105) 602 nuorta rikoksenteikijää	0.4	3.0	..
<i>Ahto</i> (1951, s. 72) 216 vaarallista rikoksenuusijaa	1.7	4.4	..

Näissäkin tutkimuksissa on äitien osalta vajaamielisyyksiheys ollut keskimääräistä suurempi.

Tietojen satunnaisuus ja epäluotettavuus estää johtopäätösten tekemisen luonnevikaisuutta koskevista tiedoista. Alkoholisteiksi tai väkijuomien väärinkäyttäjiksi mainittujen isien lukumäärä sensijaan on helpommin todettavissa, joskin on luonnollista, että raja alkoholin väärinkäyttäjän ja tähän ryhmään kuulumattoman välillä on voitu eri tapauksissa tehdä eri tavoin. Se on melko suuri luokissa A—D, yhteensä 53 eli 13 % kaikkien tutkittavien isistä. Eräissä muissa tutkimuksissa siveellisyysrikostenteikijöistä on alkoholisteja tai alkoholin väärinkäyttäjää ollut rikoksenteikijöiden isistä seuraavat määrät prosentteina laskien kaikkien tutkittavien isistä:

	isä %
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 107) 32 »siveellisyysrikoksiin tai muihin rikoksiin» syyllistynyttä nuorta rikoksenteikijää (alkoholisteja ja väkijuomien väärinkäyttäjää)	25.0
<i>Kinberg—Inghe—Riemer</i> (1943, s. 83) 100 incest-rikokseen syyllistynyttä	10.0
<i>Rattenhuber</i> (1939, s. 48) 114 vaarallista seksuaalirikollista	35.0

Alkoholistien ja alkoholin väärinkäyttäjien keskimääräistä osuutta maamme väestöstä on varsin vaikea arvioida. *Kuusi* (1952, s. 167) on arvioinut sen miesten osalta 95 000 hengeksi. Tämän mukaan ylittäisi aineiston isien alkoholistifrekvenssi tuntuvasti yleisen esiintymistiheyden, joka olisi 15—65 vuotiailla miehillä noin 7.3 % (vrt. siv. 128). Mainittu tulos voi liittyä kysymyksessäolevien perheiden yleiseen elintapaan ja olla keskimääräistä yleisempi ominaisuus koko siinä yhteiskuntaluokassa, josta rikoksenteikijät ovat lähtöisin. Mutta joka tapauksessa se osaltaan kuvaa niiden kotien tasoa, joissa tutkittavat ovat saaneet kasvatuksensa.

Vanhempien ominaisuuksia koskevista tiedoista kiintyy vielä huomio rikollisuutta osoittaviin. Isien osalta nämä ovat luokissa A—D seu-

raavat: 15 tapausta eli 3.7 % kaikkien tutkittavien isistä; äitien osalta 6 tapausta eli 1.5 % kaikkien tutkittavien äideistä. Epäilemättä on suuri osa rikollisuudesta kuitenkin jäänyt tutkimuksessa tietoon tulematta, joten johtopäätösten tekemiseen ei tässäkään voida ryhtyä.

Seuraavassa on mainittu ensiksi kahden siveellisyysrikosten tekijöitä käsittävän aineiston, sitten eräiden muiden tutkimusten tuloksia:

	Rikoksista rangaistuja isä %	äiti %
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 111) 32 »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistynyttä nuorta rikoksenteijää	22.6	—
<i>Rattenhuber</i> (1939, s. 49) 107 vaarallista siveellisyysrikosten tekijää	13.1	4.7
<i>Ahto</i> (1951, s. 77) 216 vaarallista rikoksen-uusijaa	29.7 ± 3.50	14.2 ± 2.45
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 111) 602 nuorta rikoksen-tekijää	26.2	10.3
<i>Saari</i> (1951, s. 67) 465 kasvatuslaitospoikaa ..	16.0 ± 1.9	5.2 ± 1.0
<i>Vankilapsykiatrin tilasto vuodelta 1954</i> , 320 nuorta rikoksenteijää ja	20.9	8.1
sama tilasto vuodelta 1955 (283 nuorta rikoksenteijää)	15	9

Edellisessä esittelyssä esiintyivät eri ominaisuudet erillisinä yksiköinä. Sama henkilö tai sama perhe voi siten tulla otetuksi huomioon useampia kertoja, jos siinä oli samalla henkilöllä tai eri perheenjäsenillä useamman laatuista sielullista sairautta tai poikkeavuutta tahi epäsosiaalisuutta. Jonkinlaisen yleiskatsauksen saamiseksi on syytä esittää tulokset myös siten, että otetaan huomioon jokainen perhe vain yhtenä yksikkönä. Tämä on tehty seuraavassa taulukossa, joka sisältää paitsi tutkittavien vanhemmat myös heidän sisaruksensa.

Taulukon mukaan on yli neljäsosalla luokkiin A—D kuuluvien vanhemmista ja yli kolmasosalla samoihin luokkiin kuuluvien lähiomaisista esiintynyt sielullisia abnormiteetteja tai epäsosiaalisuutta. Tarkasteltaessa erikseen eri luokkia näyttää luokka A edustavan jonkin verran keskiarvoa suurempia prosenttimääriä; niiden tapausten määrä, joissa lähisukulaisissa esiintyy epäsosiaalisuutta tai poikkeavuutta, nousee siinä noin puoleen kaikista tapauksista. Ruotsalaisessa *Kinberg-Inghe-Riemer*'in (1943, s. 127) incest-aineistossa on vastaava määrä 4/5 kaikista tapauksista.

Taulukko 1. Sielullisten abnormiteettien tai epäsosiaalisuuden ilmeneminen tutkittavien rikoksenteikijäin vanhemmissa ja sisaruksissa.

Table 1. Appearance of mental abnormalities or antisociality in the parents, brothers and sisters of the offenders.

Luokka	Tutkittavien kokonais- määrä	Vanhemmat		Sisarukset		Vanhemmat tai sisarukset	
Class	Total investigated	Parents		Brothers and sisters		Parents or brothers and sisters	
Abnormien tai epäsosiaalisten							
Abnormal or antisocial							
		luku number	%	luku number	%	luku number	%
A	83	28	33.7	27	32.5	42	50.6
B	83	21	25.3	15	18.1	29	35.0
C	180	44	24.4	36	20.0	62	34.5
D	60	13	21.7	13	21.7	21	35.0
A-D yhteensä total	406	106	26.1	91	22.4	154	37.9
E	97	25	25.8	16	18.4	34	35.1

Rikoksenteikijäin lähisukulaisista saatujen tietojen puutteellisuuden vuoksi ei tuloksia ole enempää vertailtu muihin tutkimuksiin. Mainittakoon vain, että tulokset tässä suhteessa ovat kriminologisissa tutkimuksissa ylipäänsä olleet varsin erilaisia, mikä kenties on johtunut myös eroavaisuuksista rikollisaineiston laadussa. Lisäksi on voitu todeta, että myös yhteiskuntaan normaalisti sopeutuvien henkilöiden lähisukua tutkittaessa löydetään sängen runsaasti epäsosiaalisuutta tai poikkeavuutta. Ilman vertailuaineistoa ei tiedoille siksi voida antaa merkitystä.

b) Lapsuusympäristö ja kasvatusta

Avioliiton ulkopuolella syntyneet

Rikoksenteikijän kotia ja kasvatusta koskevista tiedoista on kiinnitetty huomiota siihen, onko tutkittava syntynyt avioliitossa vai sen ulkopuolella. Tiedot perustuvat asiakirjojen tätä seikkaa koskeviin merkintöihin ja ovat siten verraten luotettavia. Niitä voidaan myös verrata yleisen väestötilaston avioliiton ulkopuolella syntyneitä koskeviin tietoihin eri ajoilta. Koska avioliiton ulkopuolella syntyneiden poika-

lapsien osuus kaikista syntyneistä poikalapsista on eri aikoina ollut eri suuruinen, on tutkimusaineisto ollut jaettava syntymävuosikymmenien mukaisiin luokkiin, joita sitten on verrattu väestötilaston vastaaviin tietoihin. Liian pienten luokkien välttämiseksi on lisäksi syntymävuosikymmenien mukaisessa jaotuksessa ollut vielä pakko yhdistellä luokkia siten, että kolme varhaisinta vuosikymmentä (1871—1900) on luettu yhdeksi, kaksi seuraavaa (1901—1920) yhdeksi ja kaksi seuraavaa jälleen yhdeksi luokaksi (1921—1940). Taulukkoon on täten muodostunut kolme luokkaa, joihin on merkitty ensiksi tutkimusaineiston kaikkien tähän ryhmään kuuluneiden henkilöiden määrä, sitten avioliiton ulkopuolella syntyneiden määrä ja lopuksi yleisen väestötilaston vastaavat luvut.

Taulukko 2. Kaikkien tutkittavien ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden tutkittavien sekä väestön kaikkien syntyneiden poikalapsien ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden poikalapsien jakaantuminen syntymisajan perusteella.

Table 2. Distribution by year of birth of all the investigated and the illegitimate of the investigated and of all born male children and illegitimate male children of the whole population.

Syntymäaika Date of birth	Tutkittavia kaikkiaan Total investigated	Näistä aviol. ulkop. synt. Of which illegitimate		Elävänä syntyneitä poikalapsia väestö- tilaston mukaan ¹ Male children born alive acc. to the population statistics	Näistä aviol. ul- kop. syntyneitä ¹ Of which illegitimate ²	
		luku number	%		luku number	%
Vv. 1871—1900	84	12	14.3	1 179 076	82 372	7.0
Vv. 1901—1920	216	23	10.6	891 661	65 025	7.3
Vv. 1921—1940	203	22	10.8	764 999	61 098	8.0
Yhteensä Total	503	57	11.3	2 835 736	208 495	7.4

¹ STV (Suomen tilastollinen vuosikirja) 1954, taulukko 49, siv. 56.

² Statistical Yearbook of Finland 1954, table 49, page 56.

Lasketut prosenttiluvut näyttävät osoittavan, että tutkimusaineistossa olisi avioliiton ulkopuolella syntyneitä kaikkina vuosikymmeninä huomattavasti enemmän kuin väestössä keskimäärin. Tilastollisesti arvostellen ei tästä kuitenkaan vielä voida tehdä sellaisia johtopäätöksiä, että aineistot eroaisivat merkitsevästi toisistaan. Kuten aikaisemmin on

selostettu (ks. siv. 48), tilastollis-matemaattisista taulukoista voidaan löytää ne ns. luottamus- eli konfidenssivälit, jotka tietyllä todennäköisyydellä sulkevat sisäänsä tutkittavan prosenttiluvun »todellisen» arvon. Tässä tutkimuksessa konfidenssiväli muodostuu jokaisessa tutkimusaineiston luokassa aineiston pienuuden vuoksi niin suureksi, että yleisen väestötilaston osoittamat prosenttiluvut jäävät jokaisessa tapauksessa niiden sisäpuolelle.¹⁵

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä mainita eräästä virheellisyydestä, joka sisältyy edellä esitettyyn vertailuun. Siinä on verrattu toisiinsa toisaalta tutkimusaineiston sisältämien avioliiton ulkopuolella syntyneiden ja kaikkien tutkittavien henkilöiden lukumäärää, toisaalta taas väestötilaston osoittamia avioliiton ulkopuolella syntyneiden ja kaikkien syntyneiden poikalapsien määriä. Täten tutkimusaineisto sisältää vähintään 15 vuotiaiksi eläneitä, osittain vanhojakin ikäluokkia, kun taas väestötilastoon sisältyy vain vastasyntyneitä. Väestötilastosta voidaan nähdä, että avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kuolleisuus on ainakin ensimmäisen ikävuoden aikana, josta on eräitä tietoja saatavissa erikseen, suhteellisesti suurempi kuin avioliitossa syntyneiden vastaava kuolleisuus. Näin ollen täytyy suhteen avioliitossa syntyneiden ja avioliiton ulkopuolella syntyneiden lukumäärien välillä 15 vuotiaiksi eläneiden keskuudessa sillä tavoin erota vastaavasta suhteesta vastasyntyneiden keskuudessa, että avioliiton ulkopuolella syntyneiden osuus kokonaisväestöstä on mainittuun ikään ehtineissä pienempi kuin vastasyntyneissä. Jos voitaisiin selvittää tällainen osuus ja verrata sitä tutkimusaineiston lukuihin, erotus tutkimusaineiston ja keskiväestön välillä nousisi suuremmaksi ja kohoaisi mahdollisesti tilastollisesti merkittäväksikin. Ensimmäisen ikävuoden aikana kuolleista on tosin tilastossa saatavana erikseen avioliitossa ja sen ulkopuolella syntyneet, mutta ei jaoiteltuna mies- ja naispuolisiin. Myöhemmiltä ikäkausilta ei ole vastaavaa tilastoa.

Rikoksenteikijöistä suoritetuissa tutkimuksessa on yleisesti todettu avioliiton ulkopuolella syntyneiden rikoksenteikijöiden osuus suhteellisen suureksi. Niinpä *Kailan* tutkimuksessa nuorista rikoksenteikijöistä (1950 II, s. 123) oli tutkimusaineistosta noin 15 %, *Saaren* tutkimuksessa

¹⁵ Luottamus- eli konfidenssivälit ovat taulukossa 2 tarkoitetuissa luokissa peräkkäin lueteltuina seuraavat: 6...22, 6...16, 6...16 (*Hald* 1952, taulukko XI). Tästä seuraa, että taulukon osoittamat prosenttiluvut, jotka ovat 14,3, 10,6 ja 10,8, jäävät kaikki konfidenssivälien sisäpuolelle.

kasvatuslaitospojista (1951, s. 57) 23.7 ± 2.0 % ja *Ahdon* tutkimuksessa vaarallisista rikoksenuusijoista (1951, s. 64) 16.2 % avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Vankilapsykiatrin tilastossa vuodelta 1954 oli 21 % sekä vuodelta 1955 samoin 21 % avioliiton ulkopuolella syntyneitä.

Siveellisyysrikoksiin syyllistyneistä eri maissa tehdyissä tutkimuksissa on saatu avioliiton ulkopuolella syntyneiden osuus prosenteissa lasten kaikista tutkittavista seuraavaksi:

	Kaikissa tutkituissa rikoksentekijöissä oli aviol. ulkop. syntyneitä prosentteina
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 123) 21 siveellisyysrikosten tekijää ..	19.0
<i>Erkkilä</i> (1952, s. 1039) 344 väkisinmakaamisrikosten tekijää	9.3
<i>Geill</i> (1906, s. 290) 116 siveellisyysrikosten tekijää	14.7
<i>Sichart</i> (1890, s. 37) 317 siveellisyysrikosten tekijää	n. 21.0
<i>Kinberg—Inghe—Riemer</i> (1944, s. 82) 100 incest-rikosten tekijää	10.9
<i>Guttmacher</i> (1951, s. 62) 172 siveellisyysrikosten tekijää ..	n. 8.0
<i>Rattenhuber</i> (1939, s. 64) 114 vaarallista siveellisyysrikosten tekijää	17.5

Kriminologisissa tutkimuksissa on otaksuttu avioliiton ulkopuolella syntyneiden yleisyyden rikoksentekijöiden joukossa voivan johtua kahdesta syystä: siitä, että avioliiton ulkopuolella syntynyt on perinyt vanhemmiltaan epäedullisia taipumuksia ja siitä, että hän on ollut lapsuudessaan keskimääräistä huonommassa kasvatusympäristössä. Sitä mukaa kun käsitys perinnöllisyyden rajoittuneesta vaikutuksesta yksilön sosiaalista sopeutumista määrääviin tekijöihin on voittanut alaa, edellinen näkökohta on jossakin määrin menettänyt merkitystään. Vastaavasti suurempi merkitys on annettu sille seikalle, että avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi on joutunut kasvamaan ympäristössä, joka poikkeaa normaalista kodista. Häneltä puuttuu isän huolenpito ja kasvatus, usein elatuskin, ja myös äidin suhde häneen muodostuu epäedulliseksi esim. taloudellisten vaikeuksien ja ansiotyön tähden. Usein äiti ei hyväksy lasta ja jättää hänet muiden huostaan, taikka päinvastoin koke miensa vastoinkäymisten vuoksi eristäytyä muista, antamatta lapselleenkaan tilaisuutta liittyä tasapainoisesti ympäristöön. Lisäksi lapsi kokee usein, asuinpaikasta ja äidin yhteiskuntaluokasta riippuen, erilaisuuden

ja huonommuuden tunteita sekä leikki- että kouluympäristössään, mikä haittaa hänen luonteensa normaalia kehitystä.

Avioliiton ulkopuolella syntyneen ja siksi yleensä ilman isää kasvanneen pojan kehittyminen normaaliin seksuaalielämään saattaa tuottaa vaikeuksia. Mahdotonta ei liene, että esim. homoseksualismi saa virikettä tällaisista ympäristöoloista, joille yleisesti myös antaa leimansa sosiaalisessa suhteessa koettu alemmuuden tunne. Tästä on kirjallisuudessa esitettykin olettamuksia. Eräänä homoseksualismiin voimakkaasti vaikuttavana tekijänä on pidetty pojan kasvamista ilman isää (*East* 1949, s. 193; *Guttmacher* 1951, s. 36). Mielenkiintoisena yksityiskohtana mainittakoon, että avioliiton ulkopuolella syntyneiden osuus oli tutkimusaineistossa selvästi suurin juuri homoseksualismi-luokassa, jossa se oli prosenteissa laskien 20 %; vuosina 1921—1930 syntyneiden joukossa oli jopa 6 tutkittavaa 11:sta eli noin 55 % avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Kysymys on tässä niin pienistä lukumääristä, että johtopäätöksiä ei voida tehdä, mutta asia kaipaisi ilmeisesti lisätutkimuksia.

Vaillinaisessa kodissa kasvaneet

Useat niistäkin lapsista, jotka syntyvät avioliitossa, joutuvat normaalisti poikkeavaan kotiympäristöön. Tällaisissa ulkonaisesti havaittavissa erikoislaatuissa oloissa kasvaneita ovat orvot, puoli-orvot ja avioerolapset, joiden kotiympäristö eroaa tavallisesta perheen rakenteen perusteella. Myös ne, joilla on isä- tai äitipuoli, voidaan lukea normaali-perheessä kasvaneista poikkeaviin. Tutkimusaineistossa on otettu rajaksi 15 vuoden ikä, koska tämän iän täyttäneet usein jo ovat itsenäistyneet ja lähteneet pois kotoaan, joten vanhempien mahdollinen kuolema tai ero ei ole enää vaikuttanut heihin samalla tavoin kuin nuorempiin, vanhemmistaan sekä taloudellisessa että muussa suhteessa riippuvaisiin lapsiin. Koska voi sattua, että saman tutkittavan osalle tulee useampia sellaisia tekijöitä, jotka muuttavat perheen normaalin rakenteen, kuten esim. äidin kuolema ja äitipuoli, ei seuraavassa taulukossa eri ryhmistä saatava yhteistulos vastaa tutkittavien lukumäärää samassa ryhmässä, vaan on jonkin verran suurempi. Tämän johdosta on ollut tarpeen merkitä taulukkoon lopuksi kukin tutkittava yhdeksi yksiköksi. Täten on saatu selville, kuinka moni tutkimusaineistoon kuuluva on joutunut lapsuudessaan ulkonaisesti poikkeaviin olosuhteisiin.

Taulukko 3. Tapaukset, joissa tutkittava rikoksentekijä on ennen 15 vuoden ikää kasvanut normaalista poikkeavassa kodissa.

Table 3. Cases in which the offender has before the age of 15 years grown up in a family differing from the normal one.

Luokka (tutkittavien kokonaismäärä)												
Class (total investigated)												
A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		A-D (406)		E (97)		
Poikkeavassa kodissa kasvaneiden												
Grown up in a deviant home												
luku %		luku %		luku %		luku %		luku %		luku %		
number		number		number		number		number		number		
Avioliiton ulkop. syntyn.	10	12.0	6	7.2	17	9.4	12	20.0	45	11.1	12	12.4
<i>Illegitimates</i>												
Isä kuollut, äiti elossa	10	12.0	10	12.0	22	12.2	6	10.0	48	11.8	12	12.4
<i>Father dead, mother alive</i>												
Äiti kuollut, isä elossa	5	6.0	4	4.8	7	3.9	1	1.7	17	4.2	7	7.2
<i>Mother dead, father alive</i>												
Molemmat kuolleet	3	3.6	1	1.2	3	1.7	1	1.7	8	2.0	1	1.0
<i>Both dead</i>												
Isäpuoli	1	1.2	3	3.6	4	2.2	2	3.3	10	2.5	2	2.1
<i>Stepfather</i>												
Äitipuoli	4	4.8	2	2.4	4	2.2	—	—	10	2.5	2	2.1
<i>Stepmother</i>												
Vanhemmat eronneet ..	2	2.4	2	2.4	10	5.6	1	1.7	15	3.7	4	4.1
<i>Parents divorced</i>												
Tapaukset, joissa esiin- tyy ainakin yksi em. tekijä	30	36.3	22	26.5	59	32.8	19	31.7	130	32.0	32	33.0
<i>Cases having at least one of the factors given above</i>												

Taulukon tietoja tarkasteltaessa on ensiksi χ^2 -testiä käyttäen normaalista poikkeavassa kodissa kasvaneita osoittavat, taulukossa viimeisenä mainitut yhteisluvut testattu, jotta saataisiin selville, ovatko tutkimusaineiston eri luokat samanlaisia vai erilaisia keskenään. Tulos esitetään seuraavassa, kuten myöhemmin vastaavissa tapauksissakin siten, että ensimmäinen luku merkitsee χ^2 -arvoa, toinen vapausasteiden määrää ja kolmas sattumasta aiheutuvan todennäköisyyden määrää:

$$\chi^2 = 1.88 \quad f = 4 \quad P = 0.1 \quad \begin{array}{l} \text{Ei merkitseviä eroja} \\ \text{Not significant differences} \end{array}$$

Tulos osoittaa, että tutkimusaineiston eri luokkien välillä ei ole havaittavissa merkitseviä eroja. Noin kolmasosa tutkittavista kussakin luokassa on kasvanut normaalista poikkeavassa kodissa.

Tulosten vertailun yleiseen väestötilastoon estää sopivan aineiston puuttuminen. Ei näet ole olemassa tietoja siitä, kuinka moni poika maassamme jää orvoksi, puoliorvoksi tai avioerolapseksi. Epäilemättä lukumäärät lisäksi olisivat erilaiset eri vuosikymmeninä. Myöskään vuoden 1950 väestölaskennan perhetilasto ei sovi vertailussa käytettäväksi.

Vaillinaiset kodit eivät tietenkään poikkeuksetta ole kasvatuksellisesti kannalta huonoja. Joskus voi jopa kodin rikkoutuminen, esim. vaikean alkoholisti-isän kuolema tai riitaisten vanhempien ero merkitä lapselle kasvatuksellisesti edullista muutosta. Isä- tai äitipuolen saamisen ei myöskään tarvitse olla kielteinen tekijä, vaan se saattaa päinvastoin merkitä parempaa sosiaalista asemaa sekä lisääntynettä turvallisuutta ja huolenpitoa; toisaalta lienevät haittavaikutukset kuitenkin yleensä etuja tavallisempia, koska lapsen suhde vieraaseen henkilöön muodostuu vihamieliseksi, välinpitämättömäksi tai ainakin vähemmän luontevaksi ja läheiseksi kuin omaan vanhempaan ja tästä helposti aiheutuu ristiriitoja myös oman vanhemman kanssa.

Tarkasteltaessa muita kriminologisia tutkimuksia voidaan todeta, että *Kailan* tutkimuksessa (1950 II, s. 130) vaillinaisessa kodissa kasvaneiden nuorten rikoksenteekijöiden osuus oli 65.4 %; *Saaren* tutkimuksen mukaan (1951, s. 57, 60 ja 172) oli orpoja ja puoliorpoja 45.5 ± 2.4 %, avioliiton ulkopuolella syntyneitä 23.7 ± 2.0 % ja avioerolapsia 7.0 ± 1.4 % eli vaillinaisessa kodissa kasvaneita yhteensä noin 73 %. *Ahdon* tutkimuksessa (1951, s. 67) oli 15,9 % menettänyt isänsä ja 13.8 % äitinsä ennen kuin oli täyttänyt 15 vuotta. Näissä tutkimuksissa ei ole luettu mukaan tapauksia, joissa tutkittavalla on ollut isä- tai äitipuoli. Eroavaisuudesta huolimatta tulokset ovat verrattavissa nyt tehdyn tutkimuksen loppulukuihin. Tässäkään eivät isä- tai äitipuolen esiintyminen vaikuta yhteistuloksiin, koska sama tapaus on ollut otettava huomioon jo vanhemman kuoleman tai avioeron perusteella. *Kailan* ja *Saaren* tutkimustulokset osoittavat huomattavasti suurempia vaillinaisten kotien määriä kuin nyt tehdyn tutkimuksen tulokset. Tämä johtunee ennen kaikkea siitä, että ne ovat koskeneet nuorisorikollisuutta, jossa kotien vaillinaisuus rikollisuuteen vaikuttavana tekijänä erityisen selvästi kuvastuu. Sama seikka voidaan havaita tarkasteltaessa vankilapsykiatrin nuorista rikoksenteekijöistä tekemien tutkimusten tuloksia. Vuoden 1955 tilaston mukaan oli aviottomia, avioerolapsia tai orpoja ollut 72.4 % kaikista tutkituista.

Kodin rakenteen ohella lapsen kehitykseen vaikuttaa voimakkaasti se, onko hän ollut lapsuutensa omien vanhempiensa hoidossa vai jossa-kin muussa ympäristössä. Tutkimuksessa on tämän johdosta kerätty tietoja näistä seikoista, jälleen 15 vuoden ikää mittapuuna käyttäen. Nämä esitetään seuraavassa taulukossa:

Taulukko 4. Tutkittavien rikoksentekijöiden lapsuusympäristö
(lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto).¹

Table 4. The childhood environment of the offenders investigated (documentary material from the Medical Board).²

Luokka (tutkittavien kokonaismäärä)												
Class (total investigated)												
Lapsuusympäristö ¹	A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		A-D (406)		E (97)	
Environment in childhood ²	Määrätynlaisissa lapsuusympäristöissä kasvaneiden											
	Grown up in certain kind of environment in childhood											
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Molempien vanh. tai toisen vanh. koti	72	86.8	80	96.4	164	91.2	56	93.3	372	91.6	92	94.8
Home of one or both parents												
Muu yksityisperhe	17	20.5	8	9.6	27	15.0	6	10.0	58	14.3	14	14.4
Other private family												
Laitos	9	10.8	6	7.2	7	3.9	6	10.0	28	6.9	6	6.2
Institution												
Ei selviä	3	3.6	—	—	13	7.2	3	5.0	19	4.7	4	4.1
Not found out												

¹ Sellaisessa tapauksessa, jossa tutkittava on ollut useammassa erilaisessa lapsuusympäristössä, hänet on merkitty kaikkia näitä vastaaviin sarakkeisiin.

² In such cases as the investigated has been in several different environments in childhood, he has been entered in all respective columns.

Kuten taulukosta ilmenee, aineistossa on ollut myös sellaisia tapauksia, joissa lapsuusympäristöstä ei saatu tietoja. Tämän johdosta on samoja seikkoja pyritty selvittämään toisen tutkimuksen kautta, nimittäin henkilökohtaisin haastatteluin. Tämän tulokset ovat seuraavat:

Taulukko 5. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen lapsuusympäristön perusteella (haastattelututkimus).

Table 5. Distribution of the offenders on the basis of the environment in childhood (interview investigation).

Lapsuusympäristö <i>Environment in child- hood</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
Aina vanhempien luona <i>Always with parents</i>	27	54.0	27	60.0	64	72.7	24	75.0	142	66.0	39	68.4
Aina muualla <i>Always elsewhere</i>	5	10.0	3	6.7	6	6.8	2	6.2	16	7.5	4	7.0
Sekä vanhempien luona että muualla <i>Both with parents and elsewhere</i>	18	36.0	15	33.3	18	20.5	6	18.8	57	26.5	14	24.6
Haastateltuja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0
Muualla kuin vanhem- pien luona olleista ¹ <i>Of those having been elsewhere than with the parents ²</i>												
sukulaisten luona <i>with relatives</i>	7	14.0	6	13.3	7	8.0	4	12.5	24	11.2	7	12.3
vieraiden luona <i>with strangers</i>	16	32.0	12	26.7	14	16.0	3	9.4	45	20.9	9	15.8
laitoksessa <i>in institutions</i>	4	8.0	3	6.6	4	4.5	1	3.1	12	5.6	5	8.8

¹ Sellaisessa tapauksessa, jossa tutkittava on ollut kahdessa tai useammassa erilaisessa lapsuusympäristössä, on hänet merkitty näitä vastaaviin sarakkeisiin.

² In such cases as the investigated has been in two or more different kinds of environment in childhood, he has been put in the respective columns.

Haastattelututkimuksen antamia tuloksia on pidettävä asiakirja-aineistosta saatuja tuloksia luotettavampina. Haastattelututkimuksessa on tutkittavalta nimenomaan tiedusteltu, minkälaisessa ympäristössä hän on ollut lapsuutensa, jolloin on tullut ilmi useita sellaisia tapauksia, jotka lääkintöhallituksen asiakirjoista päätellen olivat näyttäneet kasvaneen normaalissa kodissa.

Tuloksia testattaessa jakaantumien samanlaisuuden selvittämiseksi on saatu seuraava tulos:

$$\chi^2 = 7.01 \quad f = 4 \quad P = 0.1. \quad \text{Ei merkitseviä eroja}$$

Not significant differences

Muualla kuin vanhempiensa luona ainakin osan lapsuuttaan asuneiden osuus on kussakin luokassa muodostunut melko suureksi. Se vaihtelee taulukko 5:n mukaan 25—46 %:iin. Kailan tutkimuksen mukaan (1950 II, s. 132) oli lähes 10 % tutkituista nuorista rikoksentekijöistä kasvanut kunnan hoidokkeina joko laitoksessa tai sijoitettuina vieraiisiin perheisiin. Vankilapsykiatrin vuodelta 1954 olevassa tilastossa taas nuorista rikoksentekijöistä noin 46 % oli asunut vain vanhempiensa luona, 49 % sekä vanhempien luona että muualla ja 5 % aina muualla. Käsillä olevassa tutkimuksessa on luokassa A 46 % asunut ainakin osittain poissa vanhempien luota. Muiden luokkien osalta luvut ovat pienempiä, mutta ylittävät kuitenkin Kailan tutkimuksessa mainitut tulokset. Vastaavassa vankilapsykiatrin tilastossa vuodelta 1955 olivat prosenttiluvut samat kuin vuonna 1954.

Lääkintöhallituksen aineistosta saaduissa tuloksissa on otettu huomioon ne tapaukset, joissa lapsuusympäristö on vaihtunut kahdesti tai useammin. Tämä on voinut tapahtua esim. lapsen ollessa ns. huuto-laisena taikka sijoitettuna vuoroon laitoksiin, vuoroin johonkin hoitokotiin. Saatuja lukuja on pidettävä vähimmäismäärinä, koska monet tapaukset, joissa tilanne tosiasiallisesti on ollut vastaavanlainen, lienevät jääneet tietoon tulematta.

Taulukko 6. Tutkittavien rikoksentekijöiden lapsuuden aikaisen ympäristön vaihtuvuus.

Table 6. Variability of the environment of the offenders in childhood.

Luokka Class	Tutkittavien kokonaismäärä Total investigated	Lapsuusympäristö vaihtunut kahdesti tai useammin Environment in childhood changed twice or more	
		luku number	%
A	83	21	25.3
B	83	19	22.9
C	180	27	15.0
D	60	7	11.7
A—D yhteensä total	406	74	18.2
E	97	19	19.6

Testattaessa on saatu seuraava tulos eri luokkien samanlaisuudesta:

$$\chi^2 = 7.02 \quad f = 4 \quad P = 0.1 \quad \begin{array}{l} \text{Ei merkitseviä eroja} \\ \text{Not significant differences} \end{array}$$

Lapsuusympäristön vaihtuvuus on täten ollut suunnilleen samanlaista eri luokissa. Kuitenkin vaihtuvuus näyttää yleisimmältä luokassa A. Olisi sen johdosta mielenkiintoista tutkia, ovatko oman perheen jäseniin kohdistuvien siveellisyysrikosten tekijöiden aikoinaan kärsimät epätydyttävät suhteet omiin vanhempiin kenties vaikuttaneet siveellisyysrikoksen kohteen valintaan. Rikosten osoittama puutteellinen käsitys perhe-elämän normeista on saattanut muiden tekijöiden ohella ehkä aiheutua juuri lapsuusaikaisesta poikkeavasta kasvatusympäristöstä.

Kasvatuksen taso

Kodin vaillinaisuus merkitsee yleisesti ottaen huonompaa kasvatusympäristöä kuin normaalirakenteinen koti. Toisaalta ei rakenteeltaan normaalin kodin, jossa lapsella on molemmat vanhemmat, silti tarvitse olla edullinen kasvatusympäristö. Tutkimuksessa on pyritty tämän johdosta arvioimaan kasvatuksen taso kussakin tapauksessa. Se on tapahtunut kahdella tavalla: lääkintöhallituksen asiakirjoista ja haastattelututkimuksen avulla. Edellisessä pyritään objektiiviseen arviointiin asiakirjoista saadun käsityksen perusteella, jälkimmäisessä taas voidaan saada selville tutkittavien oma käsitys. Tiedot eivät siksi ole suorastaan verrattavissa keskenään. Lisäksi edellistä, asiakirja-aineistosta tehtyä tilastoa haittaa selvittämättä jääneiden tapausten suuri lukumäärä. Seuraavalla sivulla esitetään molemmat tutkimustulokset.

Vertailuja keskiväestöön ei ole mahdollista tehdä. Ulkomaalaisista tutkimustuloksista mainittakoon *Kinberg-Inghe-Riemer*'in (1943, s. 80) tieto siitä, että 92 incest-tapauksesta vain kolmella oli ollut tyydyttävät kasvatusolosuhteet. *Rattenhuber* (1939, s. 65) mainitsee, että 95 vaarallisesta siveellisyysrikoksiin syylistyneistä oli noin 45 %:lla ollut huono kasvatus. Muita rikoksentekejiä koskevista tutkimuksista viitataan tässä vain *Kailan* (1950 II, s. 134) tuloksiin, jonka mukaan 602 nuoresta rikoksentekeijästä vain 11.9 %:lla oli ollut siveellisesti moitteeton kasvatusympäristö. *Saaren* (1951, s. 68) tutkimuksessa vastaava luku on 11.6 % ja *Ahdon* (1951, s. 89) vain 3.7 %.

Taulukko 7. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen lapsuuden aikaisen kasvatuksen tason perusteella (lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto).

Table 7. Distribution of the offenders by the educational level in childhood (documentary material from the Medical Board).

Kasvatuksen taso <i>Level of education</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Kasvatus hyvä tai kes- kimääräinen <i>Education good or average</i>	11	12.3	6	7.2	18	10.0	11	18.3	46	11.3	17	17.5
Kasvatus eritt. ankara <i>Education severe</i>	10	12.0	10	12.1	10	5.6	9	15.0	39	9.6	5	5.2
Kasvatus laiminlyöty tai hyvin ristiriitainen .. <i>Education neglected or full of conflicts</i>	30	36.2	26	31.3	47	26.1	12	20.0	115	28.3	20	20.6
Ei selviä <i>Not found out</i>	32	38.5	41	49.4	105	58.3	28	46.7	206	50.8	55	56.7
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Taulukko 8. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen lapsuudenaikaisen kasvatuksen tason perusteella (haastattelututkimus).

Table 8. Distribution of the offenders by the educational level in childhood (interview investigation).

Kasvatuksen taso Level of education	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Hyvä Good	33	66.0	29	64.4	64	72.8	25	78.1	151	71.2	47	82.4
Huono Bad	13	26.0	13	28.9	12	13.6	5	15.6	43	20.0	7	12.3
Ei osaa sanoa Cannot tell	4	8.0	3	6.7	12	13.6	2	6.3	21	9.8	3	5.3
Haastateltuja yhteensä Interviewed total	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0
Huonoksi arvioiduista Of those estimated bad												
liian ankara too strict	6	12.0	6	13.3	5	5.7	2	6.2	19	8.8	2	3.5
leväperäinen tai hyvin ristiriitainen negligent or very conflicting	7	14.0	7	15.6	7	8.0	3	3.4	24	11.2	5	8.8

Näihin tuloksiin liittyy läheisesti eräs toinen haastattelututkimuksen tulos, joka perustuu täysin tutkittavien omiin käsityksiin. Siinä on tiedusteltu, minkälaisena tutkittava itse pitää suhdettaan vanhempiinsa tai muihin kasvattajiinsa. Tulokset ovat seuraavat:

Taulukko 9. Tutkittavien rikosentekijöiden jakaantuminen heidän ja kasvattajien kesken vallinneen suhteen perusteella (haastattelututkimus).

Table 9. Distribution of the offenders by the relation between them and the educators (interview investigation).

Suhde kasvattajiin <i>Relation to educators</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Hyvä ja läheinen <i>Good and intimate</i>	37	74.0	33	73.3	74	84.1	26	81.3	170	79.1	48	84.2
Vieras <i>Unsympathetic</i>	10	20.0	11	24.5	9	10.2	5	15.6	35	16.3	7	12.3
Ei osaa sanoa <i>Cannot tell</i>	3	6.0	1	2.2	5	5.7	1	3.1	10	4.6	2	3.5
Haastatteluja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0

Luokkien kesken ei voida todeta mitään huomattavia eroavaisuuksia. Minkäänlaista sopivaa vertailuaineistoa ei liene käytettävissä. Johtopäätöksenä voidaan täten vain todeta, että noin kolme neljännestä tai enemmän ei ole ilmoittanut kokeneensa lapsuutensa aikana mitään viereuden tunnetta. Tulosta arvosteltaessa on otettava huomioon, että kun subjektiivisen kokemuksen sisältö on ratkaisevasti riippuvainen mm. siitä odotuksesta, joka asianomaiseen seikkaan on suunnattu, on tulokseen voinut vaikuttaa mm. se, että tutkittavien yhteiskuntaluokissa ja olosuhteissa ei erityisen lämmintä ja luontevaa suhdetta vanhempiin ole ehkä osattu edes pitää tarpeellisenä tai mahdollisena. On otettava myös huomioon se mahdollisuus, että erilaiset estot ovat haitanneet asian muistamista ja ilmoittamista tai että tutkittavien oman älyllisen tason vuoksi heidän kykynsä arvioida tällaista asiaa on ollut vähäinen.

Kasvatusympäristön taloudellinen taso

Kasvatusympäristön taloudelliseen tasoon on tutkimuksessa kiinnitetty huomiota, koska on haluttu saada selville, mistä sosio-ekonomisesta luokasta tutkittavat ovat kotoisin. Tutkimus on samoin kuin edellisenkin tehty kahdella tavalla. Lääkintöhallituksen asiakirja-aineistoon perustuva osa sisältää suuren määrän selvittämättä jääneitä tapauksia, mikä estää johtopäätösten teon sen perusteella. Haastattelututkimuksessa sensijaan vain yksi haastateltava on ilmoittanut, ettei hän osaa vastata kysymykseen. Tulokset ovat seuraavalla sivulla.

Lääkintöhallituksen asiakirjoista saatujen tietojen mukaan ei varakkaita koteja aineiston joukossa ole juuri ollenkaan (luokissa A—C ei ainoatakaan) ja samaan suuntaan viittaa rikoksentekijöiden oma arvio. Toista ääriarvoa edustavat puutteelliset kodit ovat rikoksentekijöiden oman arvion perusteella harvinaisempia kuin asiakirja-aineiston mukaan. Kun jokainen luokka osoittaa tässä samaa suuntaa, on ilmeistä, että rikoksentekijät ovat arvioinnissa käyttäneet lääkintöhallituksen asiakirja-aineistoon sisältyvästä arvioinnista eroavia perusteita. Tarkempia vertailuja ei ole tässä syytä ryhtyä suorittamaan, koska rikoksentekijöiden oma ammatti ja muu elämäntilanne antaa heidän yhteiskunnallisesta asemastaan paremman käsityksen kuin heidän lapsuuskotinsa taso.

Kun kysymys on eri ikäisistä rikoksentekijöistä, joista vain harvat enää ovat rikosta tehdessään asuneet lapsuuskodissaan ja nämäkin silloin jo elättäneet itsensä omalla työllään, ei kodin taloudellisen tason merkitys tutkimuksessa ole myöskään verrattavissa niihin tutkimuksiin, joissa selvitetään lasten sopeutumattomuuden tai nuorisorikollisuuden syitä ja joudutaan kiinnittämään kodin taloudellisiin olosuhteisiin tarkkaa huomiota. Mainittakoon tässä yhteydessä kuitenkin se *Kailan* tutkimuksen kohta (1950 II, s. 133), jossa on kysymys »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistyneiden ryhmästä. Siinä oli 38 henkeä, joista 1 oli varakkaasta, 25 taloudellisesti tyydyttävästä, 10 huonosta ja 2 erittäin huonosta kodista. Vain harvoissa ulkomaisissa kriminologisissa tutkimuksissa siveellisyysrikosten tekijöistä kiinnitetään huomiota heidän lapsuuskotinsa taloudelliseen tasoon. *Rattenhuber* (1939, s. 62) on maininnut, että 102 siveellisyysrikosten tekijästä oli noin 12 % taloudellisesti hyvistä, 50 % keskinkertaisista ja 38 % huonoista oloista kotoisin. Hän katsoo, että verrattuna muihin rikoksentekijöihin siveellisyysrikosten tekijät olisivat keskimääräistä puutteellisemmista oloista. *Kingberg-Inghe-Riemer* (1943, s. 78) toteaa, että incest-rikoksiin syyllistyneet

Taulukko 10. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen lapsuudenkodin taloudellisten olosuhteiden perusteella (lääkintöhallituksen asiakirja-aineisto).

Table 10. *Distribution of the offenders by the economic conditions of the homes of their childhood (documentary material from the Medical Board).*

Lapsuudenkoti <i>Home in childhood</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Varakas <i>Well-to-do</i>	—	—	—	—	—	—	2	3.3	2	0.5	1	1.0
Keskinkertainen <i>Average</i>	14	16.9	13	15.7	26	14.5	12	20.0	65	16.0	17	17.5
Puutteellinen <i>Poor</i>	47	56.6	48	57.8	85	47.2	30	50.0	210	51.7	45	46.4
Ei selviä <i>Not found out</i>	22	26.5	22	26.5	69	38.3	16	26.7	129	31.8	34	35.1
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Taulukko 11. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen lapsuudenkodin taloudellisten olosuhteiden perusteella (haastattelututkimus).

Table 11. *Distribution of the offenders by the economic conditions of the homes of their childhood (interview investigation).*

Lapsuudenkoti Home in childhood	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Varakas Well-to-do	1	2.0	4	8.9	8	9.1	5	15.6	18	8.4	4	7.0
Keskinkertainen Average	31	62.0	24	53.3	61	69.3	20	62.5	136	63.2	43	75.5
Puutteellinen Poor	18	36.0	16	35.6	19	21.6	7	21.9	60	27.9	10	17.5
Ei osaa sanoa Cannot tell	—	—	1	2.2	—	—	—	—	1	0.5	—	—
Haastateltuja yhteensä Interviewed total	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0

ovat yleensä köyhistä lapsuuskodeista, minkä johdosta he ovat lapsina joutuneet näkemään puutetta ja lähtemään varhain ansiotyöhön, vieläpä kokonaan huolehtimaan itsestään. Täten tutkimusten tulokset johtavat siis samaan suuntaan kuin käsillä olevasta aineistosta saadut tulokset.

Koulunkäynti

Tutkimuksessa on kerätty tietoja tutkittavien saaman kouluopetuksen määrästä ja tutkittavien menestymisestä koulussa. Edellisestä saadaan tietoja osaksi poliisikuulustelupöytäkirjoista, osaksi lääkärin tutkimuksista. Huomioon voidaan ottaa sekä tavalliset yleiskoulut että sellaiset ammattikoulut, joissa on teoreettista opetusta. Koulunkäyntiä koskeva tulostaulukko on seuraava:

Taulukko 12. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen koulunkäynnin perusteella.

Table 12. Distribution of the offenders by school education.

Koulunkäynti School education	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%
Käynyt vähemmän kuin kansakoulun <i>Less than elementary school</i>	49	59.0	39	47.0	101	56.1	16	26.7	205	50.5	23	23.7
Käynyt vain kansakoulun <i>Only elementary school</i>	28	33.8	31	37.3	67	37.3	19	31.7	145	35.7	67	69.1
Käynyt kansakoulua ja yli 2 lk. oppikoulua .. <i>Elementary school and over two classes secondary school</i>	2	2.4	5	6.0	4	2.2	17	28.3	28	6.9	5	5.1
Käynyt kansakoulua ja ammattikoulua <i>Elementary school and trade school</i>	4	4.8	8	9.7	7	3.9	8	13.3	27	6.7	2	2.1
Ei selviä	—	—	—	—	1	0.6	—	—	1	0.2	—	—
<i>Not found out</i>												
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Tutkimustulosten tarkastelemisessa on otettava huomioon luokkien ikäjaotus. Useat tutkittavista kuuluvat ikäryhmiin, jotka lapsuudessaan eivät vielä olleet oppivelvollisuuslain alaisia. Pitkät matkat tai suoraan koulun lähiseudulta puuttuminen saattoivat estää perusopetuksenkin saamisen. Voidaan myös katsoa, että oppikouluun pääsemisen mahdollisuudet edelleenkin suurimmaksi osaksi riippuvat paikkakunnasta ja vanhempien asemasta.

Ryhmiä vertaaminen on suoritettu χ^2 -testiä noudattaen, jolloin yhdeksi ryhmäksi on luettu ne, jotka kansakoulun lisäksi ovat käyneet yli 2 luokkaa oppikoulua tai ammattikoulua sekä viimeinen pieni ryhmä, jonka koulunkäynti ei selviä. Tulos vertailusta täten saadun kolmen ryhmän välillä on seuraava:

$\chi^2 = 94.23$ $f = 8$ $P = 0.001$ Merkitseviä eroja: luokissa A, B, C ja E vähän oppi- tai ammattikoulun käyneitä, luokassa D paljon.
Significant: only a few in the classes A, B, C and E, but many in the class D, have attended a secondary or vocational school.

Tulos osoittaa, että eri luokkien välillä on merkitseviä eroja. Luokissa A, B, C ja E ovat kansakoulun lisäksi oppikoulun tai ammattikoulun käyneet pienenä vähemmistönä (7.2–15.7 %). Näistä poikkeaa luokka D, johon kuuluu 41.6 % kansakoulun lisäksi oppikoulua tai ammattikoulua käyneitä. Mahdollisesti tämä selittyy osaksi siten, että tässä luokassa on keskimääräistä enemmän kaupungeista kotoisin olevia ja nuoria ikäluokkia. Ryhmän sosiaalisesta asemasta antaa tulos joka tapauksessa hyvän kuvan.

Luokka E, jota käytetään vertailuluokkana, poikkeaa muista luokista merkitsevästi siinä suhteessa, että siinä on huomattavan paljon vain kansakoulun käyneitä. Kun tässä luokassa lisäksi on runsaasti nuoria ikäluokkia, tulos on sitäkin kuvaavampi.

Tutkimuksissa on pyritty keräämään tietoja myös tutkittavien mahdollisista kouluvaikeuksista, jolloin vaikeuksiin on katsottu kuuluvan sekä huonona käyttäytymisenä että heikkona edistymisenä ilmenevän sopeutumattomuuden. Tiedot ovat kuitenkin puutteellisia ja epätaksaisia. Ne koskevat eri paikkakuntia, eriasteisia kouluja ja eri ajanjaksoja. Ne ovat yleensä ajalta, jolloin ei vielä kyetty ymmärtämään kouluvaikeuksia muuksi kuin laiskuudeksi tai uppiniskaisuudeksi, johon lapsi oli itse syypää. Seuraavassa esitetään niiden tapausten lukumäärä, joissa koulunkäynti kansakoulussa, joskus myös oppikoulun alaluokilla, on osoittautunut erityisen hankalaksi:

Luokka	Tutkittavia kaikkiaan	Tapauksia, joissa on esiintynyt kouluvaikeuksia	
Class	Total investigated	Cases with difficulties at school luku number	%
A	83	17	20.5
B	83	18	21.7
C	180	32	17.8
D	60	8	13.3
A—D yhteensä total	406	75	18.5
E	97	20	20.6

Koulunkäyntiä ja koulumenestystä koskevien tutkimustulosten merkityksen arvioimiseksi olisi tiedettävä, kuinka suuri osa niistä ikäluokista ja siitä yhteiskuntaryhmästä, mihin tutkittavat kuuluvat, on jättänyt oppivelvollisuuslaissa säädetyn kansakoulun suorittamatta. Tällaisia tietoja ei ole saatavissa ainakaan edellä mainituin tavoin jaoteltuna. Eräänä vertailuaineistona voidaan käyttää sotainvalideista tehtyä tutkimusta, joka on mainittu Wariksen teoksessa (1952, s. 51). Sotainvalideista sotavammassa sairaalassa tehdyn tutkimuksen mukaan oli aineistossa 7 % sellaisia, jotka olivat käyneet korkeintaan alakansakoulun ja 13 % sellaisia, jotka olivat suorittaneet vain osan yläkansakoulun kurssia, eli yhteensä 20 % sellaisia, jotka eivät olleet suorittaneet kansakoulun koko kurssia. Tähän verraten on tutkimusaineistossa ainakin luokkien A, B ja C osalta vastaava osuus selvästi suurempi. Tosin vertailussa on otettava huomioon, että sotainvalidi-aines on luultavasti ollut jonkin verran nuorempaa kuin tutkimusaineiston luokkien A—D aines. Tästä johtuen saattaa tutkimusaineistossa olla vertailuaineistoa suurempi määrä sellaisia, jotka eivät ole joutuneet oppivelvollisuuslain määräämän oppivelvollisuuden alaisiksi. Ero ei voine kuitenkaan koonaan aiheutua tästä seikasta.

Verrattaessa tutkimustuloksia muihin tutkimuksiin voidaan todeta, että Kailan tutkimuksessa (1950 II, s. 135) on »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistyneistä yhteensä 38 rikoksenteikijästä 24 eli lähes kaksikolmannesta sellaisia, jotka eivät ole suorittaneet kansakoulukurssia. Aineistosta on 14 eli runsas kolmannes kansakoulun käyneitä. Yksikään ei ole käynyt oppikoulua. Lisäksi on mainittu erikseen (s. 170), että alaikäisiä kohtaan tehdyistä siveellisyysrikoksista tuomituihin 9 nuorukaisesta ei 4 ollut suorittanut kansakoulun kurssia ja muistakin oli 3 jäänyt luokalle. Väkininmakaamiseen syyllistyneistä oli 2/3 jättänyt kansakoulun kesken. Vastaavia tuloksia

on saatu myös Ruotsissa incest-rikokseen syyllistyneitä tutkittaessa (*Kinberg—Inghe—Riömer* 1943, s. 84). Tutkimuksen mukaan aineistossa ei ollut ainoatakaan enemmän kuin kansakoulun oppimäärän suorittanutta. *Hess* (1934, s. 23) on saksalaisesta aineistosta tehdyssä tutkimuksessa todennut eroa heteroseksuaalisiin siveellisyysrikoksiin syyllistyneiden ja homoseksualistien välillä. Edellisistä ei yksikään ollut saanut korkeakoulusivistystä ja vain muutamat (noin 5 %) olivat käyneet oppitai ammattikouluja. Jälkimmäisissä sensijaan oli enemmistö korkeakouluopetusta saaneita tai oppi- ja ammattikouluja käyneitä. Toisessa saksalaisessa erikoistutkimuksessa (*Rattenhuber* 1939, s. 65) ei ole erotettu erikseen lapsiin kohdistunutta homoseksualismia. Muuten tulokset ovat saman suuntaisia kuin äsken mainitut. 105 henkeä käsittävässä aineistossa ei ollut yhtään korkeakoulun käynnyttä, ja vain 9 oli käynyt jonkin verran oppi- tai ammattikoulua. Kouluvaikeuksia oli ollut noin 43 %:lla. Amerikkalainen tilasto vuosilta 1930—1939 New Yorkin kaupungista (*Study of Sex Offences*, *Journal of Crim. Law and Criminology* 1943—1944, s. 325) antaa seuraavat tulokset kaikista siveellisyysrikoksiin syyllistyneistä: korkeakoulun tai vastaavan opiskelun suorittaneita (college, professional education) 1 %; keskikoulun käyneitä (high school) 10 %; kansakoulun käyneitä (elementary school) 36 %. Kun tietoja kokonaisväestön jakautumasta ei ole ilmoitettu, tietojen merkitystä ei voida arvioida.

Muista rikoksentekijöistä saadut tiedot ovat osoittaneet, että heidän joukossaan on yleensä varsin vähän oppi- tai ammattikoulun käyneitä, ja että kansakoulukin on usein jäänyt kesken. Tuomioistuinten rikollisuustilasto (SVT XXIII, Oikeustilasto 88 II, s. 26) osoitti, että kaikista ensimmäisessä oikeusasteessa vapausrangaistukseen tuomituista miehistä oli vuosina 1945—1950 11.7 % sellaisia, jotka eivät olleet suorittaneet kansakoulun kurssia. Keskikoulun tai sitä korkeamman koulusivistyksen saaneita miehiä oli 4.2 %. *Kailan* tutkimuksessa (1950 II, s. 135) oli 602 nuoresta rikoksentekijästä 31 % sellaisia, jotka eivät olleet suorittaneet kansakoulukurssiakaan. *Ahdon* tutkimuksessa vaarallisista rikoksenuusijoista (1951, s. 155) saatiin seuraavat tulokset: 18.9 % ei ollut käynyt ollenkaan koulua; 22.4 % oli käynyt kansakoulun; 2.9 % oli yrittänyt jatkaa oppikoulussa, kuitenkin siinä onnistumatta. Näihin tutkimuksiin verrattaessa voidaan todeta, että siveellisyysrikoksiin syyllistyneet ovat samaa tasoa kuin muutkin rikoksentekijät. Poikkeuksen tekevät ainoastaan homoseksualistit. Heidän eroavaisuuttaan muista kuvaavat myös myöhemmin esitettävät tiedot heidän ammattijaoituksestaan.

c) Rakenne ja terveydentila

Kriminologiassa on kriminaaliantropologiaksi nimitetty suunta pyrkinyt selvittämään rikollisuuden syitä rikoksentekijöiden fyysisten, ennen kaikkea morfologisten tekijöiden perusteella. Suunnan ensimmäisen tutkimustuloksensa yhtenäisen teorian muodossa esittäneen edustajan, italialaisen lääkärin *Cesare Lombroson* teoriaan synnynnäisestä rikoksentekijästä liittyi mm. käsitys rikoksentekijöillä olevista ulkonaisista degeneratiomerkeistä, joista heidät saatettiin erottaa muista yksilöistä. Ruumiiniosien mittauksia erityisten tunnusmerkkien löytämiseksi suoritettiin myöhemminkin sekä Italiassa että muualla ja vaikka tulokset olivat negatiivisia (esim. saksalainen *Baer* 1893, englantilainen *Goring* 1913 ja tanskalainen *Geill* 1906) on kriminaaliantropologian harastus edelleen säilynyt Lombroson kotimaassa Italiassa. Muissakin maissa on ilmestynyt eräitä uusia tutkimuksia sen alalta, kuten amerikkalaisen *Hootonin* vuonna 1939 julkaisema, mutta tutkimustapa on nykyisin taantumassa.

Psykologiasta siirsivät kriminologiaan saksalaisen *Ernst Kretschmerin* kuuluisan typologian *Schwab, Riedl, Böhmer* ja *v. Rohden*. Tutkimuksissa näytti selviävän, että pyknikoilla olisi muita suhteellisesti vähäisemmin ja atleeteilla taas keskimääräistä yleisemmin taipumuksia rikollisuuteen sekä että rikoksenuusijoissa oli huomattavan runsaasti skitsotyyminen luonteen omaavia. Lukuisia havaintoja on tehty eri rikoslajien tekijätyypeistä (suomalaisista tutkimuksista ks. *Helasvuo* 1936 ja *Ahto* 1951, s. 114). Myöhemmin on kriminologiassa käytetty useita muitakin tyyppijakoja. Pohjois-eurooppalaisista on *Sjöbring-Kinbergin* tunnetuin, mutta vaikeasti sovellettavissa (ks. *Hurwitz* 1948, ss. 141—144 ja *Kaila* 1950 II, s. 27). Läheisessä yhteydessä kriminaaliantropologisiin tutkimuksiin on myös endokrinologinen suunta, jonka lukuisiin edustajiin kuuluu mm. ruotsalainen *Kinberg*.

Terveydentila

Rikoksentekijän rakenteellisia ominaisuuksia ja terveydentilaa voidaan kriminologiassa tutkia myös sosiologisina tekijöinä. Tunnettu on jo englantilaisen vankilalääkärin *Goringin* aikoinaan esittämä teoria siitä, että useimmat rikoksentekijät eroavat keskiväestöstä fyysisen vähemmänarvoisuutensa perusteella, mikä puolestaan välillisesti johtaa heidät rikollisuuteen (1919, s. 122). Tämä ei välttämättä sisällä oletusta siitä, että määrätty rakenne tai määrättyt sairaudet sisältäisivät taipumuksia rikollisuuteen, koska voidaan otaksua myös, että sairaudet

ja vammat aiheuttavat sopeutumisvaikeuksia ja täten välillisesti rikollisuutta. Varsinkin pysyvät tai pitkäaikaiset sairaudet ja vammat estävät usein normaalin menestymisen yhteiskuntaelämän eri kentillä. Sairaus tai vamma, joka tekee yksilön jo lapsena muista poikkeavaksi ja vähentää hänen mahdollisuuksiaan leikkiin, urheiluun, opiskeluun tai muuhun ryhmätoimintaan, voi merkitä voimakasta ja jatkuvaa haittatekijää, joka alituisesti muovaa luonnetta pettymystilanteiden kautta epäedulliseen suuntaan. Lisäksi saattavat sopeutumista vaikeuttaa taloudelliset vaikeudet, jotka aiheutuvat vähentyneestä ansiokyvystä. Sairaiden tai vammaisten rikollisuuteen on kriminologiassa kiinnitetty usein huomiota (ks. Koch 1941, s. 76 ja tässä mainittu kirjallisuus).

Siveellisyysrikokset kuuluvat niihin rikoksiin, joiden syntymiseen sairauksilla ja vammoilla voi olla melkoinen vaikutus. Ryhmästä sulkeminen ja siitä aiheutuva huonommuuden ja yksinäisyyden tunne voi johtaa vaikeuksiin seksuaalielämän alalla (Gerle 1943, s. 551; Seelig 1951, s. 149; Elliott 1952, s. 122).

Käsillä olevassa tutkimuksessa on pyritty saamaan selville rikosten tekijäin terveydentila, josta on jokaisessa lääkärinlausunnossa maininta. Tutkimustulosten merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että lääkärin lausunto perustuu vasta vankilassa suoritettuun tutkimukseen. Täten tutkimus on tapahtunut viikkoja, jopa kuukausia rikoksen teon jälkeen ja lisäksi rikosentekijän entisestä ympäristöstä poikkeavissa laitossoloissa. Tästä syystä on tutkimuksessa huomiota kiinnitetty vain pitkäaikaisiin tai pysyviin sairauksiin ja vammoihin.

Taulukko 13. Tutkittavien rikosentekijöiden jakaantuminen terveydentilan perusteella.

Table 13. Distribution of the offenders by the state of health.

Terveydentila State of health	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Terveys hyvä Health good	71	85.5	75	90.4	152	84.5	52	86.7	350	86.2	93	95.9
Pitkäaikais. sairauksia tai pysyviä vammoja Lingering illnesses or permanent injuries	12	14.5	8	9.6	28	15.5	8	13.3	56	13.8	4	4.1
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Tuloksissa esiintyvät sairaustapausten määrät eivät ole suuria eivätkä erot eri luokissa huomattavia. Erot luokkien kesken voivat johtua li-
säksi erilaisesta ikäjaoituksesta.

Seniliteetti

Eräs seikka kiinnittää tässä yhteydessä huomiota. Tämä on ns. seni-
liteettiä potevien lukumäärä aineistossa. Mainittu vanhuuden sairaus
psykkisine oireineen on usein katsottu erittäin tärkeäksi tekijäksi lap-
siin kohdistuneissa siveellisyysrikoksissa. Tästä huomautetaan miltei
jokaisessa kriminologian yleisesityksessä tai siveellisyysrikoksia koske-
vassa tutkimuksessa (ks. *Erkkilä* 1945, s. 91; *Kinberg-Inghe-Riemer*
1943, s. 143; *Rylander-Bentz* 1947, ss. 50—51; *Hurwitz* 1948, s. 160; *Bader*
1949, s. 66; *Eber* 1937, s. 59; *Hess* 1934, s. 20; *v. Hentig-Viernstein* 1925,
s. 220; *Mezger* 1951, s. 56; *Rattenhuber* 1939, s. 79; *Wulffen* 1910, ss. 243
—244; *Ezner* 1949, s. 171; *Sauer* 1950, s. 88; *Seelig* 1951, s. 91; *East* 1949,
s. 189; *Guttmacher* 1951, s. 43). Samaa todistavat välillisesti myös rikok-
sentekijöiden ikäryhmitystä koskevat tiedot, joiden mukaan vanhuus-
iän rikollisuudelle ovat lapsiin kohdistuvat siveellisyysrikokset leimaa-
antavia.

Tutkimusaineiston ne tapaukset, joissa lääkäri on todennut senili-
teettiä, ovat seuraavat:

Luokka <i>Class</i>	Tutkittavia kaikkiaan <i>Total investigated</i>	Todettujen seniliteetitapausten <i>Cases of senility found</i> luku <i>number</i>	%
A	83	7	8.4
B	83	2	2.4
C	180	25	13.9
D	60	3	5.0
A—D yhteensä <i>total</i>	406	37	9.1
E	97	—	—

Vaikka lukumäärien pienuuden ja eri henkilöiden suorittamien ar-
vioiden vuoksi luokkien vertailua ei ole syytä tehdä, kiinnittää huomiota
kuitenkin luokka C. Oman perheen ulkopuolelle kohdistuneista, ilman
väkivaltaa tapahtuneista siveellisyysrikoksista on noin 14 % seniilien

tekemiä. Tutkimustulokset osoittavat tässäkin ilmeisesti minimilukuja, sillä monessa tapauksessa lääkäri ei ole todennut tai maininnut seniliteetistä mitään, vaikka iän ja muiden seikkojen perusteella sen esiintyminen on todennäköistä.

Selityksen seniilien rikoksentekijöiden yleisyydelle katsottiin aikaisemmin olevan siinä, että oletettiin vanhuksen välillä kenties jo melkein sammuneen sukupuolivietin seniliteetin johdosta jälleen voimistuvan. Tätä käsitystä ei enää pidetä oikeana, vaan katsotaan siveellisyyserikosten tällaisissa tapauksissa liittyvän yleiseen arvostelukyvyn heikentymiseen ja itsekritiikin vähenemiseen (*Kinnmark SvL* 1949, s. 868). Vanhuksien saattaa olla vaikeata löytää mahdollisuuksia normaaliin seksuaalielämään, jolloin he etsivät lapsista korviketta. Seniili vanhus elää lisäksi usein eräänlaista »uutta lapsuutta» ja tämän vuoksi viihtyy lasten seurassa, jotka puolestaan pitävät vanhuksista. Vanhus voi tällöin tulla tehneeksi kiellettyjä tekoja. Tavallisesti ne tapahtuvat ilman väkivaltaa ja ovat usein verraten vaarattomiakin. Tilanne saattaa olla tällaisessa tapauksessa traagillinen sellaisille, jotka ovat aina aikaisemmin eläneet lainkuuliaisesti ja nyt ensimmäistä kertaa joutuvat ristiriitaan yhteiskunnan normien kanssa (*Gerle* 1943, s. 551).

Mielisairaudet

Kysymykseen sielullisten abnormiteettien ja rikollisuuden suhteesta on kriminologiassa kiinnitetty melkoista huomiota. Kriminaalipsykopatologian tutkimusalalla esitettiin aikoinaan se hypoteesi, että rikollisuus olisi sielullisiin sairauksiin liittyvä käyttäytymismuoto ja rikoksentekijät siis abnormeja henkilöitä. Aluksi yhdistettiin rikollisuus ennen kaikkea mielisairauksiin ja kaatumatautiin, joiden kiinteästä yhteydestä rikollisuuteen esitettiin varmoja teorioitakin. Myöhemmin tämä käsitys kuitenkin hylättiin, kun todettiin, että sisäsyntyisillä mielisairauksilla ja kaatumataudilla ei ollut biologista yhteyttä rikollisuudessa ilmeneviin luonteen poikkeavuuksiin. Tosin eräissä rikoslajeissa, kuten väkivaltarikoksissa, rikoksentekijöiden joukossa on mielisairaita ja kaatumatautisia keskimääräistä enemmän, mutta rikollisuuteen kokonaisuudessaan vaikuttavat mielisairauksia huomattavasti enemmän pysyvät poikkeavuudet, nimittäin vajaamielisyys ja luonnevikaisuus (ks. *Kaila* 1950 II, s. 17; *Hurwitz* 1948, s. 202—203).

Kun tutkitaan vankiaineistoa, voidaan pitää selvänä, että siitä tavataan harvoin mielisairaita. Tämä ei johdu siitä, ettei näiden sai-

rauksien yleisyys rikoksentehtäjien joukossa silti olisi vähintään sama kun keskiväestössä, vaan siitä, että aineisto on määrättyllä tavalla valikoitua. Jos rikoksentehtäjän todetaan rikosta tehdessään olleen mielisairas, hänet vapautetaan syyntakeettomana. Aineistoon voi silti kuulua tapauksia, joissa rikoksentehtäjä on aikaisemmassa vaiheessa, ennen rikoksen tekoa, ollut mielisairas tai sairastunut vasta vankilassa. Lisäksi voi esiintyä tapauksia, joissa rikoksen tekemisen aikana ollutta mielisairautta ei ole oikeuskäsittelyssä todettu. Viimemainittua mahdollisuutta lisää se, että maassamme ei mielentilatutkimusta käytetä riittävän usein, kuten toistuvasti on huomautettu niin hyvin lääkärin kuin lakimiestenkin taholta (ks. *Kaila* 1950 II, ss. 6—7; *Granfelt JFT* 1915, s. 13; *Honkasalo* 1948, ss. 28—29).

Tutkimusaineistossa on mielisairaiden lukumäärä ollut seuraava:

Luokka	Tutkittavia kaikkiaan	Mielisairaita <i>Of which insane</i>		Mielisairaalassa olleita <i>Those having been in the mental hospital</i>	
		luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
A	83	5	6.0	7	8.4
B	83	9	10.8	7	8.4
C	180	15	8.3	7	3.9
D	60	5	8.3	8	13.3
A—D yhteensä <i>total</i>	406	34	8.4	29	7.1
E	97	2	2.1	5	5.2

Kun kaikki mielisairaajat eivät ole olleet sairaalassa hoidettavana, ja toisaalta mielisairaaloissa on sinne tutkittavaksi otetusta potilaasta voitu tehdä minkin diagnoosi kuin mielisairaus, mielisairaiden ja laitoshoidossa olleiden luvut eivät vastaa toisiaan, vaikka kysymys enimmäkseen on samoista henkilöistä. Lukumäärien pienuuden tähden ei jakoja sairauksien eri ryhmiin ole suoritettu. Luokkiin on luettu myös pari vaikeanlaatuista kaatumatauditapausta, joiden johdosta tutkittava on ollut mielisairaalahoidossa.

Tuloksia arvioitaessa ei aineiston pienuudesta johtuen tilastollisia johtopäätöksiä voida tehdä. Prosentteina laskien luvut vaikuttavat korkeilta keskiväestön määriin verraten, jossa mielisairauksien yleisyys lie-nee täysikasvuisten miesten joukossa 0.5 %. (*Kaila NKA* 1940—1941, s. 186). Muissa kriminologisissa tutkimuksissa taas on yleensä ollut kysymys vain mielentilatutkimukseen joutuneista siveellisyysrikosten

tekijöistä, joiden joukossa sielullisia abnormiteetteja tietenkin on esiintynyt runsaammin kuin mainittujen rikoksentekijöiden keskiaineuksessa. *Erkkilä* (1945, s. 91) on todennut, että lapsiin kohdistuneiden siveellisyydsrikosten 70 tekijästä oli 28 % tavalla tai toisella mielisairaita. Myös erään ruotsalaisen tutkimuksen (*Rylander SvJ* 1947, s. 652, aineistossa 492 siveellisyydsrikosten tekijää) mukaan oli tämä osuus lähes 30 %. Mielenkiintoisen vertailukohteen tarjoaa *Kinberg-Inghe-Riemer*'in tutkimus (1943, s. 139), jonka 84 incest-tapauksen tutkijat katsoivat edustavan tämän rikoslajin rikoksentekijöiden keskitasoa. Mielisairaita ja aivovammaisia oli aineistossa yhteensä 24 eli 28.6 %.

Vajaamielisyys

Vajaamielisyysdelä (oligofrenialla) ymmärretään sellaista sielullista vajavuutta, joka ilmenee etupäässä älyllisellä alalla, mutta vaikuttaa tutkittavan sielunelämään kauttaaltaan. Vajaamielisten aikaisemman kahtiajaon sijaan (syvemmin ja lievemmin vajaamieliset) käytetään nykyisin yleisesti Suomessa kymmenkunta vuotta sitten käytäntöön otettua kolmijakoa: tylsämieliset (idiotit), vähämieliset (imbesillit) ja heikkomielliset (debilit). Asteet määritellään lähinnä tutkittavan sosiaalisen kelpoisuuden mukaan; kyky tulla toimeen elämässä on tärkein kriteerio. Tutkimuksissa käytetään apuna älykkyystestejä ja tulokset ilmaistaan joko älykkyysikänä tai -osamääränä. Normaalin ja heikkomiellisen välimuodoksi on toisinaan muodostettu vähälähjaisten ryhmä (tansk. »sin-ker», engl. »dull»), jonka kuitenkin katsotaan jo kuuluvan normaalin rajojen sisälle.

Vajaamielisyyden yleisyydestä rikoksentekijöiden keskuudessa on lausuttu erilaisia käsityksiä. Heidän osuuttaan korostettiin voimakaimmin vuosisatamme alussa, jolloin vajaamielisyyttä oltiin taipuvaisia pitämään rikollisuuden päätekijänä. Väitteellä »rikoksentekijäksi synnyttään» tarkoitettiin juuri vajaamielisyyden automaattista vaikutusta rikollisuuteen johtavana tekijänä (*Goring* 1919, s. 162); yli 50 %, jopa 80—90 % rikoksentekijöistä saatettiin todeta vajaamielisiksi. Erehdys oli kuitenkin tapahtunut siinä, että yleinen älykkyystaso oli otaksuttu todellista korkeammaksi ja vastaavasti vajaamielisyyden kynnyks rikoksentekijöiden joukossa asetettu liian korkealle. Ensimmäisen maailmansodan aikana tehdyt joukkotutkimukset yleisestä älykkyystasosta aiheuttivat vajaamielisyyden rajojen määrittämisen entistä alemmaksi. Tällöin ei vankien ja muiden älykkyystasolla enää ollut mainittavia eroja. Li-

säksi oli otettava huomioon, että piiloon jääneiden rikosten tekijät voivat edustaa erilaista älyllistä tasoa kuin ilmi tulleiden rikosten (*Hurwitz* 1948, s. 169; v. *Hentig* 1948, s. 103; *Seelig* 1951, s. 145).

Edellä selostetusta huolimatta vajaamielisyys otetaan edelleenkin huomioon rikollisuutta synnyttävänä tekijänä. Vajaamielisuuden aiheuttamat poikkeavuudet saattavat tosin eri yksilöillä olla eri laatuksia, mutta niihin liittyy joka tapauksessa ominaisuuksia, jotka haittaavat normaalia yhteiskuntaan sopeutumista. Huono huomiokyky, vähäinen taito samanaikaisesti havaita useita asioita ja oivaltaa tilanteessa tai tapahtumassa tärkein ja oleellinen sekä huono muisti johtavat siihen, että mahdollisuus vaativimpiin työaloihin puuttuu. Kun vajaamielillä ei ole kykyä normaalin ihmisen tavoin asettaa asioita syy- ja seurausyhteyteen, hän usein käyttäytyy »ajattelemattomasti», seuraten ensimmäistä mielijohdettaan, seurauksia harkitsematta. Tämän vuoksi rangaistusuhan teho voi vajaamieliseen nähden olla vähäinen. Vajaamieliset ovat epäitsenäisyytensä tähden varsinkin oudoissa tilanteissa toisten johdettavissa, mikä tekee heistä rikoskumppaneita ja avunantajia. Lisäksi vajaamielisten tunne-elämä on yleensä päässyt vain puutteellisesti kehittymään. Syvemmin vajaamielillä se on aivan alkeellista ja lievemmin vajaamielilläkin infantiilista, jolloin varsinkin eettilliset tunteet ovat jääneet puutteellisiksi (*Rylander-Bentz* 1947, ss. 88—99; *Kaila* 1950 II, ss. 166—179).

Vajaamielisten määrä epänormaalien rikosentekijöiden joukossa katsotaan noin kolmasosaksi. Erityisesti heitä on löydetty eräiden määrättyjen rikoslajien tekijöiden joukosta. Yhtenä tällaisena ovat siveellisyyserikokset (*Erkkilä* 1938, s. 16; *Kaila* 1950 II, s. 170; *Ahto* 1951, s. 121; *Hurwitz* 1948, s. 172; *Koch* 1940, s. 31; *Exner* 1949, s. 161 ja 164; *Sauer* 1950, s. 142; *Seelig* 1951, s. 89 ja 96; *Guttmacher* 1951, s. 77). Kysymykseen eivät tule tylsämieliset, koska nämä alhaisen älykkyystasonsa vuoksi eivät kykene itsenäisesti liikkumaan ja toimimaan, vaan ovat toisten huollettavana ja valvottavana. Sensijaan vajaamielisten muut ryhmät, vähämieliset ja heikkomieliset ovat siveellisyyserikosten tekijöissä runsaasti edustettuina. Vähämieliset syyllistyvät esim. lapsia kohtaan tapahtuviin rikoksiin, väkisinmakaamiseen ja eläimeen sekaantumiseen. Sekä heikkomielisiä että vähämielisiä tavataan sukurutsausrikosten tekijöiden joukossa. Rikokset osoittavat yleisesti kehittymättömyyttä seksuaalivietin astetta (*Rylander-Bentz* 1947, s. 93; *Kaila* 1950 II, s. 170; *Koch* 1940, s. 31).

Tutkimusaineiston tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että syvemmin vajaamielisiä ei aineistossa pitäisi esiintyä, koska tylsämielinen ja vähämielinen katsotaan rikoslakimme mukaan syyntakeetto-

miksi, eivätkä he siis voi tulla rikoksista rangaistuiksi. Käytännössä vankiloihin kuitenkin joutuu vähämielisiäkin, joskin vähäisessä määrässä. Tämä johtuu ensiksikin siitä, että tuomioistuimella on varsin pienet mahdollisuudet ilman asiantuntijan apua selvittää syytetyn älykkyystaso. Mielentilatutkimus tulee vain harvoin kysymykseen; pienissä rikoksissa sitä ei voida määrätäkaan vastoin syytetyn tahtoa, ja muutenkin sitä käytetään vain, jos syytetyn käyttäytymisessä tai rikoksen laadussa on jotakin oudolta vaikuttavaa. Pakollista mielentilatutkimusta kaikille siveellisyysrikosten tekijöille on kirjallisuudessa usein pidetty suotavana, mutta toistaiseksi tällaiseen ei ole nähty käytännössä mahdollisuuksia (ks. edellä s. 79 mainittua kirjallisuutta). Toinen syy vähämielisten vankilaan joutumiseen on siinä, että kun asosiaalisia vammaelmiä varten ei ole käytettävissä muitakaan laitoksia, heidät paremman puutteessa tuomitaan vapausrangaistuksiin ja lähetetään vankiloihin.

Tutkimuksessa on tutkittavan älykkyystasosta tehty merkinnät perustettu lääkärintlausuntoihin, joita ovat tukeneet eräissä tapauksissa myös henkilötutkinta-asiakirjat. Tulosten esittelyssä on käytetty viisijakoa: imbesillit, debilit, heikkolahjaiset, keskitasoiset, lahjakkaat.

Taulukko 14. Tutkittavien rikosentekijöiden jakaantuminen älykkyystason perusteella.

Table 14. Distribution of the offenders by the intelligence level.

Älykkyystaso <i>Intelligence level</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Imbesillejä <i>Imbeciles</i>	1	1.2	—	—	2	1.1	2	3.3	5	1.2	—	—
Debilejä <i>Morons</i>	16	19.3	7	8.4	21	11.7	5	8.3	49	12.1	6	6.2
Heikkolahjaisia <i>Dull</i>	18	21.7	18	21.7	37	20.6	10	16.7	83	20.4	18	18.5
Keskitasoisia <i>Average</i>	48	57.8	57	68.7	119	66.0	39	65.0	263	64.8	71	73.2
Lahjakkaita <i>Gifted</i>	—	—	1	1.2	1	0.6	4	6.7	6	1.5	2	2.1
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Luokkien kesken ei ole suuria eroja havaittavissa. Kuitenkin näyttää luokassa A keskitasoa alempana olevien määrä 42.2 % suurelta, erityisesti verrattuna vertailuryhmään E, jossa vastaava osuus on vain 24,7 %. Kun tiedot perustuvat useiden eri henkilöiden arvioihin, ei lukuja ole tilastollisesti testattu. Sensijaan niitä voidaan verrata keskiväestön vajaamielisyysasteesta tehtyihin arvioihin. Keskiväestön vajaamielisyysaste arvioidaan syvemmin vajaamielisten osalta 0.3—0.4 prosentiksi (Kaila NKA 1940—1941, s. 186) ja debiliien osalta ehkä 0.6—1.0 prosentiksi (Kaila 1950 II, s. 179), joten tähän verraten luvut ovat merkittävästi eroavia jokaisessa luokassa.

Siveellisyysrikosten tekijöistä tehdyt muut kriminologiset tutkimukset koskevat osaksi aineistoja, johon sisältyvät yleensä tällaisista rikoksista tuomitut, osaksi taas valittua aineistoa, nimittäin mielentilatutkimukseen määrättyjä. Tämän johdosta on tutkimuksissa saatu sangen erilaisia tuloksia vajaamielisyysasteen esiintymisasteesta. Kaikkia tuomittuja koskevien tutkimusten tulokset ovat seuraavat prosentteissa laskien:

	vajaamielisiä ja heikkolahjaisia
Kaila (1950 II, s. 169) 38 »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistynyttä nuorta rikoksentekijää	42.1 ± 8.4
Kinberg—Inghe—Riemer (1943, s. 139 ja 145) 84 incest-rikoksen tekijää	53.6
v. Hentig (1948, s. 186) Illinois State Penitentiary-vankilaan v. 1939—40 tuomitut vangit	
väkisinmakaamisesta tuomitut	31.9
incest-rikoksesta tuomitut	52.6

Valittuina aineistoina pidettävistä saadut tulokset ovat seuraavat:

	vajaamielisiä ja heikkolahjaisia
Sand (1940, s. 44) 190 kastroitua	48.4
Guttmacher (1951, s. 63) 172 psykiatrisesti tutkittua siveellisyysrikoksen tekijää	n. 68.0
Erkkilä (1945, s. 91) 153 mielentilatutkimukseen määrättyä siveellisyysrikoksen tekijää	53.6
Rylander (SvJ 1947, s. 652) 492 mielentilatutkimukseen määrättyä siveellisyysrikoksen tekijää	38.8

On myös tehty tutkimuksia vajaamielisten ja heikkolahjaisten rikollisuudesta yleensä. Eräessä tanskalaisessa tutkimuksessa Nørvig (NKA 1942—1943, s. 114) on osoitettu, että heikkolahjaisten rikollisuudesta muodostavat siveellisyysrikokset toiseksi suurimman ryhmän. Tuomi-

tuista 240:sta heikkolahjaisesta rikoksentekijästä oli 85 tehnyt siveellisyysrikoksia, joista 50 oli kohdistunut lapsiin. Sensijaan varsinaisten vajaamielisten rikollisuudesta siveellisyysrikokset muodostivat vähemmän osan. Eräässä toisessa tanskalaisessa tutkimuksessa (*Nordbaek NTfS* 148, ss. 232—259) tutkittiin 256 vajaamielisen rikoksentekijän rikoslajit ja todettiin heistä 64:n eli 25 %:n syyllistyneen siveellisyysrikoksiin. Näistä kohdistui noin kolmeneljännestä lapsiin. Keskitason älykkyyttä edustavien rikoksentekijöiden rikollisuudesta oli sensijaan vain 12.7 % siveellisyysrikoksia.

Vajaamielisyyden yleisyyttä rikoksentekijöillä yleensä on eräissä tutkimuksissa verrattu edellisiin siveellisyysrikosten tekijöistä saatuihin tuloksiin. *Kailan* tutkimuksessa (1950 II, s. 169) oli vajaamielisten ja heikkolahjaisten osuus aineiston kaikista rikoksentekijöistä 19.3 ± 1.6 %, mutta »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistyneiden erikoisryhmässä se oli 42.8 ± 8.4 %. Eräässä toisessa tutkimuksessaan *Kaila* mainitsee (NKA 1940—1941, s. 186), että siveellisyysrikosten, murhien, tappojen, kuolemaan johtaneiden pahoinpitelyjen, ryöstöjen ja murhapolttojen tekijöissä on noin 25 % vajaamielisiä, kun taas vastaava osuus muiden rikosten tekijöissä on vain 2.8 %. *Guttmacher* on suorittanut samanlaisen vertailun oman aineistonsa pohjalta (1951, s. 63) ja saanut tulokseksi, että siveellisyysrikosten tekijöistä vain noin 32 %:lla, mutta vertailuryhmänä käytetyistä muiden rikosten tekijöistä noin 43 %:lla älykkyydosamäärä oli yli 90.

Tutkimusten tulokset viittaavat yhtäpitävästi siihen, että vajaamielisten osuus siveellisyysrikosten tekijöiden joukossa on erittäin merkittävä. Lukuisuus ylittää huomattavasti ominaisuuden yleisyyden keskiväestössä ja eroaa myös vastaavasta määrästä muihin rikoksiin syyllistyneiden joukossa. Siveellisyysrikoksissa ilmenevä piittaamattomuus seksuaalielämää koskevista yhteiskunnallisista normeista johtuu siis sangen yleisesti rikoksentekijän kyvyttömyydestä tajuta tekonsa luonne ja hänen tunne-elämänsä puutteellisesta kehittymisestä. Vajaamielisyyden aiheuttama eroavuus muista, toisten osoittama hyljeksiminen ja tästä johtuva huonommuuden tunne saattavat olla tärkeinä lisätekijöinä. Vajaamielinen tai heikkolahjainen, joka suljetaan ikäistensä ryhmistä, kääntyy lasten puoleen etsien näistä seuraa. Usein hän viihtyy hyvin lasten parissa, joiden älykkyydestä hänen oma älykkyytensä on lähellä. Rikos voi sitten tapahtua leikin yhteydessä äkillisestä päähänpistosta, ilman mitään ennakkoharkintaa. Vajaamielisyyden vuoksi se voi saada onnettomia seurauksia. Vajaamielisen ei tosin tarvitse osoittaa itse siveellisyysrikoksessa aggressiivisuutta, mutta pelätessään

saavansa käyttäytymisestään ikävyyksiä, varsinkin jos rikoksen uhri niillä häntä uhkailee, hän voi joutua suunniltaan ja yrittää pelastaa itsensä jopa tappamalla uhrinsa, kuten joskus on tapahtunut.

Luonnevikaisuus

Kysymys luonnevikaisuuden yleisyydestä siveellisyyserikosten teki-joillä liittyy psykopatian ja rikollisuuden suhteeseen yleensä. Psykopatia-nimitys tuli lääketieteessä käytäntöön 1800-luvun lopussa saksalaisen Koch'in aloitteesta (1888) korvaten vähitellen myös aikaisemmin rikollisista käytetyt termit moraalinen idiotia, moraalinen imbesilliteetti tai moraalinen mielisairaus. Psykopatia eli luonnevikaisuus on määritelty useilla tavoin, mutta yleisimmin sillä tarkoitetaan sellaista perinnöllisten taipumusten tai kehitysvuosien aikana vahingollisten ulkonaisten tekijöiden vaikutuksesta syntynyttä luonteen poikkeavuutta, joka ennen muuta ilmenee kykenemättömyytenä sopeutua toisten ihmisten pariin (Kaila 1950 II, s. 23, joka viittaa ruotsalaisen psykiatrin Söndénin vuonna 1941 esittämään määritelmään). Aikaisemmin usein käytetyn laajemman määritelmän mukaan luettiin luonnevikaisiin myös ne, jotka poikkeavan luonteensa vuoksi itse kärsivät huonosta sopeutumisestaan, vaikka he eivät olisikaan tuottaneet ympäristölleen häiriötä (Schneider 1942, s. 3). Nykyisin tällaiset tapaukset luetaan yleensä neurooseihin, vaikka rajan määrittelemineen on vaikeata (Kaila 1950 II, s. 23). Luonnevikaisten yhteisiä ominaisuuksia ovat luonteen epäharmoonisuus ja persoonallisuuden tasapainoisuuden puute, itsekeskeisyys, epäsuhte ärsytyksen ja vastavaikutuksen välillä sekä näistä johtuva huono sopeutuvuus (Kaila 1950 II, s. 23; Rylander-Bentz 1947, s. 103).

Luonnevikaisuuskäsitteen määritelmässä kiinnittää huomiota melkoinen sosiologinen väritys, joka tekee käsitteen lääketieteelliseltä kannalta epämääräiseksi (Ahto 1951, s. 124). Ei ole olemassa testejä, joilla voitaisiin todeta ja luokitella luonneanomalioita sellaisella varmuudella kuin esim. älyllisiä vajavuuksia; sitäpaitsi tällaisia tuskin voitaisiin teoriassakaan ajatella yleispäteviksi, koska asianomaisesta kulttuurista ratkaisevasti riippuu minkälaisia luonnetyyppisiä pidetään normaaleina, mitä taas luonnevikaisina. Vertailevat tutkimukset eri kulttuurimuodoista ovatkin osoittaneet, että yhteiskunnassa eri aikoina ja eri kulttuurialueilla hyväksytään ratkaisevasti erilaisia käyttäytymisen muotoja, jotka saattavat toisiinsa verrattuina olla perussuunnaltaankin vastakkaisia (ks. esim. Benedict 1951, ss. 270—271). Yhteisön epätyytyttä-

västi toimivia jäseniä ovat ne, joilla sattuu olemaan yhteiskunnan hyväksytystä käyttäytymisestä jossakin tärkeässä suhteessa poikkeava käyttäytymistäpa. Psykopatia on siis suhteellinen käsite, jonka sisällön osaksi määrää kulttuuri.

Missä määrin psykopatia riippuu perinnöllisistä, missä määrin varhaisvuosien epäedullisen kehityksen aiheuttamista seikoista, lienee toistaiseksi ratkaisematta. Ratkaisua vaikeuttaa se, että luonnevikaisilla henkilöillä on usein ollut mahdollisuus sekä saada oletettuja perinnöllisiä luonneradikaaleja että myös joutua varhaislapsuudestaan saakka samanlaisten vanhempiensa seurassa muovautumaan näiden kaltaisiksi tunne- ja tahtoelämänsä puolesta. Useimmiten voitaneen psykopatiaa pitää seurauksena molemmista tekijöistä (ks. esim. *Kaila* 1950 II, s. 183). Jos ympäristötekijät ovat jatkuvasti epäedullisia, psykopaattiset luonteenominaisuudet pahenevat. Toisaalta saattaa edullinen ympäristö johtaa niiden heikkenemiseen. Psykopatia voi lisäksi olla ns. hankittua, esim. alkoholin runsaan pitkäaikaisen käyttämisen kautta.

Jo psykopatian määritelmä osoittaa, että sen ja rikollisuuden välillä on läheistä yhteyttä. Luonnevikaisten henkilöiden sopeutumattomuus ympäristöönsä saattaa ilmetä rikollisuutena. Luonnevikaisuutta onkin pidetty rikollisuuden eräänä selityspäerusteena. *Kraepelin* käytti jo vuonna 1913 nimitystä asosiaaliset psykopaatit eräästä psykopaattien ryhmästä (*Kaila* 1950 II, s. 196). Kehitys vei siihen, että vähitellen suurin osa rikollisuudesta selitettiin luonnevikaisuudesta johtuvaksi. Rikollisuus- ja luonnevikaisuus-käsitteet saivat täten osaksi yhtenäisen sisällön. Kaikissa kriminologisissa tutkimuksissa otetaan edelleenkin huomioon luonnevikaisuuden esiintyminen rikollisissa. Mutta riittäväenä osoituksena psykopatiasta ei voida pitää yksinomaan tapahtuneen rikoksen tekemistä — koska kaikki rikoksentekijät olisivat tällöin psykopaatteja — vaan mahdollista luonnevikaisuutta pyritään arvioimaan tutkimalla asianomaisen rikoksentekijän koko elämänkulkua ja sopeutumista ympäristöön sen eri vaiheissa. Arviointeja voidaan tukea lukuisilla luonnetesteillä.

Tulokset tutkimuksista, joissa selvitetään luonnevikaisuuden lukumääräistä yleisyyttä rikoksentekijöiden joukossa, ovat sangen erilaatuisia. Otaksuttavasti jo määritelmien harkinnanvaraisuus jättää niin runsaasti sijaa erilaiselle arvioinnille, että saadut tulokset eivät ole vertailukelpoisia (*Sutherland*, 1955, s. 135). Sama koskee myös eri psykopaattityyppien esiintymistä rikoksentekijöiden keskuudessa (*Kaila* 1950 II, s. 213; *Hurwitz* 1948, s. 185; *Ahto* 1951, s. 142). Tutkimukset ovat kuitenkin yleisesti viitanneet siihen suuntaan, että psykopaatteja, erityisesti

määrättyjä tyyppejä, esiintyy rikoksentekijöiden piirissä erittäin runsaasti.

Siveellisyysrikokset ovat niitä rikoslajeja, joiden tekijöiden joukossa psykopaattien, kuten muidenkin normaalista poikkeavien määrä on suhteellisesti suurempi kuin monien muiden rikoslajien alalla. Tämän ohella on esiintynyt myös sellainen käsitys, että psykopatian eräänlaisena lajina voitaisiin pitää abnormia seksuaaliteettia. Tässä mielessä on käytetty nimityksiä pedofilia, masokismi, sadismi, ekshibitionismi, homoseksualismi ja näiden yhteisnimityksenä seksuaalipsykopatia. Tämä on erotettu muusta psykopatiasta sillä perusteella, että se rajoittuisi vain seksuaalielämän häiriöihin eikä siten tarvitsisi merkitä kokonaispersoonallisuuden häiriintymistä. Uusimmat tutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, että henkilöillä, joiden seksuaalielämä poikkeaa normaalista, kokonaispersoonallisuuskin on häiriintynyt, joten seksuaalipsykopatia on läheisessä yhteydessä psykopatiaan yleensä. Seksuaalirikollisia ei missään tapauksessa voida katsoa yhtenäiseksi patologiseksi tyyppiksi eikä myöskään otaksua, että kaikki siveellisyysrikosten tekijät olisivat muista patologisesti poikkeavia yksilöitä. Päinvastoin on asian arvioimisessa otettava huomioon sekä yleiset kulttuuritekijät että yksilön erityisen ympäristön olosuhteet. On hyvin mahdollista, että näille seikoille ei ole vielä omistettu tarpeeksi huomiota seksuaalirikollisuutta koskevissa tutkimuksissa, vaan ne ovat jääneet rikoksentekijöiden yksilöllisiä ominaisuuksia koskevien johtopäätösten ja olettamusten varjoon. Kulttuuritekijät voivat monessa suhteessa osoittautua ratkaiseviksi. Esimerkkinä mainittakoon se muuttuva suhtautuminen, jota yhteiskunta on osoittanut homoseksualismia kohtaan. Eräinä aikakausina se on ollut hyväksytty käyttäytymismuoto, toisinaan mitä törkein rikos. Tämän mukaan olisi siis homoseksualisteja toisinaan pidettävä täysin normaaleina, toisinaan syvästi epänormaaleina. Tässä ilmenee selvästi kulttuurinormien määräävä vaikutus.

Tutkimusaineistosta on lääkärinlausuntojen perusteella kerätty tietoja tutkittavien luonnevikaisuudesta ja eräistä muista poikkeavista luonteen piirteistä. Luonnevikaiseksi on lääkäri merkinnyt vain sellaisen, jonka elämänkulku hänen tekemänsä rikoksen lisäksi on kuvastanut keskitasosta haitallisesti poikkeavia piirteitä, joiden seurauksena on ollut huono sopeutuminen ympäristöön. Niinpä useiden rikosten tekeminen ja sen johdosta uusiutuva vankilaan joutuminen, samoin kuin alkoholismi tai irtolaisuus ovat johtaneet lääkärin tällaiseen päätelmään. Useimmiten on tutkittavan koko elämänkulku johdonmukaisesti osoittanut hänen poikkeavuuttaan.

Tutkituista ovat monet olleet sekä vajaamielisiä tai heikkolahjaisia että samalla luonnevikaisia. Tämä on varsin luonnollista, koska alhainen älykkyystaso yleisesti johtaa luonteen kehityksen häiriintymiseen, varsinkin jos lapsuuden aikaiset olosuhteet ovat epäedullisia. Seuraavassa taulukossa esitetään erikseen normaaliälyiset luonnevikaiset ja erikseen ne, jotka ovat sekä luonnevikaisia että samalla vajaamielisiä tai heikkolahjaisia.

Taulukko 15. Tutkittavien rikoksentekijöiden luonnevikaisuus.

Table 15. *Psychopathy of the offenders.*

Luonnevikaisia <i>Psychopaths</i>	Luokka (tutkittavien kokonaismäärä) <i>Class (total investigated)</i>											
	A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		A-D (406)		E (97)	
	Luonnevikaisten <i>Psychopaths</i>											
	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
Luonnevikaisia <i>Psychopaths</i>	29	34.9	34	41.0	53	29.4	20	33.3	136	33.5	38	39.2
Sekä luonnevikaisia, että vajaamielisiä tai heik- kolahjaisia	16	19.3	17	20.5	18	10.0	6	10.0	57	14.0	14	14.4
Both psychopaths and feeble-minded or dull												

Psykopatian yleisyydestä väestön keskuudessa ei ole olemassa tietoja. Arvioiden vertailukelpoisuutta haittaa se, että mittapuut ovat eri tutkijoilla erilaiset. Suomalaisissa tutkimuksissa ei myöskään ole lukumääräisiä tietoja luonnevikaisuuden yleisyydestä siveellisyyserikosten tekijöillä. Ulkomaalaisessa kirjallisuudessa on *Kimberg-Inghe-Riemer*'in incest-tutkimuksessa (1943, s. 139) päädytty 31 %:iin. *Rattenhuber* (1939, s. 55) mainitsee vaarallisia siveellisyyserikosten tekijöitä koskevassa tutkimuksessa prosenttiluvun 55. Amerikkalaisista tutkimuksista on *v. Hentig*'in (1948, 186) esittämässä tilastossa Illinois State Penitentiary-vankilan siveellisyyserikoksista tuomituista vangeista 14.8 % psykopaatteja. *Guttmacher* on käyttämässään terminologiassa lukenut psykopatian erääksi neuroosin lajiksi (1951, s. 102), joten tulokset eivät ole verrattavissa edellisiin. Hän mainitsee, että suurin osa tutkituista kuuluu neuroottisiin. Muissa tutkimuksissa ei ole esitetty tilastotietoja, mutta sen sijaan aivan yleisesti mainittu, että seksuaalirikollisten joukossa

on lukuisasti psykopaatteja, olipa kysymys suomalaisista tutkimuksista (Kaila NKÅ 1940—1941, s. 188; Erkkilä Duod. 1952, s. 1045), tai skandinaavisista (Hurwitzin 1948, s. 198 mainitsema de Maire'n tutkimus, *Sondén* 1936, s. 391), saksalaisista (Koch 1940, ss. 45—47; Hess 1934, ss. 15—18; Mezger 1951, s. 53 ja 56), englantilaisista (East 1949, s. 190) ja itävaltalaisista (Seelig 1951, s. 91).

Luonteen poikkeavuuden tarkempi erittely

Luonteen poikkeavuuksien tarkempi määrittäminen ja kuvaaminen edellyttäisi ehdottomasti saman henkilön suorittamia tutkimuksia kaikista rikoksentekijöistä. Arvioperusteet ja lausuntojen kirjoittamistapa vaihtelevat näet suuresti. Tutkimukseen on kuitenkin merkitty tapaukset, joissa lääkäri on luokitellut tutkittavansa alemmuudentuntoiseksi, infantiiliksi tai neuroottiseksi. Näissä tapauksissa on saattanut olla kysymys joko luonteenrakenteeltaan siinä määrin poikkeavasta yksilöstä, että hänet on katsottu luonnevikaiseksi, taikka sellaisesta ulkonaisten vaikeuksien aiheuttamien ristiriitojen synnyttämästä käyttäytymisestä, joka on katsottu neuroottiseksi. Tutkimusta suoritettaessa näytti ilmeiseltä, että useissa muissa tapauksissa lääkäri ei taas ollut käyttänyt tässä mainittuja termejä, vaikka kysymyksessä olisi ollut samat luonteenpiirteet omaava henkilö. Tämän johdosta ei myöskään ole ryhdytty tutkimustulosten enempään erittelemiseen.

Taulukko 16. Tutkittavien rikoksentekijöiden luonteen poikkeavuuksien lähempää luokittelua.

Table 16. A closer classification of character deviations in the offenders.

Luonteeltaan poikkeavien lajit <i>Classification of character deviations</i>		Luokka (tutkittavien kokonaismäärä) <i>Class (total investigated)</i>											
		A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		A-D (406)		E (97)	
		Luonteeltaan poikkeavien <i>Character deviations</i>											
		luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
Alemmuudentuntoisia .. <i>Having inferiority complex</i>	10	12.0	8	9.6	22	12.2	6	10.0	46	11.3	7	7.2	
Tunteettomia <i>Insensitive</i>	1	1.2	—	—	—	—	—	—	1	0.2	—	—	
Infantiileja <i>Infantile</i>	10	12.0	9	10.8	23	12.8	10	16.7	52	12.8	9	9.3	
Neuroottisia <i>Neurotic</i>	5	6.0	4	4.8	7	3.9	9	15.0	25	6.2	5	5.2	

Tuloksena luonnevikaisuuden yleisyydestä siveellisyysrikosten tekijöillä voidaan mainita, että luonteen poikkeavuus on vajaamielisyyden ohella tärkein siveellisyysrikoksiin johtava yksilöllinen tekijä.

Mielenterveys kokonaisuutena

Käsillä olevassa tutkimuksessa on sama henkilö tietenkin voinut osoittautua useammalla tavalla normaalista poikkeavaksi. Tämän johdosta on tutkimustuloksia yhdistelemällä laskettu, kuinka monta tutkitavaa on osoittautunut sielullisesti sairaaksi tai poikkeavaksi. Seuraavassa esitetään luokittain sekä absoluuttiset luvut että prosentit niistä, joiden mielenterveydessä ei ole todettu mitään erityistä:

Luokka	Tutkittavia kaikkiaan	Mielenterveydessä ei erityistä	
Class	Total investigated	Mental health normal luku number	%
A	83	29	34.9
B	83	30	36.1
C	180	70	38.9
D	60	23	38.3
A—D yhteensä total	406	152	37.4
E	97	44	45.4

Tulokset osoittavat, että luokkien kesken ei näytä muodostuneen mitään eroja. Ainoastaan vertailuryhmänä käytetty luokka E vaikuttaa jonkin verran muista poikkeavalta siinä suhteessa, että siinä normaaliin yksilöiden osuus näyttää olevan suurempi kuin ryhmissä A—D. Kun tiedot perustuvat useiden eri henkilöiden arviointeihin, ei niitä ole tilastollisesti käsitelty.

Verrattaessa tuloksia muihin tutkimuksiin mainittakoon ensiksi eräitä sellaisia tutkimuksia, joiden aineistoa ei ole valittu jo etukäteen mielentilatutkimukseen määrättyjen joukosta. Normaaliin osuus tällaisissa aineistoissa on ollut seuraava:

	mielenterveydessä ei erityistä lukumäärä	%
Kinberg—Inghe—Riemer (1943, s. 139) 84 incest-rikokseen syyllistynyttä	8	9.5
Rattenhuber (1939, s. 55) 113 vaarallista siveellisyysrikosten tekijää	35	31.0
v. Hentig (1948, s. 186) Illinois State Penitentiary-vankilan siveellisyysrikoksista tuomitut vangit	—	40.3

Tutkimuksissa, joiden aineistona on käytetty yksinomaan mielentilatutkimuksiin määrättyjä siveellisyysrikosten tekijöitä, on normaaliksi todettujen osuus tietenkin muodostunut huomattavasti pienemmäksi:

	lukumäärä	%
<i>Erkkilä</i> (1945, s. 91) 153 siveellisyysrikoksen tekijää	5	3.3
<i>Rylander</i> (SvJ 1947, s. 652) 492 siveellisyysrikoksen tekijää	36	7.3
<i>Kimberg</i> (SvJ 1941, s. 385) 80 lapsiin kohdistuneen siveellisyysrikoksen tekijää	3	3.8
<i>Sand</i> (1940, s. 44) 190 kastroitua siveellisyysrikoksen tekijää	—	—

Tutkimukset näyttävät yhtäpitävästi viittaavan siihen, että epänormaalien rikosentekijöiden osuus siveellisyysrikosten alalla on varsin merkittävä.

Mielenterveydestä saadut tulokset eri tutkimustapojen mukaan

Kuten aikaisemmin on mainittu, tutkimuslähteenä käytetty aineisto on siinä suhteessa epäyhtenäinen, että tutkittavista on kolmen laatuisia lääkärinlausuntoja. Eräät tutkittavat ovat joutuneet mielentilatutkimukseen, toiset vankilapsykiatrin tai tämän apulaisen suorittamaan tutkimukseen ja jotkut taas yleislääkärin tutkimukseen. Tutkimukset eivät ole poikenneet toisistaan vain siinä suhteessa, että niitä ovat suorittaneet eri lääkärit, vaan niihin käytetty aika ja niissä ilmenevä tutkimustapa on ollut eri tapauksissa oleellisesti erilainen. Mielentilatutkimus on merkinnyt perusteellista, pitkäaikaista tarkkailua laitoksessa, jossa potilaasta saadun käsityksen ja hänelle tehtyjen mahdollisten testien lisäksi on kirjallisten tiedustelujen avulla hankittu hänen luonteestaan, elämänsä elämänsä ja erityisesti suhtautumisestaan ympäristöönsä joukko tietoja, joita on verrattu toisiinsa ja käytetty lopullisen lausunnon aineistona. Vankilapsykiatrin tutkimuksessa taas on kysymys ollut lähinnä poliklinikkatutkimuksen luontoisesta tutkimuksesta. Tutkimuksen suorittajana on kuitenkin myös tässä tapauksessa, kuten edellisessäkin, ollut psykiatrisen koulutuksen saanut lääkäri. Muiden lääkärin suorittamissa tutkimuksissa eri vankiloissa tutkimus on samoin ollut poliklinikkatutkimuksen luontoinen, mutta tutkimuksen suorittajana ei tässä tapauksessa ole ollut psykiatrasta erikoiskoulutusta saanut. Tutkimustapojen ja tutkimuksen suorittaneiden henkilöiden erilaisuus saa otaksumaan, että tutkimustuloksissa saattaisi esiintyä vastaavia eroa-

vaisuuksia. Tällöin on tosin huomiota kiinnitettävä siihen, että tutkitavat henkilöt eivät ole edustaneet näissä kolmessa tutkimustavassa aivan samanlaista aineistoa. Mielentilatutkimukseen määrättyt ovat näet jo ennakolta valikoitua aineistoa, jossa voidaan olettaa olevan eniten sielullisia sairauksia tai poikkeavuuksia. Juuri tällainen käsitys on näet johtanut tuomioistuimen tekemään päätöksen heidän määräämisestään mielentilatutkimukseen. Vastaavaa eroa ei sensijaan pitäisi olla vankilapsykiatrin tutkimien ja muiden lääkärien tutkimien kesken. Saattaa olla mahdollista, että nuorimmat ja terveimmät vangit ovat joutuneet sijoitetuiksi maaseudun vankiloihin, vanhempien ja työhön huonommin kykenevien jäädessä kaupunkien laitoksiin, ja että edelliset siten hieman useammin ovat tulleet muun lääkärin kuin vankilapsykiatrin tutkittaviksi, mutta ero ei saata olla kovin suuri, koska sijoitus on riippunut kussakin tapauksessa monesta muustakin seikasta.

Edellä esitettyjen näkökohtien johdosta on näyttänyt olevan aiheellista jakaa aineisto kolmeen osaan sen mukaan, minkälaisesta lääkärin tutkimuksesta kussakin tapauksessa on ollut kysymys, ja verrata sitten toisiinsa täten saatuja tuloksia. Tämä on tehty seuraavassa taulukossa. Tällöin on kaikki vankilapsykiatrin ja tämän apulaisen tutkimat luettu luokkaan psykiatrin tutkimus, ja samaan luokkaan on lisäksi luettu kaikki ne, jotka ovat olleet mielisairaanhoidon erikoislääkärin taikka tämän alan virkaa päätoimenaan hoitavan lääkärin tutkittavana. Luokkaan muun lääkärin tutkimus on luettu kaikki ne, jotka ovat olleet yleislääkärin tai muun alan kuin psykiatrian erikoislääkärin tutkittavana. Neljänneksi luokaksi on vielä luettu ne viisi tapausta, joista lääkärin lausuntoa ei ollenkaan ollut käytettävissä lääkintöhallituksen asiakirjojen mukaan.

Tulokset ovat varsin mielenkiintoisia. Edellä on tosin jo viitattu siihen, että mielentilatutkimukseen joutuneiden sataprosenttinen normaalista poikkeavuus ei sinänsä ole mitään huomiota herättävää.¹⁶ Sensijaan on syytä lähemmin tarkastella eroja psykiatrin ja muun lääkärin suorittamissa tutkimuksissa. Yhteissummien mukaan psykiatrin tutkimuksessa on 204 (66.2 %) todettu sielullisesti sairaaksi tai poikkeavaksi ja 104 (33.8 %) normaalksi, mikä suunnilleen vastaa osuuksia 2/3 ja 1/3. Muiden lääkärien suorittamissa tutkimuksissa on sielullisesti sairaita tai poikkeavia löydetty 32 (25.8 %) ja normaaleja 92 (74.2 %),

¹⁶ Tässä taulukossa on mielentilatutkimusten tulokset otettu huomioon riippumatta myöhemmin kastroimista varten annetusta lääkärin lausunnosta. Lausunnot eroavat kolmessa tapauksessa toisistaan.

Taulukko 17. Tutkittavien rikoksentehtäjäiden jakaantuminen mielenterveyden perusteella eri tutkimustapojen mukaan.

Table 17. Distribution of the offenders by mental health acc. to different examination methods.

Eri tutkimustavat <i>Different examination methods</i>	Luokka <i>Class</i>																		Kaikkiaan <i>Tot.</i>
	A			B			C			D			E			A-E			
	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	<i>Dev.</i>	<i>Poikk.</i>	<i>Yht.</i> <i>Tot.</i>	
Mielentilatutkimus tai vastaava <i>Mental exam. or equivalent</i>	17	—	17	10	—	10	20	—	20	13	—	13	6	—	6	66	—	66	
Psykiatrin tutki- mus <i>Psychiatrist's exa- mination</i>	31	16	47	36	15	51	76	43	119	22	13	35	39	17	56	204	104	308	
Muun lääkärin tut- kimus <i>Examination by ge- neral practitioner</i>	5	13	18	5	15	20	14	27	41	2	10	12	6	27	33	32	92	124	
Ei lääk. tutk. <i>Not examined by doctor</i>	—	1	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	5	5	
Yhteensä <i>Total</i>	53	30	83	51	32	83	110	70	180	37	23	60	51	46	97	302	201	503	

joten siis sairaita ja poikkeavia on ollut noin 1/4 ja normaaleja 3/4. Tällaista ei voida selittää muulla tavoin kuin lääkärin käyttämien arvioimisperusteiden ja tutkimustapojen erolla.

Koska tutkittavan mielenterveydestä saatu käsitys täten näyttää oleellisesti määräytyvän sen mukaan, kuka ja minkälaisia tutkimustapoja käyttävä hänet on kussakin tapauksessa tutkinut, tämä on täytynyt ottaa huomioon tuloksia arvioitaessa. Aineisto saadaan yhtenäisemmäksi ottamalla huomioon ainoastaan ne tapaukset, joissa tutkimusmenetelmät ovat olleet suurin piirtein samanlaiset. Tuloksiin on tämän vuoksi jätetty laskematta sekä mielentilatutkimukseen määrätty että muiden lääkärin kuin psykiatrin tutkimat. Aineisto, joka käsittää vankilapsykiatrin ja muiden psykiatrin tutkimat tapaukset, esitetään taulukossa 18. Siihen on kukin tutkittava otettu yhtenä yksikkönä. Jos sama henkilö olisi soveltunut useampaan ryhmään, on noudatettu sellaista järjestystä, että mielisaira on merkitty vain omaan ryhmäänsä,

heidän mahdollisista sielullisista poikkeavuuksistaan välittämättä; vajaamieliset, heikkolahjaiset, luonnevikaiset ja ne, jotka ovat olleet sekä älyltään että luonteeltaan poikkeavia, ovat muodostaneet kukin oman ryhmänsä. Neuroottisten ryhmään ovat tällöin jääneet vain ne, joista tutkimuksissa ei ole todettu muuta poikkeavuutta kuin neuroottisuus. Ne, joiden mielenterveydessä ei ole havaittu edellä mainittua sairautta tai poikkeavuutta, ovat lopuksi muodostaneet oman ryhmänsä.

Taulukko 18. Psykiatrin tutkiman 308 rikoksentekijän käsittävän aineiston jakaantuminen mielenterveyden perustella. Lukuihin eivät sisälly mielentilatutkimukseen joutuneet.

Table 18. Distribution of the material of the psychiatric examination concerning 308 offenders on the basis of mental health. The numbers do not include those referred to mental examination.

Mielenterveys <i>Mental health</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		E		Kaikkiaan <i>Total</i>	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Vajaamielisiä <i>Mental defectives</i>	3	6.4	1	2.0	8	6.7	1	2.9	1	1.8	14	4.5
Heikkolahjaisia <i>Dull</i>	6	12.8	3	6.0	15	12.6	2	5.7	3	5.3	29	9.4
Luonnevikaisia <i>Psychopaths</i>	6	12.8	13	25.5	22	18.5	10	28.6	15	26.8	66	21.4
Sekä vajaamielisiä tai heikkolahjaisia että luonnevikaisia <i>Both mental defective or dull and psychopaths</i>	14	29.6	12	23.5	17	14.3	3	8.5	14	25.0	60	19.5
Neuroottisia <i>Neurotics</i>	2	4.3	4	7.6	8	6.7	5	14.3	5	9.0	24	7.8
Mielisairaita <i>Insane</i>	—	—	3	6.0	6	5.1	1	2.9	1	1.8	11	3.6
Ei erityistä poikkeavuutta <i>Not deviant</i>	16	34.1	15	29.4	43	36.1	13	37.1	17	30.3	104	33.8
Yhteensä <i>Total</i>	47	100.0	51	100.0	119	100.0	35	100.0	56	100.0	308	100.0

Tuloksia ei ole tilastollisesti testattu, koska ne perustuvat useampien henkilöiden tekemiin arvioihin.

Verrattaessa taulukkoa aikaisempaan koko aineistoa koskevaan asetelmaan (siv. 90) voidaan todeta, että eroja ei merkitsevässä määrin

esiinny. Tämä johtuu siitä, että taulukossa 18 esiintyvät tapaukset edustavat tutkittavien keskiainesta, josta on jätetty pois paitsi yleislääkärien tutkimat myös mielentilatutkimukseen määrätty. Nytkin tulokset osoittavat, että noin kaksi kolmasosaa tutkituista on epänormaaleja. Älyltään vajavaisten osuus on etenkin luokassa A sangen suuri, 23 henkeä eli lähes 49 %. Muissa luokissa vastaava osuus on noin 30 %, lukuunottamatta luokkaa D, jossa se on vain 6 henkeä eli noin 17 %. Erityisesti oman perheen lapsiin kohdistetuissa siveellisyyssrikoksissa älyllinen vajavuus on merkittävänä tekijänä. Muu epänormaalisuus on määriteltä etupäässä luonnevikaisuudeksi. Laskettaessa yhteen luonnevikaiset kussakin luokassa muodostuvat luokat B ja E muita suuremmiksi. Luokassa B on luonnevikaisten määrä absoluuttisina lukuina 25 eli 49 % luokan kokonaismäärästä; vertailuryhmässä E vastaava määrä on absoluuttisina lukuina 29 eli 52 % luokan kokonaismäärästä. Näihin kahteen luokkaan kuuluu väkivaltaisten, usein tilapäisten siveellisyyssrikosten tekijöitä, jotka edustavat mainitun rikollisuuden vaarallisinta ainesta. Varsin merkittävää on, että noin puolet tällaisten rikosten tekijöistä on voitu todeta luonnevikaisiksi. Sielullisesti sairaiden ja poikkeavien osuus aineistossa on siksi suuri, että huomautus kaikkien siveellisyyssrikoksiin syyllistyneiden psykiatrisen tutkimisen tarpeellisuudesta on hyvinkin paikallaan (*Erkkilä* VH 1948, ss. 77—78).

d) Sosiaalinen asema ja elämäntilanne

Siveellisyyssrikoksiin syyllistyneitä henkilöitä kuvattaessa on rikoksentekijöiden yksilöllisten ominaisuuksien selvittämisen ohella saatava käsitys heidän sosiaalisesta asemastaan ja elämäntilanteestaan.

Yhteiskuntaluokka

Sosiaalisen aseman määrittelemiseksi on nykyaikaisessa yhteiskunnassa kiinnitettävä huomiota ennen kaikkea ammattiin. Pääasiassa tämän perusteella voidaan suorittaa jako sosioekonomisiin luokkiin. Suomalaisesta yhteiskunnasta on tällaisen suorittanut *Waris* (1952, ss. 177—188), joka on jakanut yhteiskunnan viiteen sosiaaliseen kerrokseen: työväestöön, talonpoikiin, keskiluokkaan, ylimpään kerrokseen ja

luokittelemattomiin. Tutkimusaineistossa on tehty vastaava jaoitus tutkittavien ammattien perusteella. Jaoitusta on tämän jälkeen voitu verrata väestötilastoon yhdistämällä eräitä viimeksi mainitun tilaston ammattijaoituksessa mainittuja ryhmiä.

Tutkimusaineistossa on jaoitus *Wariksen* ohjeita noudattaen tehty siten, että työväestöön on luettu kaikki ne työsopimussuhteessa olevat, jotka eivät ole toimihenkilöitä, toimistohenkilökuntaa tai muita ns. henkisen työn tekijöitä, taikka valtion, kunnan tai seurakunnan virantai toimenhaltijoita. Talonpojat ovat maatilojen omistajina ja hoitajina selvästi erottuneet omaksi luokakseen. Keskiluokan erottaminen on sensijaan ollut vaikeampaa. Siihen on luettu sekä ns. vanha keskiluokka eli taloudellisesti itsenäiset pienyrittäjät että ns. uusi keskiluokka eli alempien palkkaluokkien palkansaaajat sekä toimenhaltijoista että yksityisvirkailijoista. Ylimmän kerroksen ja keskiluokan raja jää yleensä häilyväksi. Jos ylin kerros halutaan erottaa, siihen luetaan suurtilojen omistajat, itsenäiset teollisuudenharjoittajat, johtavassa asemassa olevat teknilliset ja kaupalliset johtajat, ylempi virkamieskunta ja eräiden vapaiden ammattien harjoittajat; tuntomerkkeinä on tällöin joko taloudellinen riippumattomuus tai henkiseen kehitysteeseen nojautuva sosiaalisen turvan ja itsenäisyyden tunne.

Tutkimuksessa on ryhmien pienuuden vuoksi ollut vielä pakko yhdistää eräitä ryhmiä. Perheen kotona olevat lapset on luettu vanhempiensa luokkaan. Laitoksessa oleva tutkittava on luettu siihen luokkaan, mihin hän on kuulunut aikaisemman ammattinsa perusteella. Eläkeläiset on samoin luettu aikaisemman ammattinsa edellyttämään luokkaan. Taulukossa 19, jossa jako esitetään, on lopuksi keskiluokka ja ylin kerros luettu yhteen.

Vertailuaineistona on käytetty vuoden 1950 väestölaskennan osoittamia tietoja kaikista ammatissa toimivista 15 vuotta täyttäneistä miespuolisista henkilöistä. Työväestö on vastannut ryhmää työntekijät. Talonpojiksi on luettu maa- ja metsätalouden työnantajat ja yksinäisyrittäjät sekä kaikki avustavat perheenjäsenet. Keskiluokka ja ylin kerros on muodostettu muiden elinkeinohaarojen kuin maa- ja metsätalouden työnantajista sekä yksinäisyrittäjistä, johtajista ja toimihenkilöistä. Tällainen vertailuryhmä on katsottu käytännössä parhaaksi mahdolliseksi. Tosin siitä puuttuvat ne, jotka eivät ole ammatissa toimivia, mutta tätä luokkaa ei muutenkaan voitaisi tutkimusaineistoon verrata, koska kaikille tutkimusaineistoon kuuluville on merkitty jokin ammatti, vaikkapa he eivät todellisuudessa olisi sitä harjoittaneetkaan.

Taulukko 19. Tutkimusaineistoon kuuluvien rikoksentekijöiden ja vuoden 1950 väestölaskennassa saadun miespuolisen väestön jakaantuminen yhteiskuntaluokkiin.

Table 19. Distribution of the offenders of the investigation material and the distribution of the male population of the census 1950 into social classes.

Yhteiskuntaluokat Social classes	Luokka Class												Yli 15-vuotias miespuolinen väestö vuoden 1950 väestö- laskennan mu- kaan ¹ The male po- pulation over 15 years of age acc. to the cen- sus in 1950 ²	
	A		B		C		D		A-D		E		luku number	%
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%		
Työväestöä Workers	60	72.3	72	86.8	133	73.9	37	61.7	302	74.4	86	88.7	577 602	49.1
Talonpoikia Peasants	21	25.3	7	8.4	29	16.1	5	8.3	62	15.3	3	3.1	376 034	32.0
Keskiluokka ja ylin kerros Middle class and Upper class	2	2.4	4	4.8	18	10.0	18	30.0	42	10.3	8	8.2	222 417	18.9
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0	1 176 053	100.0

¹ STV 1954, taulukko 26, siv. 34.

² Statistical Yearbook of Finland, table 26, page 34.

Keskiluokan ja ylimmän kerroksen tarkempi jakaantuminen eri ammattien perusteella on ollut seuraava:

- l u o k k a A: 1 itsenäinen liikkeenharjoittaja
1 ulosottoapulainen
- l u o k k a B: 2 itsenäistä liikkeenharjoittajaa
1 liikkeen edustaja
1 kansakoulunopettaja
- l u o k k a C: 8 liikemiestä
2 myymälänhoitajaa tai liikeapulaista
2 opettajaa
1 poliisi

	1 talonomistaja
	1 rajavartioalikersantti
	1 metsätyönjohtaja
	1 maallikkosaarnaaja
	1 sirkusnäyttelijä
l u o k k a D:	1 toimitusjohtaja
	1 itsenäinen liikkeenharjoittaja
	1 liikeapulainen
	1 konttoristi
	1 maatalousteknikko
	1 puhelinkeskuksen hoitaja
	3 tarkkailijaa
	6 opettajaa
	1 nuoriso-ohjaaja
	1 näyttelijä
	1 opiskelija
l u o k k a E:	1 liikemies
	2 kauppiasta
	2 valokuvaajaa
	1 liikeapulainen
	1 edustaja
	1 hammasteknikko

Luokkien ja vertailuaineiston tulokset on testattu, jotta saataisiin selville, miten tutkimusaineisto suhtautuu väestölaskennan tietoihin. Tulokset ovat seuraavat:

A	$\chi^2 = 22.13$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: työväestöä paljon, muita vähän Significant: plenty of workers, others few
B	$\chi^2 = 46.93$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: työväestöä paljon, talonpoikia vähän Significant: plenty of workers, few peasants
C	$\chi^2 = 44.23$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: työväestöä paljon, talonpoikia vähän Significant: plenty of workers, few peasants
D	$\chi^2 = 16.38$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: talonpoikia vähän Significant: few peasants
E	$\chi^2 = 62.15$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: työväestöä paljon, muita vähän Significant: plenty of workers, others few
Kaikki Total	$\chi^2 = 159.02$	$f = 2$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: työväestöä paljon, muita vähän Significant: plenty of workers, others few

Yleiseen väestötilastoon verrattaessa kiinnittää huomiota ennen kaikkea työväestön suuri osuus aineiston joukossa. Väkivaltaisten rikosten luokissa B ja E se oli yli 85 %, kun osuus väestötilaston mukaan olisi noin 49 %. Muissakin luokissa se on merkitsevästi keskimäärää suurempi. On siis pidettävä selvänä, että siveellisyysrikoksista tulee työväestöä tuomituksi suhteellisesti eniten. Tulokseen vaikuttaa tosin se, että monen vankilassa vuosikautia olleen rikollisen ammatiksi on merkitty työmies, kysymyksen todellisuudessa ollessa työtä karttavasta, kuljeksivasta tai ainoastaan rikoksia tekevästä henkilöstä, joka paremmin kuuluisi luokittelemattomien ryhmään.

Toinen piirre, joka näkyy kaikissa luokissa, on talonpoikien pieni osuus. Eivät edes luokan A rikokset, joita usein pidetään tyypillisinä maaseudun syrjäseutujen rikoksina, kohoa yleisen väestötilaston suhdetta vastaavaan yleisyyteen. Tosin erittäin suuri määrä mainitun luokan rikoksia, jotka tapahtuvat oman perheen keskuudessa, jää piiloon, ja otaksuttavasti piiloon jääminen on tavallisinta juuri syrjäisellä maaseudulla. Tämä seikka vähentänee aineistossa talonpoikien osuutta ainakin tässä rikoslajissa. Mutta muissakin luokissa talonpoikien osuus on merkitsevän pieni.

Keskiluokan ja ylimmän kerroksen yhdistetty osuus on ainakin luokassa A ja vertailuluokassa E merkitsevän vähäinen. Luokissa B ja C se niin ikään jää väestölaskennan tulosten alapuolelle, mutta ei enää tilastollisesti merkitsevässä suhteessa. Luokassa D se on selvästi yli väestölaskennan määrän. Tämä luokka poikkeaa tässä suhteessa kokoonpanoltaan jälleen muista. Keskiluokan ja ylimmän kerroksen osuus on siinä 30 %, joten lähes kolmasosa homoseksualisteista on kuulunut näihin sosiaalisiin kerrostumiin.

Erkkilän tutkimuksessa väkisinmakaamisrikkosten tekijöistä (Duod. 1952, ss. 1035—1057) on ammasteista saadut tiedot ryhmitelty elinkeinohaarojen mukaan, joten yhteiskuntaluokka ei niistä täysin selviä. Aineistossa, joka käsittää 344 henkeä, on ollut työläisiä 198 eli 57.6 %, maanviljelijöitä ja näiden poikia 70 eli 20.4 %, käsityöläisiä 31 eli 9.0 %, liikenteen palveluksessa olevia 27 eli 7.8 % ja kaupan palveluksessa olevia 18 eli 5.2 %. Tutkimuksessa ei ole mainittu vastaavaa jakaantumista erikseen niiden 60 rikoksentehtäjän osalta, joiden väkisinmakaamisrikos on kohdistunut lapseen ja jotka siten vastaisivat luokkaa B ja osaa luokasta A. Tuloksista kiinnittää huomiota maanviljelijöiden suuri osuus. Tämä saattaa johtua siitä, että luokkaan on *Erkkilän* jaoituksessa luettu sellaisia maanviljelijöiden poikia, jotka saatettaisiin katsoa yhtä hyvin työväestöön kuuluviksi.

Ulkomaalaisten tutkimusten vertaaminen on vaikeata ilman asianomaisen maan väestötilaston tuntemista. Seuraavassa mainitaan siksi vain eräitä tuloksia. *Kinberg-Inghe-Riemer*'in (1943, s. 86 ja 121) incest-tutkimuksessa on kotona olevien nuorten poikien osuus siksi suuri, että aineistoa ei voida jakaa samojen tuntomerkkien mukaan yhteiskuntaluokkiin kuin edellä. Kuitenkin tutkimuksesta selviää, että tytär-incestiin syyllistyneistä 58 rikoksentekijästä vain 20 on ollut talonpoikia ja muut työväestöön kuuluvia. Keski- ja yläluokka on puuttunut kokonaan. Sensijaan oli kahdessa saksalaisessa incest-aineistossa (*Eber* 1937, s. 18 ja *v. Hentig-Viernstein* 1925, s. 187) myös virkamiehiin kuuluvia; edellisessä 7 % ja jälkimmäisessä 3 %.

Saksalaisessa *Hess*'in tutkimuksessa (1934, s. 24) on aineisto jaettu heteroseksuaalisten ja homoseksuaalisten rikosten tekijöihin. Tällöin on todettu jälkimmäisissä vain 3 % maa- ja metsätalouden, mutta sensijaan 12 % hallinnon ja vapaiden ammattien alalla toimivia. Tulokset vastaavat luokasta D saatuja tuloksia.

Englantilainen *Goring*'in tutkimus (1919, s. 212), joka käsittää mm. siveellisyysrikosten tekijöitä, on siinä suhteessa mielenkiintoinen, että siihen kuuluu myös vertailuaineistoa. Siitä voidaan todeta, että Englannissakin keski- ja yläluokan osuus siveellisyysrikosten tekijöissä on sangen vähäinen.

Ammatti

Kriminologiassa on esitetty useita tietoja rikoksentekijöiden tarkemmastakin ammattijaoituksesta. On olemassa hypoteeseja, joiden mukaan määrätty ammatti antaisi tavallista suurempia mahdollisuuksia rikosten tai määrätynlaisten rikosten tekemiseen ja siten disponoisi ammatin harjoittajan tällaiseen toimintaan. (*Mezger* 1951, s. 220; *v. Hentig* 1948, s. 310; *Taft* 1950, ss. 122—138). On myös tutkittu ammatin ja yksilön taloudellisen aseman suhdetta rikollisuuteen ja todettu esim. sellaisten ammattien haittavaikutukset, jotka voivat tarjota vain sesonkiluontoista, epävarmaa ja huonosti palkattua työtä. On lisäksi huomautettu siitä, että ammatti ei ole pelkkä ympäristötekijä, vaan ainakin useissa tapauksissa myös yksilön valinnan tulos, jossa hänen taipumuksensa ja mieltymyksensä kuvastuvat. Ammattia voidaan siten pitää eräänä oireena tutkittavan kyvyistä, luonteesta ja harrastuksista, samalla kun se kuvastaa hänen elintasoaan ja elintapojaan (*v. Hentig* 1948, ss. 306—308).

Ammattien merkitystä kriminogeenisena tekijänä on tutkittu myös siveellisyyserikoksia silmällä pitäen. Saksalaisen aineiston perusteella on esitetty väite, että käsityöläiset olisivat lapsiin kohdistuneissa siveellisyyserikoksissa suhteellisesti yleisimmin edustettuina (Hess 1934, s. 24; Eber 1937, s. 18). Suomalaisesta aineistosta ei tälle väitteelle saada tukea. Jossakin määrin oikeutusta saattaa olla sillä Koch'in huomautuksella (1940, s. 89), että mainittuja rikoksia tekevät sellaisten ammattien harjoittajat, jotka joutuvat tapaamaan usein lapsia ja seurustelemaan heidän kanssaan ilman että muita aikuisia on samassa seurassa. Kuitenkin on otettava huomioon, että lapsiin kohdistuneet siveellisyyserikokset eivät tapahdu suinkaan pääasiassa työn tekemisen yhteydessä, vaan hyvinkin erilaisissa olosuhteissa eri aikoina.

Eräs ammatti näyttää kuitenkin myös suomalaisen aineiston perusteella olevan erikoisasemassa. Homoseksualistien tarkempi ammattijaoittelu (ks. siv. 98) osoittaa tässä ryhmässä olevan 10 % kansakoulunopettajia ja lisäksi pari nuorisotyöntekijää. Missä määrin asianomaiset ovat valinneet ammattinsa omien, usein ehkä täysin tiedostamattomienkin homoseksuellien taipumustensa vuoksi, missä määrin taas ammatin suomat tilaisuudet ovat johtaneet heidät rikoksiin, on mahdotonta arvioida. Otaksuttavasti rikosten ilmituloprosenttikin tällaisissa ammateissa on korkeampi kuin homoseksualistien osalta yleensä, koska opettajien ja nuoriso-ohjaajien työ on yleisen mielipiteen jatkuvan kontrollin alaisena.

Sopeutuminen työhön

Menestyminen työssä osoittaa sopeutumista yhteiskuntaan eräässä oleellisessa suhteessa. Vaikka eri ammatit asettavat erilaisia vaatimuksia työntekijälle, ovat menestymisen yhteisiä edellytyksiä säännöllisyys, luotettavuus, mukautuminen työoloihin ja kyky tulla toimeen esimiesten ja työtoverien kanssa. Tämän vuoksi voidaan yksilön elämäntietä hyvin kuvata osoittamalla, minkälainen on hänen työmenestyksensä. Kun tutkittavien rikokset yleensä eivät ole tapahtuneet työn yhteydessä, voidaan parempi tai huonompi menestyminen työssä katsoa rikoksesta riippumattomaksi tekijäksi, jolla voidaan mitata suhtautumista ympäristöön.

Valitettavasti tutkittavien työoloista ei ole saatu täydellistä kuvaa. Useissa tapauksissa ei käy selville edes se, onko tutkittava ollut työssä, ja myönteisissäkään tapauksissa ei aina voida saada selville työhön so-

peutumista. Seuraavassa taulukossa on ollut kysymys vain menestymisestä vapaissa oloissa ennen tutkittavan vankilaan joutumista. Arvointi on perustunut asiakirjoista saatuun kokonaiskäsitykseen.

Taulukko 20. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen työolosuhteiden perusteella.

Table 20. Distribution of the offenders by working conditions

Työolosuhteet <i>Working conditions</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
Ollut työssä <i>Employed</i>												
Sopeutunut hyvin <i>Adjusted well</i>	52	62.7	34	41.0	103	57.2	38	63.4	227	56.0	32	33.0
Sopeutunut huonosti .. <i>Maladjusted</i>	10	12.0	22	26.5	26	14.5	6	10.0	64	15.8	20	20.6
Sopeutuminen ei selviä <i>Adjustment not clear</i>	13	15.7	15	18.1	28	15.5	5	8.3	61	15.0	19	19.6
Ei ollut työssä <i>Not employed</i>	4	4.8	7	8.4	10	5.6	6	10.0	27	6.6	4	4.1
Työoloista ei tietoja <i>No information about employment</i>	4	4.8	5	6.0	13	7.2	5	8.3	27	6.6	22	22.7
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Taulukkoa tarkasteltaessa voidaan todeta, että suurin osa tutkittavista oli ennen vankilaan joutumistaan ollut jonkinlaisessa työssä. Hyvin sopeutuneiden määrä ei kuitenkaan ollut suuri, siitä huolimatta, että se lienee muodostunut todellista suuremmaksi luotettavien tietojen puutteesta. Tulokset on testattu jakautuman samanlaisuuden selvittämiseksi siten, että työssä olleet ja siihen hyvin sopeutuneet on otettu yhdeksi, muut työssä olleet toiseksi ja ilman työtä olleet sekä ne, joiden työssäolosta ei saatu tietoja, kolmanneksi ryhmäksi. Tulokset ovat seuraavat:

$$\chi^2 = 33.97$$

$$f = 8$$

$$P = 0.001$$

Luokkien välillä on sellainen merkitsevä ero, että luokassa E on huomattavan vähän hyvin työhön sopeutuneita. Muiden luokkien kohdalla ei eroa ole havaittavissa. Mainittua tulosta tukee aikaisemmin

saatu tulos luonnevikaisten yleisyydestä tässä ryhmässä, otettaessa huomioon vain psykiatrin tutkimat tapaukset. Luokkaan kuuluvista todettiin tällöin yli puolet luonnevikaisiksi, mikä ominaisuus ilmeisesti näytetty niin hyvin heidän rikollisuudessaan kuin huonossa sopeutumisessaan työ-ympäristöönsä.

Ulkomaalaisista tutkimuksista mainittakoon ruotsalainen *Kinberg-Inghe-Riemer*'in tutkimus (1943, s. 100), jonka mukaan tytär-incestiin syyllistyneiden 58 henkilön joukossa oli 6 erittäin hyvää, 13 kunnollista, 7 luonteeltaan vaikeaa sekä 7 laiskaa ja huolimattomaa työntekijää. Tietoja ei saatu 25 tapauksesta. Vertailuperusteiden mahdollisen erilaisuuden johdosta lähempää vertailemista on aiheutonta suorittaa.

Alkoholin käyttö

Eräs yhteiskuntaan sopeutumista osoittava tekijä on suhtautuminen alkoholin käyttöön. Alkoholin väärinkäyttäjät joutuu useimmissa tapauksissa vaikeuksiin suhteessaan työnantajaan, perheeseen ja muuhun ympäristöön. Alkoholin väärinkäyttöön liittyy usein muita sosiaalisesti kielteisiä tekijöitä, kuten rikollisuutta ja irtolaisuutta.

Alkoholin käytön ja rikollisuuden suhdetta voidaan tutkia useammalta eri kannalta. Tässä on tarkoituksena selvittää alkoholin väärinkäyttäjien osuutta siveellisyysrikoksiin syyllistyneiden joukossa, riippumatta siitä, onko tutkittava ollut alkoholin vaikutuksen alaisena sen rikoksen tapahtuessa, josta tutkimuksessa on kysymys. Tutkimusaineisto on jaettu kolmeen ryhmään. Ensimmäisenä ovat väkijuomien väärinkäyttäjät, toisena muut väkijuomien käyttäjät ja kolmantena väkijuomia käyttämättömät. Väärinkäyttäjien piiri on suurempi kuin lääketieteellisesti määritellyn alkoholistin. Väärinkäyttäjäksi on tutkittava katsottu silloin, kun alkoholin käyttäminen on aiheuttanut vaikeuksia työoloissa taikka tutkittava on useasti tuomittu väkijuomarikoksista tai pidätetty juopuneena. Tiedot lienevät puutteellisia vähäisemmän väärinkäytön osalta, joten lukuja on tässä ryhmässä pidettävä vähimmäislukuina (ks. taulukko 21 s. 104).

Samanlaisuutta jakautumassa eri luokkien kesken testattaessa on tutkittavat jaettu vain kahteen ryhmään: alkoholin väärinkäyttäjien ja muihin. Tällöin on tulokseksi saatu seuraavaa:

$$\chi^2 = 28.92$$

$$f = 4$$

$$P = 0.001$$

Luokkien kesken on merkitsevä ero siinä, että vertailuluokassa E on väärinkäyttäjää runsaasti. Tulos liittyy edellä saatuihin tuloksiin, jonka

Taulukko 21. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen väkijuomien käytön perusteella.

Table 21. Distribution of the offenders by the use of spirits.

Väkijuomien käyttö Use of spirits	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Väkijuomien väärinkäyt- täjät <i>Misusers of spirits</i>	33	39.8	40	48.2	55	30.5	15	25.0	143	35.2	57	58.7
Muut väkijuomien käyt- täjät <i>Other consumers of spirits</i>	45	54.2	38	45.8	115	63.9	37	61.7	235	57.9	38	39.2
Väkijuomia käyttämättö- mät <i>Sober</i>	5	6.0	5	6.0	10	5.6	8	13.3	28	6.9	2	2.1
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

mukaan mainittuun luokkaan kuuluvat ovat myös sopeutuneet huonosti työssään ja yleensä osoittaneet elämänkulussaan luonnevikaisuuden merkkejä. Merkittävää kuitenkin on, että myös muissa luokissa alkoholin väärinkäyttäjien luku on melkoinen.

Lukuja voidaan verrata toisaalta yleiseen väestötilastoon, toisaalta arvioituun alkoholin väärinkäyttäjien määrään koko maassa. Vuoden 1950 väestölaskennan mukaan oli 15—65 vuotiaita miehiä 1 309 900. Alkoholin väärinkäyttäjien määrän arveltiin Alkoholiliikkeen myyntitarkkailun ja eräiden muiden tutkimusten nojalla nousevan noin 100 000 henkeen koko maassa, joista miesten osalle tulisi 95 000 (*Kuusi* 1952, s. 167), mikä merkitsisi 7.3. %. Tutkimusaineiston prosenttiluvut ovat jokaisessa luokassa huomattavasti korkeammat. Tosin siinä yhteiskuntaluokassa, johon tutkittavat ovat kuuluneet, alkoholin väärinkäyttäjien määrä on ehkä yleensäkin keskimääräistä korkeampi, mutta joka tapauksessa mainittu ilmiö liittyy siveellisyysrikosten tekijöistä saatuun kuvaan.

Siveellisyysrikosten tekijöistä suoritetuissa tutkimuksissa on saatu seuraavia prosenteissa esitettyjä tuloksia:

	alkoholin väärinkäyttäjää %
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 145) 38 »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syyllistynyttä nuorta rikoksentekijää	28.9
<i>Geill</i> (1906, s. 274) 74 lapsiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten tekijää	51.4
12 homoseksualistia	25.0
19 väkisinmakaamisrikosten tekijää	73.7
<i>Kinberg—Inghe—Riemer</i> (1943, s. 162) 58 tytär-incestiin syyllistynyttä	40.0
<i>Sichart</i> (1890, s. 42) 317 siveellisyysrikosten tekijää	36.3
<i>Rattenhuber</i> (1939, s. 59) 98 vaarallista siveellisyysrikosten tekijää	45.9

Nämä tutkimukset osoittavat, että siveellisyysrikoksiin syyllistyneiden alkoholismi ja alkoholin väärinkäyttö on sangen yleistä ja kohoaa säännöllisesti melkoisesti yli väestön keskitason.

Muu rikollisuus

Kysymystä siveellisyysrikosten tekijöiden syyllistymisestä muuhun rikollisuuteen on tässä tutkimuksessa tarkasteltu, jotta saataisiin selville, onko siveellisyysrikos muodostanut tutkittavien elämäntilanteessa yksinäisen ristiriidan, vai onko sopeutumattomuutta yhteiskuntaan muutenkin ilmennyt. Tutkimus voidaan suunnata tutkittavana olevaa siveellisyysrikosta edeltävään aikaan tämän rikoksen jälkeiseen aikaan. Käytännössä on ensin mainittu tutkimus helpompi, koska oikeudenkäynnin yhteydessä esitetystä tutkittavan rikosrekisteri-ilmoituksesta tai -otteesta on selvinnyt suurin osa hänen aikaisempia rikoksiaan. Pieniä sakko-rangaistuksia, jotka on rahalla suoritettu, ei tosin ole rikosrekisteriin merkitty, ja eräitä merkintöjä on määrääjän kuluttua poistettu, mutta tästä huolimatta voidaan rikosrekisteristä saada riittävän täydellinen kuva tutkittavan rikollisuudesta.

Tutkimusaineisto on tutkimusta varten jaettu ensiksi kahteen luokkaan sen mukaan, onko tutkittavan rikosrekisteri-otteeseen merkitty aikaisempia rangaistuksia vai ei. Rangaistukset on sitten jaettu alaluokkiin sen mukaan, minkä laatuista aikaisempi rikollisuus on ollut. Tällöin on käytetty seuraavaa jakoa: siveellisyysrikokset, väkivaltarikokset, omaisuusrikokset, väkijuomarikokset, muut rikokset. Väkivaltarikosten alaluokkaan on luettu vain ns. puhtaat väkivaltarikokset; ryöstö ja ryöstöntapainen varkaus ovat tulleet kuulumaan motiivinsa perusteella omaisuusrikoksiin. Väkijuomarikosten alaluokka on käsittänyt

sekä rikoslakia että muita lakeja vastaan tehtyjä rikoksia, joissa olennaisena piirteenä on ollut väkijuomasäännöstelyn rikkominen taikka joille väkijuomien väärinkäyttö on antanut pääasiallisen luonteen, kuten on asianlaita esim. moottoriajoneuvon kuljettamisessa väkijuomien vaikutuksen alaisena. Viimeiseen alaluokkaan muut rikokset kuuluvat esim. väärä vala, murhapoltto ja valtiolliset rikokset, joten alaluokka on sosiologisesti sangen heterogeeninen.

Tutkimusaineisto jakaantuu aikaisemmin rangaistuihin ja ei-rangaistuihin seuraavasti:

Luokka <i>Class</i>	Tutkittavia kaikkiaan <i>Total</i>	Rangaistuja <i>Punished</i>		Ei rangaistuja <i>Not punished</i>	
		luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%
A	83	47	56.6	36	43.4
B	83	55	66.3	28	33.7
C	180	92	51.1	88	48.9
D	60	32	53.3	28	46.7
A—D yhteensä <i>total</i>	406	226	55.7	180	44.3
E	97	74	76.3	23	23.7

Jakautumaa testattaessa saatiin seuraava tulos:

$$\chi^2 = 19.42$$

$$f = 4$$

$$P = 0.001$$

Merkitseviä eroja oli siinä, että vertailuluokassa E oli runsaasti ennen rangaistuja. Tulos vastaa aikaisemmin esitettyjä tuloksia tämän luokan rikosentekijöiden luonnevikaisuudesta, sopeutumattomuudesta työhön ja alkoholin väärinkäytöstä. Luokkien A—D välillä ei sensijaan ollut suuria eroja. Kussakin luokassa on yli puolet aikaisemmin rangaistuja, eniten luokassa B, joka muutenkin muistuttaa luokkaa E. Rangaistujen määrää on pidettävä erittäin korkeana. Merkittävää on, että myös sellaisissa tapauksissa kuin sukurutsaus- ja homoseksualismi-rikoksissa ennen rangaistujen määrä on suuri. Tutkittavana oleva rikos ei siis suurimmassa osassa tapauksia ole ollut heidän ainoa rikoksensa.

Huomattavasti mielenkiintoisempi on kuitenkin tutkimus siitä, minkä laatuista aikaisempi rikollisuus on ollut. Ennen kaikkea on tärkeätä selvittää, onko sekin ollut siveellisyysrikollisuutta vai onko tutkittavalla tilillään myös muita rikoksia. Tästä on esitetty taulukko 22.

Taulukko 22. Aikaisemmin rikoksista rangaistujen rikollisuuden jakaantuminen eri lajeihin.¹

Table 22. Distribution of the criminality of those punished previously for offences into different kinds.²

Rikollisuuden lajit Kinds of criminality	Luokka (tutkittavien kokonaismäärä) Class (total investigated).											
	A (83)		B (83)		C (180)		D (60)		A-D (406)		E (97)	
	Eri rikoksista rangaistuja Punished for different offences number											
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%
Siveellisyysrikoksia Sex offences	5	6.0	6	7.2	11	6.1	10	16.7	32	7.9	10	10.3
Väkivaltarikoksia Offences of violence	12	14.5	16	19.3	18	10.0	1	1.7	47	11.6	23	23.7
Omaisuusrikoksia Offences against property	26	31.3	37	44.6	58	32.2	23	38.3	144	35.5	47	48.5
Väkijuomarikoksia Offences against Alcoh. Beverages Act	17	20.5	19	22.9	28	15.5	9	15.0	73	18.0	24	24.7
Muita rikoksia Other offences	11	13.3	21	25.3	28	15.5	8	13.3	68	16.7	21	21.6

¹ Useamman laatuiseen rikollisuuteen syylistynyt rikoksentehtäjä on taulukossa vastaavasti merkitty kunkin lajin sarakkeeseen.

² The offender guilty of more than one kind of criminality has been entered respectively in the column of each kind on the table.

Taulukosta selviää ensinnäkin, että siveellisyysrikoksista rangaistujen osuus ei ole suuri. Merkittävin se on homoseksualisteilla, joilla tutkimuksessa todettiin myös rikosten yleisesti noudattavan samaa linjaa; heidät oli myös aikaisemmin rangaistu homoseksualismista.

Muusta rikollisuudesta voidaan todeta, että omaisuusrikokset ovat jokaisessa luokassa yleisimmät. Tämä on luonnollista, koska mainittu rikollisuuden muoto on maassamme tavallisin. Väkivaltarikollisuudessa ja väkijuomarikollisuudessa näkyy luokkien kesken eroja. Väkivaltarikollisuus on yleisintä luokassa B ja vertailuluokassa E eli samoissa luokissa, jotka tässäkin tutkimuksessa olivat tehneet väkivaltaisuuksia. Samoissa luokissa on myös väkijuomarikollisuus suurinta, joka liittyy aikaisemmin saatuihin tuloksiin näihin luokkiin kuuluvien yleisestä väkijuomien väärinkäytöstä. Mielenkiintoinen on myös luokan D erittäin pieni väkivaltarikollisuus. Ainoastaan yksi kuudestakymme-

nestä homoseksualistista oli syylistynyt aikaisemmin väkivaltarikokseen. Tulos on vain kuudesosa siitä, mitä seuraavaksi pienin luokka C osoittaa, ja sitä voidaan hyvällä syyllä pitää huomion arvoisena.

Aikaisempi vankilassa olo

Tutkimuksesta selviää, että siveellisyysrikosten tekijät ovat yleisesti syylistyneet muihinkin rikoksiin. Eräänä elämäntapaa ja aikaisemman rikollisuuden luonnetta osoittavana tekijänä voidaan pitää sitä, onko tutkittava aikaisemmin ollut muun rikoksen johdosta vankilassa rangaistusta kärsimässä. Vankilassa olo aikaisemman rikoksen johdosta selviää seuraavasta taulukosta, johon on otettu myös tiedot siitä, onko rikoksentekijä ollut vankilassa joko yli yhden vuoden tai useampia eri kertoja, niin että vankilassaolon voidaan katsoa oleellisesti liittyvän hänen elämäntapansa. Samoin on erikseen merkitty niiden tapausten lukumäärä, joissa rikoksentekijä on joutunut vankilaan jo alle 21 vuotiaana.

Taulukko 23. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen aikaisemman vankilassaolon perusteella.

Table 23. Distribution of the offenders by previous imprisonment.

Vankilassa olo <i>Imprisonment</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Ei ollut vankilassa <i>Not imprisoned</i>	57	68.7	47	56.6	120	66.7	40	66.7	264	65.0	48	49.5
Ollut vankilassa <i>Imprisoned</i>	26	31.3	36	43.4	60	33.3	20	33.3	142	35.0	49	50.5
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0
Vankilassa olleista: <i>Of those imprisoned:</i>												
Vankilassa yli vuoden <i>In prison over one year</i>	8	9.6	19	22.9	14	7.8	7	11.7	48	11.8	20	20.6
Vankilassa alle 21-vuo- tiaina <i>Under 21 years of age</i> <i>in prison</i>	4	4.8	12	14.7	6	3.3	4	6.7	26	6.4	11	11.3

Testattaessa jakautuman samanlaisuutta tehtiin seuraava kolmijako: pitkäaikaisia vankeja — muita vankeja — ei vankeja. Tulokset ovat seuraavat:

$\chi^2 = 21.05$	$f = 8$	$P = 0.01$	Merkitsevä: luokassa E runsaasti pitkäaikaisia vankeja ja niukasti ei-vankeja. Luokassa B runsaanlaisesti ja luokassa C niukasti pitkäaikaisia vankeja. <i>Significant: plenty of long-time prisoners and a few non-prisoners in the class E. Many long-time prisoners in the class B. Only a few long-time prisoners in the class C.</i>
------------------	---------	------------	---

Alle 21 vuotiaina vankilaan joutuneita on niin ikään luokassa B ja vertailuluokassa E eniten, vaikka erot muihin luokkiin verraten eivät tässä muodostukaan tilastollisesti merkitseviksi.

Vertailun vuoksi mainittakoon erään suomalaisen ja muutamien ulkomaalaisten tutkimusten tuloksia siveellisyysrikosten tekijöiden aikaisemmasta rikollisuudesta, tulokset prosenteissa esitettyinä:

	aikaisemmin rangaistuja %
<i>Erkkilä</i> (Duod. 1952, s. 1044) 344 väkisinmakaamisrikosten tekijää	37.8
<i>Kinberg—Inghe—Riemer</i> (1943, s. 98) 58 tytär-incestiin syylistynyttä	32.8
<i>Geill</i> (1906, s. 284) 116 siveellisyysrikosten tekijää	52.3
<i>v. Hentig—Viernstein</i> (1925, s. 19) 24 incest-tapausta ..	45.9
<i>Eber</i> (1937, s. 19) 100 incest-tapausta	39.0

Näidenkin tutkimusten mukaan tutkittujen aikaisempi rikollisuus on ollut melkoista. Erkkilän tutkimustulosten vertailussa on otettava huomioon, että hänen aineistonsa ei vastaa vain luokkia B ja E, vaan siihen sisältyy myös tapauksia luokasta A. Tämä selittää hänen tuloksensa melko alhaisen rangaistujen prosenttiluvun.

Uusintarikollisuus ja vanhempien sielulliset abnormiteetit tai epäsosialisuus

Kun kriminologiassa on esitetty sellaisia käsityksiä, että erityisesti uusintarikollisuus johtuisi endogenisista tekijöistä ja että mahdollisilla synnynnäisillä, kenties perityillä älyn ja luonteen poikkeavuuksilla olisi sen syntymiseen suuri osuus, on tässä yhteydessä kiinnitetty huomiota

myös rikoksenuusijoiden vanhemmissa esiintyviin sielullisiin sairauksiin ja poikkeavuuksiin sekä epäsosiaalisuuteen. Aineiston saamiseksi yhtenäisemmäksi huomioon on otettu vain ne rikokset, joista on tuomittu ehdoton vapausrangaistus. Tämän lisäksi on vertailusta jätetty pois kaikki alle 21 vuotiaat, joiden vankilaan joutuminen nuoren iän vuoksi olisi ollut vähemmän todennäköistä. Tulokset esitetään seuraavassa.

Taulukko 24. Rikoksen tapahtuessa 21 vuotta täyttäneiden 445 rikoksentekijän jakaantuminen vanhemmissa esiintyneiden sielullisten abnormiteettien tai epäsosiaalisuuden (Abn.) sekä aikaisemman vankilassa olon perusteella.

Table 24. Distribution of 445 offenders who in committing the offence were over 21 years of age on the basis of mental abnormality or asociality (Abn.) in parents and of previous imprisonment.

Abn. sekä aikaisempi vankilassa olo <i>Abn. and previous imprisonment</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Abn., vankila <i>Abn., prison</i>	9	12.2	9	12.9	10	6.1	5	9.1	33	9.1	14	17.1
Abn., ei vankilaa <i>Abn., no prison</i>	14	18.9	5	7.1	24	14.6	6	10.9	49	13.5	7	8.5
Ei Abn., vankila <i>No Abn., prison</i>	16	21.6	27	38.6	48	29.3	14	25.5	105	28.9	29	35.4
Ei Abn., ei vankilaa <i>No Abn., no prison</i>	35	47.3	29	41.4	82	50.0	30	54.5	176	48.5	32	39.0
Yhteensä <i>Total</i>	74	100.0	70	100.0	164	100.0	55	100.0	363	100.0	82	100.0

Tulokset on testattu luokittain käyttämällä jokaisessa ns. nelikenttää, josta esimerkkinä on seuraavaan otettu luokkaa A vastaava:

Luokka A

Sielullisesti sairaat tai poikkeavat tai epäsosiaaliset vanhemmat	Ollut vankilassa		Yhteensä
	Kyllä	Ei	
Kyllä	9	14	23
Ei	16	35	51
	25	49	74

Testauksen tarkoituksena on ollut selvittää, onko positiivista korrelaatiota toisaalta vanhempien sielullisten abnormiteettien tai epäsosiaalisuuden ja toisaalta aikaisemman vankilaan joutumisen välillä.

Tulokset ovat olleet seuraavat:

luokka class				
A	$\chi^2 = 0.43$	$f = 1$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Non significant
B	$\chi^2 = 1.16$	$f = 1$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Non significant
C	$\chi^2 = 0.66$	$f = 1$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Non significant
D	$\chi^2 = 0.72$	$f = 1$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Non significant
	$\chi^2 = 2.29$	$f = 1$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Non significant

Johtopäätökseksi saadaan täten, että aineiston perusteella ei ole voitu todeta mitään positiivista korrelaatiota toisaalta tutkittavien vanhemmissa esiintyneiden sielullisten abnormiteettien tai epäsosiaalisuuden, toisaalta vankilaan joutumisen yleisyyden välillä.

e) Ikäryhmitys

Tunnettua on, että iän mukainen jakaantuminen rikoksentehtäjäiden keskuudessa ei ole sama kuin keskiväestön. Tämä on todettu kaikissa kriminologian yleisesityksissä (esim. *Hurwitz* 1948, ss. 261—269; *Erikson* 1939, ss. 78—79; *Seelig* 1951, ss. 185—186; *Aschaffenburg* 1903, ss. 112—127; *Sutherland* 1955, ss. 107—111; *Mezger* 1951, ss. 114—130). Rikollisuustilaston perusteella tehtyjen tutkimusten tulokset ovat osoittaneet eri maissa sangen yhdenmukaisiksi.

Suomalaisten tutkimuksien (*Verkko* 1933, ss. 69—75 ja 87—95; *Kaila* 1950 I, ss. 86—89) rajaksi otettu syyntakeisuusraja, 15 vuoden ikä on sosiologisesti katsoen keinotekoinen, sillä todellisuudessa jo tätä ikää nuoremmat tekevät lainvastaisia tekoja, varsinkin omaisuusrikoksia, joskaan eivät niistä syyntakeettomuutensa vuoksi tule tuomituiksi rangaistuksiin. Rikollisuuden nousu on 15 ikävuoden jälkeen jyrkkä varsinkin miesten osalta ja rikollisuus korkeimmillaan 20—25 vuotiailla. Tämän jälkeen seuraa laskusuunta, joka on havaittavissa molempien sukupuolten rikollisuudessa, vaikka lasku on miehillä nopeampaa ja tasaisempaa. Ikäjaottelun muoto ei eri aikoinakaan sanottavasti muutu. Tuomioistuintilasto osoittaa, että kaikista vapausrangaistuksiin tuomituista oli vuosina 1948—1952 15—20 vuotiaita 16.2 %; 21—29 vuotiaita 36.6 % ja 30—39 vuotiaita 25.7 %. Yli 40 vuotiaat muodostivat täten vain 21.5 % kaikista tuomituista (*Oikeustilasto* 89 B, s. 21, taulukko 19).

Erikoistutkimuksissa on tarkasteltu iän merkitystä rikollisuuden eri lajeissa. Tällaisia tutkimuksia on tehty siveellisyyserikostenkin jakaantumisesta.

Tutkimusaineistossa on ikäluokkien mukainen jaoittelu suoritettu seuraavalla tavalla: 15—17 vuotiaat ja 18—20 vuotiaat on luettu kummatkin omaksi alaluokakseen, jotka yhdistämällä saadaan nuorten rikoksenteekijöiden kokonaisluokka. Tämän jälkeen on käytetty kymmenvuotisjaoitusta, jotta luokat eivät muodostuisi häiritsevän pieniksi (21—30 vuotiaat jne.). Ikä on laskettu tutkittavana olevan rikoksen tapahtumishetken mukaan. Kysymyksen ollessa pitkitetystä rikoksesta tai useammasta rikoksesta on määräävänä ollut rikoksen alkamisaika tai ensimmäisen rikoksen tapahtumisaika. Luokkiin kuuluvia muutamia siveellisyyserikosten uusijoita ei tässä ole laskettu erikseen. Heidän lukumääränsä saattaa jossakin määrin vaikuttaa ikäjaoitukseen luokissa D ja E, joissa heitä on ollut yli 10 %.

Taulukko 25. Tutkittavien rikoksenteekijöiden ikäryhmitys rikoksen tapahtuessa ja 15 vuotta täyttäneen miespuolisen väestön jakaantuminen vastaaviin ikäryhmiin vuoden 1950 väestölaskennan mukaan.

Table 25. Age grouping of the offenders at the time of the crime and the distribution of the male population over 15 years into respective age groups acc. to the census in 1950.

Ikä Age	Luokka Class										15 vuotta täyt- tänyt miespuo- linen väestö ¹			
	A		B		C		D		A-D		E		Male popula- tion over 15 years ²	
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%
15—17 v. y.	4	4.8	5	6.0	5	2.8	3	5.0	17	4.2	3	3.1	93 501	7.1
18—20 v. y.	5	6.0	8	9.6	11	6.1	2	3.4	26	6.4	12	12.4	98 699	7.5
21—30 v. y.	10	12.0	24	29.0	35	19.5	12	20.0	81	20.0	60	61.8	307 350	23.5
31—40 v. y.	24	29.0	17	20.5	33	18.3	15	25.0	89	21.9	17	17.5	259 019	19.8
41—50 v. y.	33	39.8	15	18.1	54	30.0	14	23.3	116	28.6	3	3.1	244 784	18.7
51—60 v. y.	5	6.0	10	12.0	32	17.8	11	18.3	58	14.3	2	2.1	159 661	12.2
61—70 v. y.	2	2.4	3	3.6	6	3.3	3	5.0	14	3.4	—	—	146 898	11.2
yli 70 v. y.	—	—	1	1.2	4	2.2	—	—	5	1.2	—	—		
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0	1 309 912	100.0

¹ Vuoden 1950 väestölaskennan tuloksia. Tilastollisen päätoimiston monisteita.

² Results of the census in 1950, reproduced copies from the Central Statistical Office.

Luokkia on testaamalla verrattu väestölaskennan 15 vuotta täyttäneiden miesten jakaantumiseen. Tällöin on alle 21 vuotiaat otettu yhdeksi ryhmäksi. Muuten on noudatettu edellä selostettua ikäjaotusta. Tulokset ovat olleet seuraavat:

luokka				
A	$\chi^2 = 20.73$	$f = 4$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: 21—30 vuotiaita vähän, 41—60 vuotiaita paljon Significant: a few 21—30 years old, many 41—60 years old
B	$\chi^2 = 4.14$	$f = 4$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Not significant
C	$\chi^2 = 27.29$	$f = 4$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: 41—60 vuotiaita paljon Significant: many 41—60 years old
D	$\chi^2 = 7.08$	$f = 4$	$P = 0.1$	Ei merkitsevä Not significant
E	$\chi^2 = 92.62$	$f = 4$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: 21—30 vuotiaita paljon, 41 vuotta täyttäneitä vähän Significant: many 21—30 years old, a few over 41 years old
Kaikki Total	$\chi^2 = 36.81$	$f = 4$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: 21—30 vuotiaita paljon, 61 vuotta täyttäneitä vähän Significant: many 21—30 years old, a few over 61 years old

Luokat poikkeavat yleensä siinä määrin toisistaan, että niiden tutkiminen erikseen on aiheellista. Samalla niitä verrataan eräiden muiden kriminologisten tutkimusten tuloksiin.

Luokkaa A tarkasteltaessa kiinnittää huomiota ennen kaikkea 41—60 vuotiaiden osuus, joka on yli 40 % kaikista. Jos tästä luokasta erotetaan erikseen sisarta kohtaan tehtyjen rikosten tekijät, jotka kuuluvat nuorimpiin ikäluokkiin, tulee mainittu 41—60 vuotiaiden osuus vieläkin selvennäksi; se on silloin lähes puolet kaikista. Ulkomaalaisista incest-tutkimuksista mainittakoon tässä *Sondén*'in tutkimus (Acta 1936, s. 395), jonka mukaan 36—44 vuotiaita oli aineistosta noin puolet. *Kinberg-Inghe-Riemer*'in (1943, s. 114) aineistossa keskiarvoksi saatu ikä oli tytär-incestissä 43 vuotta; kolmeneljänneestä aineistosta oli 30—50 vuotiaita ja lukuisimmin edustettuina olivat 35—44 vuotiaat, jotka yksinään muodostivat noin 43 %. *Eber*'in tutkimuksessa (1937, s. 14) oli 100 incest-tapauksesta yli puolet 41—50 vuotiaiden tekemiä.

Tutkimukset osoittavat siis, että oman perheen lapsiin kohdistuvista heteroseksuaalisista rikoksista huomattava osa on keski-ikäisten miesten tekemiä. Ilmiö on osaksi ymmärrettävissä siten, että juuri tämän

ikäisillä miehillä on tyttäriä, joihin heillä on mahdollisuus rikoksiaan kohdistaa. Kuten myöhemmin tullaan osoittamaan, on näet incest-rikosten uhreiksi joutuneiden tyttöjen ikä useimmissa tapauksissa 12—14 vuotta.

Luokille B ja D on oleellista aineiston melko tasainen jakaantuminen. Sensijaan luokassa C on 41—60 vuotiaiden osuus tilastollisesti merkitsevällä tavalla muita ikäryhmiä korkeampi. Luokassa on siis keski-ikäisten miesten määrä huomattavan suuri, mistä mainitaan ulkomaisissakin tutkimuksissa (mm. *Guttmacher* 1951, s. 77; *de Maire, Hurwitz*'in mukaan 1948, s. 269). 50-vuotiaiden miesten lukuisuuteen voi vaikuttaa miesten tähän ikään sattuva klimakterium-kausi. Seniliteetin merkitys kriminogenisena tekijänä ei tutkimusaineiston perusteella sen sijaan ole niin suuri kuin on otaksuttu (vrt. edellä siv. 77). Seniliteettiä voidaan tosin todeta jo alle 60-vuotiaissakin, koska vanheneminen ja sen eri oireet ovat yksityistapauksessa varsin erilaiset.

Vertailuluokassa E rikollisuus on keskittynyt 21—30 vuotiaiden osalle, joita aineistossa on yli 60 %. Samoihin tuloksiin on tultu useissa muissa tutkimuksissa (*Kaila* 1950 I, s. 103; *Erkkilä* Duod. 1952, s. 1039; *Geill* 1906, s. 285; *Guttmacher* 1951, s. 77). Aikuisiin kohdistuvat väkisinmakaamisrikokset näyttävät kokonaan loppuvan 40 vuoden iässä. Niissä ulkomaalaisissa tutkimuksissa, joissa väkisinmakaamisrikosten tekijäin ikäjaotteluun nähden on tultu toisiin tuloksiin, on tavallisesti otettu lukuun myös lapsia kohtaan tehdyt väkisinmakaamisrikokset, joita tapahtuu vanhempienkin tekeminä (näin esim. amerikkalaisissa tilastoissa, joissa nämä rikokset ovat yhtenä ryhmänä). Aikuisiin kohdistuneiden väkisinmakaamisrikosten keskittyminen 21—30 vuotiaisiin voinee saada selityksensä nuorison alkoholin käytöstä, liikkuvuudesta ja kuljeskelusta, yleensä vakiintumattomuudesta. Samoihin ikäluokkiin liittyvät myös pahoinpitelyt ja tappelut.

f) Siviilisäätö

Tutkimukseen on otettu tietoja tutkittavien siviilisäädystä rikoksen tapahtuessa ja verrattu niitä väestötilaston tietoihin. Taulukossa 26 esitetään erikseen kustakin ryhmästä naimattomat, naimisissa olevat, lesket ja eronneet.

Taulukko 26. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen siviilisäädyn perusteella tutkittavana olevan rikoksen tapahtuessa sekä 15 vuotta täyttäneen miespuolisen väestön siviilisäätö vuoden 1950 väestötilaston mukaan.

Table 26. Distribution of the offenders by marital status at the time of the crime and the marital status of the male population over 15 years acc. to the census in 1950.

Siviilisäätö <i>Marital status</i>	Luokka <i>Class</i>												15 vuotta täyt- tänyt miespuo- linen väestö ¹ <i>Male popula- tion over 15 years ²</i>	
	A		B		C		D		A-D		E		luku <i>number</i>	%
	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%		
Naimattomia <i>Single</i>	18	21.7	36	43.4	65	36.1	39	65.0	158	38.9	33	34.1	455 089	34.7
Naimisissa olevia .. <i>Married</i>	53	63.9	34	41.0	91	50.6	18	30.0	196	48.3	57	58.7	794 049	60.6
Leskiä <i>Widowed</i>	5	6.0	4	4.8	8	4.4	—	—	17	4.2	—	—	60 774	4.7
Eronneita <i>Divorced</i>	7	8.4	9	10.8	16	8.9	3	5.0	35	8.6	7	7.2		
Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0	1 309 912	100.0

¹ STV 1954, taulukko 18, siv. 28.

² Statistical Yearbook of Finland 1954, table 18, page 28.

Tuloksia testattaessa väestötilastoon vertaamiseksi on jouduttu yhdistämään naimattomat, lesket ja eronneet liian pienten ryhmien välttämiseksi sekä vertaamaan näitä naimisissa oleviin. Tulokset ovat seuraavat:

luokka class					
A	$\chi^2 = 0.36$	f = 1	P = 0.1	Ei merkitsevä Not significant	
B	$\chi^2 = 13.41$	f = 1	P = 0.0005	Merkitsevä: naimisissaolevia vähän Significant: few married	
C	$\chi^2 = 7.62$	f = 1	P = 0.01	Merkitsevä: naimisissaolevia melko vähän Significant: married rather few	
D	$\chi^2 = 23.65$	f = 1	P = 0.0005	Merkitsevä: naimisissaolevia vähän Significant: few married	
E	$\chi^2 = 0.14$	f = 1	P = 0.1	Ei merkitsevä Not significant	
Kaikki Total	$\chi^2 = 22.34$	f = 1	P = 0.0005	Merkitsevä: naimisissaolevia vähän Significant: few married	

Tulokset osoittavat, että luokissa yhteensä on vähemmän naimisissa olevia kuin väestössä keskimäärin. Luokkia erikseen tarkasteltaessa herättää huomiota se, että luokassa A ei erotus tässä suhteessa ole merkitsevä. Incest-rikoksia tekevät siis suhteellisesti yhtä yleisesti naimattomat, avioliitossa olevat, lesket ja eronneet. Naimattomia edustavat tässä luokassa sisariin kohdistuneiden rikosten tekijät. Muut kohdistavat rikoksensa tyttäriinsä, ottotyttäriinsä tai kasvatteihinsa.

Luokissa B, C ja D on avioliitossa olevia vähän. Erikoisesti on näin asianlaita luokan D osalta, josta vain 30.0 % on ollut naimisissa siitä huolimatta, että luokka ei edusta erityisen nuoria ikäluokkia. On ilmeistä, että tutkittavien tiedostettu tai tiedostamaton abnormiteetti on vähentänyt heidän haluaan solmia avioliitto.

Luokan E osalta kiinnittää huomiota se, että huolimatta tutkittavien nuoruudesta heidän joukossaan ei ole keskimääräistä vähemmän avioliitossa olevia. Ehkä avioliitot on solmittu olosuhteiden pakosta tai ajattelemattomuudesta ennen kuin asianomainen on ollut kypsä vakiintumaan.

Eronneiden määrä olisi tullut huomattavasti suuremmaksi, jos se olisi laskettu kastroimisasian käsittelyn ajankohtaa silmällä pitäen. Tutkimuksessa on käytetty rikoksen tapahtumisen ajankohtaa. Mutta eronneiden osuus ylittäisi tänäkin ajankohtana ilmeisesti väestötilaston suhteellisen määrän, jos tämä voitaisiin erikseen laskea. Se on ollut melkoinen myös ulkomaalaisten tutkimusten mukaan, joita tosin ei voida suoraan verrata suomalaisiin (*Rattenhuber* 1939, s. 70; *Study of Sex Offences* 1930—39, *Journ. of Crim. Law and Criminol.* 1943—1944, s. 325). Lisäksi on huomattava, että aineistossa on useita sellaisia tutkittavia, jotka eivät vuosikausiin ole asuneet yhdessä aviopuolisonsa kanssa esim. vankilaan tai muuhun laitokseen joutumisen tai eri paikkakunnalla olevan työpaikan johdosta. Syyistä tai toisesta ei avioeroa silti ole haettu.

Kirjallisuudessa on useita mainintoja siitä, että avioelämän ristiriidat ovat vaikuttaneet siveellisyysrikosten syntymiseen (*Kinberg-Inghe-Riemer* 1943, ss. 101—103; *Koch* 1940, s. 90; *Eber* 1937, ss. 53—55). Eriytyisesti on kiinnitetty huomiota incest-rikoksiin, joissa on otaksuttu haettavan korvausta epätydyttävälle avioelämälle tarttumalla ensimmäiseen ja helpoimpaan tilaisuuteen. Tietojen saaminen tutkittavien avioliitoista vaatisi tietenkin perusteellista tutkimusta. Tosin eräissä tapauksissa voidaan oikeuden pöytäkirjoista saada tilanteesta melko hyvä kuva, mutta toisissa tapauksissa miltei kaikki tiedot puuttuvat.

Eräs tapa saada valaistusta asiaan on ollut tutkittavien omien mielipiteiden tiedusteleminen. Tämä on tehty haastattelututkimuksessa, jota selostetaan myöhemmin (ks. siv. 136—143).

g) Kotipaikkakunnan luonne

Rikollisuuden taustan selvittämiseen kuuluu rikoksentekijöiden kotipaikkakunnan tarkasteleminen. Ero maaseutumaisen ja kaupunkimaisen ympäristön välillä on tällöin tärkein ja selväpiirteisin. Tosin on tämä ero viime vuosikymmeninä meidänkin maassamme sosiologisilta piirteiltään huomattavasti vähentynyt liikenteen lisääntyessä ja elämäntapojen samastuessa eri asutusalueilla. Mutta silti on kaupunkimaisessa ja maaseutumaisessa ympäristössä edelleen oleellisia eroja.

Taulukko 27. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen kotipaikan luonteen perusteella rikoksen tapahtumisaikana sekä 15 vuotta täyttäneen miespuolisen väestön vastaava jakaantuminen vuoden 1950 väestölaskennan mukaan.

Table 27. Distribution of the offenders by the nature of the domicile at the time of the offence and the corresponding distribution of the male population over 15 years acc. to the census in 1950.

Kotipaikka Domicile	Luokka Class										15 vuotta täyt- tänyt miespuo- linen väestö ¹			
	A		B		C		D		A-D		E		Male popula- tion over 15 years ²	
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%
Maaseutu Rural district	57	68.7	46	55.4	112	62.3	32	53.3	247	60.8	46	47.4	898 664	68.6
Kaupunki tai kaup- pala City or small town	26	31.3	37	44.6	68	37.7	28	46.7	159	39.2	51	52.6	411 248	31.4
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0	1 309 912	100.0
Helsinki	8	9.6	10	12.0	28	15.6	18	30.0	64	15.8	23	23.7	116 044 ³	8.9

¹ STV 1954 taulukko 18, siv. 29.

² Statistical Yearbook of Finland 1954, table 18, page 29.

³ { Helsingin kaup. tilastoll. vuosikirja 1955, taulukko 32.
Statistical Yearbook of the City of Helsinki 1955, table 32.

Tutkimuksessa on kerätty tietoja rikoksentekijöiden kotipaikkakunnista rikoksen tapahtumisaikana. Kotipaikkakunnaksi on luettu rikoksentekijän tosiasiallinen asuinpaikka siitä riippumatta, missä hänet on henkikirjoitettu. Kun kotipaikkakunnan maaseutumaisuus tai kaupunkimaisuus olisi edellyttänyt tarkkoja tietoja eri paikkakuntien olosuhteista ja lisäksi vaikeuttanut vertailuja yleisiin tilastoihin, käytettiin jakoa toisaalta kaupungeihin ja kauppaloihin, toisaalta maaseutuun. Helsingin osuus on vielä laskettu erikseen.

Vertailuaineistona on jälleen käytetty vuoden 1950 väestölaskennan tuloksia. Mainittu vuosi edustaa aineiston jakaantumisen kannalta keskilukua, ja lisäksi on kotipaikka suhteellisen pysyvä ominaisuus, kun on kysymys rauhanomaisista olosuhteista.

Tuloksia on testaamalla verrattu 15 vuotta täyttäneen miespuolisen väestön jakaantumiseen. Tutkimusaineisto on tällöin jaettu kahteen ryhmään: toisaalta maaseudulta, toisaalta kaupungeista tai kauppaloista kotoisin oleviin. Helsingiläisten osuus on vielä laskettu erikseen. Tulokset ovat seuraavat:

luokka				
A	$\chi^2 = 0.08$	$f = 2$	$P = 0.1$	Ei merkitsevää <i>Not significant</i>
B	$\chi^2 = 6.69$	$f = 2$	$P = 0.05$	Merkitsevää: kaupungit ja kauppalat melko runsaasti edustettuja <i>Significant: cities and small towns rather plentifully represented</i>
C	$\chi^2 = 10.08$	$f = 2$	$P = 0.01$	Merkitsevää: Helsinki runsaasti edustettu <i>Significant: Helsinki plentifully represented</i>
D	$\chi^2 = 33.39$	$f = 2$	$P = 0.001$	Merkitsevää: Helsinki runsaasti edustettu <i>Significant: Helsinki plentifully represented</i>
E	$\chi^2 = 32.13$	$f = 2$	$P = 0.001$	Merkitsevää: Helsinki runsaasti edustettu <i>Significant: Helsinki plentifully represented</i>
Kaikki Total	$\chi^2 = 48.75$	$f = 2$	$P = 0.001$	Merkitsevää: Helsinki runsaasti edustettu <i>Significant: Helsinki plentifully represented</i>

Mielenkiintoinen on ensiksikin tieto siitä, että luokan A rikoksentekijät jakaantuvat kotipaikkakuntansa puolesta samoin kuin väestö keskimäärin. Luokassa B on kaupungeista ja kauppaloista kotoisin olevien osuus suuri. Luokissa C—E, samoin kuin aineistossa kokonaisuus-

nessaan on helsinkiläisten osuus huomattava. Erityisen silmiinpistävä on pääkaupunkilaisten osuus homoseksualistien luokassa, jossa se edustaa lähes kolmasosaa (30.0 %), kun taas 15 vuotta täyttäneiden miespuolisten helsinkiläisten osuus koko maan väestöstä on vain 8.9 %. Selityksenä voi olla se, että homoseksualistit tuntevat abnormisuutensa vuoksi tarvetta siirtyä pienemmistä asutuskeskuksista ja maaseudulta Helsinkiin, jossa heidän poikkeavuutensa herättää vähemmän huomiota, taikka se, että mainittu poikkeava käyttäytymismuoto syntyy ja kehittyy erityisen yleisesti pääkaupungin olosuhteissa.

Melkoinen on myös helsinkiläisten osuus vertailuluokassa E, jossa lähes neljäsosa on helsinkiläisten tekemiä rikoksia. Tätä seikkaa ei tuo esille *Erkkilän* tutkimus (Duod. 1952 s. 1040), jonka mukaan vain 9.6 % on ollut helsinkiläisiä. Tämä johtunee jälleen siitä, että tutkimuksessa käytetty aineisto ei vastaa luokkaa E, vaan pikemminkin luokkia A, B ja E yhteensä.

2. Tekotilanne

Lapsiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten taustatekijöinä on edellä tutkittu rikoksentekijöiden yksilöllisiä ominaisuuksia sekä heidän elämäntietänsä ja ympäristönsä. Täten on pyritty selvittämään niitä välillisiä, pitemmän aikaa vaikuttaneita tekijöitä, jotka ovat saattaneet esittää osuutta rikollisuuden syntymisessä. Rikokseen kuuluvat kuitenkin myös aktuaaliset, välittömät syyt (*Kaila* 1950 II, s. 76; *Hurwitz* 1948, s. 357; *Seelig* 1951, s. 156). Sellaisia ovat rikoksen tapahtuessa tai sitä edeltävänä aikana vallinneet olosuhteet, jotka muodostavat ns. teko-tilanteen (tansk. »den kriminelle situation», saks. »die kriminogene Tatumwelt»). Välittömiin tekijöihin voidaan lukea subjektiivisina tekijöinä rikoksentekijän mielialat ja motiivit.

Rikostilanne on usein joutunut kriminologiassa erityisen tutkimuksen kohteeksi, mikä luonnollisimmin on voinut tapahtua tutkimalla määrättyä rikollisuuslajia ja siihen kuuluvia tyypillisiä tilanteita. Tällaisia tutkimuksia on tehty siveellisyysrikostenkin alalta (*Hess* 1934; *Eber* 1937). Useissa muissakin siveellisyysrikoksia koskevissa tutkimuksissa on teko-tilanne saanut erityisen huomion osakseen, kuten esim. *Erkkilän*

tutkimuksessa väkisinmakaamisrikoksista (1952) ja *Kinberg-Inghe-Riemer*'in incest-tutkimuksessa (1943).

Monet tekotilanteeseen liittyvät seikat edellyttäisivät tapausten yksityiskohtaista tuntemista. Eräät voidaan kuitenkin saada selville poliisi-kuulustelu- ja oikeudenkäyntiasiakirjoista. Tämä koskee vain objektiivisia seikkoja. Subjektiiivisten seikkojen, ns. sisäisen tekotilanteen selvittäminen vaatisi perusteellista psykologista tutkimusta. Siihen ei ole voitu puuttua tässä yhteydessä, lukuunottamatta eräitä haastattelututkimuksen avulla selvitettyjä seikkoja, joista tulee puhe myöhemmin.

a) Tekopaikka

Aikaisemmin on kosketeltu kysymystä rikoksenteekijöiden kotipaikan luonteesta. Rikollisuuden alueellista jakaantumista voidaan kuitenkin tarkastella myös rikoksen tapahtumapaikan perusteella. Tätä kriminologian osaa on kutsuttu kriminaaligeografiaksi. Usein on siinä erityisesti kiinnitetty huomiota tapahtumapaikan maaseutumaisuuteen tai kaupunkimaisuuteen. Rikollisuuden »ekologiaa» on valaistu milloin koko rikollisuuden, milloin sen määrättyjen lajien kannalta. Tutkimuksia, jotka soveltuvat erittäin hyvin rikollisuustilastollisella metodilla tehtäväksi, on suoritettu kaikissa maissa (ks. niistä esim. *Mezger* 1951, s. 204; *Seelig* 1951, s. 174). Tulokset ovat yleensä osoittaneet, että rikollisuus kokonaisuudessaan on suhteellisesti yleisempää kaupunkimaisilla alueilla. Määrättyihin rajoihin saakka näyttää asutuskeskuksen kasvu lisäävän myös rikollisuuden yleisyyttä väkilukuun verraten. Tämä ei enää kuitenkaan pidä paikkaansa suurissa kaupungeissa (*Sutherland* 1955, s. 154). Mitä taas tulee rikollisuuden eri lajeihin, eräät niistä ovat tyypillisiä maaseutumaiselle, toiset kaupunkimaiselle ympäristölle.

Seuraavassa on tarkoitus tutkia siveellisyyksirikosten jakaantumista maaseutumaisen ja kaupunkimaisen ympäristön kesken. Aineisto on tämän vuoksi jaettu maaseudulla tapahtuneisiin toisaalta ja kaupungeissa ja kauppaloissa tapahtuneisiin toisaalta. On myös tarkasteltu, onko rikoksenteekijä tehnyt rikoksensa kotipaikkakunnallaan vai vieraalla paikkakunnalla. Samoin on tutkittu, missä määrin rikokset ovat tapahtuneet rikoksenteekijän kotona, missä määrin muualla.

Taulukko 28. Tutkittujen siveellisyysrikosten jakaantuminen tapahtumapaikan luonteen perusteella.

Table 28. Ecological distribution of the sex offences.

Rikoksen tapah- tumapaikka <i>Place where the offence has been committed</i>	Luokka <i>Class</i>												
	A		B		C		D		A-D		E		
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		
	<i>luku</i>	<i>%</i>	<i>luku</i>	<i>%</i>	<i>luku</i>	<i>%</i>	<i>luku</i>	<i>%</i>	<i>luku</i>	<i>%</i>	<i>luku</i>	<i>%</i>	
Maaseutu <i>Rural district</i>	58	69.9	55	66.3	120	66.7	34	56.7	267	65.8	49	50.5	
Kaupunki tai kauppala .. <i>City or small town</i>	25	30.1	28	33.7	60	33.3	26	43.3	139	34.2	48	49.5	
	Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0
Kotipaikkakunta <i>Place of residence</i>	81	97.6	74	89.2	164	91.1	50	83.3	369	90.9	71	73.2	
Muu paikkakunta <i>Other locality</i>	2	2.4	9	10.8	16	8.9	10	16.7	37	9.1	26	26.8	
	Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0
Koti <i>Home</i>	75	90.4	17	20.5	75	41.6	22	36.7	189	46.5	9	9.3	
Muu paikka <i>Other place</i>	8	9.6	66	79.5	105	58.4	38	63.3	217	53.5	88	90.7	
	Yhteensä <i>Total</i>	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Taulukon ensimmäisen osan tulokset ovat seuraavat:

$$\chi^2 = 10.66$$

$$f = 4$$

$$P = 0.05$$

Merkitsevä: luokassa A runsaasti maa-seututapauksia, luokassa E runsaasti kaupunkitapauksia.

Significant: plenty of rural cases in the class A, plenty of urban cases in the class E.

Myös kotipaikkakunnan ja muun paikkakunnan suhdetta rikosten tapahtumapaikkana on tutkittu testaamalla luokkien jakautuman samanlaisuus. Tässä on tulos seuraava:

$$\chi^2 = 29.32$$

$$f = 4$$

$$P = 0.0005$$

Merkitsevä: luokassa A on runsaasti kotipaikkakuntaa. Luokassa E on runsaasti muita paikkakuntia.

Significant: Domicile plentifully represented in the class A. Other places plentifully represented in the class E.

Tuloksista selviää siis, että incest-rikokset ovat muita lapsiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia huomattavasti yleisemmin tapahtuneet kotipaikkakunnalla. Tämä tapahtumapaikka on luokassa A ollut sääntönä. Tulos on luonnollinen eikä kaipaa enempää selittämistä.

Vertailuluokassa E on rikos tapahtunut kotipaikkakunnan ulkopuolella 26.8 %:ssa. Kysymys on näissä tapauksissa matkoilla tehdystä tilapäisrikoksesta, usein ilmeisesti sopivan tilaisuuden houkuttelemasta äkillisestä päähänpistosta. Luokkaan kuuluu sekä maaseudulta kaupungeissa että päinvastoin kaupungeista maaseudulla tilapäisesti käymässä olevia henkilöitä.

Siveellisyysrikosten jakaantumista alueittain voidaan tutkia myös rikollisuustilastojen perusteella. Tätä varten on tilastollisen päätoimiston oikeustilastollisesta osastosta saatu sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joista selviävät eräiden siveellisyysrikosten jakaantumiset vuosilta 1945—1954. Mainitun kymmenvuotiskauden aikana tapahtuneisiin rikoksiin sisältyvät tällöin kaikki ne tutkimuksen tapaukset, jotka ovat kuuluneet edellä tarkoitettujen vuosien osalle, mutta lisäksi siihen sisältyvät myös sellaiset siveellisyysrikokset, joiden osalta kastroimisesityksiä ei ole tehty tai jotka ovat jääneet asiakirjojen puutteellisuuden johdosta aineistosta pois.

Vuosina 1945—1954 yleisissä alioikeuksissa rangaistukseen johtaneiden siveellisyysrikosten tapahtumapaikka asetelmassa mainittujen rikoslajien osalta.

Offences against morality punished in General Courts of First Instance in the years 1945—1954 with regard to the types of offences mentioned and the place where the offence is committed.

Rikos (RL:n luku ja §)	Kaupunki	Maaseutu	Yhteensä
<i>Offence (Criminal Law Chapter and §)</i>	<i>Urban</i>	<i>Rural</i>	<i>Total</i>
20: 1—5	35	185	220
20: 6	24	52	76
20: 7 ¹	463	843	1306
20: 7 ²	74	185	259
20: 7 ³	77	45	122
20: 8	16	74	90
20: 9 ja 9a	4	5	9
20: 12 ¹	238	150	388
20: 12 ²	34	308	342
25: 4	136	289	425
Yhteensä <i>Total</i>	1101	2136	3237

Tarkasteltaessa edellä mainittuja tilastollisia tietoja on otettava huomioon, että kysymys ei ole ollut henkilö- vaan rikostilastosta, mistä johtuu, että saman henkilön tekemät useammat peräkkäiset rikokset on taulukkoon merkitty eri yksikköinä. Jos taas on ollut kysymys sellaisesta teosta, joka sisältää samalla kertaa kaksi tai useampia rikoksia, esim. alaikäiseen kohdistuneesta väkisinmakaamisesta, on rikos merkitty tilastoon sen mukaan, mitä on pidetty oikeuden tuomiossa ns. päärikoksena. Alaikäiseen kohdistuvat väkisinmakaamisrikokset on merkitty tällöin rikoslain 25 luv. 4 §:n eikä rikoslain 20 luv. 7 §:n kohdalle. Tämä seikka vaikeuttaa tulosten vertailua nyt käsillä olevan tutkimusaineiston tuloksiin. Seuraavassa on tämän vuoksi pyritty luokittelemaan rikollisuustilastosta saadut ylläolevat tulokset siten, että ne vastaisivat tutkimusaineistossa käytettyä jaoittelua. Luokat B ja C on kuitenkin täytynyt jättää yhteisiksi, koska tilastotiedoista eivät selviä erikseen ne tapaukset, joissa kysymys on ollut väkivalloin tehdystä, mutta ei kuitenkaan väkisinmakaamisen tunnusmerkkejä täyttävästä teosta. Luokkaa D vastaavaa luokkaa ei ole olemassa, koska alaikäisiin kohdistunut homoseksualismi on tilastossa otaksuttavasti ainakin osaksi merkitty rikoslain 20 luvun 7 §:n kohdalle; seuraavaan taulukkoon on kuitenkin merkitty mainittua luokkaa lähinnä vastaava, tilastossa rikoslain 20 luv. 12 §:n 1 momentin kohdalle merkitty luokka.

Vuosina 1945—1954 yleisissä alioikeuksissa rangaistuksiin johtaneiden siveellisyysrikosten jaoittelua käsillä olevan tutkimuksen luokkia vastaavasti sekä jako rikoksen tapahtumapaikan mukaan.

Offences against morality punished in General Courts of First Instance in the years 1945—1954, divided into types corresponding to the classes of this research, and grouped by the place, where the offence has been committed.

Rikos (RL:n luku ja §) ja sitä vastaava tai lähinnä vastaava luokka <i>Offence (Criminal Law Chapter and §) and the class corresponding or nearest corresponding to it</i>	Tapahtunut kaupungissa <i>Taken place in town</i>		Tapahtunut maaseudulla <i>Taken place in the country</i>		Yhteensä <i>Total</i>
	luku <i>number</i>	%	luku <i>number</i>	%	
RL } 20: 1—5 (luokka A) CL } (class A)	35	16.0	185	84.0	220
RL } 20: 6 ja 7 (osaksi luokka C, osaksi B CL } osaksi D) (partly class C, partly B and partly D)	638	36.0	1 125	64.0	1 763
RL } 20: 12 ¹ (lähellä luokkaa D) CL } (near class D)	238	61.3	150	38.7	388
RL } 25: 4 (osaksi luokka E, osaksi B) CL } (partly class E, partly B)	136	32.0	289	68.0	425

Verrattaessa täten saatuja tuloksia edellisessä taulukossa esitettyihin tutkimusaineiston tuloksiin voidaan todeta, että keskittyminen maaseudulle luokassa A ilmenee rikollisuustilastojen tietojen mukaan selvemmin kuin tutkimusaineistossa. Tulosta voidaan tässä kohdin myös verrata niihin tietoihin, joita väestölaskennan perusteella on saatu maaseudulla asuvien 15 vuotta täyttäneiden miespuolisten henkilöiden suhteellisesta osuudesta koko mainitun iän täyttäneeseen miespuoliseen väestöön, mikä oli lähes 70 %. Sekä edellä olevassa taulukossa että rikollisuustilaston tiedoissa kauppaloissa asuneet ovat tulleet lasketuiksi maaseudulla asuviin. Kun lisäksi tiedetään, että juuri luokkaan A kuuluvissa tapauksissa rikokset ovat tutkimusaineiston tietojen mukaan noin 98 %:ssa tutkituista tapauksista tapahtuneet rikoksentehtäjän kotipaikkakunnalla, voidaan todeta, että perheen keskuudessa tapahtuneet ns. incest-rikokset näyttävät olevan maaseudulla, kauppalat siihen mukaan luettuina, jonkin verran yleisempiä kuin kaupungeissa.

Vertailuja muiden luokkien osalta vaikeuttaa tuntuvasti rikollisuustilastosta saatavien tietojen erilainen jakoperuste. Rikoslain 20 luvun 6 ja 7 §:iä vastaavat rikokset, jotka tutkimusaineistossa ovat lähinnä vastanneet luokkia B ja C (kenties osaksi myös luokkaa D), näyttävät olevan jokseenkin yhtä yleisiä maaseudulla ja kaupungeissa, mihin tulokseen johti myös käsillä olevan tutkimusaineiston tarkastelu. Sama havainto on muuten esitetty Saksan osalta *Bader'in* tutkimuksessa (1949, s. 68).

Homoseksualismin keskittyminen kaupunkeihin on jossakin määrin näkyvissä jo käsillä olevan tutkimusaineiston luokasta D. Mutta selvempi tulos saadaan tarkastelemalla rikollisuustilastossa rikoslain 20 luv. 12 §:n 1 momentin kohdalle merkittyjä rikoksia, jotka tosin lienevät suureksi osaksi täysi-ikäisten kesken tapahtuneita. Mainituista rikoksista on näet 61.3 % tapahtunut kaupungeissa, joissa asuvien miespuolisten 15 vuotta täyttäneiden osuus on ainoastaan 30 %. Käsillä olevan tutkimuksen tuloksista (ks. taulukko 28) selviää myös, että ainakin alaikäisiin kohdistuneiden homoseksualismirikosten osalta on 83.3 % tapahtunut rikoksentehtäjän kotipaikkakunnalla, joten tässäkin tapauksessa kaupungeissa rikoksensa suorittaneet ovat myös olleet kaupungeista kotoisin. Aikaisemmin onkin voitu todeta, että kaupunkilaisten osuus on myös tutkimusaineiston tapauksista ollut 46.7 %; tällöin on helsinkiläisten osuus muodostanut 30 % kaikista tutkimusaineiston D-luokan tapauksista. Molemmista aineistoista saadut tulokset viittaavat täten samaan suuntaan. Homoseksualismi näyttää keskittyvän kaupunkeihin.

Kuten edellä mainittiin, rikollisuustilaston aineistossa väkisinmakaamisrikosten kohdalle (RL 25:4) merkityt tapaukset vastaavat lähinnä luokkaa E, mutta osaksi myös luokkaa B. Näistä rikoksista on 32 % tapahtunut kaupungeissa ja 68 % maaseudulla. Tutkimusaineiston luokasta E saatiin vastaaviksi tuloksiksi 49.5 % ja 50.5 % ja luokasta B taas 33.7 % ja 66.3 %. Rikollisuustilaston nojalla näyttää siltä, että väkisinmakaamisrikokset olisivat kaupungeissa yleisempiä kuin maaseudulla. Tosin osoittaa nyt käsillä oleva tutkimusaineisto, että noin neljäsosa näistä rikoksista tapahtuu rikoksenteikijän kotipaikkakunnan ulkopuolella (ks. taulukkoa 28), mutta toisaalta voidaan myös aikaisemmin esitetyn perusteella (ks. taulukkoa 27) todeta, että luokassa E oli yli puolet rikoksenteikijöistä kotoisin kaupungeista tai kauppaloista ja että erityisesti helsinkiläisten osuus oli merkittävän suuri. Suomalainen aineisto ei siten anna vahvistusta sille ulkomailla esitetylle käsitykselle, että väkisinmakaaminen liittyisi erityisesti maaseutumaisiin oloihin (Hurwitz 1948, s. 257; Sauer 1950, s. 224). Sensijaan on kyllä ilmeistä, että kun kaupunkien rikollisuus monien muiden rikollisuuslajien osalta on maaseudun rikollisuutta suurempi, siveellisyysrikokset muodostavat kaupungeissa pienemmän osan kokonaisrikollisuudesta kuin maaseudulla (vert. Hurwitz 1948, s. 257).

Vielä on taulukossa 28 esitetty tietoja rikoksen tapahtumisesta rikoksenteikijän kotona tai muualla. Lähempää selvitystä ei kaipaakaan tulos, joka osoittaa incest-rikosten yleiseksi tapahtumapaikaksi rikoksenteikijän kodin, koska tämä paikka on ollut tavallisesti myös rikoksen kohteeksi joutuneen koti. Myös luokassa C on rikoksenteikijän asunto ollut yleisenä tapahtumapaikkana. Kysymyksessä tällöin tavallisesti ollut alakäisten vietteleminen on lähes puolessa aineistosta tapahtunut rikoksenteikijän asunnossa, muissa tapauksissa taas yhteisellä pihamaalla, verstaissa tai muissa työpaikoissa, leikkipaikoissa tai metsässä. Toisinaan tapahtumapaikkana on ollut rikoksen uhriksi joutuneen lapsen koti, johon rikoksenteikijä on tullut jotakin asiaa toimittamaan taikka seurustelemaan lapsen vanhempien tai sisarusten kanssa.

Vertailuluokassa E on tapahtumapaikkana säännönmukaisesti ollut muu kuin rikoksenteikijän koti. Usein kysymyksessä on tällöin tietenkin ollut rikoksen kohteeksi joutuneen naisen asunto; toisinaan taas huvipaikkojen tai maantien läheiset puistot tai metsät.

Tarkemmasta tapahtumapaikkoja koskevasta tutkimuksesta mainitakoon tässä yhteydessä Hess'in tutkimus lapsiin kohdistuneista siveellisyysrikoksista (1934, s. 35), jonka mukaan 70 % tapahtui sisällä ja 30 %

ulkosalla. Muuten on jakaantuminen erilaisten tapahtumapaikkojen kesken sangen tasainen, eikä heteroseksuaalisten ja homoseksuaalisten rikosten keskenkään ole selviä eroja havaittavissa.

b) Tekoaika

Rikosten tekoaikojen jakaantuminen vuodenaikojen, kuukausien, viikonpäivien ja vuorokausien eri aikojen mukaan osoittaa monessa rikollisuuslajissa selvää ryhmittymistä määrättyihin aikoihin (ks. *Hurwitz* 1948, ss. 249—254; *Seelig* 1951, ss. 175—177). Siveellisyysrikosten osalta on useissa ulkomaisissa tutkimuksissa todettu rikollisuuden lisääntymistä keväällä ja vähenemistä jälleen syksyn tullen (esim. *Aschaffenburg* 1903, s. 14; *de Maire, Hurwitz'in* 1948, s. 250 mukaan). Tällaista »sesonkivaihtelua» todistamaan on nyt käsillä oleva tutkimusaineisto liian pieni. Lisäksi luokissa A, C ja D, joissa useimmat rikokset ovat pitkitettyjä, on ensimmäisen rikoksen tapahtumisaika usein jäänyt selvittämättä, ja tuomioistuimenkin on ollut päätöksessään pakko tyytyä tuomitsemaan rikoksentehtyjä esim. määrätyn vuoden aikana tai alkupuolella tapahtuneesta rikoksesta.

Viikonpäiväryhmitystä voidaan tutkia aineiston perusteella vain luokissa B ja E, joiden rikokset yleensä eivät ole olleet ns. pitkitettyjä rikoksia. Tilasto esitetään kaikista niistä tapauksista, joissa tekopäivä on selvillä; luokassa B oli tällaisia tapauksia 59, luokassa E taas 85. Tulokset ovat seuraavat:

	Luokka Class	Luokka Class	Yhteensä Total
	B	E	
Maanantai tai pyhän jälkeinen päivä <i>Monday or the day after a holiday</i>	10	12	22
Tiistai <i>Tuesday</i>	4	8	12
Keskiviikko <i>Wednesday</i>	3	2	5
Torstai <i>Thursday</i>	3	14	17
Perjantai <i>Friday</i>	5	10	15
Lauantai tai aattopäivä <i>Saturday or the day before a holiday</i>	15	20	35
Sunnuntai tai pyhä <i>Sunday or holiday</i>	19	19	38
	Yhteensä Total	85	144

Aineisto on tosin varsin pieni, mutta tulos osoittaa kuitenkin ryhmittymistä viikonlopun vaiheille varsinkin luokassa B, jossa lähes 60 % on tapahtunut lauantain ja sunnuntain tai muun aatto- tai pyhäpäivän aikana. Ilmiö saanee selityksensä alkoholinkäytön ja huvitilaisuuksien keskittymisestä mainittuihin viikonpäiviin. Aivan vastaava on harkitsemattoman väkivaltarikollisuuden viikonpäiväryhmitys, jonka *Verkko* (LM 1943, s. 505) on esittänyt.

Jakaantumista vuoden eri kuukausien osalle voidaan tutkia myös rikollisuustilastosta saatujen tietojen perusteella. Kysymyksessä on tosin tällöin yhteisryhmä siveellisyysrikokset, joka käsittää kaikki rikoslain 20 luvussa mainitut rikokset. Rikosten erittely osoittaa kuitenkin, että suurin osa mainituista rikoksista on alaikäisiä kohtaan tehtyjä siveellisyysrikoksia.

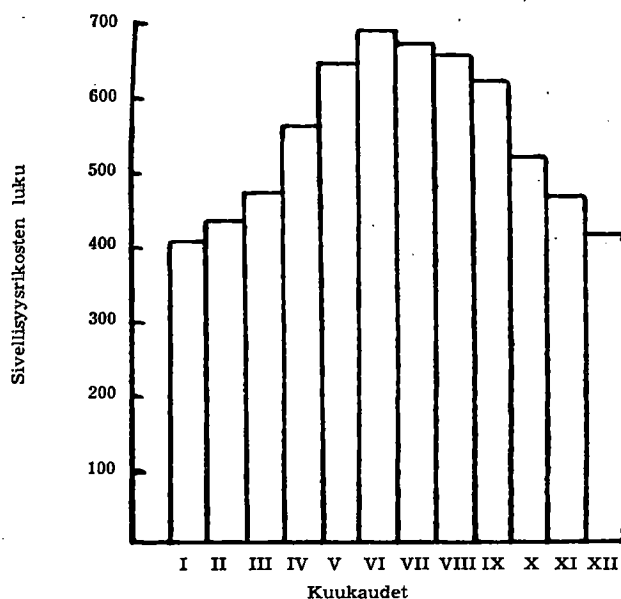
Tarkasteltaessa poliisin tietoon tulleita rikoksia eri kuukausien aikana kymmenvuotiskautena 1945—1954 siten, että mainitulta ajanjaksolta on laskettu yhteismäärät vuoden eri kuukausien ajalle, saadaan seuraava tulos:

Poliisin tietoon tulleet siveellisyysrikokset kunkin kuukauden aikana vuosina
1945—1954.

*Offences against morality known to the Police during each month in the years
1945—1954.*

Vuosi Year	Tammikuu Jan	Helmi Feb	Maaliskuu March	Huhtikuu April	Toukokuu May	Kesä June	Heinäkuu July	Elo Aug	Syysk. Sept	Loka Oct	Marras Nov	Jouluk. Dec	Yhteensä Total
1945	20	26	24	25	23	28	21	38	28	30	32	28	323
1946	24	43	47	34	29	45	47	38	58	19	28	28	440
1947	40	22	25	41	50	71	71	60	41	27	51	23	522
1948	30	29	27	56	48	62	62	54	73	53	43	65	602
1949	64	79	56	73	99	77	69	87	70	63	56	50	843
1950	46	50	46	58	117	91	69	92	89	45	57	50	810
1951	56	58	67	67	79	100	105	82	97	86	56	43	896
1952	63	54	53	65	71	70	94	89	43	67	33	35	737
1953	33	28	46	88	69	56	62	52	59	73	55	46	667
1954	33	49	84	56	62	91	75	63	62	57	58	49	739
Yhteensä Total	409	438	475	563	647	691	675	655	620	520	469	417	6579

Havainnollisen kuvan saamiseksi on edellä mainituista tuloksista piirretty pylväsdiagramma, joka osoittaa lukumäärän vaihteluja eri kuukausien aikana.

Tulokset osoittavat selvää kohoamista kevään aikana, keskittymistä kesäkuukausiin ja jyrkkää laskua syksyä ja talvea kohti. Tammikuun aikana on poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaislukumäärä siten ollut alimmillaan.

c) Ns. pitkitetyt rikokset

Tutkimusaineiston jakaantuminen sen mukaan, onko rikos ollut pitkitetty vai ei, on seuraava:

Luokka Class	Tutkittavia kaikkiaan Total investigated	Ns. pitkitettyjä rikoksia Repeated offences committed against the same victim	
		luku number	%
A	83	63	75.9
B	83	19	22.9
C	180	83	46.1
D	60	38	63.3
A—D yhteensä total	406	203	50.0
E	97	7	7.2

Tulokset on testattu eri luokkien vertaamiseksi toisiinsa. Tulokseksi on saatu tällöin seuraavaa:

$$\chi^2 = 52.02 \quad f = 3 \quad P = 0.001$$

Erot merkitseviä: pitkitettyjä rikoksia runsaasti luokassa A ja vähän luokassa B.

Differences significant: plenty of repeated offences in the class A and little in the class B.

Testi osoittaa, että luokkien kesken ilmenee melkoisia eroja. Suurin osa incest-rikoksista on ollut pitkitettyjä. Läheisissä oloissa on suhde kerran alettuaan saattanut muodostua jatkuvaksi ja voinut kestää vuosikausiakin, usein kenenkään sivullisen tietämättä. Homoseksualistiluokassa D on tilanne ollut samansuuntainen. Myös luokassa C ovat pitkitetyt rikokset olleet melko tavallisia. Suhdetta on voitu ylläpitää monin tavoin. Niinpä on pienten lahjojen antaminen ollut tavallista, ja usein on lapsi itsekkin ollut halukas jatkamaan alotettua suhdetta.

Luokassa B eivät pitkitetyt rikokset ole olleet tavallisia, mutta tässäkin luokassa on silti lähes neljäsosa ollut tämän laatuista. Alaikäinen rikoksen kohteeksi joutunut on näissä tapauksissa pakotettu uhkauksilla sietämään rikoksia. Menettely on voinut olla sangen raakaa ja siihen on toisinaan sisältynyt esim. uhkaus tappamisesta. Joskus vastarinnan murtamiseksi on riittänyt jo uhkaus siitä, että asiasta kerrotaan vanhemmille, jolloin lapsi tulee saamaan siitä ankaran rangaistuksen.

Tietoja siveellisyysrikosten pitkitetystä luonteesta voidaan saada myös eräistä ulkomaalaisista tutkimuksista. Nämä koskevat incest-rikoksia. *Kinberg-Inghe-Riemer* (1943, s. 216), jonka tutkimusaineistoon tosin sisältyy myös aikuisia, on osoittanut suhteen voineen jatkua jopa 20 vuotta. Kaikkiaan oli 58 isän ja tyttären välillä tapahtuneesta suhteesta vain 11 kestänyt alle yhden vuoden. *v. Hentig-Viernstein* (1925, s. 207) on niinkään todennut, että suhde on useimmissa incest-tapauksissa jatkunut ainakin yli vuoden. Samanlaisia ovat olleet muidenkin tutkimusten tulokset (*Eber* 1937, s. 64; *Seelig* 1951, s. 90; *Mezger* 1951, s. 56; *Kaufman-Peck-Tagiuri* 1954, s. 226).

d) Alkoholin käyttö rikoksen yhteydessä

Paitsi alkoholin väärinkäyttöä elämänkulun suuntaa osoittavana tekijänä voidaan tutkia alkoholin käytön yleisyyttä rikostilanteessa. Tutkimukset ovat osoittaneet, että tilanne on rikollisuuden eri lajien koh-

dalla tässä suhteessa varsin erilainen. Suomessa tapahtuu tutkimusten mukaan useista henki- ja pahoinpitelyrikoksista, nimittäin tapoista, kuoleman aiheuttaneista pahoinpitelyistä ja törkeistä pahoinpitelyistä suurin osa alkoholin vaikutuksen alaisena (ks. *Kaila* 1950 II, s. 78 ja tässä mainittuja *Salmialan* ja *Verkon* tutkimuksia). Rauhan rikkomiseen ja virkamiehen vastustamiseen on alkoholi niin ikään huomattavana tekijänä. Ryöstöissä on rikoksentekijä ainakin kahdessa kolmasosassa tapauksista ollut alkoholin vaikutuksen alaisena, varkauksissa sen sijaan vain neljäsosassa tapauksista. Siveellisyysrikosten ja alkoholin suhteesta on saatu erilaisia tutkimustuloksia. Eräät tutkijat ovat katsoneet, että alkoholin vaikutus ei tässä rikollisuuslajissa olisi mitenkään huomattava, toiset taas esittävät päinvastaisia tuloksia (ks. näistä *Hurwitz* 1948, s. 297). Ilmeisesti tässä esiintyy vaihteluja eri maiden olosuhteissa.

Käsillä olevassa tutkimusaineistossa on pyritty selvittämään, onko rikoksentekijä tehnyt rikoksensa tai pitkitetyissä rikoksissa ensimmäisen erän alkoholia nauttineena. Alkoholin vaikutuksen alaisena on katsottu olleen vain niiden, joista on saatu tätä osoittavia objektiivisia tietoja. Rikoksentekijän omaa ilmoitusta ei ole pidetty riittävänä, koska se on saatettu jälkeenpäin keksiä puolustustarkoituksessa.

Taulukko 30. Tutkittavien siveellisyysrikosten jakaantuminen tekotilanteessa esiintyneen väkijuomien käytön perusteella.

Table 30. *Distribution of the sex offences by the use of spirits while committing the offence.*

Väkijuomien käyttö Use of spirits	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Rikos tehty väkijuomien vaikutuksen alaisena .. Offence committed under the influence of spirits	17	20.5	41	49.4	46	25.6	6	10.0	110	27.1	73	75.2
Rikos ei ole tehty väkijuomien vaikutuksen alaisena Offence not committed under the influence of spirits	66	79.5	42	50.6	134	74.4	54	90.0	296	72.9	24	24.8
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Samanlaisuus jakautumassa on testien perusteella osoittautunut seuraavaksi:

$$\chi^2 = 105.56 \quad f = 4 \quad P = 0.0005$$

Merkitseviä eroja: luokissa A, C ja D ei-väkiuomatapauksia runsaasti, luokassa E päinvastoin.

Significant differences: plenty of non-spirits cases in the classes A, C and D, in the class E vice versa.

Tulokset osoittavat ensiksikin, että kaikissa luokissa on tapauksia, joissa rikos on tehty alkoholin vaikutuksen alaisena. Luokat ovat kuitenkin selvästi erilaisia. Luokka A sisältää tällaisia tapauksia vain 20 % ja luokka D vieläkin vähemmän, ainoastaan 10 %. Myöskään luokassa C ei alkoholin vaikutuksen alaisena tehtyjen rikosten osuus nouse kuin neljäsosaan kaikista tapauksista. Alkoholin osuutta ei täten näissä ryhmissä voida pitää erityisen suurena. Toisin on asianlaita luokassa B ja vertailuluokassa E. Edellisessä on puolet tapauksista tehty alkoholin vaikutuksen alaisena, jälkimmäisessä tämä määrä kohoaa kolmeen neljäsosaan. Kumpaankin viimeksimainittuun luokkaan kuuluvat rikokset ovat luonteeltaan väkivaltaisia, yleensä tilapäisrikoksia, jotka toisinaan on kohdistettu täysin vieraaseen henkilöön. Niissä on ilmeisesti alkoholin käytöllä ollut ainakin estoja poistava ja siten ratkaiseva osuus rikoksen syntymiseen.

Rikollisuustilastojen perusteella on niin ikään mahdollista tarkastella alkoholin käytön osuutta eräissä siveellisyysrikoksissa. Vuosilta 1945—1952 tehdyssä tilastossa (*Oikeustilasto 88 II, s. 95 ja Oikeustilasto 89 B, s. 46*) annetaan tietoja vapausrangaistuksiin tuomituista erikseen määrättyjen rikoslajien osalta, mm. alle 15-vuotiaita lapsia kohtaan tehtyjen siveellisyysrikosten (RL 20: 7¹) ja väkisinmakaamisrikosten (RL 25: 4), joista edellinen vastaa käsillä olevan aineiston luokkia C ja D, jälkimmäinen taas lähinnä luokkaa E. Olosuhteet ovat mainitun tilaston tietojen mukaan olleet seuraavat:

	RL 20: 7 ¹		RL 25: 4	
	luku	%	luku	%
	number		number	
Rikos tehty väkijuomia nauttineena	179	26.6	194	68.8
<i>Offence committed under the influence of spirits</i>				
Rikos tehty väkijuomia nauttimatta	483	71.7	77	27.3
<i>Offence committed while not under the influence of spirits</i>				
Väkijuomien käyttöä ei ole ilmoitettu	12	1.7	11	3.9
<i>Use of spirits has not been stated</i>				
Yhteensä	674	100.0	282	100.0
Total				

Tulokset osoittavat, että ainostaan neljäsosa alaikäisiin kohdistuneista siveellisyysrikoksista on tehty väkijuomia nauttineena, kun sen sijaan kaksi kolmasosaa väkisinmakaamisrikoksista on tapahtunut väkijuomia nauttineena. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin käsillä olevasta aineistosta saadut.

Muiden tutkimusten tulokset ovat seuraavat:

	Väkijuomia nauttineita %
<i>Kaila</i> (1950 II, s. 144) 38 »siveellisyysrikoksiin ja muihin rikoksiin» syylistynyttä nuorta rikoksentekijää	34.2
<i>Erkkilä</i> (1952 Duod. s. 1045) 334 väkisinmakaamisrikosten tekijää (»humalassa tai alkoholin vaikutuksen alaisia»)	42.1
<i>Kinberg—Inghe—Riemer</i> (1943, s. 164) 58 tytär-incestiin syylistynyttä (»akut rus») n.	25.0
<i>Sondén</i> (Acta 1936, s. 392) 137 incest-rikoksiin syylistynyttä n.	25.0
<i>v. Hentig—Viernstein</i> (1925, s. 214) 24 incest-tapausta n.	35.0
<i>Geill</i> (1906, s. 294) 116 siveellisyysrikosten tekijää:	
homoseksualistit n.	11.0
väkisinmakaamisrikosten tekijät n.	84.0
lapsiin kohdistuneiden heteroseksuaalisten siveellisyysrikosten tekijät n.	50.0

Tutkimusten tulokset viittaavat samaan suuntaan kuin tutkimusaineisto. Suurin on alkoholin osuus ollut väkisinmakaamisrikoksissa, pienin homoseksualismissa. Lapsiin kohdistuneiden rikosten osalta tulokset ovat riippuneet siitä, onko ryhmään luettu myös väkivaltaisesti tapahtuneet rikokset; milloin näin on tehty, ovat alkoholia nauttineiden prosenttiluvut tässäkin nousseet korkeiksi.

e) Väkivallan tai uhkauksen liittyminen rikoksiin

Tutkimusaineistoa jaoiteltaessa on eräänä jakoperusteena ollut teon väkivaltainen tai ei-väkivaltainen luonne. On kuitenkin mielenkiintoista selvittää, miten tutkimusaineisto kokonaisuudessaan jakaantuu tätä tuntomerkkiä silmällä pitäen. Tällöin on yhdistettävä ryhmät B ja C, jotka muissa paitsi juuri mainitussa suhteessa ovat samanlaisia.

Taulukko 31. Tutkittavien siveellisyysrikosten jakaantuminen sen mukaan liittyykö rikokseen väkivaltaa tai uhkausta.

Table 31. Distribution of the sex offences according to the fact if violence or threat is involved.

Väkivallan tai uhkauksen esiintyminen	A		B-C		D		A-D		E	
Occurrence of violence or threat	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number	
Rikos tehty väkivaltaisesti tai väkivaltaa uhaten ..	23	27.7	83	31.6	3	5.0	109	26.8	97	100.0
Offence committed with violence or violent threat										
Rikos tehty ilman väkivaltaa tai uhkausta	60	72.3	180	68.4	57	95.0	297	73.2	—	—
Offence committed without violence or threat										
Yhteensä	83	100.0	263	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0
Total										

Tulokset osoittavat, että oman perheen lapsiin kohdistuneissa heteroseksuaalisissa siveellisyysrikoksissa on väkivalta tai uhkaus liittynyt rikokseen yli neljäsosassa kaikista tapauksista. Tässä ryhmässä on siis suurin osa tapahtunut ilman väkivaltaa. Tekijänä on ollut alaikäiselle läheinen henkilö, hänen isänsä tai veljensä, joka saadakseen rikoksen tehdyksi on voinut vedota esim. kiintymykseen taikka auktoriteettiinsa. Joukossa on tapauksia, joissa suhdetta isän ja tyttären välillä on molemmiin puolin totuttu pitämään luonnollisena ilman että se on aiheuttanut erityisiä ristiriitoja. Vasta tyttären tultua raskaaksi tai solmittua avio- liiton tilanne on muuttunut.

Muista lapsiin kohdistuneista heteroseksuaalisista rikoksista liittyy väkivaltaa tai uhkausta lähes kolmasosaan. Rikokset ovat tällöin tavallisesti olleet tilapäisluontoisia, alkoholin käytön yhteydessä tehtyjä rikoksia, joihin ei ole liittynyt pitempää suhdetta, usein ei edes tuttavuutta rikoksen kohteeseen. Toisenlaatuisia ovat ne 68.4 %, joihin ei liity väkivaltaa eikä uhkausta. Näiden keinojen asemesta on tällöin käytetty hyväksi alaikäisen ymmärtämättömyyttä, luottamusta tai kiintymystä. Rikoksiin voi liittyä hellyyttä lasta kohtaan, jopa pysyvien suhteiden solmimista matkojen aikoina tapahtuvine kirjeenvaihtoineen ja tiheine, viikkojen ja kuukausien ajan toistuvine kohtaamisineen. Tällaisen kiintymyksen ei suinkaan ole tarvinnut olla vain yksipuolista.

Samanlaatuinen kuin luokassa C on tilanne myös homoseksualismi-luokan D osalta. Tässä tapauksessa on väkivalta tullut kysymykseen vain harvinaisissa poikkeustapauksissa. Tavallisimpia ovat joko vanhan miehen nuoria poikia kohtaan tekemät rikokset, joissa pojat eivät ainaakaan aluksi ole käsittäneet asian todellista luonnetta, taikka molemminpuolinen yhteisymmärrys, johon usein on liittynyt jatkuva pitkäaikainen suhde lujine kiintymyksineen ja toistuvine tapaamisineen. Tutkimusaineistosta onkin tässä yhteydessä voitu todeta, että rikos on noin 9/10 tapauksista ilmeisesti tapahtunut yhteisymmärryksessä sen kohteeksi joutuneen kanssa.

f) Rikoksen tekeminen yksin tai rikoskumppanin seurassa

Rikostilannetta kuvaavana seikkana on tutkimusaineistosta merkitty muistiin, onko rikoksentekijä tehnyt rikoksen yksin vai toisen rikoksentekijän kanssa. Huomioon ei tällöin ole otettu rikoksen kohteeksi joutunutta, joka esim. luokkaan A kuuluvissa tapauksissa on saattanut olla 15 vuotta täyttäneenä itsekkin rikosoikeudellisesti vastuunalainen. Rikoskumppanina on siis pidetty sellaista, joka on kohdistanut siveellisyyserikoksen samaan henkilöön samassa tilaisuudessa.

Taulukko 32. Tutkittujen siveellisyyserikosten jakaantuminen rikoksentekijän yksinään tai toisen rikoksentekijän kanssa suorittamiin rikoksiin.

Table 32. Distribution of the sex offences into offences committed by the offender alone or with some other offender.

Rikoskumppanin esiintyminen Occurrence of accomplice	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Rikos tehty yksin Offence committed alone	82	98.8	77	92.8	173	96.1	60	100.0	392	96.6	83	82.9
Rikos tehty toisen kanssa Offence committed together with some other	1	1.2	6	7.2	7	3.9	—	—	14	3.4	14	17.1
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

On luonnollista, että toisen rikoskumppanin kanssa tehdyt rikokset ovat tulleet kysymykseen vain luokissa B ja E. Näihin sisältyy eräitä kahden, jopa useammankin miehen yhdessä tekemiä väkivaltaisia rikoksia, jotka tavallisesti ovat tapahtuneet juhlatilaisuuksissa tai matkoilla alkoholin vaikutuksen alaisena. Suurin on tällaisten tekojen osuus vertailuluokassa E (17.1 %). Saman luontoiset luokan B tapaukset (7.2 %) ovat tavallisesti kohdistuneet iältään aikuiseen ja fyysillisesti täysin kehittyneeseen tyttöön, joka usein on ollut irtolaistyyppinen.

g) Rikosten kohdistuminen useaan henkilöön

Tutkimusaineiston mukaan ovat ne tapaukset, joissa tutkittavat ovat tulleet samalla kertaa oikeuden tuomittaviksi useampiin alaikäisiin kohdistuneista siveellisyysrikoksista, muodostuneet eri luokissa seuraaviksi:

Luokka Class	Tutkittavia kaikkiaan Total investigated	Useampia alaikäisiä rikosten kohteina Offences against several minors	
		luku number	%
A	83	12	14.5
B	83	11	13.3
C	180	56	31.1
D	60	31	51.7
A-D yhteensä total		110	27.1

Testauksessa on saatu seuraavat tulokset luokkien vertailusta:

$$\chi^2 = 34.45 \quad f = 3 \quad P = 0.0001$$

Merkitsevä: runsaasti useampaan kohdistuneita luokassa D, harvoja luokissa A ja B.

Significant: plenty of offences committed against several minors in the class D, only a few in the classes A and B.

Incest-rikoksissa useampaan oman perheen jäsenen kohdistuvat siveellisyysrikokset ovat tietenkin harvinaisia. Luokka B taas muodostuu tilapäisistä rikoksista, jotka yleensä eivät ole kohdistuneet muuta kuin yhteen alaikäiseen. Toisin on asianlaita luokissa C ja D, erityisesti viimeksi mainitussa. Homoseksuaalirikosten kohdistuminen yli puolessa tutkimusaineistoon kuuluvista tapauksista useampaan alaikäiseen osoittaa ilmeisesti, että tällainen piirre on mainitulle rikollisuudelle tyyppillinen.

3. Tutkittavien antamia tietoja elämänvaiheistaan ja rikostensa syistä

Asiakirja-aineiston täydennykseksi on haastattelututkimuksessa tutkittaville osoitettu eräitä kysymyksiä heidän omien mielipiteittensä ja asenteittensa selvittämiseksi. Tällä on pyritty mahdollisuuksien mukaan vähentämään tutkimuksen välillisen luonteen tuottamaa haittaa ja pääsemään selville sellaisista subjektiivisista seikoista, joita asiakirja-aineiston avulla ei voida tutkia.

Osa kysymyksistä kohdistuu tutkittavien elämänkulkuun yleensä. Aikaisemmin¹⁷ on käsitelty niitä tietoja, jotka koskevat lapsuudenai-kaista ympäristöä ja kasvatuksen tasoa. Näiden ohella on muodostettu eräitä kysymyksiä sen seikan selville saamiseksi, miten tutkittavat ovat aikuisina kyenneet liittymään ympäristöönsä. On kysytty toisaalta suhdetta aviopuolisoon, mikäli tutkittava on ollut avioliitossa, toisaalta taas suhdetta ystäviin. Tällöin on lähtökohtana ollut se psykologisissa tutkimuksissa esitetty oletamus, että siveellisyysrikollisuuteen syyllistymisen ei tarvitsisi johtua mistään nimenomaisesta seksuaalisesta abnormiteetista, vaan päatekijänä olisivat heikot henkilösuhteet. Sellainen henkilö, joka ei kykene luomaan luontevia suhteita muihin ihmisiin, vaan jää yksinäiseksi, kokee vaikeuksia myös seksuaalielämänsä alalla.

Kuten aikaisemmin jo on mainittu, kysymykset oli laadittava niin yksinkertaisiksi, että haastattelija ja haastateltava ymmärtäisivät ne oikein. On myös ollut otettava huomioon, että sellaisiin kysymyksiin, joihin vastatessaan tutkittava joutuisi kertomaan ja selostamaan vieraalle, viranomaisen asemassa olevalle henkilölle arkaluontoisia yksityisasi-oi-taan, ei tul-taisi antamaan luotettavia vastauksia. Tämän vuoksi on kysymykset täytynyt muotoilla siten, että ne eivät missään tapauksessa vaikuta tunkeilevilta.

Vastaukset, jotka on koottu taulukkoon 33, osoittavat yksinomaan tutkittavien omia käsityksiä. Kysymykset ovat koskeneet seikkoja, joi-hin sisältyy vahvaa tunnelatausta. Otaksuttavasti tutkittava ei kaikissa tapauksissa ole osannut tai halunnut antaa todellisuutta vastaavaa sel-vitystä, esim. paljastaa haastattelijalle yksinäisyyttään tai onnetonta avio-liittoaan. Tästä johtuu, että tutkimustuloksille voidaan antaa vain orien-toiva arvo.

¹⁷ Ks. siv. 64, 67 ja 68.

Taulukko 33. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen alaluokkiin erilaisten henkilösuhteiden perusteella (haastattelututkimus).

Table 33. Distribution of the offenders into subclasses according to various personal relations (interview investigation).

Henkilösuhteet <i>Personal relations</i>	Luokka <i>Class</i>											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>		<i>number</i>	
Tutkittavalla oli ystäviä <i>The investigated had friends</i>	36	72.0	34	75.6	73	82.9	27	84.4	170	79.1	45	79.0
Tutkittavalla ei ollut ystäviä <i>The investigated had no friends</i>	14	28.0	11	24.4	13	14.8	5	16.6	43	20.0	12	21.0
Ei vastannut <i>No reply</i>	—	—	—	—	2	2.3	—	—	2	0.9	—	—
Haastateltuja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0
Tutkittava oli ollut yksinäinen <i>The investigated had been lonely</i>	16	32.0	17	37.8	27	30.7	10	31.3	70	32.6	12	21.0
Tutkittava ei ollut ollut yksinäinen <i>The investigated had not been lonely</i>	34	68.0	28	62.2	60	68.2	22	68.7	144	66.9	45	79.0
Ei vastannut <i>No reply</i>	—	—	—	—	1	1.1	—	—	1	0.5	—	—
Haastateltuja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0
Tutkittava ei ollut avioliitossa <i>The investigated was not married</i>	14	28.0	27	60.0	44	50.0	23	71.9	108	50.2	38	66.7
Tutkittava oli avioliitossa <i>The investigated was married</i>	36	72.0	18	40.0	44	50.0	9	28.1	107	49.8	19	33.3
Haastateltuja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	100.0	45	100.0	88	100.0	32	100.0	215	100.0	57	100.0
Avioliitto onnellinen <i>The marriage was happy</i>	5	13.9	8	44.4	24	54.6	3	33.3	40	37.4	3	15.8
Avioliitto keskinkertainen <i>The marriage was average</i>	22	61.1	3	16.7	14	31.8	3	33.3	42	39.3	11	57.9
Avioliitto onneton <i>The marriage was unhappy</i>	8	22.2	7	38.9	6	13.6	3	33.3	24	22.4	5	26.3
Ei vastannut <i>No reply</i>	1	2.8	—	—	—	—	—	—	1	0.9	—	—
Avioliitossa olleita yht. <i>Total married</i>	36	100.0	18	100.0	44	100.0	9	100.0	107	100.0	19	100.0

Kaikissa luokissa on suurin osa ilmoittanut, että heillä on ollut ystäviä ja etteivät he ole tunteneet itseään yksinäisiksi. Kussakin luokassa jää yksinäisten osuus vain kolmasosaksi. Eroja luokkien välillä on tuskin havaittavissa.

Avioliittoa koskevissa tiedoissa on sensijaan luokkien välillä edellä olevasta taulukosta ilmeneviä eroavaisuuksia. Valitettavasti alaluokat muodostuvat kuitenkin liian pieniksi tilastollisten johtopäätösten tekemistä varten. Luokkaan A kuuluvien henkilöiden ilmoittamien »onnellisten avioliittojen» vähäisyys voidaan ehkä katsoa oireelliseksi. Tässä yhteydessä voidaan kiinnittää huomiota myös eräisiin asiakirja-aineistosta saatuihin tietoihin. Kastroimisasian yhteydessä pyydytyissä aviopuolisoiden lausunnoissa ilmoitti vain pieni osa tutkittavien vaimoista, ettei heillä ollut mitään miehensä kastroimista vastaan. Lukumäärät olivat luokittain laskettuina seuraavat.

Luokka Class	Rikoksen tapahtuessa avio- liitossa olleiden luku <i>Number of the married at the time of the offence</i>	Kastroimiseen suostuneiden aviopuolisoiden luku ja pro- sentti <i>Number and percentage of the spouses consented to castration</i>	
A	53	10	18.8
B	34	4	11.8
C	91	14	15.4
D	18	1	5.6
E	33	2	6.1
A-E yhteensä total		31	13.5

Tietoja on testattu suostumusfrekvenssin erojen selville saamiseksi luokissa A ja E. Tämä on tapahtunut ns. nelikentän käyttämisellä seuraavasti:

	A	E	Yhteensä
Aviopuoliso suostunut	10	2	12
Aviopuoliso ei suostunut	43	31	74
Yhteensä	53	33	86

On testattu, onko suostumusfrekvenssi kummassakin luokassa sama. Tässä tarkoituksessa on laskettu tarkalleen todennäköisyys, että frekvenssin ollessa samakin saataisiin sattumalta nelikenttä, jossa luokat A ja E näennäisesti poikkeavat toisistaan yhtä paljon tai enemmänkin kuin yllä. Tämä todennäköisyys on $= 0.085$, joten eroa ei voitane

[illegible]

Tutkimustuloksiin sisältyy tietenkin virhelähteiden mahdollisuuksia. Sellainen voi aiheutua mm. siitä, että tutkittavalla saattaa olla tarve korostaa tietämättömyyttään ja siten antaa haastattelijalle se käsitys, että rikos olisi johtunut ymmärtämättömyydestä. Kun haastattelut kuitenkin on suoritettu siinä vaiheessa, että sekä rangaistustuomio että kastroimista koskeva päätös ovat jo lopullisia, ei tutkittavalla pitäisi olla mitään erityisiä etuja vastaamisesta suuntaan tai toiseen.

Testaus, joka suoritettiin aineiston eri luokkien samanlaatuisuuden selvittämiseksi, antoi seuraavan tuloksen jaettaessa tutkittavat luokkiin: tiesi rangaistavuuden — muut.

$$\chi^2 = 1.22 \quad f = 4 \quad P = 0.1 \quad \begin{array}{l} \text{Ei merkitseviä eroja.} \\ \text{Not significant differences.} \end{array}$$

Luokat ovat siis rangaistusta koskevan kysymyksen osalta varsin yhtenäiset. Yleistä on ilmeisesti ollut, että tutkittavat eivät ole tienneet ankarasta rangaistuksesta. Rangaistuksesta tietoisten määrä on noin neljäsosa kussakin luokassa.

Kastroimista koskevan kysymyksen vastaukset ovat niinikään olleet yhtenäiset. Noin kolmeneljännestä ilmoittaa, ettei tiennyt tästä toimenpiteestä. Yksityistapausten tutkiminen osoittaa, että ne, jotka ovat vastanneet myöntävästi, ovat useimmissa tapauksissa (68 %) saaneet asiasta tiedon ollessaan aikaisemmin jostakin syystä vankilassa. Luokassa B, johon kuuluu melkoisesti rikoksenuusijoita, oli kastroimisen mahdollisuudesta ennakolta tienneiden osuus hieman suurempi kuin muissa ryhmissä, nimittäin 13.3 %, mutta kaikki asianomaiset henkilöt olivatkin olleet vankilassa. Mielenkiintoista on, että luokassa A vain yksi ainoa ilmoittaa tienneensä kastroimisen mahdollisuudesta.

Suhtautumista rikokseen tutkittiin myös asiakirja-aineiston perusteella, joten kävi mahdolliseksi vertailla saatuja tuloksia. Poliisitutkimintapöytäkirjoista ja oikeuden pöytäkirjoista saatiin näet tietoja rikosten tunnustamisesta. Tällaisten asiakirja-aineistosta saatujen tulosten rinnalle on seuraavassa vertailun vuoksi merkitty itsensä syyllisiksi myöntäneiden prosentuaalinen osuus kaikista haastatelluista haastattelu-tutkimuksen perusteella:

Luokka Class	Tutkittavia kaikkiaan Total inves- tigated	Tunnustanut oikeuden- käynnissä Confessed when tried		Haastateltuja kaikkiaan Total inter- viewed	Haastateltaessa myöntänyt syy- lisyytensä Admitted the guilt when interviewed	
		luku number	%		luku number	%
A	83	53	63.9	50	44	88.0
B	83	42	50.6	45	34	75.6
C	180	107	59.4	88	70	79.5
D	60	42	70.0	32	27	84,4
A-D yhteensä total	406	244	60.1	215	175	81.4
E	97	55	56.5	57	49	86.0

Erot lukujen välillä johtuvat erilaisesta ajankohdasta. Rikoksen kieltämisestä on voinut vielä oikeudenkäynnissä rikoksenteikijän mielestä olla jotakin hyötyä, jos todisteet ovat olleet heikot. Myöhemmin ei tämä seikka enää ole estänyt syyllisyyden myöntämistä.

Psykologisesti mielenkiintoisia ovat rikoksenteikijöiden omat käsitykset siitä, miksi he ovat tehneet rikoksensa. Niihin sisältyy tietenkin suureksi osaksi rationalisointeja, joissa rikoksenteikijä pyrkii uskottelemaan itselleen ja muille, kuinka hän on tehnyt rikoksen »sattumalta», »toisen viettelystä», »koska vaimo oli sairas, niin tyttö sai tulla hänen tilalleen» jne. Hyvin usein incest-rikosta alottaessa isä väittää vain »tahtoneensa koettaa, onko tyttö ollut poikien kanssa». Kirjallisuuden mukaan samanlaiset selittelyt ovat yleisiä muuallakin.

Haastattelututkimuksessa on rikoksenteikijöiltä pyydetty vastausta kysymykseen: Mikä oman käsityksenne mukaan johti teidät rikokseen? Kysymys on jätetty täysin avoimeksi ja siihen on toivottu saatavan vastaukseksi se, mikä ensimmäiseksi on tullut rikoksenteikijän mieleen hänen asiaa ajatellessaan. Tulokset esitetään seuraavassa taulukon muotoon asetettuina:

Taulukko 35. Tutkittavien rikoksentekijöiden jakaantuminen rikoksentekijöiden oman käsityksen mukaan rikokseen johtaneiden syiden perusteella (haastattelututkimus).

Table 35. Distribution of the offenders by the causes of the crime according to their own conception (interview investigation).

Rikosten syitä Causes of crimes	Luokka Class					
	A	B	C	D	A-D	E
Ilmoitetut syyt: Causes stated:						
Sairaudet tai epänormaalisuus (epänorm. seksuaaliteetti, voimakas seksuaaliteetti, mielisairaus, hermostuneisuus, vanhuus, luonteen heikkous) <i>Diseases or abnormality (abnormal sexuality, strong sexuality, insanity, nervousity, old age, weakness of character)</i>	2	3	4	4	13	1
Ujous, estot, epäonnistumisen pelko <i>Shyness, inhibitions, fear of failing</i>	1	—	—	1	2	1
Ajattelemattomuus, leikinlasku, äkillinen mielijohde <i>Thoughtlessness, joking, sudden impulse</i>	3	2	7	4	16	3
Uteliaisuus, tietämättömyys <i>Curiosity, ignorance</i>	1	—	2	1	4	1
Lapsirakkaus <i>Love of children</i>	—	—	1	1	2	—
»Synti», »paha henki» <i>»Sin», »the Evil One»</i>	1	2	—	1	4	—
Huono kasvatus <i>Bad education</i>	—	—	1	—	1	—
Onneton avioliitto (vaimon uskottomuus, kylmyys, juoppous tai sairaus) <i>Unhappy marriage (wife's unfaithfulness, frigidity, drunkenness or illness)</i>	7	5	8	1	21	1
Yksinäisyys <i>Loneliness</i>	1	—	—	1	2	—
Huono toveriseura <i>Bad company</i>	—	—	1	—	1	1
Sopiva tilaisuus (liiallinen seurustelu lasten kanssa, työ naisseurassa, ahtaat asunto-olot) <i>Suitable opportunity (excessive intercourse with children, work among women, overcrowded housing)</i>	2	—	1	—	3	3
Vietteleminen, lähentely <i>Alluring, friendly advances</i>	6	1	6	—	13	1
Rikoksen kohteen pitäminen täysikasvuiseena <i>Believing that the object of the offence was adult</i>	1	—	6	—	7	—
Alkoholi tai muut huumausaineet <i>Alcohol or other narcotics</i>	7	19	19	6	51	30

Ylirasitus <i>Overstrain</i>	1	—	—	—	1	—
»Lehtireklaamit» »Advertisements in newspapers»	—	—	1	—	1	—
Ei osaa tai halua vastata <i>Not able or willing to reply</i>	11	2	13	7	33	7
Väittää olevansa syytön <i>Claims to be unguilty</i>	6	11	18	5	40	8
Haastateltuja yhteensä <i>Interviewed total</i>	50	45	88	32	215	57

Rikoksentekijöiden oman käsityksen mukaan on alkoholin käyttö ensimmäisellä sijalla. Tämä on ollut useassa tapauksessa se laukaiseva tekijä, joka on poistanut estot ja siten ollut välittömänä syynä rikokseen. Huomion arvoinen on tämän tekijän osuus haastateltaessa luokan E edustajia, sillä 57 henkilön aineistosta 30 mainitsee tärkeimmäksi syyksi alkoholin. Sama tekijä esiintyy voimakkaasti myös luokan B tilapäisluontoisissa rikoksissa.

Onneton avioliitto on useassa tapauksessa mainittu ensisijaisena tekijänä. Sairautena tai epänormaalisuutena ovat useat kokeneet käyttäytymisensä ennen kaikkea homoseksualistiluokassa D. Eräät ovat jälkeensä pystyneet näkemään, miten heidän ujoutensa ja pelokkuutensa esti normaalin seurustelun aikuisten naisten kanssa ja siten johti heidät rikoksiin.

Rikosten motiiveista ei kuitenkaan edellä esitetyn haastattelututkimuksen tulosten erittelemine riitä antamaan selvää kuvaa. On syytä olettaa, että useat rikoksentekijät eivät ole olleet sillä henkiselä tasolla, että olisivat pystyneet tutkimaan omaa käyttäytymistään ja etsimään siihen johtavia tekijöitä. Myös uskonnollinen kääntymys on voinut täysin värittää vastauksen sisällön. Toisinaan on joillekin ulkonaisille olosuhteille voitu vastauksissa antaa korostettu arvo, vaikka niiden objektiivinen merkitys on ilmeisesti ollut vähäinen. Niinpä eräs väkisinmakaamiseen syyllistynyt ilmoitti teolleen selitykseksi sen, että hän tiesi vaimolleen ennen avioliittoa tehdyn väkivaltaa eikä voinut tätä antaa anteeksi, vaan tuli itse tehneeksi saman rikoksen erästä toista kohtaan. Myös maininnat rikoksen kohteeksi joutuneen viettelystä tai lähentelestä ovat luultavasti usein liioiteltuja.

4. Rikosten uhreja koskevia tietoja

Viime aikoina on kriminologinen tutkimus ulotettu koskemaan myös rikosten uhreja eikä vain rikosten tekijöitä. Tämä on katsottu suota-

vaksi ensinnäkin siitä käytännöllisestä syystä, että tietoja saadaan silloin sellaisissakin tapauksissa, joissa rikoksentehtijää ei pystytä löytämään, mutta uhri tunnetaan. Mutta uusi tutkimuslähde on katsottu tärkeäksi myös muista syistä. Rikosten uhrit ovat näet määrättyllä tavalla valittuja. On olemassa sellaisia yksilö- ja ympäristötekijöitä, joiden johdosta määrättyt henkilöt joutuvat rikosten kohteiksi. Samalla tavalla kuin pyritään luokittelemaan rikoksentehtijöitä rikollisuuteen vaikuttavien seikkojen selville saamiseksi, voidaan ryhtyä luokittelemaan rikosten uhreja (*v. Hentig* 1948, s. 384).

Edellä mainitun laatuksia tutkimuksia onkin kriminologiassa suoritettu varsinkin määrättyjen rikoslajien osalta. Niinpä omassa maassamme on *Verkko* tutkinut väkivaltarikollisuuden uhreja (esim. 1933, ss. 62—66). *v. Hentig* (1948, ss. 383—450) on liittänyt teokseensa kokonaisen uhreja koskevan osan, mikä kuvastuu jo teoksen nimessäkin »Rikoksen-tekijä ja hänen uhrinsa». Hän on käsitellyt erilaisia seikkoja, jotka tekevät yksilöstä rikosten alttiin uhrin, esim. nuoruutta, sairautta, vanhuutta, vajaamielisyyttä, mielenhäiriöitä ja eräitä yhteiskunnallisia olosuhteita; lisäksi hän on todennut, että useat psykologiset tekijät, esim. masennustila, voitonhalu, yksinäisyys raivaavat tietä rikoksille, eristäessään asianomaisen henkilön ympäristönsä suojasta ja vähentäessään hänen itsekritiikkiään.

On ilmeistä, että siveellisyysrikoksissakin voidaan puhua määrätystä uhrien valinnasta. Tämä ilmenee erityisen selvästi esim. väkisinmakaamisrikoksien kohdistumisesta määrättyä ikäluokkaa edustavia, määrättyssä yhteiskunnallisessa asemassa olevia ja määrättyjä elämäntapoja noudattavia naisia kohtaan.

Alaikäisiin kohdistuneita siveellisyysrikoksia tutkittaessakaan eivät uhri ja hänen olosuhteensa ole vailla merkitystä. Tällä ei suinkaan ole tarkoituksena väittää, että lapsi useimmiten toimisi yhteistoiminnassa rikoksentehtijän kanssa ja täten itse saattaisi itsensä rikoksen kohteeksi. Tällaisia tapauksia tosin esiintyy, mutta ne eivät ole enemmistönä. Epäämätöntä sen sijaan on, että määrätty ikä, muut yksilölliset ominaisuudet ja määrätynlaiset ympäristöolot joko vähentävät tai lisäävät siveellisyysrikoksen kohteeksi joutumisen vaaraa.

a. Ikäjaotus

Tutkimusaineistosta on kerätty tietoja rikosten kohteeksi joutuneiden lasten iästä. Nämä on tällöin jaettu alle 7 vuotiaisiin, 7—11 vuotiaisiin, 12—14 vuotiaisiin ja 15—16 vuotiaisiin. Jaossa on erotettu yhdeksi

ryhmäksi kouluikää nuoremmat, jotka olosuhteittensa puolesta ovat eri asemassa kuin vanhemmat lapset. Muun jaottelun on määrännyt osaksi lainsäädännön käyttämä ikäryhmitys, osaksi se, että mainittu jako psykologiseltakin kannalta näyttää olevan puolustettavissa. Jaon perusteeksi on otettu se ikä, jolloin ensimmäinen rikos tapahtui. Tiedot esim. incest-rikosten alkamisajoista saattavat tosin olla epävarmoja, joten mahdollisesti tämä on jossakin määrin vähentänyt nuorimpien ikäluokkien esiintymistä mainitussa ryhmässä.

Tietoja on kerätty kahdella eri tavalla. Ensiksi on otettu huomioon jokainen rikoksen kohteeksi joutunut lapsi erillisenä yksikkönä. Ryhmän suuruus ei tässä siis ole merkinnyt rikosentekijöiden vaan uhrien lukumäärää. Ryhmien kokoa on verrattu vuoden 1950 väestölaskennan vastaaviin tietoihin. Tiedot mainitaan erikseen tyttöjen ja poikien osalta. Tällaisena ne esitetään taulukossa 36.

Toiseksi on kerätty tietoja siitä, minkä ikäisiä lapsia kohtaan kukin rikosentekijä on kohdistanut rikoksensa. Niissä tapauksissa, joissa rikoksen kohteita on ollut useampia, on ollut mahdollista, että rikoksen uhrejakin on eri ikäryhmistä. Tämän jaon esittää taulukko 37.

Taulukko 36. Tutkittavien rikosten kohteeksi joutuneiden ikäryhmitys verrattuna koko väestön vastaavaan ikäryhmiykseen.

Table 36. Age groups of victims in comparison with the corresponding age groups of the whole population.

Ikäryhmitys Age grouping		Luokka Class										Alle 17-vuotiaat tytöt väestöläs- kennan mu- kaan ¹ Girls under 17 years acc. to the census ²	
		A		B		C		A-C		D			
		luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%		
Tytöistä aineiston mukaan Of the girls acc. to the material													
alle 7 vuotiaita		10	10.4	25	25.3	86	26.5	121	23.3	.	.	326 492	49.9
7—11 vuotiaita	..	24	25.0	37	37.4	146	44.9	207	39.8	.	.	168 320	25.7
12—14 vuotiaita	..	44	45.8	25	25.2	75	23.1	144	27.7	.	.	97 175	14.9
15—16 vuotiaita	..	18	18.8	12	12.1	18	5.5	48	9.2	.	.	61 927	9.5
Rikoksen kohteeksi jou- tunut yhteensä		96	100.0	99	100.0	325	100.0	520	100.0	.	.	653 914	100.0
Total number of victims													

(jatk.)

Pojista aineiston mukaan

Of the boys acc. to the material

Alle 17-vuotiaat
pojat väestölaskennan mukaan¹Boys under 17
years acc. to
the census²

alle 7 vuotiaita	14	10.3	341 184	50.2
under 7-years				
7—11 vuotiaita years	32	23.5	174 523	25.7
12—14 vuotiaita years	68	50.0	100 542	14.8
15—16 vuotiaita years	22	16.2	63 647	9.3
Rikoksen kohteeksi joutunut yhteensä	136	100.0	679 896	100.0
Total number of victims				

¹ Vuoden 1950 väestölaskennan tuloksia. Tilastollisen päätoimiston monisteita.² Results of the census in 1950. Reproduced copies from the Central Statistical Office.

Taulukko 37. Tutkittavina olevien rikosten kohdistuminen eri ikäluokkiin.

Table 37. Different age groups of victims.

Rikosten kohteeksi joutuneiden ikä- luokat Age groups of victims	Luokka Class									
	A		B		C		D		A-D	
	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%	luku number	%
I Kaikki tai osa alle 7 v. All or a part of victims under 7 y.	10	12.0	22	26.5	57	31.7	11	18.3	100	24.7
II Kaikki tai osa 7—11 v. All or a part of victims 7—11 y.	18	21.7	29	34.9	59	32.8	21	35.1	127	31.2
III Kaikki tai osa 12—14 v. All or a part of victims 12—14 y.	41	49.4	20	24.1	51	28.3	25	41.6	137	33.8
IV Kaikki 15—16 v. All 15—16 y.	14	16.9	12	14.5	13	7.2	3	5.0	42	10.3
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0

Tulosten testaukset vertailun tekemiseksi väestötilaston tietoihin osoittavat taulukon 36 osalta seuraavaa:

luokka
class

A	$\chi^2 = 100.39$	$f = 3$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: alle 7 vuotiaita vähän, 12 vuotta täyttäneitä runsaasti <i>Significant: under 7 years a few, over 12 years plentifully</i>
B	$\chi^2 = 25.10$	$f = 3$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: alle 7 vuotiaita vähän, sitä vanhempia runsaasti <i>Significant: under 7 years a few, over 7 years plentifully</i>
C	$\chi^2 = 102.59$	$f = 3$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: alle 7 vuotiaita vähän, 7–14 vuotiaita runsaasti <i>Significant: under 7 years a few, 7–14 years plentifully</i>
Kaikki tytöt All girls	$\chi^2 = 171.35$	$f = 3$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: alle 7 vuotiaita vähän, 7–14 vuotiaita runsaasti <i>Significant: under 7 years a few, 7–14 years plentifully</i>
D	$\chi^2 = 164.59$	$f = 3$	$P = 0.0005$	Merkitsevä: alle 7 vuotiaita vähän, 12 vuotta täyttäneitä runsaasti <i>Significant: under 7 years a few, over 12 years plentifully</i>

Taulukossa 37 on testaus voinut kohdistua vain luokkien jakautuman samanlaisuuteen. Tulokset ovat olleet seuraavat:

$\chi^2 = 33.52$	$f = 9$	$P = 0.0005.$	Merkitseviä eroja: luokassa A on ikäryhmää I vähän sekä ryhmää III runsaasti. <i>Significant differences: a little of age-group I and plenty of agegroup III in the class A.</i>
------------------	---------	---------------	---

Tuloksista voidaan päätellä, että oman perheen lapsiin kohdistuvat heteroseksuaaliset siveellisyysrikokset näyttävät keskittyvän 12 vuotta täyttäneisiin. Erityisesti 12–14 vuotiaiden ikäryhmä on tämän rikoksen kohteena. Tämä selviää kummastakin taulukosta, joiden mukaan lähes puolet rikoksista tässä ryhmässä on kohdistettu 12–14 vuotiaisiin. Samanlaisia tuloksia on saatu muissakin tutkimuksissa (*Kinberg-Inghe-Riemer* 1943, s. 114 ja 122 sekä *v. Hentig-Viernstein* 1925, s. 206). *Eber*'in tutkimuksen mukaan (1937, s. 62) taas näyttäisivät 15–16 vuotiaat olevan ensimmäisellä sijalla. *Sondén* toteaa vain, että 6–14 vuotiaat muodostavat incest-aineistosta 62 % (*Acta* 1936, s. 396).

Kaikissa muissakin luokissa ovat alle 7 vuotiaat vähemmistönä, mikä on tietenkin luonnollista ottaen huomioon sekä tämän ikäisen lapsen kehittymättömyyden että sen huolenpidon, joka häneen kohdistetaan. Neljäsosa luokkien B ja C rikoksista on taulukon 36 mukaan kuitenkin kohdistunut alle kouluikäisiin. Homoseksualismi-luokassa vastaava osuus on vain 10 %.

Luokissa B ja C on 7 vuotta täyttäneitä runsaasti. Luokassa C näyttää rikollisuus erityisesti keskittyvän 7—11 vuotiaisiin. Sama tulos on saatu Hess'in tutkimuksessa (1934, s. 41), jonka mukaan 54 % tytöistä oli 7—11 vuotiaita. Myös ruotsalaisen Nordlundin (1953, s. 561) mukaan ovat enemmistönä 5—9 vuotiaat (52 %). Todennäköisesti eräänä syynä tähän on se, että tämän ikäryhmän tytöt saavat nuorempia vapaammin liikkua koulumatkoilla ja leikkipaikoilla. Toisaalta heidän arvostelukykynsä ei vielä ole riittävän kehittynyt heidän pystyäkseen varomaan vieraita mieshenkilöitä taikka näkemään mitään sopimatonta puolitutun naapurin tai lähistöllä liikkuvan miehen heitä kohtaan osoittamassa lähentelyssä. Vielä 12—14 vuotiaitakin on luokassa C runsaasti. 15—16 vuotiaiden määrä sensijaan ei enää ole huomattava, mihin kuitenkin on vaikuttamassa se, että tämän ikäisiä kohtaan tehdyistä rikoksista ei aina ole seurannut kastointioanomuksen tekemistä.

Homoseksualismi keskittyy 12 vuotta täyttäneisiin. Vastaava tulos on saatu Hess'in tutkimuksessa (1934, s. 41), jonka mukaan 57 % oli 12—13 vuotiaita poikia. Ruotsalaisessa Rylander'in tutkimuksessa (SvJ 1947, s. 653) oli niinkään aineistosta 44 % kohdistunut 11—15 vuotiaisiin poikiin, ja Nordlund'in (1953, s. 562) tutkimuksessa oli 54 % kohdistunut 11—14 vuotiaisiin. Tulokset ovat siis samansuuntaisia.

b. Eräitä rikoksille alttiiksi saattavia ominaisuuksia ja olosuhteita

Paitsi rikoksen uhrin ikää voivat muutkin seikat olla merkityksellisiä. Määrätyt yksilölliset ominaisuudet ja määrätyt olosuhteet tekevät jonkin henkilön alttiiksi uhriksi ja jonkin tilanteen vaaralliseksi tilanteeksi (Hurwitz 1948, s. 360). Rikoksen kohteen yksilöllisistä ominaisuuksista voidaan lapsiin kohdistuneiden siveellisyysrikosten yhteydessä mainita esim. vajaamielisyys, erityisen aikainen kehittyneisyys tai luonteen poikkeavuus. Ympäristötekijöistä taas mainittakoon erikoislaatuiset olosuhteet, kuten ympäristön normaalin suojan puuttuminen. Tutkimusaineistosta on koetettu erottaa tällaiset tapaukset. Tulokset ovat ilmeisesti

vähimmäislukuja, koska asiakirjoista ilmenevät ainoastaan sellaiset ominaisuudet ja olosuhteet, jotka ovat herättäneet erityistä huomiota.

Kun luonteen poikkeavuus on asiakirjojen perusteella ollut vaikeasti arvioitavissa, ei tuloksia ole koottu. Myöskään niitä tapauksia, joissa rikos on tapahtunut erikoislaatusissa olosuhteissa, ei ole erikseen merkitty taulukon muotoon, koska asianomaisesta ryhmästä olisi muodostunut varsin hajanainen ja se olisi vaatinut useimpien tapausten erikseen selostamista. Sen sijaan on rikoksen kohteeksi joutuneen ilmeinen vajaamielisyys ollut hieman helpommin todettavissa, koska tämä seikka monessa tapauksessa on mainittu joko oikeuden pöytäkirjoissa tai lääkärin lausunnossa. Näiden kautta ilmenneet tapaukset ovat silti tietenkin vain vähimmäislukuja. Ne on esitetty seuraavassa, jossa myös on laskettu mainittujen tapausten osuus rikoksen kohteeksi joutuneiden kokonaisluvusta.

Luokka <i>Class</i>	Rikoksen kohteeksi joutuneita <i>Total number of victims</i>	Vajaamielisiä <i>Mentally defective</i> luku <i>number</i>	%
A	96	4	4.2
B	99	4	4.0
C	325	7	2.2
D	136	1	0.7
A—D yhteensä <i>total</i>	656	16	2.4
E	97	5	5.2

Kun vajaamielisyystiheudeksi naisten osalta arvioidaan 0.3 %, voitaneen edellä esitettyjä lukuja luokissa A—C ja E pitää melko korkeina. Tietojen ylimalkaisuuden vuoksi ei kuitenkaan tilastollisia johtopäätöksiä voida tehdä.

Eräissä tutkimusaineiston tapauksissa on ollut ilmeistä, että alaikäinen on itse esiintynyt aloitteen tekijänä. Tavallisesti on kysymys tällöin ollut varhain kehittyneistä tytöistä, joiden äiti tai koko perhe on viettänyt epäsosiaalista elämää. Niinpä luokkaan A kuuluu eräs tapaus, jossa asianomainen rikoksen kohteeksi joutunut alaikäinen tyttö oli vuosikausia ollut äitinsä kanssa laivoissa »ansioita hankkimassa» ja sitten joutunut, jo miltei aikuiseksi ehdittyään, myös läheisen omaisensa tekemän siveellisyysrikoksen kohteeksi. Tällaiset tapaukset osoittavat, että alaikäisiä kohtaan tehdyt siveellisyysrikokset eivät poikkeuk-

setta noudata yleistä kaavaa, jonka mukaan rikoksen tekijä on viettelijä tai pakottaja, rikoksen kohteeksi joutunut alaikäinen taas toiminut pelosta tai ymmärtämättömyydestä.

Aineistoa tutkittaessa onkin tämän johdosta näyttänyt olevan syytä kiinnittää huomiota siihen, monessako tapauksessa voidaan katsoa rikoksen uhrin olleen yhteisymmärryksessä rikoksentehtäjän kanssa. Tutkimusaineistosta saadaan seuraavat tulokset:

Luokka	Rikoksen kohteeksi joutuneet	Rikoksentehtäjän kanssa yhteis- toiminnassa olleet	
<i>Class</i>	<i>Total number of victims</i>	<i>In mutual understanding with the offender</i>	
		luku <i>number</i>	%
A	96	10	10.4
B—C	424	23	5.4
D	136	8	5.9
A—D	656	41	6.3

Testauksen tulokset ovat olleet seuraavat:

$$\chi^2 = 3.34 \quad f = 2 \quad P = 0.1 \quad \begin{array}{l} \text{Ei merkitseviä eroja} \\ \text{Not significant differences} \end{array}$$

Aineiston pienuuden vuoksi tilastollisesti merkitseviä eroja eri luokkien kesken ei siis ole havaittavissa, vaikka luokassa A onkin tendenssi suurempaan yleisyyteen.

Ulkomaaisessa kirjallisuudessa on todettu olevan melko yleistä, että lapsi itse esiintyy siveellisyysrikoksen aloitteentekijänä tai ainakin suostuu tekoon ilman että siihen tarvitaan erityistä viettelemistä, uhkaamisesta tai väkivallasta puhumattakaan (Hess 1934, s. 43; Bader 1949, s. 65; Wulffen 1910, s. 411; Sutherland Journal of Criminal Law and Criminology 1950, s. 547).

Olosuhteita tutkittaessa voidaan kiinnittää huomiota siihen, miten rikoksentehtäjä on tavannut rikoksen kohteen ja minkälainen on ollut heidän aikaisempi suhteensa. Kriminaalipoliittiselta kannalta on tärkeätä tietää mm., minkälainen vaara lasta uhkaa vieraiden henkilöiden, ennestään tuttujen henkilöiden ja samassa taloudessa asuvien taholta. Tässä tarkoituksessa on tutkimusaineisto jaettu mainittujen kolmen tunto-merkin mukaan, jolloin luokkia A—C on käsitelty yhtenä luokkana.

Luokka Class	Rikoksen koh- teenksi joutun. kokonaismäärä Total number of victims	Samasta ta- loudesta From the same household luku % number		Muita tuttuja Other acquaint- ances luku % number		Vieraita Strangers luku % number	
A—C	520	151	29.0	310	59.6	59	11.4
D	136	14	10.3	110	80.9	12	8.8
E	97	2	2.1	67	69.0	28	28.9

Edellisestä selviää, että vaara on huomattavasti suurempi lapsen ennestään tuntemien kuin vieraiden henkilöiden taholta, sillä heteroseksuaalisista rikoksista on vain 11.4 % ja homoseksuaalisista 8.8 % tapahtunut täysin vieraiden taholta. Omassa taloudessa asuvien henkilöiden tekemien rikosten osuus on heteroseksuaalisessa rikollisuudessa melko suuri, lähestyen kolmattaosaa kaikista tapauksista. Vaara ei tosin kaikissa yhteiskuntaluokissa ja olosuhteissa ole näin suuri, vaan edellyttää erikoislaatuista kotiympäristöä.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että saksalaisessa Hess'in tutkimuksessa (1934, s. 37) on samassa asunnossa asuvien tekemiä rikoksia ollut tyttöihin kohdistuneiden osalta vain 17 %. Käsillä olevan aineiston mukaan näyttää Suomessa vastaava osuus olleen suurempi.

Mielenkiintoisia olisivat tarkemmat tiedot rikosten uhreiksi joutuneiden ympäristöstä. Näitä ei kuitenkaan asiakirjoista ole saatavissa. Usein ei ole mainittu edes vanhempien ammattiakaan.

Kun lapsiin kohdistuneisiin siveellisyysrikoksiin on viime vuosina kiinnitetty melkoista huomiota julkisuudessa, olisi ilmeisesti syytä tarkemmin tutkia, mitä haittavaikutuksia niillä on ollut asianomaisen uhrin myöhemmän elämän kannalta katsoen. Olisi myös tutkittava, missä määrin nämä haitat ovat johtuneet itse rikoksesta, missä määrin taas ympäristön, ennen kaikkea lapsen lähimpien omaisten suhtautumisesta asiaan. Tällaisia tutkimuksia on muissa maissa suoritettu. Ruotsalainen lääkäri Nordlund (1953, s. 557) on tarkastellut asiaa erityisesti lapsipsykiatrin näkökannalta. Hän on mm. huomauttanut, että jos halutaan välttää haittavaikutuksia, on yhtä vähän syytä antaa lapselle se käsitys, että on tapahtunut jotakin erittäin kohtalokasta, kuin yrittää »vaieta asia kuoliaaksi». Erityisen haitallinen on monien vanhempien tapa ensiksi nostaa asiasta suuri häly ja sitten kokonaan kieltäytyä puhumasta siitä, jolloin lapsessa mahdollisesti syntyneet kauhukuvitelmat jäävät vaille purkautumista ja voivat johtaa neuroottiseen »fikseerautumiseen». On todettu, että äitien, joiden oma asenne on seksuaalikielteen, on vaikeata suhtautua lapselle tapahtuneeseen rikokseen

niin rauhallisesti mutta samalla ymmärtävästi, kuin olisi tarkoituksenmukaista lapsen kannalta katsoen. Tapahtuman jälkeen merkitsee lapsen ja äidin suhde tavallista enemmän.

Amerikkalaisissa tutkimuksissa on myös voitu todeta, että siveellisyyserikos saattaa lapsen kannalta olla ohimenevä, merkityksetön tapahtuma, joka ei haittaa häntä vastaisuudessa (*Menninger*, s. 269). Käsitys, jonka mukaan tällaisten tapahtumien oletetaan aina koituvan lapselle korvaamattomaksi vaurioksi, on todennäköisesti vahvasti liioiteltu.

c) Rikosten seurauksia

Voimatta tässä yhteydessä lähemmin puuttua rikosten tuottamiin haittoihin mainittakoon kuitenkin eräitä tutkimusaineistosta saatuja tietoja. Nämä koskevat rikosten seurauksia, jotka ovat ilmenneet asiakirjoista, nimittäin rikosten aiheuttamia vammoja ja kuolemantapauksia. Tutkimusaineisto antaa näistä seuraavat tulokset:

Luokka <i>Class</i>	Rikosten kohteeksi joutuneet <i>Total number of victims</i>	Vähäinen tai vaikeata väh. vamma <i>Slight or less than serious injury</i>	Vaikea vamma <i>Serious injury</i>	Kuolema <i>Death</i>
A	96	1	—	—
B	99	5	—	2
C	325	1	—	—
D	136	—	—	—
A—D yhteensä <i>total</i>	656	7	—	2
E	97	11	—	3

Edellisen perusteella lapsia kohtaan tapahtuneista siveellisyyserikoksista on ollut vain poikkeustapauksissa seurauksena sellainen vamma, että oikeus olisi tuominnut rikoksentekijän pahoinpitelystä taikka käyttänyt sitä rikoslain säännöstä, jonka mukaan tuomitaan kuoleman tai vaikean vamman aiheuttanut väkisinmakaaminen. Kahdessa tapauksessa 656 tapauksen aineistosta seurauksena on ollut kuolema. Vastaavia tapauksia on aikuisiin kohdistettujen väkisinmakaamisrikosten osalta ollut 97 tapauksen aineistossa kolme.

Siveellisyyserikos on voinut aiheuttaa myös raskauden kysymyksen ollessa kehittyneistä tytyistä. Tästä osoittaa aineisto seuraavaa:

Luokka	Rikoksen kohteeksi joutuneita	Raskaustapaukset luku	%
Class	Total number of victims	Cases of pregnancy number	%
A	96	11	11.5
B	99	1	1.1
C	325	9	2.8
A—C yhteensä	520	21	4.0
E total	97	—	—

Luokkien ilmeinen erilaisuus johtuu kahdesta seikasta. Ensiksikin luokkaan A kuuluu suhteellisesti vanhempia tyttöjä kuin luokkiin B ja C. Toiseksi luokan A tapaukset ovat useimmiten pitkiä aikoja, jopa vuosikausia jatkuneita suhteita, kun taas luokan B tapaukset ovat yleensä tilapäisrikoksia. Luokassa A onkin joka kymmenes tyttö tullut raskaaksi. Sängen usein vasta raskaus on saattanut asian sivullisten tietoon ja syytteeeseen, joten ilmeistä on, että niiden tapausten lukumäärä, joissa tyttö on tullut raskaaksi, on jossakin määrin suurempi ilmi tulleiden kuin kaikkien incest-tapausten joukossa.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että *Kinberg-Inghe-Riemer*'in aineistossa (1943, s. 244) oli tytär-incestin osalta 58 tapauksesta raskaus alkanut 17 tapauksessa. Määrän suuruus johtuu siitä, että joukossa oli aikuisiakin. Raskaus oli 12 tapauksessa johtanut rikoksen ilmituloon. *Eber*'in aineistossa (1937, s. 64) oli 100 tapauksesta 24 johtanut raskauteen. Aineistossa oli niin ikään sekä lapsia että aikuisia.

5. Eräitä havaintoja tuomituista rangaistuksista

Johdannossa esitetystä katsauksesta selviää, mitkä ovat kunkin siveellisyyserikoksen rangaistusmäärät rikoslain mukaan. Siitä ilmenee samalla, että kussakin tapauksessa on kysymyksessä ns. suhteellisesti määrätty rangaistus, jolloin laissa on määrätty ainoastaan rangaistuksen laatu (tai vaihtoehtoisesti useampia lajeja) sekä rangaistusmäärien alaja ylärajat. Täten tuomioistuimelle on annettu ne puitteet, joissa sen on pysyteltävä rangaistuksia tuomitessaan. Lakiin on usein, kuten lapsia kohtaan tehtyjä rikoksia koskevassa rikoslain 20 luvun 7 §:ssä, otettu eri asteikko erittäin lieventävien asianhaarojen varalta. Rikoslain yleisessä osassa on mainittu lisäksi sellaisia perusteita (ns. yleisiä rangais-

tuksen enentämis- tai vähentämisperusteita), jotka laissa tarkemmin määrättyin tavoin periaatteessa aina enentävät tai vähentävät tuomittavan rangaistuksen määrää. Yleisenä enentävänä perusteena vaikuttaa uusiminen; vähentävistä mainittakoon nuoruus, vähennetty syyntakeisuus, hätävarjelus, pakkotila, yllytys ja avunanto.

Tuomioistuin joutuu usein soveltamaan säännöksiä ns. konkurensista. Ensiksikin sama teko saattaa täyttää kahden tai useamman rikoksen tunnusmerkistöt, jolloin rangaistusta tuomittaessa on meneteltävä siten, että otetaan lähtökohdaksi ankarin rangaistus ja sitä seikkaa, että teko samalla on muukin rikos, pidetään rangaistusta määrättäessä raskauttavana. Jos taas tuomittavaksi tulee samalla kertaa useampia rikoksia, jotka kaikki on tehty ennenkuin yhdestäkään niistä on rangaistus tuomittu, annetaan rikosentekijän hyväksi vapausrangaistusten osalta vähennys ja käytetään siten rangaistuksia yhdistettäessä ns. lievennetyä lisäämisperiaatetta. Kysymykseen voi tulla myös ns. pitkitetty rikos, jolloin useampia tekoeriä pidetään saman rikoksen jatkamisena ja niistä tuomitaan vain yksi rangaistus, kuitenkin siten, että jatkamista pidetään raskauttavana asianhaarana.

Tuomioistuin on rangaistuksen määrää harkitessaan täten ennakolta sidottu moniin säännöksiin, mutta sille on kuitenkin jäänyt melkoisesti harkintavaltaa päättäessään rangaistuslajista ja -määrästä. Tuomioistuimen tehtävää konkreettisen rangaistuksen määräämiseksi nimitetään rikosoikeudessa rangaistuksen mittaamiseksi. Nimitys kuvastaa sitä käsitystä, että rangaistuksen tulee olla rikosta ja siinä osoitettua syyllisyyttä vastaava kärsimys, joten teon ja rangaistuksen täytyy mahdollisimman tarkoin vastata toisiaan. Toiselta puolen eräiden ulkonaisien, teossa ilmenevien asianhaarojen, toiselta puolen taas tekijän mielenlaatuun liittyvien seikkojen avulla on katsottu mahdolliseksi löytää oikeudenmukainen rangaistus kutakin tapausta varten. Rangaistuksen määrää harkittaessa otetaan täten huomioon teon kvantitatiivinen laajuus; suoritustapa (esim. uhkauksen voimakkuus, pahoinpitelyn raskaus); tekijän yhteiskunnanvastainen mielenlaatu; se seikka, onko teko tekijän luonteen adekvaattinen ilmaus vai pikemminkin tilapäinen hauraus; tekoon johtaneen ulkonaisen kiihokkeen laatu ja teon tarkoituksiperä (ks. *Honkasalo* 1953, ss. 272—279).

Oikeustapausten perusteella on mielenkiintoista tutkia, miten teoriassa esitettyjä seikkoja on käytännössä sovellettu. Epäilemättä edellä mainittuja perusteita on otettu suurella määrällä huomioon. Niinpä on

väkivaltaa sisältävästä rikoksesta yleensä tuomittu enemmän rangaistusta kuin ilman väkivaltaa tapahtuneesta, vaikka ensiksi mainittu ei olisikaan toteuttanut väkisinmakaamisen tunnusmerkistöä. Ankarimmat rangaistukset ovat tulleet tuomituiksi sellaisille, jotka aikaisemmin ovat saaneet rangaistuksen jostakin muusta törkeästä rikoksesta, kuten murhasta tai taposta.

Kun rangaistusten mittaamiseen vaikuttavat tekijät ovat varsin monet ja kussakin tapauksessa esiintyy näistä erilaisia yhdistelmiä, ei ole ollut mahdollista ryhtyä tapausten tarkkaan vertailuun. Esimerkkinä mainittakoon, että esim. luokkaan A kuuluvissa tapauksissa vaikuttavat rangaistuksen suuruuteen mm. seuraavat seikat: rikoksen kohteen ja rikoksentekijän läheisempi tai kaukaisempi sukulaisuus; rikoksen kohteeksi joutuneen ikä; onko rikos samalla toteuttanut väkisinmakaamisen tunnusmerkistön; onko rikos ollut pitkitetty; onko rikoksentekijä ollut alle 18 vuotias, täyttä ymmärrystä vailla tai rikoksenuusija. Näin monet erilaiset seikat, joista toiset lisäksi vaikuttavat rangaistusta vähentävinä, toiset sitä enentävinä perusteina, ja jotka merkitsevät osaksi eri rangaistusasteikkojenkin käyttämistä, aiheuttavat sen, että yksityiskohtainen vertaileminen ei ole mahdollista.

Mielenkiintoista olisi tutkia, onko rangaistusmäärissä huomattavia epätasaisuuksia (vrt. *Honkanen*, LM 1954, s. 43) ja onko tyypillisiä eroja esim. alioikeuksien ja ylempien oikeusasteiden käytännön välillä taikka maaseudun ja kaupunkien alioikeuksien kesken. Kootut tiedot näyttävät viittaavan siihen, että alioikeudet ovat yleensä tuominneet korkeampia rangaistuksia, joita hovioikeudet tai Korkein oikeus ovat alentaneet. Ilmeiseltä näyttää myös ero toisaalta kihlakunnanoikeuksien, toisaalta raastuvanoikeuksien välillä. Kihlakunnanoikeuksissa on tuomittu ankarampia rangaistuksia, ja kaikki keskitasoa huomattavasti korkeammat rangaistukset ovatkin kihlakunnanoikeuksissa tuomittuja. Tähän on saattanut vaikuttaa esim. se, että saman kihlakunnanoikeuden tuomittavaksi tulee sangen harvoin kysymyksessä olevia rikoksia, minkä vuoksi yleinen mielipide reagoi voimakkaasti niihin. Mahdollisesti myös auskultanttijärjestelmä on vaikuttanut osaltaan asiaan.

Eräs oikeudenkäyntiin liittyvä mahdollisuus on rikoksentekijän määrittäminen mielentilatutkimukseen syyntakeisuuskysymyksen arvostelemiseksi. Tutkimusaineistosta on merkitty muistiin tapaukset, joissa tällaista tutkimusta on käytetty. Tulokset ovat seuraavat:

Luokka Class	Tutkittavia kaik- kiaan Total investigated	Mielentilatutkimukseen määrättyjä Referred to mental examination	
		luku number	%
A	83	17	20.5
B	83	10	12.0
C	186	20	11.1
D	60	13	21.7
A-D yhteensä total	406	60	14.8
E	97	6	6.2

Mielentilatutkimuksessa on ollut eniten luokkien A ja D edustajia. Luokkaan E kuuluvia on ollut mielentilatutkimuksessa vähiten.

Tutkimuksesta ilmenee myös, kuinka monessa tapauksessa tuomioistuimien on tuominnut rikoksenteikijän täyttä ymmärrystä vailla olevana ja kuinka monessa tapauksessa täydessä ymmärräyksessä. Tästä on tulokset merkitty seuraavaan taulukkoon:

Taulukko 38. Tutkittavien rikoksenteikijöiden jakaantuminen syyntakeisuuskysymyksen ratkaisun perusteella.

Table 38. Distribution of the offenders by the decision with regard to responsibility.

Syyntakeisuus Responsibility	Luokka Class											
	A		B		C		D		A-D		E	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
	number		number		number		number		number		number	
Täysin syyntakeisia Fully responsible	73	88.0	75	90.4	167	92.8	49	81.7	364	89.7	94	96.9
Vähennet. syyntakeisia Reduced responsibility	10	12.0	8	9.6	13	7.2	11	18.3	42	10.3	3	3.1
Yhteensä Total	83	100.0	83	100.0	180	100.0	60	100.0	406	100.0	97	100.0

Taulukon luokat on testattu luokkien jakaantumisen selvittämiseksi. Tällöin on todettu seuraavaa:

$\chi^2 = 4.86$ $f = 1$ $P = 0.05$ Merkitsevä: luokassa D on vähennettyä syyntakeisuutta runsaasti
Significant: in the class D plenty of reduced responsibility

Saatu tulos kuvastuu jo mainitussa luokassa runsaasti käytetystä mielentilatutkimuksesta. Abnormien rikoksenteikijöiden esiintyminen tässä luokassa on mahdollisesti rikosten laadun vuoksi näyttänyt tuo-

mioistuimesta ilmeisemmältä kuin muissa. Kastroimisista varten suoritetuissa lääkärin tutkimuksissa ei luokasta D kuitenkaan löydetty muita enemmän epänormaaleja henkilöitä, vaan määrä jäi samaksi kuin muissakin luokissa (ks. siv. 90); tulos oli sama siinäkin tapauksessa, että otettiin huomioon vain psykiatrin tutkima aineisto (ks. siv. 94).

6. Tietoja kastroimisista

Johdannossa on selostettu kastroimisen lainsäädännöllinen tausta sekä menettelyn kulku lääkintöhallituksessa ja Korkeimmassa oikeudessa. Uuden kastroimislain aikana oli lääkintöhallituksessa vuoden 1954 loppuun mennessä käsitelty kaikkiaan 656 tapausta. Kuten johdannosta selvisi, niihin sisältyi mielisairaalain ja muiden laitosten taholta tulleita potilaita koskevia anomuksia, jotka samoin kuin eräät epätäydelliset tapaukset jätettiin edellä käsiteltyyn aineistoon ottamatta. Aineistosta oli jätetty pois myös pari pientä rikosryhmää, joten aineiston suuruus muodostui vain 503 tapaukseksi. Kokonaiskuvan saamiseksi esitetään seuraavassa kuitenkin ensiksi koko materiaalista saadut tilastolliset tiedot ja siirrytään sitten tutkimusaineistoon.

Vuoden 1954 loppuun saakka käsitellyt tapaukset ratkaistiin seuraavasti:

	Luku Number	%
Lääkintöhallitus määräsi 1/7 1951—31/12 1954 kastroitavaksi ..	163	24.8
<i>1/7 1951—31/12 1954 the Medical Board ordered to be castrated</i>		
Lääkintöhallitus ei määrännyt kastroitavaksi	493	75.2
<i>The Medical Board did not order to be castrated</i>		
Yhteensä	656	100.0
<i>Total</i>		
Kastroitavaksi määrättyistä:		
<i>Of those ordered for castration:</i>		
Tyytyi lääkintöhallituksen päätökseen	22	13.5
<i>Accepted the decision of the</i>		
<i>Medical Board</i>		
Valitti Korkeimpaan oikeuteen	141	86.5
<i>Appealed to the Supreme Court</i>		
Yhteensä	163	100.0
<i>Total</i>		
Korkeimpaan oikeuteen valittaneista:		
<i>The appeals to the Supreme Court:</i>		
Valitusta ei otettu tutkittavaksi	1	0.7
<i>The complaint was not considered</i>		
Päätös kumottiin	89	63.1
<i>The decision was reversed</i>		
Päätös vahvistettiin	51	36.2
<i>The decision was confirmed</i>		
Yhteensä	141	100.0
<i>Total</i>		

Kastroitavaksi on määrätty näinollen:

Ordered for castration accordingly:

Lääkintöhallituksen päätöksellä	23
<i>By the decision of the Medical Board</i>	
Korkeimman oikeuden päätöksellä	51
<i>By the Decision of the Supreme Court</i>	
Yhteensä	74
Total	

Mainituista 74 tapauksesta oli joulukuun 31 päivään 1955 mennessä 73 pantu täytäntöön. Yhdessä tapauksessa täytäntöönpano oli lykätty ensin kahdeksi ja uudelleen kahdeksi vuodeksi.

Taulukko osoittaa siis, että alkuperäisestä kokonaisaineistosta jokseenkin tasan neljännes määrättiin lääkintöhallituksen päätöksellä kastroitavaksi, mutta Korkein oikeus kumosi sen jälkeen yli puolet sinne valittaneita koskevista päätöksistä, joten kastroitavaksi määrättiin lopullesiti noin 10 % aineistosta.

Kun aineistosta osa on muita kuin siveellisyysrikoksiin syyllistyneitä, on seuraavassa tarkasteltu, miten tämän tutkimuksen 503 tapauksen aineisto jakaantuu kastroimisasian lopputulokseen nähden. Tulos tästä on seuraava:

Luokka <i>Class</i>	Tutkittavia kaikkiaan <i>Total investigated</i>	Kastroitavaksi määrättyjä <i>Ordered for castration</i> luku <i>number</i>	%
A	83	8	9.6
B	83	10	12.0
C	180	19	10.6
D	60	8	13.3
E	97	9	9.3
A-E yhteensä <i>total</i>	503	54 ¹	10.7

¹ Näistä oli 12 tyytynyt lääkintöhallituksen päätökseen.

Taulukossa olevien tietojen lisäksi mainittakoon, että luokkaan A sisältyy 23 sellaista tapausta, jotka lääkintöhallituksessa määrättiin kastroitavaksi, mutta joiden osalta Korkein oikeus kumosi lääkintöhallituksen päätöksen. Tämä saattanee olla osoituksena siitä, että vallitsevan oikeuskäsityksen mukaan luokkaan A kuuluvat ovat olleet vaarallisia vain määrättyissä olosuhteissa, määrättyssä vaarallisessa tilanteessa, eikä heitä ole syytä pitää yleisemmin alaikäisten turvallisuudelle vaarallisina.

Homoseksualistiluokassa on kastroitavaksi määrättyjen osuutta tarkasteltaessa otettava huomioon, että puolet kastroitavaksi määrä-

tyistä eli 4 henkeä oli tyytynyt lääkintöhallituksen kastroimisasiassa antamaan päätökseen, kun vastaava määrä luokassa A oli ollut vain 1, muiden valittaessa Korkeimpaan oikeuteen. Mainittakoon tässä yhteydessä, että Ruotsissa, jossa kastroimista sovelletaan enimmäkseen mielisairaalapotilaisiin, oli homoseksualistien osuus sangen huomattava (*Rylander SvJ* 1947, s. 662).

Kastroimisasioiden yhteydessä esiintyvät lääkärinlausunnot ovat sangen erilaisia kanhanotoiltaan. Tähän ei voine olla syynä aineiston erilaisuus. On tuskin luultavaa, että toisen lääkärin tutkittavaksi olisi sattunut joutumaan pelkästään sellaisia tapauksia, joista ei juuri ainoatakaan voida pitää vaarallisena seksuaalirikollisena, kun taas toiselle lääkärille olisi tullut tutkittavaksi yksinomaan vaarallisia henkilöitä, joista hänen käsityksensä mukaan miltei kaikki olisi syytä kastroida. Vertailu kahden lääkärin kesken antaa esim. seuraavan tuloksen: toinen lääkäri on ratkaissut 141 tapausta siten, että ehdottaa kastroimisen tehtäväksi 14 ja kastroimisanomuksen hylättäväksi 127 tapauksessa; toinen lääkäri, joka on joutunut tutkimaan yhteensä 39 tapausta, ehdottaa myönteistä ratkaisua 25 tapauksessa ja kielteistä 14 tapauksessa. Edellinen lääkäri on siis tullut myönteiseen tulokseen 10 %:ssa, jälkimmäinen 64 %:ssa tutkimistaan tapauksista. Jo viisitoista vuotta sitten on *Kaila* (*LM* 1940, s. 91) huomauttanut siitä, että lääkärin kannanotto kastroimisasiassa voi perustua ennemminkin eettilliseen maailmankatsomukseen kuin lääketieteellis-sosiaaliseen harkintaan. Tämä seikka, josta myöhemminkin on julkisuudessa huomautettu (*Erkkilä VH* 1948, s. 77), näyttää jatkuvasti ilmeiseltä. Niinpä lääkäri, joka pitää kastroimista tehokkaana ja tarpeellisena, on taipuvainen näkemään tutkimusaineistossaan yksinomaan vaarallisia tapauksia. Tähän viittaa myös se, että lääkärin loppulausunto on perusteluna usein sisältänyt vain viittauksen tapahtuneeseen rikokseen, jota ilman muuta on pidetty riittävänä.

Oikeusturvallisuuden kannalta merkitsee haittaa se, että käsitykset eroavat näin suuresti toisistaan. On luultavaa, että lääkintöhallituksen asiantuntijalautakunnan ratkaisuun varsinkin rajatapauksissa vaikuttaa se tulos, johon lääkäri on päätenyt. Olisi tämän vuoksi suotavaa, että tutkimukset suorittaisi sama lääkäri tai ainakin samanlaisen koulutuksen saaneet lääkärit.

Kastroimisen tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta yhteiskunnallisena turvaamistoimenpiteenä on jatkuvasti esitetty erilaisia mielipiteitä. Suomi kuuluu niihin harvoihin maihin, joissa edelleen käytetään pakkokastrointia. Lääkintöhallitus ei ole myöskään aina ollut

taipuvainen, lain antamaa mahdollisuutta käyttäen, lykkäämään kastroimisen täytäntöönpanoa ja määräämään toimenpiteen täytäntöönpanoa vastustaneen rikoksenteikijän pakkolaitoksessa säilytettäväksi, kunnes hän suostuu kastroimiseen (ks. *Honkanen LM 1954*, ss. 44—45). Vaikka pakkolaitokseen määrääminen epämääräiseksi ajaksi kieltämättä saattaa vaikuttaa epähumaanilta toimenpiteeltä, mainitun lain salliman menettelyn käyttämistä voidaan puolustaa eräillä näkökohdilla. Se sisältää rikoksenteikijöille eräänlaisen valinnan vapauden ja antaa samalla yhteiskunnalle turvan vaarallista rikoksenteikijää kohtaan. Rikoksenteikijälle ei suoriteta pakolla toimenpidettä, jonka hän kokee kostona ja ruumiinrangaistuksena; mutta häntä ei myöskään päästetä vapaaksi niin kauan kuin häntä pidetään vaarallisena.

Kastroimisen täytäntöönpanon yhteydessä voitaisiin toimenpiteen kohteeksi joutuvien asemaa jossakin määrin helpottaa järjestämällä heille psykoterapeuttista hoitoa. Nykyisellään ei liene toiveita siitä, että mainittu vahvasti abnormisia yksilöitä sisältävä ihmisaines kykenisi vapauduttuaan sopeutumaan yhteiskuntaan. Yhteiskunnan olisi nähtävä vastuunsa siitä yksilöstä, jolle turvallisuuden nimessä aiheutetaan mainitunlainen seuraamus.

Kastroimisen tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tieteellinen tutkiminen olisi välttämätöntä. Tämä edellyttäisi kastroitujen jälkitutkimusta ja heidän elämänkulkunsa pitkäaikaista seuraamista sopivine vertailuaineistoineen.

SEX OFFENCES ON MINORS AND THEIR PERPETRATORS

Summary

The Purpose of the Research.

1. *Subject- Matter and Method of Research.*

The *purpose* of this research is to present a descriptive report on sex offences on minors and on the offenders, so as to obtain a general criminological review.

The research material consisted mainly of records which have accumulated in the Medical Board in connection with cases involving castration. (According to Finnish laws a person who has committed sex offences against a minor may be castrated without his own consent. This operation, which is adjudged in addition to a commitment to prison, will be performed in case the offender is considered a menace to society. The case is settled by a committee of experts in connection with the Medical Board). The research material included among other things police and court records as well as the medical report on the condemned. If the condemned person has been subjected to a mental examination, a report on this is included in the medical report. If a person was less than 21 years old when he committed the offence, a life history has also been made of him for the court.

The Medical Board had passed judgment on 656 castration cases during the years 1951—1954. Some of these cases involved such types of sex offences as are not the subject of this research, and the records of some cases were defective. The research material came thus to include 406 cases, in addition to which 97 cases of rape were included for comparison. The research material thus covered 503 people in all.

The research material was divided into classes as follows:

A. Heterosexual offences of incest (83 cases).

- B. Heterosexual offences involving the use of violence and committed on others than members of one's own family (83 cases).
- C. Heterosexual offences in which no violence was used and which were committed on others than members of one's own family (180 cases).
- D. Homosexual offences (60 cases).
- E. A group of 97 cases involving a rape on an adult person were used for purposes of comparison.

To amplify the research material, an interview was arranged with 272 persons involved in the research.

For comparison, the results of the 1950 census were used to get information about the corresponding average population. In addition, results of other criminological studies have been utilized.

The percentages in this research do not, as a rule, include the so-called standard errors, but the results were subjected to the χ^2 test. In one case the possible factor of chance, due to the limitation of the research material, was determined by using the so-called confidence intervals (Hald, 1952). In two cases the four-fold table analysis was applied; this method has been explained, among other persons, by Mr. Fisher in 1950.

2. Background factors in crimes.

The information obtained about *the characteristics of the parents, brothers and sisters* of those covered by this research has remained largely unreliable and defective. Notwithstanding, the frequency of insanity and mental deficiency among the parents or, at least, among the mothers, rose above the general average. The frequency of alcoholic fathers was 13 %. The frequency of criminality on the other hand did not exceed the average level. More than one third of the parents, brothers and sisters of the subjects of this research displayed mental illnesses, deviations from normality or unsocial tendencies.

Depending on the decade of birth, the percentage of the illegitimate children of those covered by the research material varied from 10.6 to 14.3 %. On account of the limitation of research material, the average population figures for the same decades (7.0—8.0 %) remained within the confidence intervals, so that no statistical conclusions could be made. When this led to the comparison of adults on one hand, and of newly born babies on the other, the figures in the population were, however,

apparently too high, and the research material tended to show that the frequency of illegitimate children in it was above the general average. This may be assumed to be due primarily to the more unfavourable surroundings of their childhood. Development into a normal sexual life may present special difficulties for a fatherless child. It has been assumed that a situation of this kind is apt to lead a person to homosexuality.

The proportion of orphans, semiorphans and children of divorced parents is not particularly large in the study material. However, it includes 32 % of persons raised in homes in some way differing from the normal ones.

When in the arranged interviews the investigated persons were asked about *the conditions under which they had been raised*, about 69 % of those who had committed heterosexual offences, and 78 % of those who had committed homosexual offences considered their home milieu good. However, objective evaluations made in some cases on the basis of the records of the Medical Board gave quite a different result, since in those cases in which the level of education could be determined, nearly 80 % of those who had committed heterosexual offences, and over 65 % of those who had committed homosexual offences were adjudged to have received an education which in one way or other was poor or defective.

In regard to *school education* the groups differed from each other. In classes A—C of heterosexual offences there were only a few who had completed a secondary-school education, and in the same classes also the percentage of those who had not finished the elementary school was about 50 %. In the homosexual group 28 % had attended a secondary school, 13 % a vocational school and the proportion of those who had not finished the elementary school was 27 %.

In regard to *the condition of health*, attention was directed to the frequency of *senility* which is often mentioned in the literature. It was established that of those who had committed other non-violent sexual offences than incest, about 14 % had been verified to be suffering from senility. Probably a minimum figure was involved here, as it was evident that the medical report had not always mentioned this aspect.

When research material on prisoners was involved, *the insane* should be omitted, being considered irresponsible for their actions. However, the research material includes an average of 8 % of those who are or have been insane (in the comparison class E only 2 %). Of these some had been insane in their earlier life, the illness of some others had not

been noticed by the court and some had become insane after they had been imprisoned.

Judging from the research material *mental deficiency* seems to be a factor that is closely connected with sex offences. It is true, however, that those suffering from a serious mental deficiency have not been sentenced by the courts, and therefore were not included in the research material. On the other hand, the research material consists of many morons and mentally dull persons. In the class of those who had committed an incest there is a total of 41 % of them; among those who had committed other heterosexual offences there is 32 %, and among the perpetrators of homosexual offences, 25 %. The proportion of morons — which in the class of those who had committed an incest is 19 %, in that of perpetrators of other heterosexual offences, 10 %, and in the class of homosexuals, 8 % — exceeds considerably the average frequency of 0.6—1 %. This may be due to several causes. The ability of a feeble-minded person to conceive the nature of his act and realize its consequences is defective, besides which he may be subjected to scorn by other people and develop a feeling of being different and inferior to other people. A mentally deficient person often turns to children, seeking their company; the offence may take place without any premeditation, merely as a result of a sudden impulse. Due to mental deficiency this offence may sometimes have fatal consequences.

There is a close connection between *psychopathy* and criminality, because a psychopath's failure to adapt himself to the surroundings, on account of his abnormal character, may express itself also in crimes. Abnormal sexuality (for instance, homosexuality) has sometimes been considered to be a certain type of psychopathy, and it has been assumed then that the exceptional features would be limited only to sexual life, while the personality would be «normal» in other respects. However, another kind of hypothesis could also be presented by assuming that abnormal sexuality generally is an expression of a disturbed development of personality. Of those included in the research material approximately one third were verified as being psychopathic, in some groups even more than one third. Of those covered by this research many were both mentally defective and psychopathic, in which case they were treated as a separate group. When these, too, are included among the psychopaths, differing results are obtained for the different groups: in class A the combined percentage is 54 %, in class B it is 62 %, in class C, 39 %, and in class D, 43 %. In some medical reports

the differentiation is carried even farther, but it is impossible to get any coherent picture of these from the research material.

As the methods of examination used by the various doctors could well have differed from each other, those cases in which the person under study had been subjected to a mental examination, or in which the examination had been conducted by a doctor who has had training in psychiatry, were separated from the rest. Of the offenders so examined only 34 % proved to be of the kind in which no special deviations could be found. Thus in nearly two thirds of the cases either mental deficiency, psychopathy, neurosis or insanity was verified.

To determine *the social status* of those guilty of sex offences, attention was directed above all to the person's occupation, on the basis of which the research material was divided into four social groups: workmen, farmers, middle-class people and upper class people. Information gathered from the 1950 census, in regard to the whole male population above the age of 15, was used as comparison material. Workers are represented in large numbers in all other classes except the homosexual. The number of farmers is small in all classes. The composition of the homosexual class is unique in that the proportion of middle and upper classes in it is 30 %. In this class the elementary school teachers amount to 10 %. Additional research work would be needed to find out, among other things, whether those concerned have selected their occupation on the basis of their conscious or unconscious homosexual tendencies.

The majority of those covered by this study had *employment* before they landed in prison, but there was a large number of those who did not adapt themselves well to their work. This was most commonly apparent (27 %) among those who had committed sex offences in which violence had been used; among these there were also numerous misusers of alcohol (48 %), and among those who had committed a sex offence against an adult and had used violence, the corresponding percentage was even greater (59 %). Among the homosexuals only 25 % were misusers of alcohol.

The sex offenders covered by this research had generally committed also *other crimes*. In each class more than one half had been punished before. Offences against property had been the most numerous in all classes. Otherwise it could be observed that those who had committed sex offences in which violence had been used had generally been guilty also of earlier violent crimes, while of 60 persons in the homosexual class only one had been punished earlier for a crime in which violence

had been used. Of those who had committed violent offences, about one half had been *in prison earlier*; of the other classes only one third.

In studying *the age groups* it is observed that crimes of incest are most commonly committed by people between the ages of 41 and 60. Also among the other non-violent heterosexual offenders whose offence was to children, the relatively largest group (48 %) ranged in age from 41 to 60 years. Offences of rape, on adults, fall on the contrary on younger age classes, as 62 % of those covered by this research range between 21 and 30 years of age.

In all subclasses covered by this research, with the exception of those who had committed an incest, there are less *married people* than the average in the whole population. Those who had committed a rape on an adult could be classified according to the same pattern as the whole population.

A study of *the domicile* of the offenders disclosed that a large proportion came from Helsinki. This proportion was particularly high in the class of homosexuals where it represented 30 %.

3. *Circumstances prevailing while the offence was committed.*

The *distribution of the localities* where the offence was committed shows that the crimes of incest are concentrated on rural areas, while homosexual offences are concentrated on cities and urban districts. A closer scrutiny of the place of the offence discloses that the incest, as a rule, took place in the place of residence and the home of its perpetrator, while in the cases of rape on adults, a large proportion of the offences took place outside the place of residence.

The time of commitment of the offence can generally be determined only in cases of a single act of the offence, not in cases in which the criminal relations have been continued. In the first-named cases it can be verified that weekends represent 60 % of the crimes committed.

From the statistics of court cases it appears clearly that when the offences committed during the ten-year period of 1945—1954 are summarized, they show varying distribution on the different months of the year. The lowest figures fall on January, the highest on June—July.

The largest proportion (76 %) of the crimes of incest were repeated crimes. The relation may have continued for years and may have been detected entirely accidentally. Other non-violent sex offences — including homosexuality — were also generally continued for a long time.

The use of *alcoholic drinks* was generally connected only with im-

pulsive offences in which violence was used. In the group of violent crimes perpetrated on children alcoholic drinks played a role in 49 % of all cases; in violent crimes perpetrated on adults the percentage was as high as 75 %.

Violence or threats were used in heterosexual offences perpetrated on children in about one third of the cases. In the rest of cases the offender took advantage of the child's lack of understanding or of her trust or attachment. This attachment was not necessarily onesided, since every tenth case of incest took place by *mutual consent*, while in the homosexual category the number of offences perpetrated by mutual consent made 6 % of the total cases.

Altogether 31 % the perpetrators of non-violent heterosexual offences other than incest committed crimes on *several girls*, and 52 % of the homosexual offenders committed crimes on *several boys*.

4. *Information given by the investigated person about his course of life and his opinion about the causes of his offences.*

The aim in arranging interviews with perpetrators of sex offences was to study the hypothesis that the main cause of sex offence is the weak ability of the person involved to establish and maintain normal relations with other people. For this reason they were interviewed about certain features and factors of their lives and their matrimonial relations.

The majority of those interviewed stated, however, that they did not feel lonesome and that they had good friends. The proportion of those who answered the questions in a different way was about one third of all those interviewed, and no differences between the different categories could be noticed in this respect.

In the inquiry as to the interviewed person's opinion of his married life, differences are noticeable between the various categories. In the category of those who had committed an incest, only 14 % considered their marriage to be happy, while in other heterosexual classes the corresponding percentage was 44—55 %, in the homosexual class 33 %.

About one quarter of those interviewed (of the homosexuals, 31 %), stated that in committing their offence they were aware of the severe punishment that might follow their act, but very few stated that they knew anything about the possibility of their getting castrated. In general those who gave affirmative answers (in regard to a knowledge of pos-

sible castration) had been in prison earlier, and had probably there learned about the matter.

Persons involved in this research were asked what, according to their own conception of the matter, had led them to commit their offence. Such inquiries were naturally handicapped by the inability to their behaviour. The misuse of alcohol was mentioned most prominently. In addition, either »an unhappy marriage», »illness» or »abnormality» were frequently given as reasons.

5. *Information about the victims of the offences committed.*

In an inquiry into the *age* of the children who had become victims of sex offences it was possible to ascertain that in all classes children below seven years of age were in a minority in comparison with the general population statistics. Of the girls, those between 7 and 11 years seem to be in the most threatened position, while the danger of becoming objects to homosexuals is greatest for boys above 12 years of age.

Mentally defective children, and children *showing abnormal character features* are in the most perilous position, as well as those children who, for some reason or other, *lack a normal contact with their parents or the customary protection of a home*. In about one third of heterosexual and one tenth of homosexual offences the object was found *in the perpetrator's household*. The victim was an entire *stranger* only in 11 % of the heterosexual and in 9 % of the homosexual offences.

The crime *led to death* in the case of two of the 656 children who were victims of sex offences. The sex offender was in 7 cases punished also for having caused bodily harm to the victim. Of 520 girls covered by this research 20 became *pregnant*, the highest percentage (12 %) was to be found in the incest class, partly because the girls were older, and partly because the sexual relations continued longer than in the other classes.

6. *Information about castration.*

During the years 1951—1954 altogether 72 persons, of a total amount of the 656 sex offenders examined by the Medical Board, were ordered to be castrated. Among the material of 503 sex offenders subjected to

this research 54 persons were ordered to be castrated. No statistically significant differences between the different subcategories could be found in this respect.

Liite A

Eräistä siveellisyysrikkoksista yleisissä alioikeuksissa tuomitut

The persons convicted of certain sex offences before

		Kaupungit						Maaseutu						Kaupungit					
		Urban						Rural						Urban					
RL		Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.			Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.			Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.					
CL		Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined			Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined			Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined					
		m	n	m	n		m	n	m	n		m	n	m	n				
		m	w	m	w		m	w	m	w		m	w	m	w				
1945																	1946		
20: 1—5	—	—	6	3	—	—	2	—	3	4	—	—	1	—	1	1	1	1	
20: 6	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20: 7 ¹	2	—	11	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	16	—	—	—	—	
20: 7 ²	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	2	—	1	—	
20: 7 ³	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	—	
20: 8	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
20: 9,9 a	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20: 12 ¹	3	—	4	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	17	—	—	—	—	
20: 12 ²	1	—	2	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
25: 4	—	—	8	—	—	—	1	—	25	—	—	—	1	—	6	—	—	—	
		8	—	36	5	—	—	9	—	68	4	2	—	4	—	37	1	2	1
1948																	1949		
20: 1—5	2	—	—	1	—	—	11	—	6	7	—	—	2	—	1	2	—	—	
20: 6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	
20: 7 ¹	—	—	25	—	—	—	1	—	40	—	—	—	—	35	1	—	—	—	
20: 7 ²	3	—	1	—	2	—	6	—	6	—	3	—	2	—	4	—	—	—	
20: 7 ³	—	—	3	—	4	—	—	—	2	—	1	—	1	—	8	—	3	—	
20: 8	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20: 9,9 a	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	
20: 12 ¹	2	1	20	—	—	—	1	—	6	—	—	—	2	—	29	—	—	—	
20: 12 ²	—	—	3	—	—	—	—	—	19	—	—	—	1	—	2	—	—	—	
25: 4	2	—	18	—	—	—	4	—	21	—	—	—	—	—	15	—	—	—	
		9	1	72	1	6	—	24	—	102	7	4	—	10	—	96	3	3	—

henkilöt vuosina 1945—1954.

the General Courts of first instance in the years 1945—1954.

Maaseutu Rural			Kaupungit Urban			Maaseutu Rural		
Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.	Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.	Sivurik. tuom.	Vapaus- rang. tuom.	Sakkoih. tuom.
Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined	Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined	Sentenced for collat. offence	Punished with imprison- ment	Fined
m n	m n	m n	m n	m n	m n	m n	m n	m n
m w	m w	m w	m w	m w	m w	m w	m w	m w
1947								
6 1	4 4	— —	— —	— —	1 —	7 1	3 3	— —
2 —	1 —	— —	1 —	1 —	— —	— —	2 —	— —
— —	30 1	— —	— —	26 —	— —	2 —	33 2	— —
5 —	5 —	2 —	1 —	— —	1 —	1 —	2 —	1 —
— —	— —	— —	— —	2 —	4 —	1 —	— —	1 —
1 —	11 —	— —	— —	8 —	— —	— —	6 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —
— —	4 —	— —	4 —	17 —	— —	2 —	3 —	— —
1 —	20 —	— —	— —	3 —	— —	2 —	17 —	— —
4 —	25 1	— —	3 —	12 —	— —	3 —	20 —	— —
19 1	100 6	2 —	9 —	69 —	7 —	18 1	86 5	2 —
1950								
11 —	11 9	— —	1 —	— —	— —	8 —	13 8	— —
1 —	1 —	— —	— —	— —	— —	4 —	— —	— —
1 —	77 2	— —	— —	31 —	— —	— —	73 —	— —
11 —	8 —	1 —	1 —	4 —	— —	13 —	14 —	2 —
2 1	3 —	1 —	— —	4 —	1 —	— —	1 —	1 —
3 —	6 —	— —	— —	— —	— —	2 —	13 —	— —
— —	1 —	— —	— —	— —	— —	1 —	— —	— —
6 —	14 —	— —	3 —	34 —	— —	5 —	11 —	— —
5 —	43 —	— —	— —	5 —	— —	2 —	30 —	— —
9 —	26 —	— —	2 —	10 —	— —	10 —	13 —	— —
49 1	180 11	2 —	6 —	88 —	1 —	45 —	168 8	3 —

Liite A

173

1953																	
7	—	5	5	—	—	2	—	1	1	—	—	17	—	10	10	—	—
8	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	7	—	—	—	—	—
2	—	91	1	—	—	—	—	37	—	—	—	1	—	73	—	—	—
4	—	6	—	4	1	3	—	1	—	—	—	14	—	13	—	—	—
1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	3	1	3	—	4	—	2	—
—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	12	—	—	—	1	—	33	—	—	—	3	—	16	—	—	—
2	—	35	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	20	—	—	—
2	—	35	—	—	—	2	—	13	—	—	—	4	—	30	—	—	—
29	1	194	6	4	1	9	—	92	1	3	1	54	—	172	10	2	—

Liite B

Yleisissä alioikeuksissa rangaistuksiin johtaneet rikostapaukset eräissä siveellisyys-rikosten lajeissa.

Criminal cases within certain sex offences that have led to punishments in General Courts of first instance.

RL CL	Rang. johtan. rikoksia		Rang. johtan. rikoksia		Rang. johtan. rikoksia		Rang. johtan. rikoksia		Rang. johtan. rikoksia	
	Offences led to punishment		Offences led to punishment		Offences led to punishment		Offences led to punishment		Offences led to punishment	
	Kaup. Maas.		Kaup. Maas.		Kaup. Maas.		Kaup. Maas.		Kaup. Maas.	
	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural
	1945		1946		1947		1948		1949	
20: 1—5	6	6	3	10	1	10	3	18	3	26
20: 6	3	2	—	5	2	2	—	1	2	2
20: 7 ¹	13	24	19	41	33	42	40	43	44	121
20: 7 ²	3	2	5	12	2	4	6	15	6	20
20: 7 ³	1	2	3	—	6	2	7	2	14	8
20: 8	—	2	1	12	8	6	2	2	—	10
20: 9,9 a	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1
20: 12 ¹	7	1	14	2	18	5	21	6	26	16
20: 12 ²	3	16	1	21	3	20	3	20	3	55
25: 4	4	30	8	30	15	22	21	24	15	39
	40	85	54	133	89	113	103	131	115	298
	1950		1951		1952		1953		1954	
20: 1—5	1	21	3	26	8	14	3	31	4	23
20: 6	—	4	1	9	6	10	2	12	8	5
20: 7 ¹	45	91	55	125	53	123	86	95	75	138
20: 7 ²	5	33	14	21	13	16	4	27	16	35
20: 7 ³	6	2	12	6	11	2	6	10	11	11
20: 8	—	15	3	7	1	10	—	7	1	3
20: 9,9 a	—	1	—	1	1	—	—	—	—	2
20: 12 ¹	29	29	44	34	38	13	21	17	20	27
20: 12 ²	6	34	7	36	2	41	3	23	3	42
25: 4	13	25	14	24	11	38	15	36	20	21
	105	255	153	289	144	267	140	258	158	307

Liite C

LÄÄKÄRINLAUSUNTO

kastroitavaksi esitettävästä tai haluavasta henkilöstä liitettävä lääkintöhallitukselle tehtävään anomukseen.

Täydellinen nimi (naimisissa olevan tai eronneen naisen tyttönimikin):

Syntymävuosi ja -päivä:

Siviilisääty:

Ammatti tai arvo:

Syntymä- ja asuinpaikka:

Miten henkilöllisyys on osoitettu?

I. Anamnesis.

A. Perinnöllisyys:

- 1) Suvun ylenevissä polvissa ja si-
vuhaaroissa: mielisairautta tai
vajaaälyisyyttä, psykopatiaa, omi-
tuisia luonteita, itsemurhia, ri-
kollisuutta, yhteiskuntavastai-
suutta, kroonillista alkoholismia
tai huumausaineitten käyttöä,
kaatumatautia yms.

- 2) Vanhempien keskinäinen suku-
laisuus.

- 3) Omissa lapsissa esiintyneet ab-
normisuudet.

- 4) Voidaanko otaksua, että sairaus
on kokonaan tai pääasiallisesti
ulkonaisista syistä aiheutunut?

B. Henkilötiedot:

- 1) Syntyessä saatu vamma (pihtisynnytys). Kaksoinen. Ennen-aikainen syntyminen. Lapsuudessa tai myöhemmin esiintyneet sairaudet (kouristuksia, choreaa, neuroottisia oireita, epileptisiä tai muita tajuttomuuskohtauksia, aivotulehdusta ym. keskushermoston tauteja, sisäerityshäiriöitä, syfilistä).
- 2) Ruumiillinen, varsinkin päätä kohdannut loukkaus. (Milloin? Seurasiko tajuttomuus? Päänsärkyä tai muita jälkioireita?)
- 3) Kuukautiset (häiriöt ja niitten yhteydessä esiintyneet psyykkilliset oireet; viimeiset kuukautiset). Onko nyt gravidi?
- 4) Raskaudet (synnytykset, ennen-aikaiset keskenmenot: luku, aika ja häiriöt). Lasten lukumäärä.
- 5) Alkoholin tai huumausaineitten väärinkäyttö.
- 6) Lahjakkuus, erikoistaipumukset, luonteen ja mielenlaadun omituisuudet ym.
- 7) Sukuvietti (onko syytä varoa, että se luonnottoman voimakkuutensa tai suuntautumisensa puolesta johtaisi rikoksiin?)

- 8) Ensimmäiset elinvuodet (hoito kotona tai muualla). Kehitys. Koulunkäynti (tavallisessa, apu-, tylsämielisten koulussa). Rippikoulu (ellei suoritettu, syy siihen). Ammattivalmistus. Asevelvollisuus (ellei suoritettu, syy siihen). Toiminta täysikasvuinen. Avioliitto. Rikoksesta syytetty.

- 9) Aikaisemmat mielisairauskohtaukset (luku, aika ja hoitopaikka).

- 10) Nykyisen mielisairauden alkuaika ja -oireet sekä kehitys. Keneltä tai millä tavalla edelläolevat tiedot on saatu?

II. Status praesens.

Missä ja milloin tutkiminen on suoritettu?

Sairaudentilaa selostettaessa ovat seuraavat näkökohdat pidettävät ohjeina:

- 1) Ruumiillinen tarkastus. Yleistila. Halvautumia, vapisemista, kouristuksia, puhehäiriöitä. Silmäterien muoto, suuruus ja reaktiot. Patellariheijustukset. Häiriöt aistimien toiminnassa. Rappeutumismerkkejä. Epämuodostumia.

2) Psyykkinen tutkimus.

Käytös, asento, liikkeet, puhe. Mieliala ja mielenlaatu. Tarkkaavaisuus. Kyky käsittää kysymykset. Selvilläolo ajasta, paikasta ja ympäristöstä. Mieleenpainamiskyky ja muisti. Ajatuksenkulku. Arvostelukyky. Harha-aistimukset. Harhaluulot. Pakkomielteet. Vajaaälyisen kehitysiän määräämiseksi on otettava selville hänen tietomääränsä (uskonnollisella, maantieteellisellä, yhteiskunnallisella ym. alalla), kykynsä arvostella omaa tilaansa, selittää sananlaskuja, täydentää puutteellista tekstiä, muodostaa kolme määrättyä sanaa sisältävä lause, selvittää kahden lähisukuisen käsitteen eroavaisuudet (esim. lamppu—kynttilä, kuusi—petäjä, käsi—jalka, ahneus—säästäväisyys, valhe—erehdys), suorittaa yksinkertaisia laskutehtäviä, muodostaa eettisiä käsitteitä jne.

Täydellinen tutkimuspöytäkirja on oheistettava.

(Tutkimuksensa tuloksena lääkäri lausuu, katsooko hän ja minkä diagnoosin perusteella sekä mihin lain kohtaan nojautuen, että puheena oleva henkilö olisi kastrotava.)

minkä kunniani ja omantuntoni kautta täten vakuutan.

_____, _____ kuun ____ p:nä 19____

Liite D

(Haastateltavan antamat vastaukset alleviivataan).

Haastateltavan nimi			
Asuuttko lapsuudessanne	aina vanhempienne luona	aina muualla	osaksi vanhempien, osaksi muiden luona
Jos olitte aina tai osittain muualla kuin vanhempienne luona, olitteko	sukulaisten luona	vieraissa	laitoksessa
Oliko lapsuudenkotinne mielestänne kasvatusympäristönä	hyvä	huono	en osaa sanoa
Jos se oli huono, oliko se	liian ankara	leväperäinen tai ristiriitainen	en osaa sanoa
Oliko suhteenne vanhempiinne tai kasvatusvanhempiinne	hyvä ja läheinen	vieras	en osaa sanoa
Oliko kasvatusympäristönne taloudellisesti katsoen	varakas	keskinkertainen	puutteellinen
Oliko Teillä nyt aikuisena ennen vankilaan joutumistanne hyviä ystäviä?	oli	ei	— — — — —
Tunsitteko itsenne yksinäiseksi?	tunsin	en	— — — — —
Olitteko avioliitossa, kun rikos tapahtui? (Tarkoittaa siveellisyysrikosta.)	olin	en	— — — — —
Oliko avioliittonne siihen aikaan mielestänne	erittäin onnellinen	keskinkertainen	onneton
Jos avioliittonne oli onneton, mikä siihen oli syynä?			
Mikä Teidät johti rikokseen? (Tarkoittaa siveellisyysrikosta.)			
Tiesittekö rikosta tehdessänne, että siitä tulee rangaistus?	tiesin	en	— — — — —
Tiesittekö, että sen johdosta voidaan kastroida?	tiesin	en	— — — — —

----- ssa ----- 1955.

Haastattelija: -----

